

СТАНДАРТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ

**МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ТЯЖКИМИ
ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ**

Навчально-методичний посібник

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА

**СТАНДАРТИЗАЦІЯ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ
МОВЛЕННЯ**

Навчально-методичний посібник

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені
Миколи Ярмаченка НАПН України
2022

УДК 376-056.264 : 376.091.214*1/4кл
С 77

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
(Протокол №1 від 28 січня 2021 р.)*

Рецензенти:

Тетяна Хомик, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка;
Ірина Білецька, директор Інклюзивно-ресурсного центру №1 м. Києва

Авторський колектив

Співробітники відділу логопедії

Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України:

Еляна Данілавічюте, кандидат педагогічних наук, завідувач;

Людмила Трофименко, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Валентина Ільяна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Юлія Рібцун, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Зоряна Мартинюк, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Галина Грибань, науковий співробітник

С 77 Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник / Данілавічюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С., Грибань Г.В. — Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. — 657 с.

ISBN 978-966-189-639-9

У посібнику визначено зміст стандартизації та подано рекомендації щодо навчання здобувачів освіти 1-4 класів з тяжкими порушеннями мовлення в контексті мовно-літературної, іншомовної, а також математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної галузей, що опосередковано пов'язані зі станом розвитку мовлення, однак створюють підґрунтя для оволодіння подальшими знаннями та є невід'ємною складовою удосконалення мовних навичок для їхнього перспективного застосування у вільній комунікації.

Запропоновані рекомендації сприятимуть вдосконаленню лінгвістично-комфортного освітнього середовища для здобувачів освіти молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Для педагогів, учителів-логопедів, практичних психологів початкової ланки освіти, батьків дітей з тяжкими порушеннями мовлення, працівників інклюзивно-ресурсних центрів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, викладачів та студентів вишів.

УДК 376-056.264 : 376.091.214*1/4кл

ISBN 978-966-189-639-9

© Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	12
Українська мова та література.....	12
Іншомовна освіта (англійська мова).	107
МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	166
ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	299
ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	274
ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	340
СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ.....	382
ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ.....	432
МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	521
ФІЗКУЛЬТУРНА ГАЛУЗЬ	622

ПЕРЕДМОВА

Здобувачі освіти молодшої шкільної ланки з *тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ)* відносяться до категорії дітей зі своєрідним розвитком різних компонентів структури мовленнєвої діяльності, що обумовлено наявністю базових розладів (поліморфної дислалії, дизартрії, ринолалії, алалії, афазії, заїкання), які на момент навчання в школі можуть мати різний ступінь впливу на загальний розвиток мовлення в сукупності його трьох основних компонентів: фонетики, лексики, граматики.

Результати сучасних досліджень дають змогу зробити висновки про те, що практично неможливо принципово виокремити мовну систему з когнітивної сфери, адже на становлення всіх її шарів впливають когнітивні фактори. Саме тому *психолінгвістичний підхід*, з позицій якого відбувається науковий пошук відповідей на питання про структуру порушення в контексті тяжкої мовленнєвої патології, обрано в якості провідного при її інтерпретації у вітчизняній логопедії. Перспективність такого вектору підтверджується створенням ефективних методик діагностики та диференційованого навчання, що базуються на розумінні цілісного механізму порушення, який містить відомості про особливості нейробіологічної складової розвитку, просторово-функціональної організації мозкових систем, специфіку соціальних умов на причинному рівні мовленнєвого дизонтогенезу, а також про своєрідність регуляторного за-

безпечення психічної активності (від контролю й програмування до вольових зусиль), перебігу психологічних операцій різної модальності (слухової, зорової, мовно-рухової, рухової, кінестетичної), мислення та функціонування афективно-емоційної сфери в процесі вирішення лінгвістичних задач. Саме таким чином вирішується питання навчально-методичного забезпечення корекційно-розвиткової складової, за яку традиційно несуть відповідальність учителі-логопеди.

Дефіцитарність мовних та мовленнєвих структур здебільшого призводить до труднощів опанування *основ наукового знання*, незважаючи на те, що розумовий розвиток первинно не потерпає у розглядуваній категорії школярів. Це проявляється у звуженні обсягу активної уваги, проблемах мнестичного характеру, недосконалості просторових та лінгвістичних уявлень, своєрідності розуміння причинно-наслідкових відношень, складних мовленнєвих конструкцій та, своєю чергою, призводить до суттєвого відставання спочатку з предметів мовного циклу, а потім негативно відбивається на загальній шкільній успішності. Ось чому стандартизація для здобувачів освіти молодшої шкільної ланки з тяжкими порушеннями мовлення передбачає уніфікованість інструментарію відносно опанування знань у контексті різних освітніх галузей, що може бути досягнуто через вирішення ряду корекційно-розвиткових завдань, які полягають у визначенні порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їхнього виникнення (передбачає співпрацю вчителя, психолога та вчителя-логопеда, який надає необхідні поради стосовно стану розвитку мовлення кожної дитини); подоланні виявлених порушень з урахуванням механізмів їхнього виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності; попередженні появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку; формуванні здатності здійснювати комунікацію в різних

сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки; нормалізації м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової діяльностей та на фоні організації загальнооздоровчих заходів з позицій індивідуального підходу до потреб кожного школяра в процесі проведення уроків та в позакласний час.

Наявність порушень мовленнєвого розвитку вимагає від педагога обов'язкового втілення диференційованого та індивідуального підходів у практику своєї роботи. Такий підхід дасть змогу врахувати особливі освітні потреби кожної дитини, а також створить умови для досягнення нею хоча б мінімального успіху з перших кроків навчання, що є потужним мотивувальним засобом опанування знань з будь-якої освітньої галузі. Обов'язковими умовами успішного засвоєння знань виступають: *довільність* (здебільшого навмисне привертання уваги до нової інформації, а не мимовільне її накопичення), *чітке дозування матеріалу* (не більше 2-7 нових лінгвістичних одиниць для запам'ятовування від уроку до уроку до кінця четвертого класу відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей; виконання невеликих домашніх завдань лише з опорою на засвоєний на уроці матеріал), *багаторазовість усіх можливих форм повторення* (у тому числі звучання еталонного мовлення педагога з тлумаченням особливо складних випадків вимови та розуміння), *наявність різноманітних опор* (з акцентом на зорові та рухові, уникаючи ситуацій засвоєння мовленнєвого матеріалу лише на основі слухового сприймання за причини частого порушення фонематичних процесів) та *індивідуальний розклад* (темп, послідовність, пріоритети тощо) засвоєння навчального матеріалу.

Структуру та зміст навчально-методичного посібника розроблено відповідно до Державного стандарту початкової освіти (що затверджений постановою № 87 Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року й передбачає втілення Кон-

цепції НУШ з вересня 2018 року), Типового навчального плану спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, що затверджений наказом № 693 МОН України від 25 червня 2018 року в контексті типової освітньої програми для дітей з особливими освітніми потребами, а також з урахуванням сучасних уявлень про механізми мовленнєвих порушень у світлі психолінгвістичного підходу до їхнього аналізу та технології їхнього подолання в умовах класного простору. Методологічне підґрунтя стандартизації склало врахування базових мовленнєвих особливостей не лише з точки зору ступеня розвитку виключно мовленнєвої компетентності (що передбачає традиційний підхід), а й з огляду на те, у систему оточення яких факторів навколишнього середовища дитина потрапляє в процесі опанування знань у контексті певної освітньої галузі. Під час підготовки матеріалів посібника враховано дані про вияв освітніх первинних труднощів, що віддзеркалюють стан мовленнєвої сфери розвитку, а також дані щодо їхнього впливу на інші сфери розвитку, що справляє негативний вплив на якість опанування шкільних предметів, передбачених змістом освіти.

Навчально-методичний посібник може бути корисним у процесі організації діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, що дасть змогу різнопрофільним фахівцям використовувати подані рекомендації для створення індивідуальної програми розвитку, здійснення необхідної адаптації/модифікації завдань відповідно до особливостей мовленнєвого розвитку, потреб і незалежно від місця отримання освітніх послуг дитиною.

У процесі вивчення української мови в молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення формуються мовні знання, збагачується словниковий запас, виробляються навички усного й писемного мовлення, вирішуються важливі розвивальні та виховні завдання. Проблема оновлення змісту освіти школярів з тяжкими порушеннями мовлення в частині вив-

чення української мови залишається одним із актуальних питань, зокрема в початковій школі, де навчання зорієнтоване на підвищення теоретичного та практичного рівня мовної та мовленнєвої підготовки, що є також важливим чинником у сучасній освіті дітей з особливими освітніми потребами. Нині стандартні вимоги, які передбачають створення умов для здобуття початкової освіти дітьми з особливими освітніми потребами, зорієнтовано на здійснення необхідних адаптацій та модифікацій змісту та методів навчання. Відтак здійснення під час уроку *української* та *іноземної мов* системи корекційних заходів, що спрямовані на ефективне опанування учнями навчального матеріалу, має відбуватися відповідно до мовленнєвих і пізнавальних можливостей. З цією метою запропонований у посібнику зміст корекційно-розвивальної лінії навчання озброює

педагогів орієнтирами в спеціальній роботі з урахуванням рівнів сформованості всіх систем мовлення, практичних мовних знань, а також особливостей засвоєння учнями теоретичних знань про мову, попередження та подолання можливих труднощів у засвоєнні навчального мовленнєвого матеріалу. Важлива особливість навчання *іноземній мові* полягає в тому, що розвиток слухового сприймання не видається можливим формувати в так званому «чистому вигляді» (виключно з опорою на мовлення педагога, що звучить), а цей процес потребує зорової та /або мовно-рухової опори, на чому наголошено в переліку умов успішного досягнення очікуваних результатів.

Засвоєння складних *математичних знань* потребує високого рівня розвитку базових психічних процесів, які неможливо сформувати в оптимальному режимі безпосередньо перед їхнім формуванням. Водночас процес навчання є безперервним: після засвоєння знань нижчого рівня складності учні засвоюють складніший навчальний матеріал, що вимагає від них вищого рівня психологічної готовності. Відтак методика формування математичної компетентності має створюватися

з урахуванням причин, що породжують труднощі різного типу в процесі засвоєння математики. Саме тому підготовка базових компонентів пізнавальної діяльності має не лише передувати кожному наступному складнішому етапу вивчення математичного матеріалу, але й бути безперервною, присутньою на кожному уроці математики. У посібнику представлено рекомендації щодо досягнення максимальної єдності освітнього та корекційного процесів, основною умовою чого виступає необхідність дотримання чіткої послідовності чергування прийомів та методів, що спрямовані на запобігання труднощам засвоєння математичного матеріалу.

Специфіка засвоєння *природничих знань* передбачає активізацію мовленнєвої і пізнавальної діяльності; розвиток комунікативних здібностей; усний опис та переказ природних явищ, що потребує уточнення та розширення уявлень про навколишню дійсність, формування вміння описувати їх вербально. Для досягнення означеної мети змістом корекційної складової передбачено розвиток загальної та артикуляційної моторики, рухів кистей рук, пальців, свідомого сприймання доступної за змістом інформації з усних та письмових повідомлень, розширення можливостей школярів у висловлюванні власної думки за рахунок засвоєння граматичних конструкцій та доступних засобів комунікації на основі збагачування чуттєвого, соціального досвіду, що передбачений змістом відповідної освітньої галузі.

Кожна змістова лінія *мистецької* та *технологічної* освітніх галузей містять сім наскрізних взаємопов'язаних напрямів, що обумовлені патогенезом мовленнєвих порушень: «Мовленнєвий розвиток» (МР), «Фізично-мовленнєвий розвиток» (ФМР), «Когнітивно-мовленнєвий розвиток» (КМР), «Емоційно-ціннісний розвиток» (ЕЦР), «Творчо-мовленнєвий розвиток» (ТМР), «Соціально-комунікативний розвиток» (СКР), «Навчально-мовленнєва діяльність» (НМД), які репрезентова-

но в контексті рекомендацій корекційно-розвивального спрямування.

Провідною метою корекційно-розвивальної спрямованості навчання в контексті інформатичної освітньої галузі виступає формування діалогічного та монологічного усного мовлення, збагачення лексичного запасу специфічної термінології та забезпечення формування навичок безпечного й етичного користування цифровими пристроями та мережами. Навчання спирається на найбільш збережені компоненти мовленнєвої і пізнавальної діяльності, включає розвиток пізнавальної активності через формування пізнавальних процесів: уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій (аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення, контролю), уяви та ін. Відповідно до індивідуального рівня мовленнєвого розвитку передбачено формування всіх компонентів усного мовлення.

Як важлива умова успішного засвоєння змісту *соціальної* та *здоров'язбережувальної* освітньої галузі виступає використання додаткових вправ, що сприятимуть активізації процесів запам'ятовування, збереження та відтворення інформації зорової і слухової модальностей, стратегію формування яких представлено в контексті рекомендацій корекційно-розвивального спрямування.

Опанування знань, що пропонуються відповідно до корекційно-розвивальної складової змісту *громадянської* та *історичної* освітньої галузі, передбачає формування соціальних норм, правил поведінки та принципів життєдіяльності шляхом організованих інсценувань та різноманітних ігрових прийомів, а також розвитку емоційного інтелекту, який охоплює такі здібності як увага до емоційних станів інших людей та їхнє розпізнавання, схильність повідомляти про різні стани інших, точна оцінка емоцій, висока чутливість до почуттів і потреб інших людей.

Специфіка корекційно-розвивальної роботи в контексті *фізкультурної галузі* спрямована на подолання мовленнєвих порушень шляхом поєднання мовлення з виконанням певних рухів. Репрезентовані підходи до змісту занять фізичною культурою орієнтують учителя не тільки на фізичну підготовленість, а й на розвиток особистості, індивідуальне сприймання навчального матеріалу. Розв'язання цих завдань припускає відхід від регламентації занять, сприяє підвищенню їхньої емоційної насиченості, забезпечує максимальну різноманітність форм, методів та засобів фізичного виховання, широке використання інноваційних технологій.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Українська мова та література

Людмила Трофименко

Метою вивчення української мови та літератури, мов та літератур відповідних корінних народів і національних меншин є формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською мовою, мовами відповідних корінних народів і національних меншин для духовного, культурного та національного самовираження, користуватися ними в особистому та суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей (Державний стандарт початкової освіти).

Навчальний предмет «Українська мова» відіграє провідну роль у навчанні та вихованні учнів з тяжкими порушеннями мовлення, в усвідомленні ними себе як особистості, патріота та громадянина України, а також у формуванні мовленнєвих умінь і навичок, розвитку творчих здібностей.

Метою цього навчального предмета є також забезпечення вільного володіння українською мовою як засобом спілкування та пізнання, а також успішна самореалізації особистості.

Навчальними завданнями початкового курсу з української мови є:

- формування в учнів зв'язного, розгорнутого усного мовлення, що відповідає нормам сучасної української літературної мови;
- опанування учнями знань про мову як найважливіший засіб комунікації та пізнання;
- оволодіння учнями навичок правильного виразного, усвідомленого читання та письма за фонетичним та частково за

морфологічним, традиційним та іншими принципами орфографії;

– залучення учнів до скарбниць духовності і культури, літературних надбань українського народу та народів світу;

– виховання громадянськості, патріотизму, національної самосвідомості.

У процесі засвоєння української мови в учнів формується лінгвістичне ставлення до мовлення. Ця робота проводиться одночасно з різних сторін: вивчення звуколітерного складу мови, лексичного та граматичного значення слів, сполучення слів у реченні, речень у тексті. Це допомагає учням сприймати й розуміти мовлення як єдине ціле, окремі частини якого відповідним чином пов'язані між собою. Таким чином учні засвоюють мову як сукупність її проявів.

Специфіка вивчення української мови в загальноосвітній школі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) полягає в наявності особливостей процесу опанування мови як предмета в зв'язку з недостатньою сформованістю у дітей усного та писемного мовлення: фонетико-фонематичної, лексико-граматичної систем, зв'язного мовлення. Значну перешкоду становлять порушення слухових, зорових, рухових функцій і операцій, графо-моторних навичок; наявність дисграфій, дислексій, дизорфографій, труднощі використання набутих мовленнєвих та мовних знань, умінь та навичок. Корекційна робота на уроках спрямовується на: виправлення порушень у засвоєнні та використанні учнями фонологічних, лексичних та граматичних мовних знаків в усному та писемному монологічному та діалогічному мовленні, на формування, розвиток та закріплення практичних мовних знань, що мають стати основою для формування уявлень про мову в системі лінгвістичних понять; попередження та корекцію порушень писемного мовлення (дисграфій, дизорфографій, дислексій).

Наявність порушень мовленнєвого розвитку вимагає від педагога обов'язкового втілення диференційованого та індивідуального підходів у практику своєї роботи. Це дозволить врахувати особливі освітні потреби кожної дитини, а також створити умови для досягнення нею хоча б мінімального успіху з перших кроків навчання, що є потужним мотивувальним засобом опанування знань з будь-якої освітньої галузі. Обов'язковими умовами успішного засвоєння знань виступають: *довільність* (здебільшого навмисне привертання уваги до нової інформації, а не мимовільне її накопичення), *чітке дозування матеріалу* (не більше 2-7 нових лінгвістичних одиниць для запам'ятовування від уроку до уроку до кінця четвертого класу відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей; виконання невеликих домашніх завдань лише з опорою на засвоєний на уроці матеріал), *багаторазовість усіх можливих форм повторення* (у тому числі звучання еталонного мовлення педагога з тлумаченням особливо складних випадків вимови та розуміння), *наявність різноманітних опор* (з акцентом на зорові та рухові, уникаючи ситуацій засвоєння мовленнєвого матеріалу лише на основі слухового сприймання за причини частого порушення фонематичних процесів) та *індивідуальний розклад* (темп, послідовність, пріоритети тощо) засвоєння навчального матеріалу.

Навчанням передбачено формування в учнів з ТПМ розуміння граматичних та орфографічних явищ, що вивчаються, вміння пояснювати, обґрунтовувати свої судження, порівнювати, групувати явища мовлення, робити узагальнення та висновки. Особливе значення має вміння учнів застосовувати знання в практиці усного та писемного мовлення.¹

1 Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: навчально-методичний посібник / Н.Б. Адамюк, Л.Є. Андрусишина, О.О. Базилевська та ін.; Ін-т. спец. педагогіки; за ред. В.В. Засенка, А.А. Колупасової, Н.О. Макарчук, В.І. Шинкаренко. – Київ, 2014. – 336 с.; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів для спеціальних навчальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами [електронний ресурс].

Зазначена мета та завдання предмета «Українська мова» реалізуються у п'ятьох змістових лініях у початковому курсі рідномовної освіти: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовлення», «Театралізуємо».

Комунікативна компетентність є однією з провідних компетентностей, яка передбачає формування комунікативних умінь і навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності (слухання, читання, говоріння, письмо). Крім загальних завдань, у змістових лініях передбачено й врахування особливостей розвитку мовлення в учнів з ТПМ.

Змістова лінія «*Взаємодіємо усно*» передбачає розвиток умінь уважно слухати, сприймати та розуміти прослухане, виконувати після одного прослуховування певні завдання на матеріалі зв'язних (діалогічних і монологічних) висловлювань. Така робота проводиться на основі розвитку всіх рівнів сприйняття мовлення, слухових функцій та операцій, мовно-слухового аналізатора.

Змістова лінія «*Читаємо*» передбачає навчання свідомого, правильного читання (за виключенням дітей, виправлення мовленнєвих порушень котрих вимагає більш тривалого проміжку часу або залишається лише частково скомпенсованим) в доступному для кожного учня темпі вголос і про себе; забезпечує формування навички читання в молодших школярів з ТПМ з метою попередження та корекції дислексій, подолання труднощів читання з урахуванням механізмів дислексичних помилок. Процес відбувається з опорою на особливості вимови, темпо-ритмічної та ритміко-інтонаційної сторін мовлення на основі удосконалення навички читання та сформованої навички усвідомленого мовного аналізу, ймовірного прогнозування, розуміння жанрової приналежності тексту, розвитку позитивних особистісних якостей. Зміст лінії сприяє розвитку діалогічного та монологічного мовлення; формуван-

ню потреби в отриманні інформації з літературних джерел, інтересу до читацької діяльності в цілому; формуванню загальнонавчальних умінь та навичок.

Змістова лінія *«Взаємодіємо письмово»* передбачає формування в учнів орфографічної і пунктуаційної пильності: бачити в тексті особливості графічної форми слова, помічати пунктуаційні знаки в простих випадках, усвідомлювати їхню роль у реченні, а також самостійно виправляти допущені помилки, зіставляючи написане зі зразком. Робота над каліграфією, технікою письма продовжується. Увага до цього аспекту письма необхідна не тільки під час виконання школярами спеціальних вправ у написанні окремих літер, їхніх елементів, буквосполучень, слів, а й під час виконання всіх інших письмових робіт (списування, письмо під диктування, з пам'яті та ін.). Дітям, що мають порушення «сенсорна алалія», «афазія», замість слухового диктанту пропонується контрольне списування тексту з пропущеними орфограмами.

Змістова лінія *«Досліджуємо медіа»* спрямована на корекцію мисленнєвих процесів під час сприймання та створення медіапродуктів з метою пізнання світу, розвитку та розширення власного життєвого досвіду.

Змістова лінія *«Досліджуємо мовлення»* передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою оволодіння початковими лінгвістичними знаннями, нормами літературної вимови та правилами українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Змістова лінія *«Театралізуємо»* слугує розвитку комунікативних умінь учнів, зокрема вміння моделювати різні ситуації спілкування, обирати відповідні комунікативні стратегії, досліджувати несловесні засоби спілкування. Увага до несловесних засобів приділятиметься й в змістових лініях *«Взаємодіємо усно»* та *«Досліджуємо медіа»*, а сам прийом театралізації може

використовуватися й у змістовій лінії «Читаємо». Змістова лінія передбачає розвиток у дітей емоційного інтелекту, розуміння та розкриття власних почуттів та емоцій у процесі обговорення персонажів, героїв, інших осіб.

Зміст першої підколонки **Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти** відображає обов'язкові результати навчання, затверджені Державним стандартом початкової освіти.

У другій підколонці **Очікувані результати навчання здобувачів освіти** окреслено результати навчання, які мають здобути учні відповідно до завдань з розвитку усного та писемного мовлення дітей із ТПМ, їхнє вміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу, знання про мову, мовні вміння. Тут же зазначені й умови, за яких реалізуються завдання, і необхідна допомога, і опори, які потрібно використовувати в роботі з учнями з мовленнєвими порушеннями на шляху до результатів навчання. Третя колонка **Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)** розкриває особливості корекційно-розвивальної роботи в процесі навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Тут міститься: детальна інформація щодо шляхів та засобів подолання порушених ланок мовленнєвої діяльності дитини з ТПМ; завдання, які стоять перед педагогом з формування, розвитку, закріплення, актуалізації знань, загальнонавчальної діяльності, виховання особистісних якостей, які є основою якісного засвоєння всіх знань, умінь і навичок, що передбачені програмою, з урахуванням загальних та індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку учнів. Специфіка корекційної роботи, спрямованої на подолання мовленнєвих порушень в рамках освітньої галузі, базується на багатьох принципах, у тому числі на принципі системності, коли відбувається вплив на всі сторони мовленнєвої функціональної системи (фонетико-фонематична, лексична, граматична), які знаходяться в тісній взаємодії.

Корекційно-розвивальними завданнями предмета «Українська мова» є:

– корекція слухового сприймання та формування на цій основі адекватного розрізнення та розпізнавання звуків української мови;

– корекція фонематичних уявлень та звуковимови як передумов оволодіння орфоепічними нормами української мови;

– корекція темпо-ритмічної та ритміко-інтонаційної сторін мовлення;

– корекція лексичної сторони мовлення на основі розширення словникового запасу, уточнення та диференціації лексичних значень слів, формування різних рівнів лексичних узагальнень, що виражає слово, та лексичної системності;

– корекція граматичної будови мовлення на основі формування та уточнення синтаксичних значень слів та значень граматичних категорій, поступового розширення та ускладнення синтаксичної структури речень, що сприймаються та використовуються дітьми, розвиток навичок морфологічного словотвору та словозміни, формування операцій граматичної трансформації;

– корекція зв'язного (діалогічного, монологічного) мовлення на основі формування умінь структурувати смислову ситуацію, виділяти в ній основні компоненти та виразити їх у мовній формі, уміння планувати зв'язну розповідь, переказувати почутий чи прочитаний текст, складати розповіді з опорою на наочність, за уявленнями та уявою;

– формування навичок усвідомленого мовного аналізу як основи для оволодіння й розвитку навичок читання та письма;

– попередження та подолання проявів дислексій, дисграфій та дизографій.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Взаємодіємо усно»		
Сприймає усну інформацію, переписує, виявляючи увагу, доречно реагує.	<p><i>З увагою сприймає</i> усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції).</p> <p><i>Перепитує</i> співрозмовника для уточнення почутої інформації.</p> <p><i>Сприймає</i> монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою, можливо з опорою на сюжетні малюнки, що сприяють унаочненню вста-</p>	<p>Розвивати уміння уважно слухати, сприймати та розуміти: мовні одиниці різного рівня, чітке та зрозуміле мовлення вчителя, нескладні за змістом тексти на основі розвитку всіх рівнів сприйняття мовлення, слухових функцій та операцій, мовно-слухового аналізатора.</p> <p>Розвивати аналітичні здібності з метою порівнювати та зіставляти жанрові особливості текстів, розпізнавати тематично схожі художні твори на основі питань педагога, передавати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	новлення причинно - наслідкових зв'язків.	голосом жанрові особливості тексту.
Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети; на основі почутого малює/добирає ілюстрації, передає інформацію графічно.	<i>Використовує</i> фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації з опорою на сюжетні малюнки, що сприяють унаочненню встановлення причинно-наслідкових зв'язків. <i>Малює</i> або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого. <i>Передає</i> інформацію в таблицях, схемах з допомогою вчителя/вчительки.	Вчити запам'ятовувати фактичний зміст повідомлення, прослуханого тексту, встановлювати послідовність подій, визначати основну думку висловлювання відповідно до мовленевих можливостей та з використанням зорових опор у разі необхідності.
Виокремлює цікаву для себе інформацію; передає її іншим особам відповідно до ситуації.	<i>Розповідає</i> про те, що зацікавило в усному повідомленні. <i>Ставить</i> запитан-	Створювати умови для сприймання та розуміння нескладного за змістом тексту на основі роз-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ня до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. <i>Обговорює</i> з іншими інформацію, яка зацікавила.</p>	<p>витуку всіх рівнів сприймання мовлення, слухових функцій та операцій, мовно-слухового аналізатора. Розвивати комунікативність та бажання спілкуватись з метою обговорення цікавої інформації. Виховувати стійкий інтерес до усного повідомлення.</p>
<p>Розпізнає ключові слова та фрази в усному повідомленні, виділяє їх голосом у власному мовленні; пояснює, чому зацікавила інформація; за допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї у простих текстах, медіатекстах.</p>	<p><i>Розпізнає</i> ключові слова і фрази в усному висловлюванні. <i>Виділяє</i> голосом ключові слова та фрази у власному усному висловлюванні. <i>Пояснює</i> на основі власного досвіду, чому якась інформація зацікавила.</p>	<p>Формувати зв'язне мовлення, яке передає певну інформацію. Розвивати інтонаційні навички у власному усному мовленні відповідно до встановленого змісту тексту. Розвивати силу голосу та виразне усне мовлення.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту, медіатексту; намагається пояснити свої вподобання; звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації.</p>	<p><i>Висловлює</i> думку, що подобається в почутому, а що ні, з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> свої вподобання за допомогою запитань вчителя/вчительки.</p> <p><i>Обирає</i>, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації.</p> <p><i>Пояснює</i> з допомогою вчителя/вчительки, як сприйняття тексту залежить від способу його презентації (логічний наголос, темп, міміка, жест) і враховує це в своєму мовленні за умови обмеженого обсягу текстів.</p>	<p>Формувати вміння складати речення за окремим малюнком, за серією малюнків.</p> <p>Формувати вміння переказувати прослухані або прочитані тексти з використанням зорових опор; створювати монологічні висловлювання комунікативного характеру відповідно до можливостей мовленнєвого розвитку.</p> <p>Виховувати емоційне ставлення до почутого.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Висловлює власні погляди щодо предмета обговорення; намагається зрозуміти так, щоб висловлювання було зрозуміле та цікаве для інших осіб; правильно вимовляє загальноживані слова.</p>	<p><i>Підтримує</i> й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення, з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Спостерігає</i> за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору з урахуванням темпу мовленнєвого розвитку.</p> <p><i>Пояснює</i> значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному з опорою на зразок відповіді та допомогу педагога.</p> <p><i>Розповідає</i> про те, що його /її вразило, схвилювало; переповідає події із вла-</p>	<p>Навчати будувати діалог з урахуванням ситуації та учасників спілкування; логічно, послідовно відповідати на запитання та ставити їх до однолітків та дорослих.</p> <p>Підтримувати розмову, виявляти розуміння теми бесіди, завершити розмову.</p> <p>Розвивати вміння використовувати ситуацію з дотриманням основної змістової лінії, заданої у діалозі.</p> <p>Вправляти у плануванні розповіді з дотриманням послідовності у викладенні думки; завершувати зв'язний вислів невеликим висновком</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>сного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальноновживані слова з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Підтримує</i> аргументами власні думки або спростовує їх (за підказкою педагога).</p>	<p>чи міркуванням з допомогою вчителя шляхом встановлення смислових зв'язків між словами, реченнями з опорою та без опори на наочність, запитання вчителя.</p> <p>Виховувати інтерес до емоцій своїх співрозмовників, використовуючи при цьому відомі вербальні та невербальні засоби для передачі емоцій та настрою.</p>
Розпізнає емоції своїх співрозмовників, використовує відомі вербальні та невербальні засоби для передачі емоцій та настрою; розпізнає образні	<i>Розпізнає</i> емоції співрозмовника та пояснює власну реакцію на них з опорою на зразок педагога, а згодом самостійно висловлює власне	Використовувати завдання та вправи з метою передавати настрої, стан, характер персонажів за допомогою інтонації, жестів, міміки.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
вислови та пояснює, що вони допомагають уявити; створює за допомогою вчителя/вчительки прості медіатексти.	емоційно-оцінне ставлення. <i>Уживає</i> відповідну до ситуації спількування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо). <i>Поповнює</i> власний словниковий запас. Вирізняє в художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити з допомогою та за підказки вчителя/вчительки.	Розширювати та збагачувати словник емоційно-оцінною лексикою. Розвивати уміння розпізнавати образні вислови та пояснювати, що вони допомагають уявити.
Розповідає про власні відчуття та емоції від прослуханого/побаченого; ввічливо спілкується.	<i>Розповідає</i> про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого з урахуванням	Створювати навчально-розвивальну ситуацію для використання засвоєних знань та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	індивідуальних можливостей. <i>Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова з використанням необхідних опор та відповідно до можливостей мовленнєвого розвитку.</i>	умінь з урахуванням скоригованих вимовних навичок. Учити підтримувати активний мовленнєвий контакт зі співрозмовником з урахуванням мовленнєвих можливостей та ситуації. Удосконалювати вміння дотримуватися норм мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету; проявляти комунікативність, творчі здібності, інтерес до вивчення української мови відповідно до індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку.
2. Змістова лінія «Читаємо»		
Обирає книжку для читання; пояснює власний вибір.	<i>Обирає</i> тексти (книжки) для читання, може пояс-	Удосконалювати вміння: – самостійно та з

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>нити власний вибір з урахуванням мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Пояснює</i>, з яких елементів складається книжка та яку інформацію вони передають з використанням опор у разі необхідності.</p> <p><i>Описує</i> обкладинки книжок, які подобаються.</p> <p><i>Добирає</i> тексти на запропоновану тему відповідно до мовленнєвих можливостей та з використанням зорових опор у разі необхідності.</p>	<p>допомогою вчителя/вчительки обирати книжки для читання;</p> <p>– з опорою на малюнки, опорні слова, порівняння визначати орієнтовний зміст дитячих книжок;</p> <p>– здійснювати пошук, відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань з використанням довідкових видань, дитячої періодики;</p> <p>– орієнтуватись у підручнику за змістом, спираючись на допомогу вчителя та шляхом практичного орієнтування у дитячій книжці, її структурних елементах;</p> <p>– самостійно користуватися методич-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ним і довідковим матеріалом підручника;</p> <p>– складати коротку анотацію на прочитаний літературний твір;</p> <p>– сприймати книжку як джерело поповнення знань, використовуючи вербальні та невербальні опори в разі необхідності.</p>
<p>Передбачає за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці; читає вголос правильно, свідомо, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; розуміє фактичний зміст прочитаного.</p>	<p><i>Прогнозує</i> орієнтовний зміст тексту за заголовком та ілюстраціями на основі запитань педагога.</p> <p><i>Читає</i> правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні та літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно</p>	<p>Формувати навичку читання: правильно та з розумінням читати тексти, які відповідають віковим та мовленнєвим можливостям.</p> <p>Розвивати уміння читати вголос плавно, цілими словами відповідно до мовленнєвих можливостей та мовчки (очима без зовніш-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>від мети читання відповідно до вікових та мовленнєвих можливостей учнів початкових класів з порушеннями мовленнєвого розвитку.</p> <p><i>Ставить</i> запитання за змістом тексту для уточнення свого розуміння.</p> <p><i>Розповідає</i>, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного на основі цілісного сприймання тексту та уміння аналізувати текст за змістом і структурою, з урахуванням мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Знаходить</i> у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з</p>	<p>ніх мовленнєвих рухів), долати труднощі технічного характеру, доволно оперуючи мовними елементами; володіти продуктивними способами читання в доступному темпі.</p> <p>Удосконалювати розумові здібності в процесі аналізу невеликих текстів. Тренувати у виявленні опорних слів у тексті, визначати тему тексту, визначати тему тексту за заголовком.</p> <p>Використовувати навідні запитання з метою логічно, послідовно відповідати на запитання до тексту.</p> <p>Використовувати метод пояснення</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>контексту, з використанням опор у разі необхідності (словника).</p> <p><i>Добирає</i> потрібну інформацію з графічного тексту (таблиці, графіки, схеми) за допомогою вчителя/вчительки.</p>	<p>незнайомих слів, термінів у тексті за допомогою вчителя, навідних питань, повтори з урахуванням мовленнєвих можливостей (намагатися чітко артикулювати).</p> <p>Удосконалювати вміння користуватися ілюстраціями, графічними опорами до тексту.</p>
<p>Пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями; розрізняє головне та другорядне в тексті; визначає тему художнього твору, а також простого медіатексту.</p>	<p><i>Визначає</i> послідовність подій у художньому тексті з опорою на запитання, план, наочність, опорні слова та самостійно.</p> <p><i>Розповідає</i> про вчинки улюблених персонажів з опорою на запитання, план, наочність, опорні слова та самостійно.</p>	<p>Формувати вміння визначати тему художнього тексту, виділяти смислові частини тексту, послідовність викладу подій.</p> <p>Формувати орієнтування в структурі тексту-розповіді: початок дії, розвиток дії, кінець дії.</p> <p>Розвивати розумові операції (ана-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Словесно</i> моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів з опорою на запитання, план, наочність, опорні слова та самостійно.</p> <p><i>Пояснює</i> вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду з опорою на наочність, питання, з урахуванням мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Розрізняє</i> головне та другорядне в тексті з урахуванням особливостей мовленнєвого розвитку, використовуючи в разі необхідності вербальні та невербальні опори.</p> <p><i>Пояснює</i> зв'язок між окремими пові-</p>	<p>ліз, порівняння, узагальнення) з метою розуміти зміст творів (текстів) різних видів, виділяти в них суттєву інформацію за умови попередньої словникової роботи, прогнозувати розвиток подій з опорою на запитання вчителя.</p> <p>Збагачувати словник шляхом розуміння та вживання лексичного значення слів на позначення емоційного стану, жанрової приналежності, змісту прочитаного в цілому з метою вміння виділяти головне з опорою на питання вчителя в разі необхідності.</p> <p>Формувати уміння аналізувати зміст</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>домленнями в тексті, можливо за допомогою вчителя/вчительки.</p> <p><i>Визначає</i> графічні елементи тексту, досліджує зв'язок між ними.</p> <p><i>Визначає</i> тему та головну думку в тексті шляхом здійснення вибору одного із запропонованих педагогом варіантів відповідей (варіанти досить контрастні), з опорою на запитання вчителя та з його допомогою.</p> <p><i>Досліджує</i> особливості казки, вірша, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки тощо за умови попередньої роботи з жанрового розрізнення, словникової роботи,</p>	<p>тексту з метою відокремлення суттєвих відомостей від несуттєвих, робити висновки на основі здійсненого аналізу.</p> <p>Розвивати уміння визначати героїв тексту; характеризувати персонажів за їхніми вчинками, з опорою на попередній аналіз за засвоєним алгоритмом; висловлювати оцінювальні судження морального змісту відповідно до можливостей мовленевого розвитку.</p> <p>Розвивати аналітичні здібності в процесі розрізнення творів за жанрами з опорою на засвоєний алгоритм, що містить характерні ознаки.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	урахування особливостей усного мовлення, читання та самоконтролю.	Розвивати уміння будувати власні усні висловлювання, дотримуючись правильної послідовності слів в реченнях та їхнього граматичного оформлення. Виховувати творче ставлення до подій, вчинків, персонажів з опорою на зміст тексту, наочність та за допомогою доступних мовних засобів.
Розповідає про свої власні почуття та емоції від прочитаного тексту.	<i>Розповідає</i> про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту з урахуванням мовленнєвих можливостей та здійснення контролю за власною вимовою.	Збагачувати словниковий запас за рахунок нових слів, виразів; актуалізувати слова з пасивного словника (зокрема слова, що мали місце під час опрацювання попередніх тем).

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>Зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом з опорою на запитання вчителя/вчительки та за його допомогою.</p>	<p>Розвивати уміння будувати власні усні висловлювання, дотримуючись правильної послідовності слів в реченнях.</p> <p>Розвивати уміння емоційно-чуттєво сприймати прочитане, емоційно висловлюватися про прочитаний текст, естетично сприймати художні твори через аналіз зображення словом звуків природи, кольорів, форм тощо.</p> <p>Формувати уміння аналізувати негативні ситуації, що виникають у стосунках «людина-людина».</p> <p>Виховувати позитивно-стійке ставлення до моральних норм, що мають місце в творах.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Висловлює власні вподобання щодо змісту прочитаних творів, літературних персонажів, намагається пояснити, що подобається, а що ні.	<p><i>Пояснює</i>, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо) з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей).</p> <p><i>Пояснює</i> зв'язок тексту з власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами за допомогою запитань педагога.</p> <p><i>Пояснює</i> роль ілюстрацій, таблиць, графіків, схем для глибшого розуміння змісту тексту.</p> <p><i>Висловлює</i> думку про те, як факти, ідеї з прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях шляхом їхнього співвідне-</p>	<p>Розвивати уміння оцінювати, аналізувати прочитаний твір, визначати тему й мету (основну думку) тексту, висловлювати власне ставлення до подій твору відповідно до мовленнєвих та пізнавальних можливостей.</p> <p>Розвивати в учнів розуміння прочитаного тексту, уміння встановлювати зв'язок прочитаного з життєвою ситуацією з урахуванням особливостей вимови, корекції темпо- ритмічної та ритміко-інтонаційної сторін мовлення, на основі удосконалення навички читання та сформованої навички усвідомле-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	сення з відповідними малюнками. <i>Обирає</i> , до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості прочитаної інформації з опорою на запитання вчителя та за його допомогою.	ного мовного аналізу, ймовірного прогнозування, розуміння жанрової приналежності тексту. Удосконалювати вміння розповісти про прочитане з використанням необхідних опор (плану, малюнків, схем, питань вчителя тощо), розуміти їхнє значення.
На основі тексту малює / добирає ілюстрації, фіксує інформацію графічно.	<i>Малює</i> або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює апікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо). <i>Представляє</i> інформацію графічно (схеми, таблиці, діаграми) за активної допомоги вчителя/вчительки).	Збагачувати лексичний запас шляхом розуміння та застосування засобів художньої виразності текстів (епітети, порівняння, метафори тощо без введення термінів), прямого й переносного значення слів у художньому тексті,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Добирає</i> відповідні твори мистецтва, співзвучні з текстом з урахуванням індивідуальних можливостей та допомоги педагога.	відповідно до можливостей мовленнєвого розвитку під час переказу, опису, характеристик, ілюстрування тексту. Розвивати уміння слідкувати за розвитком подій у творі, використовуючи різноманітні опори в разі необхідності. Формувати творче ставлення до змісту прочитаного; розвиток уміння висловлювати свої думки, які пов'язані зі змістом твору та відбивають особистісне ставлення до отриманої інформації.
Експериментує з текстом (змінює кінцівку, місце подій).	Фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку літературного	Актуалізувати уявлення про різні види творчого переказу.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>твору, змінює місце подій, додає нових персонажів з опорою на картинний матеріал, малюнки. <i>Читає</i> за ролями фрагменти літературного твору з використанням наявного рівня мовно-рухових можливостей.</p>	<p>Створювати ситуації для висловлення своїх варіантів розвитку сюжету твору, спираючись на власну фантазію, уявлення, актуалізацію досвіду попереднього аналізу художніх образів, відомих з літератури. Розвивати вміння відтворювати в уяві картини життя, художні образи, зображені письменником, використовуючи вербальні та невербальні опори в разі необхідності (опорні слова, елементи ситуації, малюнки та їхні серії). Формувати вміння простежувати логічні зв'язки та робити відповідні</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>умовиводи на основі аналізу.</p> <p>Навчати впізнавати персонаж за сукупністю характерних рис; описувати й сприймати його як цілісний образ.</p> <p>Розвивати довготривалу пам'ять для відтворення основних відомостей щодо характеристики персонажів твору.</p>
3. Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»		
Пише рукописними буквами, злито, розбірливо; створює невеликі та нескладні за змістом висловлювання, записує їх; правильно записує слова, які пишуться так, як вимовляються.	<i>Обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка) з використанням опор, промовляння в разі необхідності та відповідно до мож-	Розвивати навички побудови простих непоширених та поширених речень з опорою й без опори на наочність, запитання. Формувати вміння правильно оформлювати речення різ-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ливостей мовленнєвого розвитку.</p> <p><i>Обирає</i> для висловлювання відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо).</p> <p><i>Створює</i> невеликі висловлювання на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами.</p> <p><i>Записує</i> окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються, з використанням опор, промовляння в разі необхідності та відповідно до можливостей мовленнєвого розвитку.</p>	<p>ні за метою висловлювання, вживати такі речення залежно від мети, ставити на письмі відповідні розділові знаки; уживати кличну форму іменників у питальних та спонукальних реченнях, ставити розділові знаки при звертанні.</p> <p>Спонукає до каліграфічного та грамотного списування й писання з голосу текстів з дотриманням вивчених правил орфографії і пунктуації.</p> <p>Допомагати дотримуватися правил правопису під час побудови письмових зв'язних висловлювань.</p> <p>Підтримує самостійно</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>користуватися орфографічним словником для з'ясування правильності написання слова, його окремих форм. Формувати вміння писати повідомлення з дотриманням вимог до швидкості письма шляхом формування знань з правопису та навичок їхнього практичного використання, розвитку та корекції слухових, зорових, рухових функцій та операцій.</p> <p>Формувати орфографічну пильність з метою знаходити та виправляти орфографічні та пунктуаційні помилки з використанням опор у разі необхідності та відповідно до можливостей</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		мовленнєвого розвитку.
Обмінюється короткими письмовими повідомленнями.	<i>Створює</i> прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо). <i>Використовує</i> доречно поширені графічні зображення смайлів.	Формувати уміння: складати зв'язну, логічну розповідь у писемній формі на задану тему, про довкілля, за подіями власного життя за запитаннями, уявленнями; з опорою та без опори на наочність; застосовувати орфографічні правила на письмі; контролювати чуже та власне мовлення.
Перевіряє написане, виявляє та виправляє недоліки письма самостійно чи за допомогою вчителя; обговорює створений текст і вдосконалює його за допомогою інших осіб.	<i>Відновлює</i> деформований текст. <i>Перевіряє</i> , чи є в написаному тексті помилки на вивчені правила, виправляє їх за допомогою вчителя чи самостійно. <i>Удосконалює</i> за допомогою вчителя/	Розвивати уміння доречно вживати й записувати слова та словесні форми залежно від ситуації з урахуванням подолання порушень у засвоєнні та використанні лексичних мовних знаків у власному мовленні.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	вчительки власний текст (лексика, будова речення, форми слова) з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.	Розвивати вміння знаходити та виправляти орфографічні та пунктуаційні помилки на основі сформованої навички усвідомленого мовного аналізу, формування специфічних мовленнєвих механізмів (мовно-відтворювальна ланка, графічна реалізація висловлювання, симультанно-сукцесивний аналіз та синтез), корекції зорово-просторових, рухових, слухових функцій та операцій, дрібної моторики рук, подолання та попередження дисграфії, дизорфографії. Спонукає до самостійного корис-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		тування орфографічним словником для з'ясування правильності написання слова, його окремих форм.
4. Змістова лінія «Досліджуємо медіа»		
З допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї у простих текстах, медіатекстах.	<p><i>Обговорює</i> зміст і форму простого медіатексту (світлина, фотоколаж, листівка, мультфільм), виявляє (за допомогою вчителя/вчительки) очевидні ідеї у простих медіатекстах.</p> <p><i>Спостерігає</i> за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті.</p> <p><i>Визначає</i>, кому і для чого призначений медіатекст.</p> <p><i>Визначає</i> тему та головну думку простих візуальних медіатекстів.</p>	<p>Розвивати уміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовувати її для збагачення свого досвіду з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.</p> <p>Розвивати уявлення з медіатексту про навколишній світ та людське середовище в ньому з опорою на найбільш збережені процеси та функції пізна-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>вальної діяльності. Розвивати вміння розрізняти прозові, поетичні, драматичні, фольклорні та авторські твори з опорою на наочність.</p> <p>Вправляти в орієнтуванні в різних видах та джерелах медіаінформації.</p>
Висловлює думки щодо простого медіатексту.	<p><i>Висловлює</i> власні думки та почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо).</p> <p><i>Висловлює</i> власні думки та почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси, дитячі журнали, реклама тощо) шляхом знаходжен-</p>	<p>Розвивати уміння сприймати невеликі тексти, слідувати за розвитком думки в тексті, визначати його головну думку, основні події, дійових осіб (персонажів).</p> <p>Формувати зв'язне мовлення у формі власних суджень щодо побаченого, прочитаного; передавати (детально, стисло, вибірково)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	ня відповідних речень або висловів у тексті.	зміст медіатексту з опорою на питання, план, малюнки відповідно до можливостей мовленевого розвитку.
Створює прості медіатексти (за допомогою вчителя/вчительки, яка проявляється у підтримці, додаткових роз'ясненнях, питаннях, з урахуванням рівня розвитку вербальних і невербальних навичок спілкування, зв'язного мовлення, індивідуальних вимовних можливостей, уміння взаємодіяти з однолітками в групі).	Створює прості аудіальні медіапродукти (презентує роботу групи, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо) за допомогою вчителя/вчительки, зважає на мету й аудиторію. Створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) за допомогою вчителя/вчительки, зважає на мету й аудиторію.	Вдосконалювати навички правильної артикуляції звуків у процесі вільної розмови шляхом здійснення слухового контролю за власною вимовою та зіставлення правильної вимови педагога, однокласників та власної. Формувати вміння самостійно граматично правильно висловлювати свої думки, доводити правильність своєї відповіді за допомогою різножанрових прикладів.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Формувати уявлення про міжжанрові зв'язки як засіб збагачення мовлення.
5. Змістова лінія «Досліджуємо мовлення»		
Спостерігає за мовними одиницями та явищами, відкриває деякі закономірності співвідношення звуків і букв, значення слів, їхньої граматичної форми та ролі в реченні; спостерігає за власним мовленням та мовленням інших осіб, удосконалює власне мовлення за допомогою інших осіб.	<i>Аналізує</i> звуковий склад слова (кількість складів, наголошений та ненаголошений та ненаголошені склади, голосні та приголосні звуки). <i>Порівнює</i> власне мовлення з мовленням інших (швидкість, вимова звуків та наголошування слів). <i>Обирає</i> букви на позначення звуків на письмі, враховуючи правила позначення твердості – м'якості приголосних звуків, звука [й] в різних позиціях слова, подовжених приголосних звуків.	Удосконалювати навички звуко-літерного аналізу та синтезу; позначати звуки буквами на основі розвитку уміння співвідносити фонему з графічним зображенням та її написанням. Вчити розрізняти й пояснювати пряме та переносне значення слів, розпізнавати в текстах і пояснювати синоніми, антоніми, омоніми, найуживаніші фразеологізми; використовувати здобуті знання з лекси-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Знаходить</i> у висловленні та пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів, споріднених слів</p> <p><i>Знаходить</i> у художніх текстах виражальні засоби мови й пояснює їхню роль.</p> <p><i>Знаходить</i> у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) й доводить доцільність їхнього використання для досягнення мети спілкування.</p> <p><i>Утворює</i> відповідні граматичні форми слів для поширення або ускладнення речення.</p> <p><i>Знаходить</i> слова в орфографічному словнику, щоб пе-</p>	<p>ки у власному мовленні; уміти користуватися навчальними словниками різних типів з використанням опор на контекст у разі необхідності, з допомогою вчителя, самостійно.</p> <p>Формувати знання про основні ознаки речення (практично). Розвивати вміння розрізняти та правильно інтонувати види речень за метою висловлювання та інтонацією; встановлювати логікограматичні зв'язки між членами речення.</p> <p>Закріплювати уявлення про словосполучення; застосовувати здобуті синтаксичні знання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ревірити написане. Розрізняє різні види текстів (розповідь, опис) і пояснює їхнє призначення.</p>	<p>та уміння у власному мовленні з використанням різних опор.</p> <p>Вправляти в утворенні речень з уживанням виразних мовних засобів, висловленням власної думки, свого ставлення до того, про що йдеться в тексті, дотриманням каліграфічних вимог і правописних норм у межах вивченого матеріалу відповідно до можливостей мовленнєвого розвитку.</p> <p>Уточнювати розуміння учнів про основні ознаки тексту, його будову; вміння визначати тему та мету тексту, практично розрізняти типи</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		та стильові особливості текстів; застосовувати здобуті знання про текст у процесі побудови власних висловлювань з урахуванням можливостей мовленнєвого розвитку.
Експериментує звуками, словами, фразами в мовних іграх; аналізує за допомогою вчителя мовлення літературних персонажів з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.	<i>Творить</i> нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, змінює по слідовність складів, замінює або об'єднує частини слова). <i>Творить</i> власні художні тексти малих жанрів (загадки, лічилки, мирилки тощо) на основі відомих. <i>Знаходить</i> у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; пояснює, як вико-	Розвивати навички морфологічного словотвору на матеріалі засвоєних словотворчих морфем та словотворчих моделей. Закріплювати вміння виділяти спільнокореневі слова з тексту, порівнювати їх за звучанням і значенням. Формувати вміння правильно оперувати фонетичним, лексичним, граматичним складом мовлення, синтак-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	ристання деяких слів характеризує персонаж.	сичними конструкціями в різних видах і формах мовленнєвої діяльності; складати зв'язну, логічну розповідь в усній і письмій формі на задану тему, про події власного життя за запитаннями, уявленнями. Удосконалювати вміння застосовувати здобуті знання про текст у процесі побудови власних висловлювань різного жанру на основі цілісного сприймання тексту та вміння аналізувати текст за змістом і структурою. Розвивати вміння знаходити в тексті слова та речення для характеристики

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		героя з опорою на запитання педагога, малюнки (робить перші спроби будувати власну розповідь про головний персонаж).
6. Змістова лінія «Театралізуємо»		
Відтворює емоції літературних персонажів під час інсценізації за допомогою педагога.	<i>Використовує</i> голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо.	Розвивати уміння користуватися силою голосу, інтонацією, мімікою, супровідними рухами, словами, фразами в різному темпі в процесі театралізацій, вистав, діалогів для відтворення настрою, стану, характеру персонажів (залежно від змісту та жанрової специфіки твору та персонажа) з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вправляти у вираженні емоцій та умінні контролювати свій емоційний стан відповідно до створеної ситуації шляхом використання отриманих навичок та з урахуванням виправлених порушень фонетико-фонетичної сторони мовлення, вимови, автоматизації та диференціації поставлених звуків, що істотно відрізняються один від одного, та акустично й артикуляційно близьких (твердих та м'яких, дзвінких та глухих).</p> <p>Закріплювати навичку виразного мовлення.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Імпровізує з репліками під час інсценізації.	<i>Імпровізує з інтонацією, тембром та силою голосу, відтворюючи репліки персонажів казок, віршів, народних пісень тощо.</i>	Розвивати слухову увагу, слухову пам'ять, слуховий контроль під час усного відтворення слів, речень, висловлювань різних персонажів. Вчити запам'ятовувати та відтворювати повністю або частково невеликі репліки після декількох їхніх прочитувань педагогом, відтворювати через невеликий проміжок часу, пригадувати вивчені раніше. Розвивати вміння відтворювати окремі речення або фрази, що часто повторюються в тексті та є притаманними мовленню різних героїв.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Виховувати комунікативність, творчі здібності, інтерес до мови в процесі відтворення мовлення відповідно до індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку.
Створює прості медіапродукти відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей, з допомогою інших осіб у групі, за підказкою та допомогою вчителя/вчительки.	<i>Передає</i> своє враження від побаченого в малюнках, у листах подяки. <i>Створює</i> в групі афішу, реквізит, костюми, маски, декорації.	Формувати уміння взаємодіяти та спілкуватися з однолітками в колективі в процесі створення колективного продукту шляхом переносу знань та способів діяльності в нову ситуацію. Удосконалювати навички самоконтролю та самооцінки усних висловлювань і письмових робіт з використанням опор у разі необхідності.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Висловлює власні погляди щодо предмета обговорення; намагається зробити так, щоб висловлювання було зрозуміле та цікаве для інших осіб; правильно вимовляє загальноживані слова.	<i>Обговорює</i> враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі. <i>Ділиться</i> театральним досвідом та описує власні почуття, використовуючи доречно тематичну групу слів «театр».	Вчити оформлювати свої враження від побаченого у формі зв'язного висловлювання шляхом розширення, активізації лексичного запасу та уміти доречно ним скористатися. Спрямовувати прагнення правильно вимовляти загальноживані слова з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей і використання опор у разі необхідності. Розвивати аналітичні здібності в процесі розуміння теми театральної вистави.
Аналізує з допомогою вчителя/вчительки мовлення	<i>Описує</i> власні почуття від виконання ролі з позиції	Розвивати уміння: – використовувати при побудові речень

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
літературних персонажів.	учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.	<p>більшу кількість членів речень і виражати складніші відношення й зв'язки об'єктивної дійсності;</p> <ul style="list-style-type: none"> – передавати враження за допомогою засвоєних вимовних умінь, інтонацій, наголошування слів, порядку слів у реченні; – будувати висловлювання на задану тему; – описувати добре відомі предмети, персонажі, передавати зміст побаченого та почутого <p>– спочатку за запитаннями вчителя, а потім самостійно, використовуючи спочатку план, а потім і без нього з урахуванням ско-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>скоригованих вимовних навичок;</p> <ul style="list-style-type: none"> – практично оперувати засвоєними мовними одиницями в процесі мовної та моторної організації висловлювання (регулювання мовленнєвого дихання, дотримання пауз, правильної сили голосу, темпу мовлення, правильної вимови звуків); – створювати та використовувати розповідь шляхом розвитку монологічного мовлення: переказ, складання розповіді за допомогою вчителя, зорових та слухових опор та без них; – висловлювати почуття та враження від ситуації, від персонажів.

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Взаємодіємо усно»		
Критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію.	<p><i>Зважає</i> на ситуації спілкування: враховує умови, учасників, мету.</p> <p><i>З увагою сприймає</i> усні репліки діалогу, перепитує, уточнює з огляду на ситуацію спілкування.</p> <p><i>Обговорює</i> усне повідомлення в парі або групі для пошуку додаткових аргументів або спростування наведених.</p> <p><i>Зіставляє</i> почуте з власним досвідом (за допомогою педагога).</p>	Розвивати сприймання й розуміння: усних мовних одиниць різного рівня, мовлення учасників діалогу, нескладних за змістом текстів залежно від ситуації на основі розвитку всіх рівнів сприймання мовлення, слухових функцій та операцій (слухового сприймання, слухової уваги, слухового контролю), мовно-слухового аналізатора. Удосконалювати діалогічне мовлення: за змістом почутого повідомлення, за постановкою запитань, відповідей на запитання.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Розвивати уміння висловлювати власні міркування щодо змісту ситуації спілкування: виражати ставлення до співрозмовників чи подій, наводити аналогічні приклади з власного досвіду тощо.
На основі почутого створює асоціативні схеми, таблиці; стисло та вибірково передає зміст почутого; переказує текст за різними завданнями.	<i>Перефразовує</i> репліки в діалозі. <i>Передає</i> зміст усного повідомлення (послідовність подій у розповіді; перелік ознак в описі; наведені аргументи в міркуванні). Переказує текст творчо (зміна оповідача в тексті-розповіді; зміна послідовності переліку наведення ознак у тексті-описі; зміна послідовності	Розвивати уміння висловлювати власні міркування щодо змісту текстів: виражати ставлення до персонажів чи подій, наводити аналогічні приклади з власного досвіду тощо. Удо сконалювати навичку планування власного висловлювання: визначати його тему, заголовок, основні частини, включення до нього елементів опису чи міркувань.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	аргументів у тексті-міркуванні). Передає зміст повідомлення за допомогою асоціативних схем, таблиць з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей.	Удосконалювати різні форми зв'язного монологічного вислову: переказ, опис, міркування, розповідь. Формувати навички виразного мовлення: уміння передавати за допомогою інтонації: настрій, стан, характер персонажів; чітко й виразно декламувати вивчені напам'ять твори. Вправляння у правильній вимові звуків мовлення в процесі створення усного повідомлення.
Виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення власного висловлювання з конкретною метою.	<i>Виокремлює</i> інформацію для власного висловлення з конкретною метою (усне оголошення, усний відгук, усний стислий переказ).	Удосконалювати уміння сприймати та породжувати невеликі монологічні вислови (переказ, опис, розповідь) з опорою на запитання, план,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Прогнозує, як відібрану інформацію можна використати корисно.</i></p> <p><i>Систематизує та узагальнює необхідну інформацію.</i></p>	<p>наочність, опорні слова та самостійно з урахуванням скоригованих вимовних навичок.</p> <p>Вправляти в практичному застосуванні засвоєних мовних одиниць у процесі мовної та моторної організації висловлювання.</p> <p>Удосконалювати навички монологічного мовлення: аналізувати події, ситуації, про які йтиметься у вислові, визначати в них головне та другорядне; планувати вислів; виражати зміст ситуацій чи подій за допомогою мовних засобів; дотримуватись послідовності</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		у викладенні думки; завершувати зв'язний вислів невеличким висновком чи міркуванням.
Визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; пояснює зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє з власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб.	<i>Визначає</i> тему усного повідомлення. <i>Визначає</i> головну думку тексту. <i>Зіставляє</i> тему та головну думку усного повідомлення з власними спостереженнями, поведінкою, досвідом. <i>Пояснює</i> можливий вплив висловлення на слухача.	Розвивати розумові операції узагальнення, зіставлення на основі визначення головної думки та теми тексту з його назвою. Розвивати вміння розуміти запитання, виділяти головне в інформації, будувати відповідь, ставити запитання з максимальним урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей. Збагачувати словниковий запас за

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>рахунок нових слів, виразів, актуалізації слів з пасивного словника.</p> <p>Розвивати здібності до аналізу й узагальнення отриманих на слух та на основі зорового сприймання відомостей; розуміти їхнє значення для цілісного сприйняття тексту.</p> <p>Виховувати творчі можливості учня/учениці.</p>
<p>Висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, медіатексту, обґрунтовує думки, спираючись на власний досвід; визначає позицію співрозмовника, погоджується з нею або заперечує її.</p>	<p><i>Висловлює</i> своє ставлення до усного повідомлення (наприклад, прагнення спростувати або шукати додаткові аргументи на захист).</p> <p><i>Обґрунтовує</i> своє ставлення до усного повідомлення, наводячи приклади з</p>	<p>Розвивати уміння: розуміти послідовність подій, що мають місце в повідомленнях, визначати причину та наслідок певних явищ з опорою на слухове сприймання мовлення педагога.</p> <p>Удосконалювати навички творчого</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>власного досвіду, а також спираючись на набуті наукові.</p> <p><i>Визначає</i> позицію мовця (категоричність чи невпевненість; дотримання етикету (ввічливість) чи порушення етикетних норм), аргументовано погоджується з нею або заперечує її (з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей).</p>	<p>зв'язного мовлення: переказ від імені іншої особи, доповнення переказу початковою чи заключною частиною, уведення в переказ елементів опису чи міркувань; розповіді, роздуми про події власного життя, власні переживання, мрії тощо.</p> <p>Виховання позитивно-стійкого ставлення до моральних норм, що мають місце в повідомленнях.</p> <p>Формувати вміння аналізувати негативні та позитивні ситуації, що виникають у людських стосунках, робити умовиводи.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Висловлює власні погляди, підтверджує їх прикладами, враховує думки інших осіб; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди.</p>	<p><i>Вступає</i> в діалог та підтримує його на теми, пов'язані з важливими для дитини життєвими ситуаціями. <i>Наводить</i> аргументи на захист власної думки та ілюструє її прикладами. <i>Ініціює</i> дискусію, висловлюючи власні погляди та слухаючи інших. <i>Висловлює</i> доброзичливо своє ставлення до думок інших (поділяє їх повністю, частково чи аргументовано відхиляє). <i>Дотримується</i> правил літературної вимови у власному висловлюванні. Створює власне висловлювання на</p>	<p>Удосконалення навички діалогічного мовлення в процесі побудови власних висловлювань. Розвивати уміння усно послідовно висловлювати свої думки з використанням наявного рівня мовно-рухових можливостей. Вправляти у висловлюванні своїх думок, які пов'язані зі змістом почутого повідомлення, та характеризують особистісне ставлення дитини до отриманої інформації. Спонукає до переживання ситуацій, відбитих у творах. Формувати уміння дотримуватись норм мовленнєвої</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	основі почутого/побаченого/прочитаного.	поведінки, використання у власному мовленні етикетних кліше: вітання, звертання, прохання, привітання, побажання, подяки тощо. Вдосконалювати навички правильної артикуляції звуків у процесі вільної розмови шляхом здійснення слухового контролю за власною вимовою та зіставлення правильної вимови педагога, однокласників і власної.
Обирає вербальні та невербальні засоби спілкування, доречно використовує їх для спілкування та створення простих медіатекстів відповідно до комунікативної мети;	<i>Добирає</i> словесні й несловесні засоби спілкування з огляду на мету та умови спілкування, враховуючи наявність варіантів. <i>Робить</i> висновок про узгодженість	Формувати вміння самостійно граматично правильно висловлювати свої думки, доводити правильність своєї відповіді за допомогою різножанрових варіантів.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; використовує у власному мовленні засоби художньої виразності в творах різних жанрів.</p>	<p>або неузгодженість словесних і несловесних засобів спілкування та намірів у поведінці співрозмовника. <i>Використовує</i> різні форми візуалізації (малюнки, графіки, схеми, таблиці) для супроводу своїх поглядів під час презентації, щоби привернути увагу слухачів. <i>Створює</i> есе для висловлювання власних поглядів та усної презентації. <i>Використовує</i> засоби художньої виразності для досягнення комунікативної мети (привітання, побажання, вияв співчуття, захоплення).</p>	<p>Формувати уявлення про міжжанрові зв'язки як засіб збагачення мовлення. Привертати увагу до створення ситуації спілкування, аналізувати її та виразити ставлення за допомогою вербальних і невербальних засобів. Удосконалювати навичку чіткої, плавної, виразної мови та емоційної забарвленості зв'язних висловів, дотримуючись пауз між реченнями, модулюючи голосом початок та кінець різних речень. Закріплювати уміння диференціювати на слух та потім</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Правильно</i> інтонує різні види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням.	і використовувати речення з різним інтонаційним оформленням та передавати інтонацію запитання, розповіді, заклику, захоплення, звертання, переліку у власному мовленні. Розвивати виразне мовлення: вміння передавати за допомогою інтонації настрій, стан, характер персонажів. Виховувати емоційне ставлення до співрозмовника.
Описує власні емоції та емоції співрозмовника від прослуханого/побаченого. Доречно використовує у власному мовленні формули	<i>Передбачає</i> й описує свої емоції та емоції співрозмовника, коли пропонує для читання або перегляду книгу, фільм, гру тощо.	Удосконалювати вміння добирати слова для опису (самостійно, за необхідності за допомогою опорних схем, малюнків, піктограм).

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
мовленнєвого етикету.	<i>Доречно</i> використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету, зважає на різні види тональності (звичайна, фамільярна, вульгарна).	Формувати культуру мовленнєвої поведінки та норми мовленнєвого етикету, пошану до української мови, інтерес до творів усної народної творчості, дитячої літератури тощо. Розвивати в учнів норми мовленнєвої поведінки, використання у власному мовленні етикетних кліше: вітання, звертання, прохання, привітання, побажання, подяки тощо. Виховувати позитивно-стійке ставлення до моральних норм поведінки та зразкових якостей характеру героїв, що розкриваються в текстах різного жанру.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Розвивати зв'язне мовлення: усно послідовно висловлювати свої думки з використанням наявного рівня мовно-рухових можливостей.
2. Змістова лінія «Читаємо»		
Прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотацією; володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів.	<p><i>Прогнозує</i> орієнтовний зміст тексту на основі заголовка, ключових слів, анотації, невербальної інформації (ілюстрації, таблиці, схеми, графіки тощо).</p> <p><i>Читає</i> подумки та виразно вголос тексти різних видів та з різною метою.</p> <p><i>Розповідає</i> (докладно, стисло або вибірково), про що йдеться в тексті.</p> <p><i>Ставить</i> запитання різної спрямовано-</p>	<p>Формувати навичку ймовірного прогнозування (уміння передбачати останнє слово рядка у віршах або останнє слово речення; уміння передбачати декілька слів, пов'язаних спільним змістом; останнього складу в словах нескладної структури).</p> <p>Активізувати розуміння значення (в тому числі й переносне) слів, загальний зміст ре-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>сті: до змісту твору, до автора, до читача.</p> <p><i>Знаходить</i> у тексті відповіді на поставлені запитання.</p> <p><i>Відтворює</i> фактичну інформацію з тексту.</p> <p><i>Добирає і впорядковує</i> потрібну інформацію з таблиць, графіків, схем тощо [4 МОВ 2-2. 1-7].</p> <p><i>Установлює</i> послідовність дій персонажів художніх творів.</p> <p><i>Зіставляє</i> прочитане зі своїм власним життєвим досвідом (уникаючи ситуацій засвоєння мовленнєвого матеріалу лише на основі слухового сприймання за причини</p>	<p>чень, тексту в процесі читання.</p> <p>Вдосконалювати уміння користуватися опорою на артикуляційні та акустичні ознаки мовних одиниць під час читання мовчки.</p> <p>Розвивати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – зорове сприймання послідовності букв та буквосполучень (одночасного охоплення цілих слів); – уміння запам'ятовувати, своєчасно перетворювати буквосполучення в звукові слова; – здійснювати слуховий та зоровий контроль під час розпізнавання букв та артикуляції відповідних звуків з метою виправлення помилок.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	частого порушення фонематичних процесів).	<p>Розвивати розумові операції: симультанного аналізу та синтезу, порівняння, узагальнення в процесі підготовки до розповіді про текст.</p> <p>Вправляти в самостійних, граматично правильних висловлюваннях своїх думок, в умінні доводити правильність своєї відповіді за допомогою прикладів з власного життя з опорою на наявний рівень мовно-рухових можливостей.</p> <p>Розвиток короткочасної та довгочасної зорової пам'яті.</p>
Пов'язує елементи інформації в цілісну картину; розрізняє факти та думки про ці факти;	<i>Виявляє</i> в тексті неочевидну інформацію, узагальнює її. <i>Виділяє</i> ключові слова та пояснює,	Розвивати розумові операції узагальнення, зіставлення головної думки та теми тексту

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
формулює прямі висновки на основі інформації, виявленої в тексті; визначає форму й пояснює зміст простих медіатекстів.	<p>як вони допомагають зрозуміти зміст тексту.</p> <p><i>Виявляє зв'язки в текстах: між окремими частинами тексту, між частинами тексту й темою або головною думкою.</i></p> <p><i>Досліджує елементи тексту (слова автора, діалог персонажів, опис, виражальні засоби мови).</i></p> <p><i>Розрізняє в тексті факти та судження, знаходить між ними зв'язок.</i></p> <p><i>Висловлює припущення про наміри автора тексту, обґрунтовує свої думки.</i></p> <p><i>Формулює під час і після читання тексту запитання для можливої дискусії.</i></p>	<p>з його назвою.</p> <p>Формувати уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – зосереджувати увагу на основних відомостях, що мають місце в тексті; – робити висновки на основі здійсненого аналізу; – орієнтуватися в друкованому матеріалі; – відчувати впевненість у правильності здійсненого вибору. <p>Актуалізувати висловлювання про власне відношення до предмету вивчення.</p> <p>Формувати уміння простежувати логічні зв'язки в тексті та робити відповідні умовиводи.</p> <p>Підтримувати та заохочувати потребу</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Установлює</i> причинно-наслідкові зв'язки між подіями, вчинками персонажів та їхніми стосунками з іншими персонажами.</p> <p><i>Виявляє</i> деталі тексту, важливі для розуміння ідей. Розпізнає стиль тексту і пояснює, як він впливає на сприймання інформації.</p> <p><i>Формулює</i> ідеї тексту, пов'язує їх із власним досвідом (за умов дотримання чіткого дозування лінгвістичного матеріалу).</p>	<p>в отриманні інформації про світ почуттів автора твору. Розвивати розуміння про послідовність подій, що мають місце в творах, шляхом активізації симультанно-сукцесивних процесів мислення; визначати причину та наслідок певних явищ з опорою на слухове сприймання мовлення педагога, а також власне читання.</p> <p>Розвивати творче ставлення до змісту прочитаного; уміння висловлювати свої думки, які пов'язані зі змістом твору, але відбивають особистісне ставлення дитини до отриманої інформації;</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>уміння співпереживати ситуації, відбитої у творах. виправляти дислексичні помилки в учнів з різною мовленнєвою патологією залежно від рівня ураження слухового, зорового, рухового аналізаторів та їхньої взаємодії.</p>
<p>Описує емоційний стан персонажів, співпереживає.</p>	<p><i>Описує</i> свої емоції, пережиті під час читання художнього твору, наводить приклади вчинків персонажів, які викликали відповідні емоції. <i>Аналізує</i> емоційний стан персонажів, пояснює причини відповідних переживань персонажів. <i>Використовує</i> власний емоційний досвід для оціню-</p>	<p>Розвивати уміння впізнавати персонаж за сукупністю характерних рис; сприймати його як цілісний образ. Актуалізувати усні висловлювання учнів на основі прочитаного, дотримуючись правильної послідовності слів в реченнях. Збагачувати та активізувати словник емоційно-оцінною лексикою.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>вання емоційного стану персонажів художнього твору. Пояснює, кому з літературних персонажів співчуває й чому (за необхідності з підтримкою і підказкою педагога).</p>	<p>Активізувати пам'ять шляхом запам'ятовування та відтворення основних відомостей щодо характеристики головного персонажа твору.</p> <p>Розвивати уміння висловлювати свої думки, які пов'язані зі змістом твору і відбивають особистісне ставлення дитини до отриманої інформації; емпатувати ситуації, відбиті у творах.</p> <p>Розвивати уміння усно та послідовно висловлювати свої думки з використанням наявного рівня мовно-рухових можливостей.</p> <p>Виховувати творче ставлення до змісту прочитаного.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва та навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовує текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту і форми медіатексту.</p>	<p><i>Оцінює</i> правдоподібність описаних подій і тверджень із тексту, спираючись на свої уявлення про світ і власний досвід.</p> <p><i>Висловлює</i> свій погляд на предмет обговорення (тему, головну думку, висновки тощо).</p> <p><i>Оцінює</i> надійність джерела інформації, обґрунтованість висновків.</p> <p>Визначає роль елементів форми (слова автора, діалог персонажів, опис, виражальні засоби мови) для розуміння змісту.</p> <p>Виражає свої почуття та емоції щодо прочитаного мовою мистецтва.</p>	<p>Удосконалювати вміння аналізувати та узагальнювати отримані на слух та на основі зорового сприймання відомості; розуміти їхнє значення для цілісного сприйняття тексту.</p> <p>Розвивати та закріплювати вміння самостійно визначати тему, головну думку тексту, його основні смислові частини, добирати заголовки тексту та окремим його частинам, будувати план тексту, усно переказувати тексти.</p> <p>Розвивати розуміння запитань, виділяти головне в запитанні, будувати відповідь, ставити запитання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>з максимальним урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей, а також здійснювати контроль і вносити відповідні корективи в повідомлення.</p> <p>Збагачувати словниковий запас за рахунок нових слів, виразів; актуалізувати слова з пасивного словника.</p> <p>Стимулювати учнів до з'ясування значень нових слів, самостійно (з опорою на контекст чи ситуацію), за допомогою педагога.</p> <p>Розвивати усні висловлювання, міркування щодо змісту текстів: виражати ставлення до персонажів чи подій, наводити аналогічні приклади з влас-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ного досвіду тощо. Виховувати емоційне ставлення до прочитаного.
Визначає мету читання (для задоволення, розваги, пошуку потрібної інформації) та обирає відповідні тексти.	<p><i>Визначає</i> мету читання й обирає відповідно до неї тексти (книжки) (для задоволення, розваги, знаходження потрібної інформації).</p> <p><i>Пояснює</i>, наскільки обрані тексти допомогли досягнути мети читання.</p> <p><i>Добирає</i> необхідну інформацію з різних джерел: шукає її у словниках, довідниках, енциклопедіях, бібліотеці, Інтернеті.</p>	<p>Розвивати розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення в процесі вибору відповідного тексту.</p> <p>Формувати вміння аналізувати та узагальнювати отримані на слух та на основі зорового сприймання відомості; розуміти їхнє значення для цілісного сприйняття тексту.</p> <p>Спонукає до зосередження уваги на основних відомостях, що мають місце в тексті; робити висновки на основі здійсненого аналізу; орієнтуватися в друкованому</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>матеріалі; відчувати впевненість у правильності здійсненого вибору.</p> <p>Формувати поняття про існування різних альтернативних джерел отримання інформації з питань, що цікавлять; їхні особливості.</p> <p>Активізувати та підтримувати бажання користування різними джерелами інформації.</p>
<p>На основі тексту створює план, таблицю, модель.</p>	<p><i>Добирає</i> та створює ілюстративний матеріал до художнього тексту.</p> <p><i>Складає</i> план тексту.</p> <p>Узагальнює, систематизує, класифікує інформацію з тексту у вигляді таблиць, схем (з допомогою педагога).</p>	<p>Розвивати мисленеві операції: класифікація, аналіз, синтез, узагальнення на основі зіставлення головної думки та теми тексту з його назвою.</p> <p>Розвивати розуміння послідовності подій, що мають місце в творах.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Формувати вміння визначати причину та наслідок певних явищ, виділяти окремі частини тексту, будувати план тексту з опорою на слухове сприймання мовлення педагога, за наявності різноманітних опор, а також власне читання.</p> <p>Розвивати короткочасну та довгочасну зорову пам'ять, контроль; орієнтацію на папері при складанні графічних схем.</p>
Експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації).	<p><i>Переробляє</i> прочитаний твір: вводить нових персонажів, змінює події або їхній час, змінює оповідача тощо.</p> <p><i>Створює</i> власний художній текст, наслідуючи сюжетні</p>	Удосконалювати творче зв'язне мовлення: переказ від імені іншої особи, доповнення переказу початковою чи заключною частиною, уведення в переказ елементів

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>та стильові особливості прочитаного тексту.</p> <p><i>Створює</i> власний текст, використовуючи елементи кількох прочитаних текстів.</p>	<p>опису чи міркувань; переказ у особах, опис реального та фантастичного предмета (тварини), розповіді, роздуми про події власного життя, власні переживання, мрії тощо.</p> <p>Розвивати творче ставлення до змісту прочитаного; уміння висловлювати свої думки, які пов'язані зі змістом твору та відбивають особистісне ставлення дитини до отриманої інформації.</p> <p>Привертати увагу до граматичного оформлення власного мовлення.</p> <p>Удосконалювати уміння самостійно граматично правильно висловлювати свої думки,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>доводити правильність своєї відповіді за допомогою різножанрових прикладів.</p> <p>Стимулювати потреби в творчому ставленні до виконання лінгвістичних завдань.</p> <p>Виховувати позитивні особистісні якості та позбавлення негативних у процесі знайомства з поведінкою різних літературних героїв.</p> <p>Розвивати та підтримувати творчі можливості учнів.</p>
3. Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»		
Пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює	<i>Записує</i> текст (від руки чи на комп'ютері) в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел.	Розвивати уміння граматично правильно оформлювати слова в реченнях, текстах. Удосконалювати різні форми зв'яз-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>висловлювання, записує їх, враховуючи мету та адресата та дотримуючись норм літературної мови, користується орфографічним словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти, використовує різні форми їхньої презентації.</p>	<p><i>Створює</i> самостійне письмове висловлення (розповідь, опис, міркування) на теми, які його/її цікавлять, за прочитаним твором, про ситуацію з життя в школі, сім'ї тощо, зважаючи на мету та адресата.</p> <p><i>Створює</i> тексти зі щоденного життя (запрошення, оголошення, афіші тощо) з дотриманням типових ознак жанру.</p> <p><i>Створює</i> художні тексти (загадки, лічилки, невеликі казки, байки, вірші тощо).</p> <p><i>Переказує</i> письмово текст розповідного змісту з елементами опису або міркування, вис-</p>	<p>ного монологічного письмового вислову: переказ, опис, міркування, розповідь.</p> <p>Розвивати навички монологічного писемного мовлення: аналізувати події, ситуації, про які йтиметься у вислові, визначати в них головне та другорядне; планувати майбутній написаний текст; виражати зміст ситуацій чи подій за допомогою мовних засобів; дотримуватись послідовності у викладенні думки; завершувати зв'язний письмовий вислів невеличкими висновком чи міркуванням.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ловлює своє ставлення до того, про що пише.</p> <p><i>Записує</i> свою думку про предмет висловлювання; формулює запитання та відповіді під час письмового спілкування.</p> <p><i>Оформлює</i> власне висловлювання зрозуміло, дотримуючись норм літературної мови, за потреби звертається до словників (з чітким дозуванням лінгвістичного матеріалу).</p>	<p>Формувати контроль та самоконтроль за дотриманням орфографічних норм мови.</p> <p>Розвивати зорові операції та функції: зоровий літерний гнозис, зорово-просторовий гнозис, зорова увага та пам'ять, зоровий контроль.</p> <p>Формувати в учнів уміння зосереджувати свою увагу на еталонах, що складають основу культури українського мовлення.</p> <p>Сприяти формуванню орфографічної пильності, а також проводити роботу з подолання в учнів дзорфографічних і дисграфічних помилок в учнів з різ-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ною мовленнєвою патологією залежно від рівня ураження слухового, зорового, рухового аналізаторів та їхньої взаємодії.</p> <p>Удосконалювати навички користування словником, пошуку слів у словнику за першими літерами.</p> <p>Розвивати дрібну моторику, кінетичний праксис, координованість і точність рухів пальців та кистей рук (передусім провідної), руховий контроль.</p>
Створює короткі дописи для захищених ресурсів, зокрема вебсайту закладу загальної середньої освіти.	<i>Створює</i> повідомлення для спілкування в Інтернеті, до тримуючись норм етикету онлайн-спілкування (нетикету).	Розвивати та закріплювати уміння: – самостійно визначати тему, головну думку тексту, його основні смислові частини;

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Використовує</i> відповідні емотикони для вираження особистих емоцій.</p> <p><i>Створює</i> документи для спілкування та поширення результатів діяльності, індивідуальної або групової роботи за допомогою цифрових пристроїв та програм (за підтримки та підказки педагога).</p>	<p>– давати заголовки тексту та окремим його частинам;</p> <p>– будувати план тексту;</p> <p>– самостійно складати речення, невеликі тексти за участю слухових, зорових опор, еталонного промовляння педагога з метою обміну інформацією.</p> <p>Формувати вміння складати та записувати різного роду невеликі ділові папери (замітки, привітання).</p> <p>Коригувати за необхідності навички роздільного написання слів у реченні (в тому числі написання прийменників з наступним словом, вико-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ристання засобів пунктуації).</p> <p>Формувати навички мовленнєвої культури та мовленнєвого етикету.</p> <p>Виховувати шанобливе ставлення до мови та мовних норм.</p>
<p>Знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із застосуванням знань про будову слова; аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування, перевіряє грамотність написаного.</p>	<p><i>Визначає</i>, чи відповідає створений текст меті, перевіряє грамотність написаного.</p> <p><i>Удосконалює</i> власний письмовий текст, знаходить і виправляє помилки, редагує зміст тексту.</p> <p><i>Обговорює</i> письмові роботи (власні й однокласників) у парі, малій групі, відзначає позитивні характеристики.</p>	<p>Розвивати та удосконалювати: зорові процеси: сприймання послідовності букв та буквосполучень (розвивати одночасне охоплення цілих слів); аналізувати написані слова, речення з подальшим розумінням смислу; контролю під час розпізнавання літер та артикуляції відповідних звуків з метою</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	Висловлює, за підтримки вчителя, поради щодо можливого вдосконалення тексту (з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей).	<p>виправлення помилок.</p> <p>Формувати орфографічну пильність у написанні слів з вивченими орфограмами.</p> <p>Формувати контроль (самоконтроль) з дотримання орфографічних норм мови.</p> <p>Розвивати мисленнєві операції: аналіз, порівняння, узагальнення в процесі читання й удосконалення написаного власного тексту та однокласників.</p> <p>Виховувати позитивне ставлення до робіт товаришів.</p>
4. Змістова лінія «Досліджуємо медіа»		
Визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; пояснює	<i>Визначає</i> мету простого медіатексту (усна реклама, аудіокнига, мультфільм, комп'ютерна гра),	Розвивати слухові процеси: сприймання, пам'ять, контроль у процесі цілісного сприймання

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє з власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб.</p>	<p>пояснює, кому він адресований. <i>Визначає</i> правдоподібність описаних подій і тверджень з медіатексту, виходячи з власного досвіду. <i>Визначає</i> роль елементів форми (голос, музичний супровід, фонові шуми, кольори, спецефекти тощо) для розуміння змісту. <i>Розрізняє</i> факти й судження в простому медіатексті, виокремлює цікаву для себе інформацію.</p>	<p>на слух простих та ускладнених текстів, усвідомлення їхнього змісту, основної думки. Удосконалювати уміння правильно актуалізувати та використовувати у власному мовленні засвоєні слова, синтаксичні конструкції. Удосконалювати навички давати повні відповіді на запитання педагога, чітко, логічно та послідовно формулювати власні відповіді, висловлювати власні думки, міркування, пояснення. Розвивати уміння аналізувати сприйняту інформацію й пов'язувати її з досвідом із власного життя.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Створювати умови для монологічного мовлення: породження висловлювань з приводу почутого. Розвивати аналітичні здібності, розуміння причинно-наслідкових зв'язків у тексті.
Висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва і навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту і форми медіатексту.	<i>Описує</i> враження від змісту та форми медіатексту. <i>Висловлює</i> власні погляди на події, явища, предмети, цінності, представлені в простому медіатексті. <i>Оцінює</i> вплив на власне сприйняття окремих елементів медіатексту. <i>Пояснює</i> , чи змінилося під впливом медіатексту власне уявлення або думки про предмет	Удосконалювати вміння аналізувати тексти та інші друковані джерела за змістом та структурою. Формувати навички проведення бесід за змістом прочитаного чи почутого тексту, постановки запитань, відповіді на запитання близько до тексту та своїми словами. Удосконалювати монологічне мов-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	повідомлення та як саме (з використанням різноманітних опор з акцентом на зорові та рухові, уникаючи ситуацій засвоєння мовленнєвого матеріалу лише на основі слухового сприймання за причини частого порушення фонематичних процесів).	лення: аналізувати події, ситуації, про які йтиметься у вислові, визначати в них головне та другорядне; планувати вислів; виражати зміст ситуацій чи подій за допомогою мовних засобів; дотримуватись послідовності у викладенні думки; завершувати зв'язний вислів невеличким висновком чи міркуванням. Розвивати вміння висловлювати власні міркування щодо змісту текстів: виражати ставлення до персонажів чи подій, наводити аналогічні приклади з власного досвіду тощо.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Обирає вербальні та невербальні засоби спілкування, доречно використовує їх для спілкування та створення простих медіатекстів відповідно до комунікативної мети; вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; використовує у власному мовленні засоби художньої виразності в творах різних жанрів.</p>	<p><i>Створює</i> прості аудіальні медіапродукти (презентує роботу групи, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо) самостійно та в групі. <i>Створює</i> прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) самостійно та в групі, враховує мету та аудиторію. <i>Створює</i> прості аудіовізуальні медіатексти (відео запис виступу, вистави, екскурсії, інтерв'ю) за допомогою вчителя/вчительки, враховує мету й аудиторію. <i>Використовує</i> різні форми презентації</p>	<p>Розвивати вміння планувати власний вислів: визначати тему майбутнього вислову, його заголовок, основні частини, включення до нього елементів опису чи міркувань. Удосконалювати розуміння запитання, вміння виділяти головне, будувати відповідь, ставити запитання з максимальним урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей, а також здійснювати контроль і вносити відповідні корективи. Збагачувати словниковий запас учнів за рахунок нових слів, виразів; актуалізува-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>простих медіатекстів (за умов усіх можливих форм багаторазового повторення (у тому числі звучання еталонного мовлення педагога з тлумаченням особливо складних випадків вимови та розуміння).</p>	<p>ти слова з пасивного словника. Удосконалювати вміння будувати власні усні висловлювання, дотримуючись правильної послідовності слів у реченнях. Удосконалювати навички правильної артикуляції звуків у процесі вільної розмови шляхом здійснення слухового контролю за власною вимовою та зіставлення правильної вимови педагога, однокласників і власної. Розвивати виразне мовлення: передавати за допомогою інтонації: настрій, стан, характер персонажів. Розвивати контроль (самоконтроль) за використанням на-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		голосу у власному мовленні та мовленні оточуючих. Розвивати та удосконалювати навички писемних форм монологічного мовлення: твір, листівка, лист-запрошення, лист-подяка тощо.
5. Змістова лінія «Досліджуємо мовлення»		
Аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками; використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні	<i>З'ясовує</i> будову слова; утворює нові слова, пояснює роль закінчень, значення префіксів і суфіксів для правильного вживання слів усно та на письмі. <i>Перевіряє</i> орфограми найбільш до речним способом (за орфографічним словником; зміною форми слова або добором споріднених слів, за пра-	Формувати та узагальнювати знання про морфемну будову слова. Вчити розрізнявати форми одного і того ж слова та спільнокореневі слова. Розвивати спостереження за значенням слів, що відповідають на питання різних частин мови, розпізнавати та розрізнявати такі слова в мові за різними ознаками.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання.	вилом) у процесі письма та пояснює свій вибір. <i>Удосконалює</i> свою вимову, зважаючи на фонетичні закономірності (збіг приголосних, кінцевий приголосний, наголошені та не наголошені голосні тощо). <i>Утворює</i> в процесі мовлення відповідні граматичні форми слів різних частин мови. <i>Вправно</i> будує речення, зважаючи на мету висловлювання. <i>Поширює</i> речення різними членами відповідно до комунікативної стратегії. <i>Доречно</i> використовує у власних висловлюваннях слова	Розвивати навички використання полісемічних, антонімічних слів, з переносним значенням у власному мовленні: складання словосполучень та речень із заданими полісемічними словами. Закріплювати навички диференціації на слух та у власному мовленні звуків мовлення (переважно близьких за акустико-артикуляційними ознаками). Удосконалювати правильні фонематичні уявлення (передусім на матеріалі звуків, що змішуються дітьми у читанні та на письмі). Розвивати слухові

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>з переносним значенням, синоніми, антоніми, багатозначні слова й пояснює таке слововживання.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> пунктограми (у межах вивченого) для правильного оформлення висловлювання на письмі.</p>	<p>процеси: увагу, контроль, пам'ять.</p> <p>Закріплювати навички складового аналізу слів, визначення наголошених складів та звуків у слові.</p> <p>Удосконалювати вміння спостерігати за звучанням голосних та приголосних звуків у слабких та сильних фонетичних позиціях, порівнювати звучання та написання слів з такими звуками.</p> <p>Закріплювати навички пошуку перевірочних слів згідно з правилами написання ненаголошених <i>e, u</i> та сумнівних дзвінків і глухих приголосних у середині та на кінці слова та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>навички запису таких слів.</p> <p>Розвивати в учнів навички синтаксичних трансформацій (розширення, звуження, упорядкування) деформованого речення.</p>
<p>Створює прості мовні ігри, кросворди, ребуси, експериментуючи зі звуками, словами, фразами; виокремлює характерні риси свого мовлення (улюблені слова, фрази); спостерігає за їхнім впливом на співрозмовників; коригує своє мовлення.</p>	<p><i>Створює</i> ігри зі словами на основі запропонованих.</p> <p><i>Творить</i> власні художні тексти (усмішки, вірші, казки, оповідання тощо) на основі відомих.</p> <p><i>Експериментує</i> з власними текстами, стилізує їх, наприклад, трансформуючи речення, додаючи епітети, порівняння тощо.</p> <p><i>Розпізнає</i> уривок з власного тексту серед запропонованих уривків і пояснює характерні</p>	<p>Розвивати та удосконалювати вміння складати зв'язну, логічну розповідь в усній і письмовій формі на задану тему, про доквілля, за подіями власного життя за запитаннями, уявленнями.</p> <p>Удосконалювати вміння будувати письмові твори з уживанням виражальних мовних засобів, висловленням власної думки, свого ставлення до того, про що йдеться-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ознаки власного мовлення.</p> <p><i>Пояснює</i> вплив власного мовлення на співрозмовника (відповідно до можливостей мовленнєвого розвитку).</p>	<p>ся в творі, з дотриманням каліграфічних вимог і правописних норм у межах вивченого матеріалу.</p> <p>Розвивати в учнів навички синтаксичних трансформацій (розширення, звуження, упорядкування деформованого тексту).</p> <p>Розвивати самоконтроль за власним мовленням, уміння своєчасно виявити помилки в усному та писемному мовленні.</p>
6. Змістова лінія «Театралізуємо»		
<p>Описує емоційний стан персонажів, співпереживає.</p>	<p>Обговорює враження від драматизації, зосереджуючи увагу на тому, як словесні та несловесні засоби доповнюють один одного для зображення емо-</p>	<p>Збагачувати словниковий запас за рахунок нових слів, виразів; актуалізувати слова з пасивного словника.</p> <p>Удосконалювати уміння будувати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ційного стану персонажа, його намірів.</p> <p><i>Добирає</i>, працюючи в групі, аудіосупровід до вистави серед запропонованих музичних фрагментів.</p>	<p>власні усні висловлювання, дотримуючись правильної послідовності слів в реченнях.</p> <p>Вдосконалювати навички правильної артикуляції звуків у процесі вільної розмови шляхом здійснення слухового контролю за власною вимовою та зіставлення правильної вимови педагога, однокласників та власної.</p> <p>Виховувати потребу в творчому ставленні до виконання лінгвістичних завдань.</p> <p>Розвивати уміння контролювати свій емоційний стан; бути товариським та ввічливим до інших; виконувати навчальні завдання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		з мови з достатньою швидкістю; виявляти активність, старанність, допитливість, позитивне ставлення до вивчення мови.
Експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації).	<i>Створює</i> , працюючи в групі, п'єсу на основі відомого твору (інсценізована казка, казка, казка на новий лад тощо). <i>Імпровізує</i> , використовуючи голос і мову тіла (міміку, жести, поставу, рухи) для виконання запропонованої/обраної ролі, надає варіанти несловесних засобів (міміку, жести, поставу, рухи) й пояснює, чому обраний один із них (з урахуванням скоригованих вимовних навичок	Розвивати уміння сприймати та будувати діалогічні та монологічні висловлювання у сфері театралізації, користуватися засвоєними знаннями з мови: складання текстів на задану тему, вербалізація цього процесу в групі, переказ тексту за заданою тематикою. Розвивати уміння впізнавати персонаж за сукупністю характерних рис; сприймати його як цілісний образ. Удосконалювати

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	уміє практично оперувати засвоєними мовними одиницями в процесі мовної та мотторної організації висловлювання).	пам'ять, вправляти в запам'ятовуванні та відтворенні основних відомостей про характеристики головного персонажа твору. Розвивати та удосконалювати вміння дотримуватися норм мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету; проявляти комунікативність, творчі здібності, інтерес до творчого процесу відповідно до індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку учня.
Пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює	<i>Передає</i> своє враження від побаченої вистави в письмових відгуках (наприклад, запис у щоденнику вражень або в клас-	Розвивати та удосконалювати такі вміння: – будувати письмове повідомлення з урахуванням ситуації та учас-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>висловлювання, записує їх, враховуючи мету та адресата й дотримуючись норм літературної мови, користується орфографічним словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти, використовує різні форми їхньої презентації.</p>	<p>ному альманасі). <i>Створює</i>, працюючи в групі, фотозвіт для шкільної газети чи сайту про підготовку вистави або про виставу. <i>Створює</i> в групі театральну програмку, запрошення (відповідно до можливостей свого мовленнєвого розвитку).</p>	<p>ників спілкування; – дотримуватися норм етикету, каліграфічних вимог і правописних норм у межах вивченого матеріалу; – створювати письмові невеликі тексти на задану тему інформаційного та комунікативного характеру; – дотримуватись правильної послідовності слів в реченнях; – висловлювати свої думки, які пов'язані зі змістом п'єси і відбивають особистісне ставлення дитини до отриманої інформації; переживати ситуації, відбиті у творах. Збагачувати словниковий запас за</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		рахунок нових слів, виразів; актуалізувати слова з пасивного словника. Виховувати творче, емоційне ставлення до побаченого.
Створює прості мовні ігри, кросворди, ребуси, експериментуючи зі звуками, словами, фразами; виокремлює характерні риси свого мовлення (улюблені слова, фрази); спостерігає за їхнім впливом на співрозмовників; коригує своє мовлення.	<i>Описує</i> характерні риси мовлення персонажа п'єси після перегляду вистави (повторювані слова, швидкість, гучність тощо). <i>Установлює</i> зв'язок між характерними рисами мовлення персонажа п'єси та реакцією його співрозмовника.	Розвивати уміння усно послідовно висловлювати свої думки, будувати власні усні висловлювання з використанням наявного рівня мовно-рухових можливостей. Розвивати слухові та зорові процеси: сприймання, увага (її сталості, переключуваності, довільності). Розвивати уміння впізнавати персонаж за сукупністю характерних рис, сприймати його як цілісний образ.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вдосконалювати навички правильної артикуляції звуків у процесі вільної розмови шляхом здійснення слухового контролю за власною вимовою та зіставлення правильної вимови педагога, однокласників та власної.</p> <p>Виховувати позитивно-стійке ставлення до моральних норм поведінки та зразкових якостей характеру героїв, що розкриваються в п'єсах.</p>

Іншомовна освіта (англійська)

Еляна Данілавічюте

Мова – провідний інструмент об'єднання в контексті ідей «спільного європейського дому», що проголошено Радою Європи в сучасній концепції європейської освіти (Д. Мазурик). Мультилінгвальність виступає одним із головних маркерів сьогодення та передбачає оволодіння кожним європейцем декількома мовами. Посилення інтересу до вивчення іноземних мов продиктовано євроінтеграційними процесами, а також глобалізацією всіх сфер життя, що автоматично привертає особливу увагу до системи навчання іноземних мов у європейських країнах. Це оптимізує процес розробки сучасних концепцій та відповідного реформування системи опанування знань, умінь і навичок іншомовного спілкування, про що свідчить позитивний досвід зазначених країн.

За мету іншомовної освіти для загальної середньої освіти визнано формування іншомовної комунікативної компетентності (мовної, мовленнєвої, соціокультурної) для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування – розуміння (аудіювання, читання), говоріння та писання, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини. Формування практичних навичок пошуку й аналізу інформації, самоорганізації, адекватної конкретним мовним ситуаціям поведінки, становлення ціннісних орієнтацій обрано в якості пріоритетних напрямів навчально-виховного процесу. Мовленнєвим знанням, умінням і навичкам відведено роль засобів цілісного розвитку дитини, їхнє опанування більше не виступає в якості самостійної цілі. Діяльнісний, особистісно орієнтований і компетентісний підходи є провідними в процесі навчання іноземної мови, що забезпечує здатність застосовувати компетентності в житті.

Навчання іноземної мови на початковому етапі є надзвичайно важливим, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетентності, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. У цей період відбувається формування базису для опанування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних й орфографічних навичок, що дають змогу досягти успіхів в аудіюванні, говорінні, читанні й письмі відповідно до програмних вимог. Благополучне формування зазначених компонентів мовленнєвої діяльності залежить від рівня розвитку всіх складових її психологічної структури: зорових, слухових функцій та операцій (сприймання, уваги, пам'яті, контролю); усного мовлення; уявлень; умінь послідовно сприймати та водночас охоплювати вербальні одиниці; мислення (аналізу, синтезу, причинно-наслідкових зв'язків, порівняння, узагальнення, класифікації, утворення за аналогією, переносу, ймовірного прогнозування). Своєрідність розвитку будь-якого з компонентів може призводити до дезорганізації становлення всього процесу навчання іноземної мови, появи серйозних труднощів, і ставати особливо помітною під час навчання в 1-4 класах, що пов'язано з ускладненням вербального матеріалу в підручниках.

Молодші школярі з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) відносяться до категорії дітей зі своєрідним розвитком різних компонентів структури мовленнєвої діяльності, що обумовлено наявністю базових розладів (поліморфної дислалії, дизартрії, ринолалії, алалії, афазії, заїкання), які на момент навчання в школі можуть мати різний ступінь впливу на загальний розвиток мовлення в сукупності його трьох основних компонентів: фонетики, лексики, граматики. Саме ця обставина впродовж тривалого часу виступала причиною домінування думки про гальмівний характер процесу набуття знань з іноземної мови в умовах наявності базової мовлен-

невої патології та залишала відкритим питання щодо повноти цензової освіти школярів з ТПМ, а відтак і перспектив їхнього подальшого навчання у вишах. Водночас досвід організації навчально-виховного процесу педагогами-практиками, а також окремі наукові спостереження свідчать про наявність позитивних результатів у здійсненні перших кроків на шляху до формування іншомовної лінгвістичної компетентності, що має позитивний вплив і на загальнонавчальну підготовку дітей, хоча висуває особливі вимоги до фахівця, який би був обізнаним як із питаннями знання методик викладання іноземної мови, так і специфіки корекції мовленнєвого розвитку.

Аналіз науково-теоретичної вітчизняної та зарубіжної літератури відповідного спрямування (Л. Пашенко, С. Стрілецька, М. Crago, F. Genesee, V. Gutierrez-Clellen, J. Paradis, M. Rice, G. Simon-Cereijido, С. Wagner) та узагальнення відомостей практичного характеру призвели до створення концепції навчання іноземної мови дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, центральною ланкою якої виступає вчення про єдиний мозковий механізм опанування лінгвістичних знань незалежно від контексту конкретної мови (В. Пенфільд, Л. Робертс), що означає наявність однакових стартових умов для опанування першої та другої мови в розглядуваному випадку. Кваліфікація порушень мовленнєвого розвитку з позицій психолінгвістичного підходу (Л. Апатова, М. Брейгіна, І. Зимня) дає змогу визначити їхній механізм та організувати корекцію з урахуванням останнього як на матеріалі рідної мови, так і з використанням іншомовного лінгвістичного матеріалу, водночас спираючись на «непрямий метод», суть якого полягає в тому, що поняття спочатку набуває словесної форми рідної мови й лише потім перекладається на іншу мову. Саме цей переклад словесних образів поняття або утворення візерунків нейронних зв'язків є основою нового нейрофізіологічного процесу, на якому базується непрямий метод навчання. Дієвість зазна-

ченого процесу залежить від адекватності методики викладання іноземної мови механізму мовленнєвого порушення, ступеня врахування відмінностей у структурі рідної та другої мови, а також кореляції порушень, що проявляються на матеріалі кожної з мов. У нижченаведеній моделі (Рис. 1) репрезентовано послідовність та кореляцію перебігу процесу опанування лінгвістичних знань з рідної та іноземної мов в умовах мовленнєвої патології.

Рис. 1. Модель послідовності та кореляції перебігу процесу опанування лінгвістичних знань з рідної та іноземної мов в умовах мовленнєвої патології

Означене концептуальне підґрунтя виступає не тільки основою для створення сучасних методик опанування іноземної мови школярами з порушеннями мовленнєвого розвитку, а й сприяє підвищенню загального рівня лінгвістичної підготовки

зазначеної категорії дітей, що розкриває нові перспективи організації навчально-виховного процесу в спеціальному загальноосвітньому закладі для дітей із ТПМ.

Іноземну (англійську) мову вперше включено до складу освітньої галузі «Мови і літератури» в контексті змісту навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення в 2014 році. Своєрідність програми полягала в адаптації навчальної інформації (за рахунок створення специфічних умов її засвоєння) відповідно до розробленої корекційно-розвивальної складової, що містила мовленнєвий, пізнавальний, емоційно-вольовий та особистісний компоненти, а результати набутого досвіду навчання свідчать про безумовну необхідність та значну ефективність її впровадження в освітній процес означеної категорії дітей.

Нині організація іншомовної освіти регламентована Державним стандартом початкової освіти (від 21 лютого 2018 р., № 87), який передбачає розроблення типових освітніх програм та навчання з урахуванням корекційно-розвивальної складової відповідно до особливостей розвитку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Розроблені під керівництвом Р.Б. Шияна типові освітні програми в контексті мовно-літературної галузі, іншомовної освіти (англійської мови) для 1-2, 3-4 класів покладено в основу створення корекційно-розвивальної складової, у якій репрезентовано рекомендації для учителів іноземної (англійської) мови щодо навчання дітей з ТПМ і представлено у вигляді розділу посібника.

Урахування специфіки організації освітнього процесу забезпечується вирішенням ряду корекційно-розвивальних завдань, що полягають у визначенні порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їхнього виникнення (передбачає співпрацю вчителя іноземної мови та вчителя-логопеда, який надає необхідні поради стосовно стану розвитку мовлення кожної дитини); подоланні виявлених порушень з урахуван-

ням механізмів їхнього виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності; попередженні появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) й пізнавального розвитку; формуванні здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки; нормалізації м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової діяльностей та на фоні організації загальнооздоровчих заходів з позицій індивідуального підходу до потреб кожного школяра.

Реалізація завдань відбувається в процесі знайомства здобувачів освіти молодшої ланки з різноманітним лексичним матеріалом, який подано за певними темами і який відповідає їхнім віковим особливостям, пізнавальним можливостям, а також задовольняє потреби у формуванні соціокультурної та загальнонавчальної компетентностей.

Процес опанування знань передбачає формування **рецептивних** (аудіювання, читання), а також **репродуктивно-продуктивних** (монологічне та діалогічне говоріння, письмо) мовленнєвих умінь, які виступають у якості інтегративної єдності, що необхідна для виконання різноманітних тренувальних вправ та репрезентована в нижченаведеній моделі (Рис. 2).

Оскільки вивчення іноземної мови збігається з початком шкільного періоду розвитку дитини та відноситься до довільних видів діяльності, які потребують спеціальної організації, логічно передбачити неабиякий вплив досвіду, що був набутий під час опанування рідної мови. Відтак, й особливості мовлення (фонологічного, лексичного та граматичного компонентів), пов'язані з базовими порушеннями, відбиваються на якості формування зазначених у моделі мовленнєвих умінь, які є однаково необхідними для успішного оволодіння лінгвістичними знаннями як з рідної, так і з іноземної мови. Легко перед-

бачити, що «підхоплення естафети» в розвитку рецептивних та репродуктивно-продуктивних умінь на матеріалі іноземної мови не може не сприяти їхнім позитивним якісним змінам, що своєю чергою позитивно відіб'ється на опануванні рідної мови.

Рис. 2. Модель інтегративної єдності мовленнєвих умінь, що забезпечують виконання різноманітних тренувальних вправ

Як провідна умова успішного перебігу розглянутого процесу виступає необхідність у збереженні єдиних вимог до опанування лінгвістичних знань з рідної та іноземної мов, про що було сказано вище. Це означає обов'язковість врахування на уроках з іноземної мови особливостей розвитку не тільки мовнорухового аналізатора, а й інших аналізаторів, що беруть участь у здійсненні різних видів мовленнєвої діяльності та відрізняються своєрідністю функціонування у школярів із ТПМ. Так, результати досліджень вітчизняних авторів свід-

чать про наявність числених помилок в усній та писемній продукції зазначеної категорії школярів, причиною яких виступає недостатній рівень розвитку слухової аналізаторної системи, що вносить дисбаланс в інтегративну діяльність усіх аналізаторів (Е. Данілавічюте, В. Ільяна, М. Медведєва, Т. Мельніченко, З. Пригода). Дослідники наголошують на необхідності функціональних перебудов, що передбачають створення опор на найбільш збережену зорову аналізаторну систему та пропонують ряд методик корекційного впливу на матеріалі рідного мовлення. Втім, сучасні методики викладання іноземної мови спираються на алгоритм, у якому аудіювання посідає провідну роль. Пояснюється це тим, що саме з нього починається усна комунікація. Його розглядають як дію, що входить до складу усної комунікативної діяльності, використовується в будь-якому усному спілкуванні, яке має на меті задоволення виробничих, суспільних або особистих потреб. Завдяки аудіюванню стає можливим оволодіння звуковою стороною мовлення, її інтонаціями (ритмом, наголосом, мелодикою), лексичною та граматичною складовими. Воно є комплексною перцептивно-мисленнєво-мнемічною діяльністю: відбувається слухове сприймання (актуалізація діяльності акустичного аналізатора), аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, абстрагування, конкретизація, а також має місце виділення та засвоєння інформативних ознак, формування образу, впізнавання в результаті порівняння з еталоном, що зберігається в пам'яті. Мета аудіювання – розуміння почутого. Воно тісно пов'язане з говорінням, яке полягає у вираженні думок засобами мови, що вивчається. Усне мовлення фактично стає можливим завдяки взаємозв'язку аудіювання та говоріння. Відбувається чергування фаз слухання та говоріння під час спілкування. Цікавим є той факт, що аудіювання передбачає не тільки прийом мовленнєвої інформації, але й готує до внутрішнього мовлення, що є реакцією на почуте. Отже, аудіювання є передумовою говорін-

ня, а говоріння допомагає формуванню сприймання мовлення на слух. Тісним також є зв'язок аудіювання та читання (обидва відносяться до рецептивних видів діяльності): слуховий варіант мовлення явно (під час читання вголос) або приховано (під час читання мовчки) бере участь у розпізнаванні мовленнєвих одиниць. Аудіювання є також невід'ємною складовою психологічної структури письма, сприяючи правильному графічному оформленню відповідних звукових одиниць. Ось чому 60% навчального часу в загальноосвітніх навчальних закладах відводиться на розвиток цього мовленнєвого уміння. У цілому навчання іноземної мови має комунікативну спрямованість та передбачає подачу матеріалу в певній послідовності: 1) багаторазове **прослуховування** нового матеріалу; 2) багаторазове усне **промовляння**; 3) читання вголос; 4) виконання письмових вправ. Отже, навантаження першочергово спрямоване на акустичну та мовно-рухову аналізаторні системи, що є небажаним в умовах їхньої недосконалості в контексті тяжких мовленнєвих розладів. У програмі з навчання іноземної (англійської) мови молодших школярів із ТПМ враховано зазначений факт шляхом визначення умов та послідовності залучення аналізаторних систем, найбільш прийнятних для опанування навчального матеріалу, зі збереженням провідної опори на діяльність зорового аналізатора та корекційної мети, що полягає в удосконаленні діяльності акустичного та мовнорухового аналізаторів. Такий підхід дає змогу уніфікувати перелік вимог на уроках з рідної та іноземної мови, а значить уможливити перебіг процесу інтерференції різномовних лінгвістичних явищ, що сприятиме подоланню порушень мовленнєвого розвитку з урахуванням механізму їхнього виникнення.

Табличне структурування розділу посібника відбувається за основними змістовими лініями: *«Сприймання на слух»*, *«Зорове сприймання»*, *«Усна взаємодія»*, *«Усне висловлювання»*, *«Писемна взаємодія»*, *«Писемне висловлювання»*,

«Онлайн взаємодія». Колонка результатів навчання здобувачів освіти містить «загальні» та «очікувані» в контексті змісту, що пропонує типова навчальна програма, орієнтуючись на складові лінгвістичної компетентності (лексичну, граматичну, фонетичну), кожна з яких передбачає роботу з матеріалом у контексті єдиної лексичної теми; сфери спілкування, мовленнєві функції, засоби вираження (відповідно до лексичної теми). Слід зазначити, що опанування фонетичних знань дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку потребує особливої уваги і має відбуватися на провідному рівні організації як усної, так і писемної мовленнєвої діяльності, а отже, виступати метою виконання певних завдань. Саме тому в контексті кожної лексичної теми фонетична складова має бути спрямована на виконання завдань різного ступеня складності (за принципом поступового ускладнення), передбачаючи формування вимовних, читацьких та писемних навичок (списування, письмо під диктовку, творче письмо з різним ступенем участі рухів артикуляційного апарату). Успішне досягнення очікуваних результатів часто тісно пов'язане зі створенням специфічних умов, при дотриманні яких уможливорюється достатній рівень засвоєння учнями навчального матеріалу та які проілюстровані на прикладах конкретного змісту. Колонка рекомендацій, що адресовані педагогу, стосується особливостей корекційно-розвивальної роботи в процесі навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Тут розташовано детальну інформацію щодо формування тих компонентів психологічної структури мовленнєвої діяльності, соціокультурної та загальнонавчальної компетентностей, особистісних якостей, які є основою благополучного засвоєння всіх знань, умінь і навичок, що передбачені програмою, з урахуванням загальних й індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку, а також послідовності подачі навчального матеріалу, найбільш прийнятної для зазначеної категорії учнів.

Стратегія опанування іншомовної освіти учнями з ТПМ передбачає опанування всіх необхідних знань, умінь та навичок з урахуванням вихідного рівня розвитку вимови, лексики, граматики в контексті рідної мови кожного з учнів та причин виникнення порушень, що обумовлено наявністю єдиного нейрофізіологічного мовленнєвого механізму незалежно від типу мови. Перелік напрямів (зазначених вище), що складають зміст навчання, залишається однаковим у контексті кожної теми. Такий підхід обумовлений необхідністю детального відбиття змін, що мають місце під час вивчення матеріалу в рамках будь-якого напрямку кожної наступної теми. Поступове, дозоване ускладнення матеріалу веде до послідовного зростання вимог до рівня знань учнів за кожним напрямом з однієї теми в іншу за принципом спіралі. Загальна характеристика якісних змін полягає в обов'язі допомоги, що надається педагогом: спочатку виконання завдань відбувається переважно з опорою на запитання педагога та з його допомогою, надалі – лише з опорою на запитання педагога (у тих завданнях, де це необхідно), а до кінця навчання в четвертому класі учні переходять до більш самостійного виконання завдань. Чіткий обсяг нових лінгвістичних одиниць відсутній, що пов'язано з подальшою можливістю створення альтернативних підручників та використання наявних, які відрізняються варіативністю лексики (слів, словосполучень, речень, текстів у віршованій та прозовій формах тощо) у процесі подачі тієї самої теми. Головною залишається загальна модель корекційно-розвивальної роботи в контексті кожної лексичної теми. Вона може виступати й підґрунтям планування роботи на уроці. Так зменшується вірогідність втрати одного з важливих аспектів взаємодії з навчальним матеріалом.

Розташування зазначених напрямів стратегії організації освітнього процесу представлено в нижченаведеній таблиці.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
1. Змістова лінія «Сприймаємо на слух»		
<p>Розуміє короткі, прості запитання, твердження, прохання/вказівки та реагує на них вербально та/або невербально.</p>	<p><i>Reаguє</i> на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочністю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності: впізнає на слух та може вказати на малюнку, наприклад, членів родини та друзів (a mother, a father, a grandmother, a grandfather, a daughter, a son, a sister, a brother, a friend etc.).</p>	<p>Формування слухової уваги та пам'яті на матеріалі англomовних одиниць мовлення шляхом багаторазової гучної та виразної вимови слів та коротких речень педагогом з акцентом на довільному зоровому зосередженні на еталонній вимові педагога (органах артикуляції педагога) та ситуації, у якій відбувається сприймання з метою розуміння мовного матеріалу.</p> <p>Формування слухового сприймання на матеріалі англomовних одиниць мовлення, в тому числі нехарактерних рідній мові (варіантів дієслова</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p><i>Розпізнає</i> знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке: розуміє усі інструкції педагога та реагує на них, наприклад, виконанням відповідної дії (Stand up! Sit down! Give me!), адекватно реагує на ввічливі слова (Thank you! Please! Not at all!), розпізнає їх у контексті речень (Give me a doll, please! Thank you, Daniel!).</p>	<p><i>to be</i>) практичним шляхом у навмисно створених педагогом комунікативних ситуаціях.</p> <p>Формування слухової уваги та пам'яті на матеріалі англomовних одиниць мовлення шляхом багаторазової гучної та виразної вимови слів та коротких речень (стверджувальних, питальних) педагогом з акцентом на довільному зоровому зосередженні на еталонній вимові педагога (органах артикуляції педагога) та ситуації, у якій відбувається сприймання з метою розуміння мовного матеріалу.</p> <p>Формування слухового сприймання на</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>матеріалі англомовних одиниць мовлення, зокрема нехарактерних рідній мові (міжзубна вимова звуку [ð]) та швидкого переключення слухової уваги зі схожих за звучанням у контексті одного слова фонем ([ð] та [s]) практичним шляхом у навмисно створених педагогом комунікативних ситуаціях.</p> <p>Формування фонематичного сприймання та аналізу на основі привертання уваги до кінцевої фонемі слова з метою розпізнавання множини іменників шляхом навмисного підсилення голосу педагогом в момент її звучання та багато-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>разового повторення слова (або окремо кінцевої фонемі) у разі необхідності.</p> <p>Формування слухової уваги до розвитку низхідної інтонації, правильності її сприймання та відтворення в окличних реченнях з опорою на графічне позначення (↘) та відповідно до індивідуальних можливостей вимови.</p> <p>Формування слухового контролю за власною вимовою шляхом її зіставлення з еталонним мовленням педагога (використання дзеркала з метою аналізу якості вимовних умінь та їхньої корекції).</p> <p>Формування слухової уваги до розвитку</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>висхідної інтонації, правильності її сприймання та відтворення в загальних питальних реченнях з опорою на графічне позначення (↗) та відповідно до індивідуальних можливостей вимови, а також до низхідної інтонації у відповідях з дотриманням того самого алгоритму.</p> <p>Формування фонематичного сприймання та аналізу на основі привертання уваги до кінцевої фонемі слова з метою розпізнавання присвійного відмінку шляхом створення паузи (перед моментом звучання) та навмисного підсилення голосу педагогом (у момент її звучання), а також</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>багаторазового повторення слова (або окремо кінцевої фонемі) у разі необхідності.</p> <p>Формування антонімічного значення прикметників, сполучників та уміння правильно добирати їх відповідно до ситуації англійського спілкування шляхом привертання уваги до особливостей звучання в контексті ігрових ситуацій.</p> <p>Формування слухової уваги до розвитку низхідної інтонації, правильності її сприймання та відтворення в окличних реченнях з опорою на графічне позначення (↘) та відповідно до індивідуальних можливостей вимови.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		Формування навичок використання граматичних компонентів у власному мовленні відповідно до рівня його сформованості, шляхом створення ігрових ситуацій із застосуванням слухового контролю за чужим мовленням (педагога, який навмисно імітує пропуски, перестановки або заміни граматичних одиниць), з метою пошуку помилок, аналогічних до власних, а також формування практичних навичок здійснення операції аналізу на рівні речення.
2. Змістова лінія «Зорове сприймання»		
Розпізнає знайомі слова з опорою на наочність.	<i>Розпізнає</i> знайомі слова, що супроводжуються малюнками.	Формування зорових, фонематичних, мовнорухових операцій та функцій (сприймання,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p><i>Сприймає</i> короткі, прості інструкції у знайомому контексті.</p> <p><i>Здогадується</i> про значення слів, якщо вони супроводжуються малюнком або символом.</p>	<p>уваги, пам'яті, контролю) та умінь спиратися на них послідовно або одночасно в процесі опанування оптико-акустико-вимовних образів (у тому числі постановки звуків) одиниць англійського алфавіту в послідовності, що є обумовленою єдністю моторних схем або їхніх елементів, які необхідні для правильної вимови декількох звуків, або наявністю найбільш виразних спільних ознак (губно-губні, губно-зубні, передньоязикові та палаталізовані, що потребують підняття середньої частини спинки язика): <i>A a, H h, O o; B b, P p, M m; F f, V v, W w; E e, I i, Y y,</i></p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>далі – наявністю найбільш виразних спільних ознак (передньоязикові; палаталізовані, що потребують підняття середньої частини спинки язика; задньоязикові): <i>N n, D d, T t; G g, J j; C c, S s, Z z; L l, R r; K k, X x, Q q, U u</i>.</p> <p>Формування операції співвіднесення, наприклад, певного займенника та малюнку із зображенням людини, тварини або предмета, а також певного займенника з відповідним варіантом дієслова (<i>I am, he is etc.</i>) шляхом створення педагогом ігрових ситуацій.</p> <p>Формування операції співвіднесення, наприклад, певного особового займенника з при-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>свійним займенником і малюнками із зображенням людини, тварини або предмета, що належить комусь, шляхом створення педагогом ігрових ситуацій, які передбачають врахування індивідуального темпу міркувань та активну співпрацю учнів.</p> <p>Формування зорового суцесивного (послідовного) симультанного (одночасного) способів обробки інформації шляхом відтворення заданого порядку лінгвістичних одиниць з метою підготовки учнів до роботи зі словником.</p> <p>Формування зорово-просторових уявлень (близько-далеко) шля-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>хом створення ігрових ситуацій практичного визначення місцезнаходження однорідних предметів.</p> <p>Формування операцій аналізу, класифікації, узагальнення граматичних моделей шляхом зосередження зорової довільної уваги на їхніх головних ознаках у ігрових ситуаціях з метою їхнього запам'ятовування та селективного застосування.</p>
3. Змістова лінія «Усна взаємодія»		
Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовую-	Запитує інших та відповідає на запитання про себе та повсякденну діяльність: I am.... He/she is.... This/That is my.... Вітається та прощається:	Формування навичок вимови відповідно до мовленнєвих можливостей з опорою на еквіваленти рідної мови (зосереджуючи увагу на найбільш поширених помилках,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
чи за потребою жести.	<p>Hello! Hi! Good morning/afternoon/evening!; Good bye! Bye-bye! Bye! Good night!</p> <p>Уточнює інформацію: It is a....</p> <p><i>Взаємодіє</i> спочатку вимовляючи разом з педагогом нові лінгвістичні одиниці, з іншими учнями класу, повторюючи за педагогом/однокласниками, поступово переходячи до самостійної вимови відповідно до власних мовленнєвих можливостей та ситуації спілкування в контексті простих стверджувальних речень (I am Fedir.), а також</p>	що є наслідком засвоєного стереотипу рідної мови) та відповідно до послідовності перебігу корекційної роботи з подолання порушень мовленнєвого розвитку на матеріалі рідної мови, а також з опорою на наочність з метою підтвердження розуміння значення мовних одиниць.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	з опорою на власні уявлення; уміє ставити загальне запитання до речення, давати повні та короткі відповіді (Are you Artem? Yes, I am Artem. Yes, I am. No, I am not Artem. No, I am not, etc.).	
4. Змістова лінія «Усне висловлювання»		
Описує себе та свій стан короткими фразами.	<i>Описує</i> себе та власний досвід, уживаючи прості слова та формульні вирази. <i>Виражає</i> свої почуття та думки, уживаючи прості слова та супроводжуючи їх невербально.	Формування навичок вимови відповідно до мовленнєвих можливостей з опорою на еквіваленти рідної мови та відповідно до послідовності перебігу корекційної роботи з подолання порушень мовленнєвого розвитку на матеріалі рідної мови (однак зосереджуючи увагу на міжзубному варіанті

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>вимови специфічних англомовних звуків [θ], [ð], корегуючи найбільш характерні заміни на [с], [з], [т], [д], [тс], [дз], [ф], [в] [л]), а також з опорою на наочність з метою підтвердження розуміння значення мовних одиниць).</p> <p>Формування навичок асоціативного мислення шляхом згадування спільних елементів у моторних схемах органів артикуляції під час вимови слова та зображенням певного предмету, що сприяє розвитку пам'яті різних модальностей (зорової, слухової, кінестетичної).</p> <p>Формування узагальнень (<i>domestic animals</i>,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p><i>wild animals</i>) та операції класифікації (наприклад, розподіл картинок за категоріями <i>domestic animals</i>, <i>wild animals</i>) з опорою на слухове та зорове сприймання, а також з урахуванням індивідуального рівня фонематичного сприймання; подальше формування навичок класифікації з опорою на власну вимову з урахуванням власних мовленнєвих можливостей, з метою здійснення контролю та формування фонематичних уявлень. Формування фонематичних, мовно-рухових операцій та функцій (сприймання, уваги, пам'яті, контролю) та умінь спиратися</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>на них послідовно або одночасно у процесі опанування акустиковимовних образів (зокрема постановки та автоматизації звуків) одиниць англійського алфавіту, швидко актуалізуючи необхідний та переключаючись з одного на інший.</p> <p>Формування умінь орієнтування в часі на основі усвідомлення послідовності та періодичності подій, що повторюються з певними проміжками часу шляхом створення ситуацій, близьких до життєвого розкладу дитини або таких, що не мають місця у ньому (never), з метою набуття практичних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		навичок висловлення думки на актуальну для дитини тему.
5. Змістова лінія «Писемна взаємодія»		
Надає найпростішу інформацію про себе в письмовій формі (записка, анкета).	<i>Надає</i> елементарну інформацію в анкеті, використовуючи прості фрази, з опорою на наочність, модель. <i>Використовує</i> найпростіші формули ввічливості (вітання, подяка, прощання) в записці.	Формування зорових, фонематичних, мовнорухових операцій та функцій (сприймання, уваги, пам'яті, контролю) та умінь спиратися на них послідовно або одночасно в процесі опанування оптико-акустико-вимовних образів одиниць англійського алфавіту, швидко актуалізуючи необхідний та переключаючись з одного на інший.
6. Змістова лінія «Писемне висловлювання»		
Пише короткими фразами про себе.	<i>Впізнає</i> графічні образи літер та відповідні їм звуки (з опорою на слухове	Формування навичок англійського читання та письма з урахуванням особливих освіт-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	сприймання та транскрипційні позначення), <i>може назвати</i> літеру і її варіанти звучання (з опорою на транскрипційні позначення та асоціації, що мають зв'язок з рідним мовленням), <i>може відтворити</i> літеру з опорою на зразок та на основі слухового сприймання (під диктовку) на папері в клітинку відповідно до власних мовленевих та рухових можливостей та доступного темпу; <i>може відтворити</i> на папері за зразком (списати, виконуючи граматич-	ніх потреб учнів з порушеннями мовленевого розвитку та здійснення моніторингу їхньої рецептивної та писемної продукції з метою попередження виникнення помилок дислексичного, дисграфічного та дизорфографічного характеру шляхом спостереження за процесом перебігу читання та письма (чи в правильній послідовності здійснює усі дії, чи не користується опорою на власну хибну вимову під час письма тощо) та внесення своєчасних коректив.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	ні завдання та приділяючи особливу увагу словам, що позначають, наприклад, дні тижня, кольори, числа, з опорою на коментарі вчителя стосовно «проблемних місць» написання) слова (у контексті засвоєних тем), словосполучення, речення та вголос прочитати їх відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей; читає вголос та частково про себе (1-2 речення з подальшою перевіркою розуміння прочитаного) невеликий текст у контексті засвоєного	

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p>лексичного та граматичного матеріалу, розуміє його та дотримується правил вимови, інтонаційних особливостей англійської мови відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей.</p> <p><i>Пише</i> про себе простими фразами з опорою на наочність, модель.</p> <p><i>Записує</i> прості слова, які відображають його/її емоційний стан (сум, радість) та вподобання.</p>	
7. Змістова лінія «Онлайн взаємодія»		
Пише короткі фрази в режимі реального часу в разі потреби	<i>Встановлює</i> базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпро-	Формування навичок онлайн комунікації на основі попереднього засвоєння знань про

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
з використанням словника.	<p>стіші ввічливі форми вітання та прощання.</p> <p><i>Розміщує</i> прості онлайн вітання, вживаючи елементарні сталі вирази.</p> <p><i>Розміщує</i> онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна обрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.</p>	пошук і використання необхідного інструментарію за певним алгоритмом: розпізнавання позначень клавіатури за інструкцією/з опорою на підказки (за необхідності застосовуючи готові шаблони слів, виразів; малюнки; слухове сприймання мовлення педагога, уникаючи власної вимови у випадках її вираженої нечіткості)/самостійно.

Корекційно-розвивальна складова інтегративної єдності мовленнєвих умінь, що репрезентовані в контексті формування рецептивних (аудіювання, читання), а також репродуктивно-продуктивних (монологічне та діалогічне говоріння, письмо) форм опанування іноземної мови, ґрунтується на дотриманні умов успішного виконання завдань, тому її результати доцільно окремо представити у вигляді орієнтовних до-

сягнень у кінці кожного року навчання. Такі орієнтири дають змогу визначити «найслабкіші місця» та своєчасно приділити їм увагу.

1 клас

Аудіювання

Відповідно до **індивідуальних особливостей фонематичного розпізнавання** та на основі слухового сприймання **еталонного мовлення педагога**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (кількаразового повторення лінгвістичних одиниць педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- виконують інструкції у засвоєній ситуації спілкування;
- розпізнають та диференціюють звуки, слова, словосполучення, речення, фрази відповідно до змісту опанованого лінгвістичного матеріалу;
- розуміють короткі елементарні повідомлення в контексті засвоєних лексичних тем.

Говоріння

Монологічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- представляють себе, членів родини, друзів;
- називають і описують предмети/явища/дії в контексті засвоєних лексичних тем;
- рахують до 10;
- розповідають короткі вірші, співають прості дитячі пісні.

Диференційований підхід до обсягу висловлювання (1-4 речення).

Діалогічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку фонематичних процесів**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- вітаються, прощаються, знайомляться, вживають форми ввічливості;
- ставлять запитання та дають відповіді відповідно до опанованих мовленнєвих алгоритмів і в контексті засвоєних лексичних тем.

Диференційований підхід до обсягу індивідуальних реплік діалогу (1-4 речення).

Читання

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, окомухової координації тощо), а також особливостей взаємодії різних аналізаторних систем (мовно-рухової, слухової, зорової):

- називають літери алфавіту, їхні сполучення;
- розпізнають на основі зорового сприймання, називають деякі прості слова, словосполучення та короткі речення, що засвоєно в контексті передбачених програмою лексичних тем.

Письмо

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку фонематичних процесів, зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, око-руко-рухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- відтворюють графічні позначення літер алфавіту та

їхні сполучення на папері у клітинку (на основі зорово-слухового та лише зорового або слухового сприймання, підключаючи опору на власну вимову в разі її правильності);

- відтворюють прості слова, словосполучення та короткі речення на папері в клітинку (на основі зорово-слухового та лише зорового сприймання, підключаючи опору на власну вимову в разі її правильності).

2 клас

Аудіювання

Відповідно до **індивідуальних особливостей фонематичного розпізнавання** та на основі слухового сприймання **еталонного мовлення педагога**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (кількаразового повторення лінгвістичних одиниць педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- реагують невербально на запитання, що вимагають простих відповідей;
- демонструють розуміння ключових слів у висловленні, які проговорюються дуже повільно та з довгими паузами;
- розуміють короткі прості вказівки, сформульовані повільно;
- розуміють основну ідею адаптованого аудіо/відеозапису.

Говоріння

Монологічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- представляють себе, своїх друзів, батьків, продукуючи прості, здебільшого ізольовані речення;
- описують предмет шкільного вжитку, іграшку, тварину, погоду;

- повідомляють про здатність виконувати певні дії учнем чи іншими особами;
- рахують до 20;
- розповідають короткі вірші, співають прості дитячі пісні.

Диференційований підхід до обсягу висловлювання (2-5 речень).

Діалогічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку фонематичних процесів**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- ставлять загальні та нескладні спеціальні запитання, засвоєні як мовленнєві зразки, та дають відповіді на них у контексті опанованого лінгвістичного матеріалу та відповідно до ситуації спілкування;
- реагують на дещо уповільнено репрезентовані прості репліки вчителя та однокласників.

Диференційований підхід до обсягу індивідуальних реплік діалогу (2-5 речень).

Читання

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, окорухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- знають літери алфавіту;
- читають вголос та мовчки й розуміють слова, словосполучення, речення, тексти, що відображають лінгвістичний матеріал, засвоєний у контексті передбачених програмою лексичних тем.

Диференційований підхід до обсягу (50-150 друкованих знаків).

Письмо

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку фонематичних процесів, зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, око-руко-рухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- відтворюють графічне позначення літер, слів, словосполучень, речень за зразком на папері в клітинку (на основі лише зорового або зорового та слухового сприймання, підключаючи опору на власну виражену або приховану вимову в разі її правильності);

- пишуть літери алфавіту та їхні сполучення на папері в клітинку (на основі слухового та зорового еталона або лише слухового сприймання (під диктовку), підключаючи опору на власну вимову в разі її правильності);

- самостійно пишуть своє ім'я, описують себе, предмет шкільного вжитку, іграшку, тварину (з опорою на фонематичні уявлення або власну вимову в разі її правильності; граматичні алгоритми у вигляді зорових опор або зразки подібного повідомлення).

Диференційований підхід до обсягу письмового повідомлення (2-5 речень).

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
1. Змістова лінія «Сприймаємо на слух»		
Визначає в усному повідомленні інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми.	<i>Розпізнає</i> основний зміст усного повідомлення в знайомій ситуації. <i>Виконує</i> вказівки, розуміє інформацію щодо розташування предметів тощо. <i>Розпізнає</i> значення кількісних і порядкових числівників (ціна, дата, час) в усних оголошеннях.	Формування слухової уваги та пам'яті на матеріалі англomовних одиниць мовлення шляхом багаторазової гучної та виразної вимови слів та коротких речень педагогом з акцентом на довільному зоровому зосередженні на еталонній вимові педагога (органах артикуляції педагога) та ситуації, у якій відбувається сприймання з метою розуміння мовного матеріалу.
Розуміє зміст усного висловлювання у звичному повсякденному контексті.	<i>Розуміє</i> конкретну інформацію у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.	Формування слухового сприймання на матеріалі англomовних одиниць мовлення, в тому числі нехарактерних рідній мові (напри-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	Здогадується про значення слів з контексту усного повідомлення.	клад, конструкції <i>there was/there were</i> складаються з двох елементів, маючи однослівний український еквівалент) практичним шляхом у навмисно створених педагогом комунікативних ситуаціях. Формування фонематичного сприймання та аналізу на основі привертання уваги до кінцевої фонемі слова з метою розпізнавання множини іменників шляхом навмисного підсилення голосу педагогом в момент її звучання та багаторазового повторення слова (або окремо кінцевої фонемі) в разі необхідності.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>Формування антонімічного, синонімічного значення слів та уміння правильно добирати їх відповідно до ситуації англомовного спілкування шляхом привертання уваги до особливостей звучання в контексті ігрових ситуацій.</p> <p>Формування слухового контролю за власною вимовою шляхом її зіставлення з еталонним мовленням педагога (оцінювання якості власних вимовних умінь та їхня самостійна корекція).</p> <p>Формування слухової уваги до розвитку висхідної інтонації та наголосу, правильності її сприймання та відтворення в загальних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		<p>питальних реченнях з опорою на графічне позначення та відповідно до індивідуальних можливостей вимови, а також до низхідної інтонації та наголосу у відповідях з дотриманням того самого алгоритму.</p> <p>Формування навичок використання граматичних компонентів у власному мовленні відповідно до рівня його сформованості, шляхом створення ігрових ситуацій із застосуванням слухового та зорового контролю за чужим мовленням (педагога, який спеціально імітує пропуски, перестановки або заміни граматичних одиниць),</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		з метою пошуку помилок, аналогічних власним, а також формуванню практичних навичок здійснення операції аналізу на рівні речення.
2. Змістова лінія «Зорове сприймання»		
Розпізнає знайомі імена/назви, слова й елементарні фрази в коротких, простих текстах.	<i>Усвідомлює</i> сенс прочитаного вголос (частково мовчки) тексту (за умови «повністю знятих труднощів»), демонструючи ступінь розуміння через здійснення або дослівного перекладу на рідну мову, або у процесі виконання завдань до тексту відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей.	Формування навичок дискурсивно-логічного розуміння прочитаного (передбачає деяке «відставання» процесу усвідомлення від процесів сприймання), що потребує попереднього лексико-граматичного, а інколи стилістичного аналізу окремих частин тексту шляхом створення навчальних ситуацій, спрямованих на змістову ідентифікацію («Знайдіть у прочита-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p><i>Розпізнає</i> знайомі слова та прості фрази.</p> <p><i>Здогадується</i> про основний зміст прочитаного, якщо він супроводжується малюнком або символом.</p>	<p>ному тексті речення, які схожі за змістом на це», «Визначте, чи відповідає це речення змісту оповідання» тощо).</p> <p>Формування зорового сукцесивного (послідовного) симультанного (одночасного) способів обробки інформації шляхом відтворення заданого порядку лінгвістичних одиниць з метою підготовки учнів до роботи зі словником.</p> <p>Формування зорово-просторових уявлень шляхом створення ігрових ситуацій практичного визначення місцезнаходження однорідних предметів.</p> <p>Формування операцій аналізу, класифікації,</p>
Визначає в тексті інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми.	<p><i>Знаходить і розуміє</i> базову інформацію в коротких простих текстах.</p> <p><i>Виявляє</i> конкретну інформацію в коротких простих текстах відповідно до окресленого завдання.</p>	<p>Формування зорово-просторових уявлень шляхом створення ігрових ситуацій практичного визначення місцезнаходження однорідних предметів.</p> <p>Формування операцій аналізу, класифікації,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		узагальнення граматичних моделей шляхом зосередження зорової довільної уваги на їхніх головних ознаках в ігрових ситуаціях з метою їхнього запам'ятовування та селективного застосування.
3. Змістова лінія «Усна взаємодія»		
Спілкується на добре знайомі теми, реагує на прості твердження щодо задоволення нагальних потреб та висловлює ці потреби.	<i>Ставить і відповідає</i> на прості запитання, які стосуються знайомих тем. <i>Ініціює</i> та вербально реагує на прості твердження щодо нагальних потреб і знайомих тем. <i>Бере</i> участь у розмові фактологічного характеру на передбачувану тему	Формування умінь частково спиратися на власні фонематичні уявлення (акустико-артикуляційні образи слів) у процесі конструювання висловлювань з метою наближення навчального процесу до ситуацій вільної комунікації, у яких відбувається внутрішній переклад з рідної мови на іноземну.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	(наприклад, рідна країна, родина, школа).	<p>Формування впевненості у власних мовленнєвих можливостях з метою профілактики виникнення психологічного бар'єра на шляху до розвитку англомовних комунікативних навичок за допомогою створення ситуацій успіху, що супроводжуються незмінно доброзичливим та толерантним ставленням з боку педагога, яке полягає у наданні можливості здійснити декілька спроб під час відповіді учня для досягнення позитивного результату.</p> <p>Формування навичок постановки різноманітних запитань до речень, що мають конструкції різного часу, з орієнта-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		цією на суттєві ознаки певного часу шляхом залучення до комунікативних ситуацій, які спрямовані на актуалізацію більшої кількості інформації, важливої для спілкування.
4. Змістова лінія «Усне висловлювання»		
Розповідає про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлює своє ставлення.	<i>Описує</i> найбільш прості аспекти свого повсякденного життя за допомогою низки простих речень, використовуючи прості слова та фрази, якщо має змогу заздалегідь підготуватися. <i>Описує</i> свої емоції та емоції співрозмовника.	Формування навичок вимови відповідно до мовленнєвих можливостей з опорою на еквіваленти рідної мови та відповідно до послідовності перебігу корекційної роботи з подолання порушень мовленнєвого розвитку на матеріалі рідної мови, а також з опорою на наочність з метою підтвердження розуміння значення мовних одиниць.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
		Формування навичок самоконтролю в процесі прийняття рішення щодо визначення часу та здійснення поточної корекції в разі необхідності з метою вдосконалення мовлення для точної передачі подій, які відбуваються, або через певні проміжки часу в повсякденному житті, або просто зараз, або вже відбулися, або мали місце в минулому, або матимуть місце в майбутньому, або плануються.
5. Змістова лінія «Писемна взаємодія»		
Запитує та надає особисту інформацію в письмовій формі, використовуючи прості	<i>Уміє</i> письмово описувати подію, явище або дію, що пов'язана, наприклад, зі шкільним життям, з опорою	Формування іншомовного творчого письма з метою розвитку умінь самостійно будувати необхідні конструкції, дотримуючись правил

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
слова, короткі речення та сталі вирази.	на зразок, попередньо засвоєну модель та власні уявлення стосовно необхідних конструкцій речень та правильності написання слів відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку дрібної моторики рук. <i>Використовує</i> прості слова, короткі речення та сталі вирази для написання коротких простих повідомлень (наприклад, СМС) друзям, надаючи їм інформацію або запитуючи про щось.	граматики та орфографії, а також здійснювати контроль з опорою на зорове сприймання результатів писемного відтворення лінгвістичних одиниць, шляхом створення ситуацій довільного зосередження уваги на технологіях породження іншомовних висловлювань з їхнім подальшим писемним відтворенням.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p><i>Запитує (письмово) у друзів елементарну особисту інформацію.</i></p> <p><i>Пише короткі прості листи та листівки-вітання.</i></p>	
6. Змістова лінія «Писемне висловлювання»		
<p>Надає у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи прості слова та вирази.</p>	<p><i>Впізнає графічні образи нових слів (засвоєних на рівні усного мовлення в контексті теми), а також словосполучень та речень, що містять ці слова, з опорою на слухове сприймання еталонної вимови педагога, транскрипційні позначення, розуміє значення (здійснює переклад з англійської мови на рідну та навпаки); читає нові сло-</i></p>	<p>Формування зорових, фонематичних, мовно-рухових операцій та функцій (сприймання, уваги, пам'яті, контролю) та умінь спиратися на них послідовно або одночасно в процесі опанування оптико-акустико-вимовних образів англійських слів, швидко актуалізуючи необхідний та переключаючись з одного на інший, шляхом залучення учнів до роботи зі словником (внесення нових слів</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p>ва транскрипційні позначення, розуміє значення (здійснює переклад з англійської мови на рідну та навпаки); читає нові слова окремо, у контексті словосполучень, речень, текстів, вимовляючи відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей та з опорою на візуальні підказки (транскрипційні нагадування, малюнки, схеми тощо) або за допомогою педагога в разі необхідності. <i>Уміє</i> письмово відтворювати слова, словосполучення, речення в процесі</p>	<p>з опорою на зразок, коментарі та допомогу педагога, який виконує відповідні записи на дошці), що полягає в подальшому вивченні занесених до словника слів в ігрових ситуаціях.</p> <p>Формування умінь зіставляти написане слово з еталонним на основі зорового сприймання та виправляти помилки в разі їхнього виникнення спочатку в навмисно створених умовах (на дошці: у неправильно записаних педагогом словах), у писемній продукції сусіда по парті шляхом створення ситуацій співпраці, потім у власній з опорою на алгоритм,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p>списування, водночас виконуючи різноманітні завдання орфографічного або граматичного характеру відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку дрібної моторики рук.</p> <p>Уміє письмово відтворювати слова та словосполучення, короткі речення під час написання зорових, зорово-слухових та слухових диктантів за умови достатнього рівня засвоєння лінгвістичних одиниць у контексті розглядуваної теми, а також відпо-</p>	<p>що передбачає запропоновану педагогом послідовність дій.</p> <p>Формування умінь запам'ятовувати англійські слова) спочатку на основі лише зорового сприймання та письмово відтворювати їх, спираючись на оперативну зорову пам'ять; далі – на основі зорового сприймання (слова, словосполучення, короткі речення) та письмово відтворювати їх, спираючись на слухове сприймання мовлення педагога та зорово-слухову оперативну пам'ять; далі – на основі лише слухового сприймання мовлення педагога,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p>відно до індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку дрібної моторики рук.</p> <p><i>Уміє</i> письмово відтворювати англійські слова, словосполучення, короткі речення, що запропоновано рідною мовою (здійснювати письмовий переклад) з опорою на уявлення про звуко-літерний склад зазначених лінгвістичних одиниць, а також відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку дрібної моторики рук.</p>	<p>спираючись на слухову оперативну пам'ять, з метою вдосконалення письма.</p> <p>Формування навичок контролю за якістю вимови (у разі її присутності) в процесі письма, а також зіставлення результатів вимови (уявлень у разі відсутності вимови) та написання з метою адекватно оцінювати власний результат та вносити відповідні точні корективи.</p> <p>Формування умінь здійснювати переклад з рідної мови на англійську шляхом актуалізації англійських еквівалентів (уявлень про їхній звуко-літерний склад) з метою автоматизації іншомовних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p><i>Використовує</i> прості слова, стали вирази для опису предметів та явищ, із якими стикається в повсякденному житті.</p> <p><i>Пише</i> прості фрази та речення про себе та інших.</p>	<p>комунікативних навичок у процесі організації різноманітних колективних ігор, що передбачають спочатку часткове відтворення (доповнення слів, словосполучень, речень елементами, яких не вистачає тощо), а далі – повне письмове відтворення в контексті лексичної теми, яка вивчається.</p>
7. Змістова лінія «Онлайн взаємодія»		
<p>Створює в режимі реального часу прості повідомлення за допомогою кількох коротких речень.</p>	<p><i>Обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями, наприклад, про побут, сім'ю, улюблені заняття та вподобання, використовуючи допоміжні засоби.</p>	<p>Формування навичок онлайн комунікації на основі попереднього засвоєння знань про пошук і використання необхідного інструментарію за певним алгоритмом: розпізнавання позначень клавіатури за інструкцією/</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані (на прикладах опису рекомендованих умов для успішного виконання завдань)	
	<p><i>Створює</i> елементарні онлайн дописи, використовує прості форми медіатекстів.</p> <p><i>Оформлює</i> під наглядом дорослих заявки онлайн, надаючи основну інформацію про себе (наприклад, ім'я, електронну адресу або номер телефону).</p>	<p>з опорою на підказки (за необхідності застосовуючи готові шаблони слів, виразів; малюнки; слухове сприймання мовлення педагога, уникаючи власної вимови у випадках її вираженої нечіткості)/самостійно.</p>

3 клас

Аудіювання

Відповідно до **індивідуальних особливостей фонематичного розпізнавання** та на основі слухового сприймання **еталонного мовлення педагога**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (кількаразового повторення лінгвістичних одиниць педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- реагують на запитання, які вимагають відповідей «так-ні» або інших простих відповідей;
- розуміють інструкції, сформульовані ретельно та повільно на вербальному та невербальному рівні;

- розуміють діалогічне мовлення в достатньо повільному темпі з довгими паузами та чіткою інтонацією;
- розуміють основний зміст тексту (в тому числі віршованій), який побудовано на засвоєному лінгвістичному матеріалі.

Говоріння

Монологічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- описують місце (помешкання, клас), явище (погода, свято), об'єкт (людина, сім'я, іграшка, предмет шкільного вжитку, тварина);
- здійснюють короткий переказ змісту почутого, побаченого, прочитаного повідомлення, яке побудовано на засвоєному лінгвістичному матеріалі;
- коментують свої дії та дії інших людей;
- рахують до 100.

Диференційований підхід до обсягу висловлювання (3-6 речень).

Діалогічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку фонематичних процесів**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- ставлять загальні, спеціальні, альтернативні запитання, засвоєні як мовленнєві зразки, та дають відповіді на них у контексті опанованого лінгвістичного матеріалу та відповідно до ситуації спілкування;
- підтримують елементарне спілкування у вигляді мікродіалогів (у тому числі етикетного характеру).

Диференційований підхід до обсягу індивідуальних реплік діалогу (3-6 речень).

Читання

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, окомухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- читають вголос та мовчки з повним розумінням короткі, прості тексти, що відображають лінгвістичний матеріал, засвоєний у контексті передбачених програмою лексичних тем;
- читають і розуміють нескладні короткі тексти, в яких значення незнайомих слів розкривається з опорою на ілюстративний матеріал.

Диференційований підхід до обсягу (75-200 друкованих знаків).

Письмо

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку фонематичних процесів, зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, око-руко-рухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- пишуть слова, словосполучення, речення (на основі лише зорового, зорового та слухового сприймання, лише слухового сприймання, звуко-літерних уявлень, підключаючи опору на власну виражену або приховану вимову в разі її правильності);
- самостійно пишуть свою адресу, оформлюють лист, листівку-вітання; описують себе, свою сім'ю, друзів, предмет шкільного вжитку, іграшку, тварину (з опорою на фонематичні уявлення або власну вимову в разі її правильності; граматичні

алгоритми у вигляді зорових опор або зразки подібного повідомлення).

Диференційований підхід до обсягу письмового повідомлення (3-6 речень).

4 клас

Аудіювання

Відповідно до індивідуальних особливостей фонематичного розпізнавання та на основі слухового сприймання еталонного мовлення педагога, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (кількаразового повторення лінгвістичних одиниць педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- розуміють мовлення в дещо уповільненому темпі з довгими паузами та чіткою інтонацією;
- розуміють основний зміст тексту, який побудовано на засвоєному лінгвістичному матеріалі.

Говоріння

Монологічне

Відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- коротко повідомляють про повсякденні та минулі дії/події;
- коротко переказують зміст почутого, побаченого, прочитаного повідомлення, що містить засвоєний лінгвістичний матеріал;
- описують свій клас, кімнату, ігри та забави, погоду, сім'ю, свято, людей, тварин);
- коментують зображене на малюнку або фотографії;
- порівнюють осіб, предмети за однією ознакою;
- висловлюють своє ставлення до об'єктів, явищ, подій;
- володіють порядковим рахунком до 100;

Диференційований підхід до обсягу висловлювання (4-7 речень).

Діалогічне

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей та особливостей розвитку фонематичних процесів**, з використанням у разі необхідності різноманітних опор (тлумачення інструкцій/надання мовленнєвих зразків педагогом, картинок, міміки, жестів, рухів тіла тощо):

- ініціюють і закінчують діалог;
- ведуть короткі діалоги етикетного характеру;
- підтримують спілкування, використовуючи діалоги різних типів;
- розігрують певні сценки, виступаючи в певних ролях;
- беруть участь у розмові на прості та звичні теми;
- емоційно забарвлюють діалог, використовуючи відповідну інтонацію, жести, вигуки, характерні для мовленнєвої поведінки носіїв мови.

Диференційований підхід до обсягу індивідуальних реплік діалогу (4-7 речень).

Читання

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, окорухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- читають вголос та мовчки з повним розумінням короткі тексти, що містять лінгвістичний матеріал, засвоєний у контексті передбачених програмою лексичних тем; розуміють основний зміст різнопланових текстів, пов'язаних з повсякденним життям;
- читають і розуміють нескладні короткі тексти, в яких значення незнайомих слів розкривається з опорою на ілюстративний матеріал або на основі здогадки.

Диференційований підхід до обсягу (100-250 друкованих знаків).

Письмо

Відповідно до **індивідуальних мовленнєвих можливостей, особливостей розвитку фонематичних процесів, зорових функцій та операцій** (сприймання, уваги, пам'яті контролю, око-руко-рухової координації тощо), а також **особливостей взаємодії різних аналізаторних систем** (мовно-рухової, слухової, зорової):

- пишуть слова, словосполучення, речення (на основі лише зорового, зорового та слухового сприймання, лише слухового сприймання, звуко-літерних уявлень, підключаючи опору на власну виражену або приховану вимову в разі її правильності);

- оформлюють лист, листівку-вітання; описують себе, свою сім'ю, друзів, кімнату, ігри та забави, погоду, свято, людину, тварину (з опорою на фонематичні уявлення або власну вимову в разі її правильності; граматичні алгоритми у вигляді зорових опор або зразки подібного повідомлення).

Диференційований підхід до обсягу письмового повідомлення (4-7 речень).

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Валентина Ільяна

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (2018), математична компетентність належить до ключових компетентностей. Математична освітня галузь – це важлива складова навчання та виховання молодших школярів з ТПМ, основоположна частина математичної освіти. Вивчення математики дітьми з ТПМ передбачає обов’язкову корекційно-розвивальну роботу, що має базуватись на основі затверджених МОН України Типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти (1-2, 3-4 класи), розроблених під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна. Метою математичної освітньої галузі є виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмій в особистому та суспільному житті людини.

Навчання математики на першому рівні повної загальної середньої освіти має виконувати низку значущих для загального розвитку особистості здобувача освіти з ТПМ завдань, серед яких: формування здатності логічно міркувати, уміння виділяти властивості предметів і явищ навколишнього світу; виховання зосередженості, наполегливості, працьовитості, самостійності та ін.; розвиток інтелекту, пам’яті, уяви, розвитку та корекції мовлення.

Вивчення математики забезпечує активний мовленнєвий та інтелектуальний розвиток дітей, що вказує на її великий розвивальний потенціал. Л.С. Виготським, П.Я. Гальперінім, В.В. Давидовим та ін. визначено, що найпродуктивнішим є навчання тоді, коли воно не обмежується накопиченням дитиною знань, а й забезпечує загальний психічний розвиток дитини. Аналіз наукової літератури (Є.М. Мастюкова, В.В. Тарасун, Н.С. Гаврилова) переконує, що рівень засвоєння учнями

з ТПМ навчального матеріалу з математики низький. У більшості дітей з ТПМ спостерігаються труднощі засвоєння математичного матеріалу протягом усієї початкової школи. Однією з найважливіших причин виникнення таких особливостей оволодіння дітей з ТПМ навчальним матеріалом є недостатня сформованість у них базових психічних процесів та функцій. При розробці матеріалів зі стандартизації навчально-методичного забезпечення навчання математики молодших школярів з ТПМ було враховано виявлений рівень засвоєння означеною категорією школярів математичних знань та умінь, типи труднощів, що виникають у процесі опанування, та причини, що їх зумовлюють.

Розділ навчально-методичного посібника з навчання математики школярів з ТПМ побудовано так, що введені до навчального процесу корекційні завдання, а також опора під час вивчення математики на найбільш збережені процеси та функції пізнавальної діяльності забезпечать повноцінне опанування курсу та попередять виникнення можливих труднощів.

Засвоєння дітьми складних математичних знань потребує високого рівня розвитку в них базових психічних процесів, які неможливо сформувані в оптимальному режимі безпосередньо лише перед формуванням знань відповідного типу. Крім цього, процес навчання є безперервним, і після вивчення знань нижчого рівня складності здобувачі освіти засвоюють важчий навчальний матеріал, що вимагає від них вищого рівня психологічної готовності. Отже, елементи та загальна логіка корекційної роботи повинні бути органічно введені в цілісну навчально-виховну діяльність. А методика навчальної роботи з формування математичної компетенції відповідно має створюватися з урахуванням причин, що породжують труднощі різного типу в процесі засвоєння навчального матеріалу з математики. З огляду на сказане, ми вважаємо, що підготовка базових компонентів пізнавальної діяльності не лише повинна

передувати кожному наступному складнішому етапу вивчення математичного матеріалу, але й бути безперервною, а тому її необхідно ввести як обов'язкову складову в кожен урок з математики. Для досягнення максимальної єдності між навчальним і корекційним процесом рекомендовано використовувати наведені нижче прийоми та методи, спрямовані на запобігання труднощів засвоєння математичного матеріалу та формування у дітей відповідних знань та умінь.

Структуру та зміст навчально-методичного посібника розроблено відповідно до нового Державного стандарту початкової освіти (що затверджений постановою № 87 Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року й передбачає втілення Концепції НУШ з вересня 2018 року), Типового навчального плану спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, що затверджений наказом № 693 МОН України від 25 червня 2018 року в контексті типової освітньої програми для дітей з особливими освітніми потребами, а також з урахуванням сучасних уявлень про механізми мовленнєвих порушень у світлі психолінгвістичного підходу до їхнього аналізу та технології їхнього подолання в умовах класного простору. Методологічне підґрунтя стандартизації склало врахування базових мовленнєвих особливостей не лише з точки зору ступеня розвитку виключно мовленнєвої компетентності (що передбачає традиційний підхід), а й з огляду на те, в систему оточення яких факторів навколишнього середовища дитина потрапляє в процесі опанування знань у контексті певної освітньої галузі, що перетворює технологію, яка розробляється, на інноваційну. Під час підготовки матеріалів посібника враховано дані про вияв освітніх первинних труднощів, що віддзеркалюють стан мовленнєвої сфери розвитку, а також дані щодо їхнього впливу на інші сфери розвитку, що справляє негативний вплив на якість опанування шкільних предметів, передбачених змістом освіти.

Структуру розділу навчально-методичного посібника було узгоджено з організаційно-методичними засадами діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, що дасть змогу різнопрофільним фахівцям використовувати подані рекомендації для створення індивідуальної програми розвитку, здійснення необхідної адаптації/модифікації завдань відповідно до особливостей мовленнєвого розвитку, потреб і незалежно від місця отримання освітніх послуг дитиною.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Лічба»		
Лічить об'єкти, позначає числом результат лічби; порівнює числа в межах ста та впорядковує їх.	<p><i>Лічить</i> за правилами лічби об'єкти навколишнього світу (розташовані послідовно, по колу, хаотично; двійками, п'ятірками, десятками).</p> <p><i>Лічить</i> до 100 в прямому та зворотному порядку.</p>	<p>Формувати розуміння сутності кількісної і порядкової лічби, використовувати кількісні та порядкові числівники (із супровідним мовленням та самостійно), на основі попереднього розвитку просторового, кінетичного праксису, розвитку операцій порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>З метою удосконалення та розвитку сукце-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		сивних синтезів, що сприятиме кращому засвоєнню цього математичного матеріалу, рекомендується використовувати серії рухів для їхнього відповідного повторення дітьми за зразком педагога. Це можуть бути рухові динамічні та статичні вправи руками, пальцями рук, тощо за продемонстрованим зразком з мовленнєвим супроводом (як синхронні, так і асинхронні).
Розпізнає серед ситуацій зі свого життя ті, що потребують перелічування об'єктів, вимірювання величин, обчислення.	<i>Уживає</i> в мовленні порядкові числівники при встановленні порядкового номера об'єкта відносно іншого. <i>Відтворює</i> в різних видах діяльності ймовірні та фактичні результати лічби об'єктів, що його оточують (малює, викладає	Удосконалювати розуміння сутності кількісної і порядкової лічби, використовувати кількісні і порядкові числівники (із супровідним мовленням та самотійно), на основі попереднього розвитку та удосконалення просторового, кінетичного праксису, розвитку операцій

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	мозаїку, створює аплікацію, співає, складає власні лічилки тощо).	порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Формувати усвідомлення матеріалу шляхом виконання простих конструктивних завдань з мовленнєвим супроводом.
Визначає істотні, спільні та відмінні ознаки об'єктів навколишнього світу; порівнює, об'єднує в групу й розподіляє на групи за спільною ознакою.	<i>Визначає</i> істотні, спільні та відмінні ознаки об'єктів навколишнього світу. <i>Порівнює</i> та впорядковує об'єкти навколишнього світу за однією або декількома ознаками. <i>Об'єднує</i> об'єкти в групу за спільною ознакою. <i>Розбиває</i> об'єкти на групи за спільною ознакою.	Розвивати та удосконалювати розумові операції порівняння, аналізу та синтезу, класифікації, систематизації та узагальнення з опорою на предметну діяльність із супровідним мовленням як підґрунтя для подальшого абстрагування. З метою усвідомленого оволодіння матеріалом розвивати в дітей вміння порівнювати та зіставляти окремі образи, групи предметів, шляхом застосування практичних дій (накладання, перекладання предметів; домальову-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>вання чи заштриховування окремих деталей предметів, фігур, схем тощо) та за допомогою мовлення.</p> <p>Продовжувати роботу з розвитку просторового та кінетичного праксису. З метою удосконалення орієнтації на сторінці зошита необхідно систематично використовувати графічні диктанти.</p>
Зіставляє одержаний результат з прогнозованим.	<p><i>Прогнозує</i> результат лічби об'єктів навко лишнього світу, доступних для спостереження. <i>Припускає</i>, як і на скільки рівних частин треба поділити об'єкти/групи об'єктів.</p> <p><i>Зіставляє</i> одержаний результат лічби об'єктів з прогнозованим.</p> <p><i>Виконує</i> перевірку правильності лічби</p>	<p>Формувати перенесення практичних умінь, а також спонукати дитину до самостійного добору аналогій шляхом подальшого розвитку розумових операцій порівняння, аналізу та синтезу, класифікації, систематизації, узагальнення та формування на цій основі власних висновків. Для виконання перевірки достовірності прогнозованих результатів дити-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>довільним способом.</p> <p><i>Робить</i> висновок про достовірність передбачуваного результату.</p>	<p>ною самостійно доцільно попередньо долучати вправи із зіставлення кількох подібних предметів.</p> <p>Пропонувати для виконання прості конструктивні вправи (викладання закономірно повторюваних рядів геометричних фігур, паличок тощо), що спрямовані на розвиток суцесивних синтезів.</p> <p>З метою удосконалення орієнтації на сторінці зошита продовжувати використовувати графічні диктанти.</p>
2. Змістова лінія «Числа. Дії з числами»		
<p>Лічить об'єкти, позначає числом результат лічби; порівнює числа в межах ста та впорядковує їх.</p>	<p><i>Читає</i> і записує натуральні числа (мінімум до 100) та нуль – словами та цифрами.</p> <p><i>Утворює</i> натуральні числа прилічуванням і відлічуванням одиниці.</p> <p><i>Досліджує</i>, що одна</p>	<p>Формувати уявлення про натуральний ряд чисел, його властивості та про число нуль; називати, читати, записувати, порівнювати числа в межах ста за умови застосування зорових опор.</p> <p>Формувати усвідомле-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>й та ж цифра в записі числа набуває різних значень залежно від своєї позиції.</p> <p><i>Порівнює</i> натуральні числа в межах 100, позначає результат порівняння за допомогою знаків $>$, $<$, $=$.</p> <p><i>Здатний</i> зіставляти кількість об'єктів навколишнього середовища з відповідним натуральним числом і навпаки.</p> <p><i>Ділить</i> конкретні об'єкти/групи об'єктів навпіл, на три, чотири рівні частини (яблуко, торт, піца, квадрат, цукерки, зошити, книжки та ін.) у процесі гри або імітуючи життєві ситуації, описує за допомогою відповідних моделей.</p>	<p>ний позиційний принцип запису чисел.</p> <p>Створювати умови, за яких дитина (спочатку з допомогою дорослого, а потім самостійно) зможе досліджувати й моделювати числа на основі поняття про класи й розряди на основі попереднього розвитку просторового, кінетичного праксису, розумової операції умовиводу, засвоєння термінологічної лексики.</p> <p>З метою формування міцних знань з ділення об'єктів/групи об'єктів використовувати принцип аналогії, що має добиратися учнем самостійно та виконуватись необхідну кількість разів, що добирається в кожному окремому випадку індивідуально. Залучати до проєктних робіт, що спираються на конструктивну діяльність.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Демонструє, що таке цілий предмет і його частини – половина, третина, чверть.</i>	
Перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) в схему, таблицю, схематичний рисунок.	<i>Знаходить потрібну інформацію, використовуючи засоби ІКТ. Перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) в схематичний рисунок, схему, таблицю, числовий вираз.</i>	Для опрацювання та виокремлення даних з наступним їхнім перенесенням у схему чи таблицю необхідно розвивати розумові операції аналізу та синтезу спочатку на простому дидактичному матеріалі. Для віднаходження потрібної інформації засобами ІКТ доцільно не лише продемонструвати, як саме це можна зробити, а й запропонувати простий алгоритм виконання запиту. Під час сприймання інформації на слух необхідно додатково інтонаційно акцентувати увагу на головних відомих компонентах з

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>наступним заповненням даних у створену педагогом схему.</p> <p>Використовувати зорові процеси як базові для подальшого успішного аналізу матеріалу. Розвиток зорово-просторового гнозису сприятиме орієнтуванню в даних простих схем та таблиць.</p> <p>Розвивати вміння створювати схеми та таблиці за аналогією.</p> <p>Формувати вміння супроводжувати свої дії усними коментарями, відповідно до заданого вчителем алгоритму.</p>
Обирає послідовність дій для розв'язання проблемної ситуації.	З'ясовує, яка інформація потрібна для розв'язування проблемного завдання, зокрема й сюжетних задач (яка інформація наявна, якої інформації немає та яку треба знайти).	Для формування вміння самостійної побудови алгоритму розв'язання завдання необхідно використовувати зорову опору-схему, створену дорослим, із супроводом простими коментарями, які дитина

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Описує</i> (коментує) послідовність дій стосовно розв'язання проблемного завдання (зокрема сюжетної задачі) з допомогою дорослого або самостійно.</p>	<p>повторює. З метою повноцінного усвідомлення матеріалу арифметичні задачі необхідно розглядати паралельно на різні види дій та з різною інструкцією. Це дасть запобігти формальному й механічному заучуванню умов та одноманітних способів їхнього розв'язування, що в подальшому значно полегшить розв'язування обернених задач.</p> <p>Розвивати вміння використовувати шаблони – схеми-підказки під час формулювання питань та відповідей до задач. Надавати змогу учням повторювати мовний матеріал за зразком. Під час побудови фраз та вимовляння нових слів вчитель, спираючись на самоконтроль учнів, за необхідності має допомагати повільному та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		чіткому проговорюванню доступних слів (з урахуванням індивідуальних можливостей кожного окремого учня).
Обчислює усно зручним для себе способом у навчальних і практичних ситуаціях.	<p><i>Оперує</i> числами в межах 100, розв'язуючи різні життєві проблеми (шукає номер квартири (будинку), місця в кінотеатрі, у вагоні потяга, в автобусі, літаку, номер кабінета в різних установах, номер телефону тощо).</p> <p><i>Обчислює</i> суму (додає), різницю (віднімає), добуток (множить), частку (ділить) зручним для себе способом у межах 100, зокрема також користуючись предметами або засобами, які їх замінюють).</p> <p><i>Знаходить</i> значен-</p>	<p>Під час ознайомлення та роботи з матеріалом необхідно спиратись на розумову операцію порівняння та зіставлення (на провідному рівні), а також переносу. Математичні поняття повинні органічно вписуватись у предметне навколишнє середовище за рахунок постійного зіставлення, порівняння та співвіднесення.</p> <p>Надавати змогу учням повторювати мовний матеріал за зразком. Під час побудови фраз вчитель, спираючись на самоконтроль учнів, за необхідності має допомагати повільному та чіткому прого-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ня математичних виразів.</p> <p><i>Обчислює</i> значення виразів зі змінною.</p> <p><i>Застосовує</i> різні способи виконання арифметичних дій з числами (додавання, віднімання, множення, ділення) під час розв'язування завдань та конкретних життєвих проблем, описаних у математичних задачах.</p>	<p>воруванню доступних слів (з урахуванням індивідуальних можливостей кожного окремого учня).</p>
<p>Встановлює залежність між компонентами та результатом арифметичної дії.</p>	<p><i>Розуміє</i> залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів.</p>	<p>Давати змогу учням самостійно дійти висновків, пропонуючи попередньо еталонні приклади.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на зіставлення та порівняння. У процесі роботи вчити дітей коментувати хід виконання завдання для більш чіткого усвідомлення</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		закономірностей та залежностей між компонентами та результатами арифметичної дії.
Прогнозує результат виконання арифметичних дій.	<i>Прогнозує</i> результат обчислень. <i>Переконується</i> в достовірності обчислення, здійснивши перевірку зручним для себе способом, робить відповідний висновок.	Давати змогу учням самостійно дійти висновків, пропонуючи попередньо еталонні приклади. Актуалізувати варіанти перевірки арифметичних дій шляхом попередніх маніпулятивних дій з розрізними геометричними фігурами, що демонструють на предметному рівні закономірності й залежності між компонентами та результатами арифметичної дії. У процесі роботи спонукати дітей до коментування ходу виконання завдання для чіткішого усвідомлення ними означених закономірностей.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Перевіряє правильність результату арифметичної дії; виявляє та виправляє помилки.	<i>Знаходить</i> помилки в математичних обчисленнях, <i>усуває</i> їх, виконуючи необхідні дії.	Формувати функції самоконтролю шляхом перевірки спеціально підготованих педагогом завдань, що містять навмисно допущені помилки в обчисленнях. Закріплювати успіхи під час самостійного знаходження власних помилок позитивною реакцією.
Визначає достатність даних для розв'язання проблемної ситуації.	<i>Знаходить</i> необхідні (суттєві) дані для виконання завдання. <i>Розуміє</i> , що для відповіді на запитання може бракувати числових даних.	З метою підготовки дітей до оволодіння вищим рівнем усвідомлення арифметичних задач рекомендовано розвивати в дітей вміння порівнювати й зіставляти окремі дані. Під час аналізу тексту доцільним є зачитування тексту педагогом з емоційним голосовим інтонуванням важливих даних. Застосовувати різні типи схем, таблиць для аналізу змісту завдання.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Обирає числові дані, необхідні та достатні для відповіді на конкретне запитання; визначає дію (дії) для розв'язання проблемної ситуації, виконує її (їх).	<i>Визначає</i> числові дані, необхідні та достатні для відповіді на конкретне запитання. <i>Розв'язує</i> проблемні ситуації з опорою на прості математичні моделі.	З метою свідомого опанування абстрактним матеріалом та формування висновків шляхом узагальнень необхідно постійно підкріплювати кожен етап роботи зіставленням з предметами. Давати змогу учням самостійно дійти висновків, пропонуючи попередньо еталонні приклади. Під час аналізу тексту педагогом можливе прочитання з емоційним голосовим інтонуванням важливих даних. Застосовувати різні типи схем, таблиць для аналізу змісту завдання.
Визначає шляхи розв'язання проблемної ситуації.	<i>З'ясовує</i> , чи існує інший шлях розв'язування проблемної ситуації (з допомогою дорослого або самостійно), <i>робить</i>	З метою знаходження альтернативних шляхів розв'язування проблемної ситуації необхідно попередньо запропонувати виконання аналогічного

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	відповідний висновок.	типу завдань, демонструючи можливі варіанти досягнення поставленої мети. У процесі роботи в учнів потрібно продовжувати формувати вміння визначати спільне та відмінне, порівнювати й зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно. Продовжувати використовувати завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. У процесі роботи вчимо дітей коментувати хід виконання завдання для чіткішого усвідомлення ними порядку дій. Також слід використовувати прийоми повторного мовлення, кількарядового голосного читання текстів задач, що сприятиме покращенню у дітей

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		не лише усного мовлення, читання, але й запам'ятовування окремих слів і фраз. У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного праксису, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовного матеріалу, який розглядається на уроці. Під час вивчення нових математичних термінів, фраз та речень необхідно повторювати їх на уроці. Пропонувати їх для самостійної актуалізації учнями.
3. Змістова лінія «Вимірювання величин»		
Вимірює величини за допомогою підруч-	<i>Здійснює</i> вимірювання величин, маючи вільний доступ	Формувати вміння визначати довжини об'єктів навколишньої дій-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
них засобів і вимірювальних приладів.	<p>до необхідних вимірювальних приладів (лінійка, термометр, годинник, мензурка) та різного роду нестандартних мірок/підручних засобів (стрічка, сірникова коробка, пісковий годинник, склянка, ложка тощо).</p> <p><i>Знає</i> одиниці вимірювання величин та співвідношення між ними.</p> <p><i>Записує</i> результати вимірювання основних величин у сантиметрах (см), дециметрах (дм), метрах (м); кілограмах (кг), центнерах (ц); градусах Цельсія (С°), годинах (год.), хвилинах (хв.); літрах (л).</p> <p><i>Вимірює</i> довжини предметів або відрізків.</p>	<p>сності за допомогою різних одиниць вимірювання; мати уявлення про вимірювання маси за допомогою терезів, подавати масу в різних одиницях вимірювання; мати уявлення про вимірювання місткості та про літр як одиницю вимірювання; користуватися годинником і календарем як засобами вимірювання часу, подавати проміжки часу в різних одиницях вимірювання; мати уявлення про вартість та співвідношення між одиницями вартості в Україні; порівнювати й упорядковувати об'єкти за різними ознаками (довжиною, масою, місткістю, площею); замінювати одні одиниці вимірювання величини іншими, порівнювати значення</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Будує</i> відрізки заданої довжини.</p> <p><i>Визначає</i> час з точністю до п'яти хвилин.</p> <p><i>Позначає</i> час на зображенні/макеті циферблата годинника зі стрілками.</p> <p><i>Використовує</i> календар для опису й розв'язання своїх повсякденних проблем.</p> <p><i>Вимірює</i> місткість посудини за допомогою літрової мірки.</p>	<p>однойменних величин, виконувати арифметичні дії з ними; застосовувати співвідношення між одиницями вимірювання величини під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач за умови попереднього розвитку операцій мислення (синтезу, аналізу, узагальнення, класифікації), конструктивного праксису шляхом виконання практичних дій, використання стимульовального матеріалу (малюнків, схем, серій слів та цифр), відпрацювання незнайомої термінології.</p> <p>Необхідними є завдання, що передують засвоєнню мовного матеріалу, спрямовані на розвиток точності сприймання матеріалу на слух та чіткого</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		артикулювання математичних термінів (відповідно до індивідуальних можливостей учня). З метою корекції використовуються вправи, які сприяють удосконаленню артикуляторної моторики (кінетичного та кінестетичного праксису) та розвитку фонематичних процесів (сприймання, уявлення, аналізу та синтезу з опорою на мовлення педагога, аналіз і синтез за уявленням) на мовному матеріалі, який вивчається. Крім цього, при вивченні нових термінів, фраз, речень рекомендовано на уроці повторювати їх, підкріплюючи прикладами, які добирають діти з допомогою педагога.
Аналізує проблемні ситуації	<i>Розв'язує</i> проблемні ситуації зі	Сформувані розуміння про те, що ситуації,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
зі свого життя; визначає групу пов'язаних між собою величин для розв'язання повсякденних проблем математичного змісту.	свого життя, що містять групи пов'язаних між собою величин (довжини, маси, температури, часу, місткості (об'єму)). <i>Оперує</i> грошима, здійснюючи покупки в крамницях (справжніх та уявних), продаж і покупки на шкільних ярмарках та ін. <i>Порівнює</i> об'єкти навколишнього світу за довжиною, масою, місткістю (об'ємом). <i>Розуміє</i> , які одиниці вимірювання величини доцільно використовувати в конкретному випадку. <i>Порівнює</i> іменовані числа, подані в одиницях довжини, маси, місткості (об'єму), часу, температури.	які трапляються в навколишньому світі, можуть описуватися групами пов'язаних між собою величин; застосовувати правило знаходження однієї величини за двома іншими під час розв'язування сюжетних задач за допомогою вчителя, самостійно. Для корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи (з розвитку кінестетичного та кінетичного праксису органів артикуляції) і завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовного матеріалу, який розглядається на уроці. Крім цього, під час вивчення нових термінів, фраз, речень рекомендовано на уроці їх повторювати, вимагаючи якомога

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	Перетворює іменовані числа, виражені в одиницях двох найменувань. Виконує дії додавання та віднімання з іменованими числами, поданими в однакових одиницях вимірювання.	чіткішого їхнього артикулювання (залежно від індивідуальних можливостей кожного окремого учня).
4. Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»		
Орієнтується на площині та в просторі; описує або зображає схематично розміщення, напрямок і рух об'єктів.	<i>Встановлює</i> відносне розміщення об'єктів на площині та в просторі (лівіше, правіше, вище, нижче тощо), використовуючи математичну мову. <i>Демонструє</i> вміння переміщувати об'єкти в заданих напрямках: справа наліво, зліва направо, зверху вниз, знизу вгору.	Удосконалювати спільну роботу зорового, кінестетичного й вестибулярного аналізаторів шляхом виконання ряду вправ, спрямованих на розвиток зорово-просторового гнозису та міжпівкульної взаємодії. Удосконалювати орієнтування, пов'язане з виділенням правого та лівого, знизу, зверху тощо відносно до власного тіла, у просторі,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Коментує</i> виконвані дії, вживаючи в мовленні відповідні математичні терміни.	також на аркуші паперу. Під час роботи треба застосовувати вправи для рук, пальців рук, ніг та інших частин тіла. Використовувати серію завдань, спрямованих на розвиток міжпівкульної взаємодії.
Розпізнає знайомі геометричні площинні й об'ємні фігури серед об'єктів навколишнього світу, на малюнках.	<i>Розрізняє</i> геометричні площинні та об'ємні фігури за їхніми істотними ознаками. <i>Відтворює</i> досліджувані геометричні форми (вирізає, наклеює, малює, моделює та ін.), використовуючи для цього не лише готові геометричні фігури, а й упізнані в предметах навколишнього світу. <i>Знаходить</i> відомі площинні та об'ємні фігури серед предметів навко-	Формувати вміння визначати істотні ознаки геометричних фігур; називати елементи многокутників, кола та круга; зображати геометричні фігури на аркуші в клітинку, будувати прямокутники; позначати геометричні фігури буквами латинського алфавіту; конструювати геометричні фігури з інших фігур; розбивати фігуру на частини. Удосконалювати вміння зіставляти образ геометричної фігури з об'єктами навколиш-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>лишнього середовища, на малюнках.</p> <p><i>Наводить</i> приклади предметів у навколишньому світі, які мають форму площинної чи об'ємної фігури.</p> <p><i>Розрізняє</i> прямі та непрямі кути, зображає їх на аркуші в клітинку за допомогою косинця.</p> <p><i>Будує</i> прямокутник/квадрат на аркуші в клітинку.</p>	<p>ньої дійсності за умови попереднього розвитку зорового, конструктивного, просторового, кінететичного праксису, відпрацювання незайомої лексики.</p> <p>Використовувати вправи, які сприяють удосконаленню орієнтування на сторінці.</p> <p>Корекційні вправи, що передують засвоєнню учнями з ТПМ цього навчального матеріалу, повинні бути спрямованими на розвиток у дітей просторового праксису. Під час роботи застосовувати вправи для рук, пальців рук, ніг, очей та інших частин тіла. Добирати такі завдання, які вчать дітей виконувати вправи одночасно обома руками, симетрично однаково обома руками та ногами; виконувати серії послідовних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		рухів. Використовувати різноманітні вправи на розвиток міжпівкульної взаємодії.
Конструює площинні та об'ємні фігури з підручного матеріалу, створює макети реальних та уявних об'єктів.	<i>Моделює</i> геометричні фігури з підручного матеріалу (шнурків, олівців, паличок тощо). <i>Конструює</i> знайомі площинні та об'ємні фігури з підручного матеріалу (пластиліну, глини, соломки, конструктора тощо). <i>Створює</i> макети реальних та уявних об'єктів	Формувати вміння конструювати площинні та об'ємні фігури з підручного матеріалу, створювати макети реальних та уявних об'єктів за умови попереднього розвитку зорового, конструктивного, просторового та кінестетичного праксису. Використовувати вправи, спрямовані на розвиток та удосконалення дрібної моторики пальців рук.
5. Змістова лінія «Робота з даними»		
Аналізує проблемні ситуації свого життя; визначає групу пов'язаних між собою величин для розв'язання по-	<i>Збирає</i> дані, що відображають повсякденні проблеми, на основі запропонованого опитувальника (2-3 запитання). <i>Впорядковує, порів-</i>	Формувати уявлення про способи подання інформації; знаходити, аналізувати, порівнювати інформацію, подану в таблицях, схемах, діаграмах; заносити дані до таблиць; вико-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
всякденних проблем математичного змісту.	<i>нює, групує</i> дані, застосовуючи прості моделі. <i>Зчитує</i> дані з таблиць, піктограм, схем.	ристовувати дані для розв'язання практично зорієнтованих задач; під керівництвом учителя знаходити інформацію за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (з урахуванням індивідуальних мовленнєвих особливостей та темпу навчальної діяльності)

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Лічба»		
Розпізнає серед життєвих ситуацій ті, що стосуються кількісних відношень/ форм об'єктів навколишнього світу. Встановлює кі-	<i>Відтворює</i> в різних видах діяльності ймовірні та фактичні результати лічби об'єктів, що його оточують. <i>Уживає</i> в мовленні кількісні та порядкові числівники.	Розвивати розумові операції аналізу, порівняння, узагальнення. Удосконалювати і розвивати довільну оперативну та довготривалу пам'ять. Формувати в учнів вміння відповідно-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>лькість об'єктів; позначає результат лічби числом; порівнює числа в межах мільйона та упорядковує.</p>	<p><i>Лічить</i> у межах мільйона в прямому та зворотному порядку.</p> <p><i>Лічить</i> у межах мільйона від будь-якого числа до вказаного.</p> <p><i>Лічить</i> тисячами, десятками тисяч, сотнями тисяч у межах мільйона.</p>	<p>до ситуації вживати та правильно вимовляти кількісні та порядкові числівники.</p> <p>Розвивати самоконтроль власного мовлення під час усних відповідей.</p> <p>У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного праксису, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціації, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.</p>
<p>Визначає істотні, спільні та відмінні ознаки математичних об'єктів; порівнює, узагальнює й класифікує об'єк-</p>	<p><i>Упорядковує</i> та узагальнює об'єкти навколишнього світу за однією або декількома ознаками.</p> <p><i>Порівнює та класифікує</i> об'єкти</p>	<p>Розвивати розумові операції аналізу, узагальнення, класифікації, порівняння.</p> <p>Розвивати суцесивні синтези.</p> <p>Формувати навички морфологічно та синта-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ти за суттєвою ознакою.	навколишнього світу за однією або декількома ознаками. Визначає істотні, спільні та відмінні ознаки об'єктів. Продовжує послідовності та знаходить пропущені члени. Описує зв'язок між сусідніми членами послідовності або між членом та його номером.	ксихно грамотно будувати усні висловлювання під час оперування доступним математичним понятійно-категоріальним апаратом. Розвивати самоконтроль за звуковимовою під час усних відповідей та під час коментування виконання завдань.
2. Змістова лінія «Числа. Дії з числами»		
Встановлює кількість об'єктів; позначає результат лічби числом; порівнює числа в межах мільйона та упорядковує.	<i>Читає</i> та записує багатоцифрові числа в межах мільйона. <i>Утворює</i> багатоцифрові числа різними способами. Класифікує багатоцифрові числа за кількістю цифр у їхньому записі. <i>Встановлює</i> позиційне значення цифр	Розвивати розумові операції аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації, порівняння. Розвивати симультанно-сукцесивні синтези. Формувати навички морфологічно та синтаксично грамотно будувати усні висловлювання під час оперування доступним математичним понятійно-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ри в записі багатоцифрового числа.</p> <p><i>Визначає</i> загальну кількість одиниць, десятків, сотень, одиниць тисяч, десятків тисяч, сотень тисяч у числі.</p> <p><i>Записує</i> багатоцифрові числа у вигляді суми розрядних доданків.</p> <p><i>Порівнює</i> багатоцифрові числа різними способами.</p> <p><i>Встановлює</i> відношення рівності та нерівності між числовими виразами.</p> <p><i>Читає та записує</i> дроби.</p> <p><i>Тлумачить</i> дріб як одну або кілька рівних частин цілого, пояснює суть понять «чисельник» і «знаменник».</p> <p><i>Порівнює</i> дроби з однаковими знаменниками.</p>	<p>категоріальним апаратом.</p> <p>Розвивати самоконтроль за звуковимовою під час усних відповідей та під час коментування виконання завдань.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Обчислює усно й письмово в різних життєвих ситуаціях.	<p><i>Виконує</i> усно та письмово обчислення в межах мілліона в навчальних і життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Встановлює</i> взаємозв'язки між арифметичними діями додавання та віднімання, множення та ділення.</p> <p>Знаходить значення числового виразу.</p> <p><i>Знаходить</i> дріб від числа та число за величиною його дробу.</p>	<p>Розвивати розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, умовиводи.</p> <p>Формувати вміння відповідно до ситуації вживати й правильно називати узагальнювальні математичні поняття, правильно вимовляти математичні терміни, читати математичні символи, арифметичні вирази, тексти арифметичних задач.</p> <p>Формувати вміння дотримуватись алгоритму виконання завдання з використанням попереднього супровідного мовлення вголос.</p> <p>Формувати уміння аргументувати обраний хід виконання завдання та ухвалене рішення.</p> <p>Формувати уміння зосереджувати увагу на основних відомостях</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>та опорних словах у текстах задач, робити висновки на основі здійсненого аналізу.</p> <p>Формувати вміння простежувати логічні зв'язки та робити відповідні висновки.</p> <p>Формувати звички долати труднощі шляхом знаходження правильного рішення.</p> <p>Розвивати самоконтроль під час виконання обчислень та виправлення допущених помилок.</p> <p>Формувати прагнення доводити роботу до кінця.</p>
Використовує залежність між компонентами і результатом арифметичної дії для розв'язання проблемної ситуації; використовує буквену	<p><i>Обґрунтовує</i>, як зміна одного з компонентів впливає на результат арифметичної дії.</p> <p><i>Читає</i> та записує математичні твердження, використовуючи літерну символіку.</p>	<p>Давати змогу учням самостійно дійти висновків, пропонуючи попередньо еталонні приклади.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на зіставлення та порівняння. Формувати вміння коментувати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
символіку для запису математичних тверджень.	<p><i>Обчислює</i> вирази зі змінною (змінними) при заданому її (їх) числовому значенні.</p> <p><i>Розв'язує</i> рівняння з однією змінною, у яких один компонент чи права частина є числовим виразом.</p> <p><i>Добирає</i> із запропонованих таке значення змінної, яке задовольняє нерівність.</p> <p><i>Перевіряє</i>, чи є дане число розв'язком нерівності з однією змінною.</p>	<p>хід виконання завдання для чіткого усвідомлення закономірностей та залежностей між компонентами та результатом арифметичної дії.</p> <p>Розвивати розумові операції: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування, умовиводу.</p> <p>Формувати вміння відповідно до ситуації вживати й правильно називати узагальнювальні математичні поняття, правильно вимовляти математичні терміни, читати математичні символи, арифметичні вирази, тексти арифметичних задач.</p> <p>Формувати вміння дотримуватись алгоритму виконання завдання з використанням попереднього супровідного мовлення вголос.</p> <p>Формувати вміння ар-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>гументувати обраний хід виконання завдання та ухвалене рішення.</p> <p>Формувати вміння зосереджувати увагу на основних відомостях та опорних словах у текстах задач, робити висновки на основі здійсненого аналізу.</p> <p>Формувати вміння простежувати логічні зв'язки та робити відповідні висновки.</p> <p>Формувати звички долати труднощі шляхом знаходження правильного рішення.</p> <p>Розвивати самоконтроль під час виконання обчислень та виправлення допущених помилок.</p> <p>Формувати прагнення доводити роботу до кінця.</p>
Використовує відомі засоби добору необхідних даних для	<i>Аналізує</i> проблемну ситуацію з огляду на можливість використання відо-	З метою аналізу проблемної ситуації та добору необхідних даних треба попередньо за-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
розв'язання проблемної ситуації.	<p>мих засобів добору даних.</p> <p><i>Добирає</i> числові дані, необхідні й достатні для розв'язання проблемної ситуації.</p>	<p>пропонувати застосувати схематичний розбір даних, що дасть можливість з допомогою вчителя або самостійно створити алгоритм розв'язання, демонструючи усі можливі варіанти досягнення поставленої мети.</p> <p>У процесі роботи потрібно продовжувати формувати в учнів вміння визначати спільне та відмінне, порівнювати та зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Формувати вміння коментувати хід виконання завдання для чіткого усвідомлення ними порядку дій.</p> <p>Використовувати прийоми повторного мовлення, кількарядового</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		голосного читання текстів задач, що сприятиме покращенню в дітей не лише усного мовлення, читання, але й запам'ятовування ними окремих слів та фраз. У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного праксису, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.
Перетворює інформацію (почути, побачену, прочитану) різними способами в схему, таблицю, схематичний рисунок.	<i>Представляє</i> проблемну ситуацію різними способами. <i>Обирає</i> спосіб представлення інформації (схема, таблиця, схематичний рисунок).	Для опрацювання та виокремлення даних з наступним їхнім перенесенням у схему чи таблицю необхідно розвивати розумові операції аналізу та синтезу спочатку на

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>додатковому дидактичному матеріалі.</p> <p>Під час сприймання інформації на слух необхідно додатково інтонаційно акцентувати увагу на головних відомих компонентах з наступним заповненням даних у створену спочатку разом з педагогом, а потім самостійно схему.</p> <p>Використовувати зорові процеси як базові для подальшого успішного аналізу матеріалу.</p> <p>Розвивати зорово-просторовий гнозис, що сприятиме орієнтуванню в даних схем та таблиць.</p> <p>Розвивати вміння створювати схеми та таблиці за аналогією.</p> <p>Формувати вміння супроводжувати свої дії усними коментарями, відповідно до заданого вчителем алгоритму.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>З метою аналізу проблемної ситуації та добору необхідних даних необхідно попередньо запропонувати застосувати схематичний розбір даних, що дасть можливість за допомогою вчителя або самостійно створити алгоритм розв'язання, демонструючи можливі варіанти досягнення поставленої мети. У процесі роботи потрібно продовжувати формувати в учнів вміння визначати спільне та відмінне, порівнювати й зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Також слід використовувати прийоми повторного мовлення,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>кількаразового голосного читання текстів задач, що сприятиме покращенню у дітей не лише усного мовлення, читання, але й запам'ятовування ними окремих слів та фраз.</p> <p>У процесі корекційної роботи необхідно використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного праксису, а також завдання з розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.</p>
<p>Прогнозує результат розв'язання проблемної ситуації з урахуванням власного досвіду.</p>	<p><i>Прогнозує</i> очікуваний результат розв'язання проблемної ситуації.</p> <p><i>Визначає</i> способи підтвердження або спростовування</p>	<p>Давати змогу учням самостійно дійти висновків, пропонуючи попередньо еталонні приклади.</p> <p>Актуалізувати варіанти перевірки арифме-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	прогнозу результату. Відкидає явно некоректні способи прогнозування.	тичних дій шляхом попередніх маніпулятивних дій з розрізними геометричними фігурами, що демонструють на предметному рівні закономірності та залежності між компонентами та результатами арифметичної дії. У процесі роботи спонукати дітей до коментування ходу виконання завдання для чіткішого усвідомлення ними означених закономірностей. У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного праксису, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріа-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		лу, який розглядається на уроці.
Обирає спосіб (способи) розв'язання проблемної ситуації.	<p><i>Планує</i> розв'язування проблемної ситуації.</p> <p><i>Використовує</i> різні стратегії розв'язування проблемної ситуації.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> вибір дій для розв'язання проблемної ситуації.</p>	<p>З метою формування вміння свідомого самостійного віднаходження способу розв'язання проблемної ситуації необхідно постійно підкріплювати кожен етап роботи співвіднесенням із певним алгоритмом, спектр яких за потреби може бути актуалізованим педагогом. Так, педагог наводить можливі варіанти, а учень відшукує необхідний із запропонованих або самостійно добирає альтернативний (якщо такий існує). Під час аналізу тексту можливе зачитування його педагогом з емоційним голосовим інтонуванням важливих даних. Застосовувати різні типи схем, таблиць для аналізу змісту завдання.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>У процесі роботи потрібно продовжувати формувати в учнів вміння визначати спільне та відмінне, порівнювати й зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. У процесі роботи вчимо дітей коментувати хід виконання завдання для чіткішого усвідомлення ними порядку дій.</p> <p>У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного праксису, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.
Обирає дані, необхідні та достатні для розв'язання проблемної ситуації; обґрунтовує вибір дій для розв'язання проблемної ситуації; розв'язує проблемну ситуацію різними способами.	<i>Аналізує</i> проблемну ситуацію з огляду на достатність чи надлишковість наявних даних. <i>Добирає</i> числові дані, необхідні й достатні для розв'язання проблемної ситуації, використовуючи відомі засоби.	З метою аналізу проблемної ситуації та добору необхідних даних необхідно попередньо запропонувати застосувати схематичний розбір даних, що дасть можливість з допомогою вчителя або самостійно створити алгоритм розв'язання, демонструючи можливі варіанти досягнення поставленої мети. У процесі роботи в учнів потрібно продовжувати формувати вміння визначати спільне та відмінне, порівнювати й зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно. Продовжувати використовувати завдання на встановлення причин-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>наслідкових зв'язків. У процесі роботи вчимо дітей коментувати хід виконання завдання для більш чіткого усвідомлення ними порядку дій.</p> <p>Також слід використовувати прийоми повторного мовлення, кількарразового голосного читання текстів задач, що сприятиме покращенню в дітей не лише усного мовлення, читання, але й запам'ятовування ними окремих слів та фраз.</p> <p>Давати змогу учням самостійно дійти висновків, пропонуючи попередньо еталонні приклади. Під час аналізу тексту можливе його прочитання педагогом з емоційним голосовим інтонуванням важливих даних.</p> <p>У процесі корекційної роботи використовува-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ти артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного та кінетичного практику, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.
Перевіряє правильність розв'язання проблемної ситуації багатьма способами; виявляє й виправляє помилки.	<i>Перевіряє</i> правильність розв'язання проблемної ситуації різними способами. <i>Знаходить</i> помилки в математичних обчисленнях, усуває їх, виконуючи необхідні дії.	Формувати функції самоконтролю шляхом перевірки спеціально підготовлених педагогом завдань, що містять навмисно допущені помилки в обчисленнях. Закріплювати кожен успіх під час самостійного знаходження своїх помилок позитивною реакцією педагога. У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють роз-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		витку кінестетичного та кінетичного практику, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціації, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.
Зіставляє одержаний результат із прогнозованим.	<i>Порівнює різні способи розв'язання проблемної ситуації, які підтверджують або спростовують прогноз, обирає найефективніший.</i> <i>Зіставляє одержаний результат із прогнозованим.</i>	Для виконання перевірки достовірності прогнозованих результатів дитиною самостійно доцільно попередньо запропонувати виконати низку аналогічних завдань, дотримуючись визначеного алгоритму. Зіставлення обраного самостійно алгоритму з попередніми аналогічними завданнями має підтвердити або спростувати припущення або спростувати припущення про правильність обраного

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>шляху для досягнення поставленої мети. У процесі роботи потрібно продовжувати формувати в учнів вміння визначати спільне й відмінне, порівнювати та зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. У процесі роботи вчимо дітей коментувати хід виконання завдання для чіткішого усвідомлення ними порядку дій. Увесь аналіз та хід думок має підкріплюватись зоровою опорою у вигляді схем, таблиць, ланцюжків.</p> <p>У процесі корекційної роботи використовувати артикуляційні вправи, що сприяють розвитку кінестетичного</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		та кінетичного практику, а також завдання для розвитку фонематичних процесів (сприймання, диференціацій, уявлень) з використанням того мовленнєвого матеріалу, який розглядається на уроці.
3. Змістова лінія «Вимірювання величин»		
Визначає спільну властивість об'єктів навколишнього світу та інтерпретує її як величину для вимірювання та порівняння.	Використовує різні мірки для вимірювання величин довжини, маси, температури, часу, місткості, вартості. <i>Записує</i> результати вимірювання величин у міліметрах (мм), сантиметрах (см), дециметрах (дм), метрах (м), кілометрах (км); грамах (г), кілограмах (кг), центнерах (ц), тоннах (т); градусах Цельсія (С°), секундах (с), хвилинах (хв.), годи-	Формувати вміння визначати довжини об'єктів навколишньої дійсності за допомогою різних одиниць вимірювання; мати уявлення про вимірювання маси за допомогою терезів, подавати масу в різних одиницях вимірювання; мати уявлення про вимірювання місткості та про літр як одиницю вимірювання; користуватися годинником і календарем як засобами вимірювання часу, подавати проміжки часу в різних одини-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>нах (год.), добах, тижнях, місяцях, роках, століттях, тисячоліттях, літрах (л), копійках (к.), гривнях (грн), використовуючи одиниці вимірювання та співвідношення між ними.</p> <p><i>Перетворює</i> одні одиниці величин на інші.</p>	<p>цих вимірювання; мати уявлення про вартість та співвідношення між одиницями вартості в Україні; порівнювати й упорядковувати об'єкти за різними ознаками (довжиною, масою, місткістю, площею); замінювати одні одиниці вимірювання величини іншими, порівнювати значення однойменних величин, виконувати арифметичні дії з ними; застосовувати співвідношення між одиницями вимірювання величини під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично орієнтованих задач за умови попереднього розвитку операцій мислення (синтезу, аналізу, узагальнення, класифікації), конструктивного праксису шляхом виконання практичних дій, використання сти-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>мульовального матеріалу (малюнків, схем, серій слів та цифр), відпрацювання незнайомої термінології.</p> <p>Необхідними є завдання, що передують засвоєнню мовного матеріалу, спрямовані на розвиток точності сприймання матеріалу на слух та чіткого артикулювання математичних термінів (відповідно до індивідуальних можливостей учня).</p> <p>З метою корекції необхідно використовувати вправи, які сприяють удосконаленню артикуляторної моторики (кінетичного та кінестетичного праксису) та розвитку фонематичних процесів (сприймання, уявлення, аналізу та синтезу з опорою на мовлення педагога, аналіз та синтез за уявленням) на мовному матеріалі,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		який вивчається. Крім цього, при вивченні нових термінів, фраз, речень рекомендовано на уроці повторювати їх, підкріплюючи прикладами, які добирають діти з допомогою педагога.
Аналізує проблемні ситуації, що виникають у житті; описує проблемні життєві ситуації за допомогою групи величин, які пов'язані між собою.	<p><i>Користується</i> годинником і календарем для відстеження та планування подій свого життя.</p> <p><i>Оперує</i> грошима в ситуації купівлі-продажу.</p> <p><i>Знаходить</i> швидкість, час, шлях, застосовуючи відповідні формули, під час розв'язування практично орієнтованих задач.</p> <p><i>Обчислює</i> периметр многокутника та площу прямокутника відомими способами.</p> <p><i>Знаходить</i> довжину</p>	<p>Удосконалювати вміння користуватися годинником і календарем. Розвивати міжпівкульні зв'язки.</p> <p>На цьому етапі доцільно застосовувати кінезіологічні вправи, які сприятимуть розвитку зорово-просторового гнозису.</p> <p>Удосконалювати вміння порівнювати й упорядковувати об'єкти за різними ознаками (довжиною, масою, місткістю, площею); замінювати одні одиниці вимірювання величини іншими, порівнювати значення однойменних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>однієї сторони прямокутника: за відомими периметром та іншою стороною; за відомими площею та іншою стороною.</p> <p>Порівнює іменовані числа, подані в одиницях довжини, маси, місткості (об'єму), часу, температури, вартості.</p> <p>Перетворює іменовані числа, виражені в одиницях двох найменувань.</p> <p>Застосовує співвідношення між одиницями вимірювання величин під час розв'язування практично орієнтованих задач.</p> <p>Виконує додавання і віднімання іменованих чисел, множення та ділення на одноцифрове число іменованих чисел,</p>	<p>величин, виконувати арифметичні дії з ними; застосовувати співвідношення між одиницями вимірювання величини під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично орієнтованих задач за умови попереднього розвитку операцій мислення (синтезу, аналізу, узагальнення, класифікації), конструктивного праксису шляхом виконання практичних дій, використання стимульовального матеріалу (малюнків, схем, серій слів і цифр), відпрацювання незнайомої термінології.</p> <p>Необхідними є завдання, що передують засвоєнню мовного матеріалу, які спрямовані на розвиток точності сприймання матеріалу на слух та чіткого ар-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	поданих в одиницях вимірювання довжини, маси, вартості та часу.	тикулювання математичних термінів (відповідно до індивідуальних можливостей учня). З метою корекції необхідно використовувати вправи, які сприяють удосконаленню артикуляторної моторики (кінетичного та кінестетичного праксису) та розвитку фонематичних процесів (сприймання, уявлення, аналізу та синтезу з опорою на мовлення педагога, аналіз та синтез за уявленням) на мовному матеріалі, який вивчається. Крім цього, при вивченні нових термінів, фраз, речень рекомендовано на уроці повторювати їх, підкріплюючи прикладами, які добирають діти за допомогою педагога.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
4. Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»		
Орієнтується на площині та в просторі, рухається за визначеним маршрутом; планує маршрути пересування.	<i>Описує</i> та складає маршрути для по-дорожжя, використовуючи відповідну математичну лексику, знаки, які пов'язані з напрямом і поворотом. <i>Переміщується</i> (реально та віртуально) визначеним маршрутом.	Удосконалювати спільну роботу зорового, кінестетичного і вестибулярного аналізаторів низкою вправ для розвитку зорово-просторового гнозису й міжпівкульної взаємодії. Удосконалювати орієнтування справа-зліва, знизу-зверху тощо відносно до власного тіла, у просторі, на аркуші паперу. Обов'язково ввести вправи для рук, пальців рук, ніг та інших частин тіла, серію завдань, спрямованих на розвиток міжпівкульної взаємодії.
Розпізнає знайомі геометричні фігури у фігурах складної форми.	<i>Розпізнає</i> та класифікує за істотними ознаками геометричні фігури, прямі й непрямі кути.	Удосконалювати вміння розпізнавати геометричні фігури в просторі та їхні елементи; співвідносити образ

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Розпізнає</i> геометричні фігури, визначає їхні елементи.</p> <p><i>Визначає</i> знайомі геометричні фігури у фігурах складної конфігурації, на предметах навколишнього середовища, малюнках.</p> <p><i>Класифікує</i> та порівнює геометричні фігури (за формою, розміром, площею, периметром, іншими ознаками).</p>	<p>геометричної фігури з об'єктами навколишньої дійсності за умови попереднього розвитку зорового, конструктивного, просторового, кінестетичного праксису, відпрацювання незнайомої лексики. Розвивати розумові операції: аналіз, синтез, класифікація, порівняння на матеріалі геометричних фігур. Корекційні вправи, що передують засвоєнню учнями з ТПМ цього навчального матеріалу, повинні бути спрямовані на розвиток у дітей просторового праксису. Доцільним на цьому етапі є також використання вправ, які сприяють удосконаленню орієнтування на сторінці. Під час роботи необхідно застосовувати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		вправи для рук, пальців рук, ніг, очей та інших частин тіла. Добирати такі завдання, які вчать дітей виконувати вправи одночасно обома руками, симетрично однаково обома руками та ногам; виконувати серії послідовних рухів. Використовувати вправи на розвиток міжпівкульної взаємодії.
Створює з геометричних фігур різні конструкції; будує площинні фігури за заданими розмірами.	<p><i>Моделює</i> геометричні фігури з підручного матеріалу.</p> <p><i>Будує</i> площинні фігури (трикутник, прямокутник, коло) за заданими розмірами.</p> <p><i>Створює</i> різні конструкції, поєднуючи між собою площинні та об'ємні фігури.</p>	<p>Формувати вміння конструювати площинні та об'ємні фігури з підручного матеріалу, створювати макети реальних й уявних об'єктів за умови попереднього розвитку зорового, конструктивного, просторового, кінестетичного праксису.</p> <p>Використовувати вправи, спрямовані на розвиток та удосконалення дрібної моторики пальців рук.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
5. Змістова лінія «Робота з даними»		
Аналізує проблемні ситуації, що виникають у житті; описує проблемні життєві ситуації за допомогою групи величин, які пов'язані між собою.	<i>Читає, знаходить, аналізує, порівнює</i> інформацію, яка подана в таблицях, графіках, на схемах, діаграмах. <i>Описує</i> проблемні життєві ситуації, які ґрунтуються на конкретних даних, за допомогою групи величин, пов'язаних між собою.	Удосконалювати уявлення про способи подання інформації; знаходити, аналізувати, порівнювати інформацію, подану в таблицях, схемах, діаграмах; заносити дані до таблиць; використовувати дані для розв'язання практично орієнтованих задач; під керівництвом учителя знаходити інформацію за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (з урахуванням індивідуальних мовленнєвих особливостей і темпу навчальної діяльності).
Перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) різними способами на схему, таблицю, схематичний рисунок.	<i>Представляє</i> дані за допомогою таблиць, схем, стовпчикових та кругових діаграм. <i>Використовує</i> на практичному рівні різні способи по-	З метою корекції недостатньо сформованих у дітей психічних процесів роботу необхідно спрямувати на розвиток однієї з найважчих розумових операцій: умовиводу, на основі

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	данія конкретних даних.	попереднього аналізу, синтезу та зіставлення вичленованих даних. Продовжувати удосконалювати та сприяти розвитку конструктивного прaksiсу, що сприяє подальшому формуванню просторової уяви, зокрема й просторового інтелекту, в цілому. Рекомендовано в процесі роботи над виконанням усіх завдань спонукати учнів коментувати власні дії, визначати залежності між предметами, фігурами, схемами, називати відмінне та спільне між ними, визначати, з яких частин складене ціле тощо. Формувати у дітей вміння відповідно до ситуації вживати правильно називати узагальнювальні поняття, правильно вимовляти

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		математичні терміни, читати математичні символи, арифметичні вирази, тексти арифметичних задач.
Обирає дані, необхідні та достатні для розв'язання проблемної ситуації; обґрунтовує вибір дій для розв'язання проблемної ситуації; розв'язує проблемну ситуацію різними способами.	<i>Добирає</i> дані, необхідні й достатні для розв'язання проблемної ситуації. <i>Обґрунтовує</i> вибір дій із даними для розв'язання проблемної ситуації. <i>Розв'язує</i> різними способами проблемну ситуацію, використовуючи наявні дані.	На основі відпрацювання вміння виокремлювати з текстів задач опорні слова робити висновки на основі здійсненого аналізу. Розвивати розумові операції аналізу, порівняння, узагальнення. Удосконалювати вміння відшукувати та будувати послідовні причинно-наслідкові зв'язки. Формувати вміння аргументувати обраний хід виконання завдання та прийняте рішення, доводячи правильність власних міркувань. Формувати вміння відповідно до ситуації вживати та правильно вимовляти математичні поняття, терміни,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>математичні символи, арифметичні вирази.</p> <p>Розвивати самоконтроль власного мовлення під час усних відповідей.</p> <p>Розвивати вміння формулювати точні та стислі пояснення обраного варіанту дій.</p> <p>Формувати навички морфологічно та синтаксично грамотно будувати усні висловлювання під час оперування доступним математичним понятійно-категоріальним апаратом.</p>
<p>Досліджує різні шляхи розв'язання проблемної ситуації, обирає раціональний шлях її розв'язання.</p>	<p><i>Досліджує</i> різні шляхи розв'язування проблемної ситуації, спираючись на наявні дані.</p> <p><i>Обирає</i> раціональний шлях розв'язання проблемної ситуації з огляду на наявні дані.</p>	<p>З метою знаходження альтернативних шляхів розв'язування проблемної ситуації необхідно попередньо запропонувати виконання аналогічного типу завдань, демонструючи можливі варіанти досягнення поставленої мети. У процесі</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>роботи в учнів потрібно продовжувати формувати вміння визначати спільне та відмінне, порівнювати й зіставляти дані на більш простому варіанті завдань самостійно.</p> <p>Продовжувати використовувати завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Удосконалювати вміння побудови до завдань схем самостійно або з допомогою вчителя.</p> <p>Удосконалювати вміння використання опорного алгоритму для віднаходження раціонального шляху розв'язання проблеми.</p> <p>Формувати вміння відповідно до ситуації вживати та правильно вимовляти математичні поняття, терміни, математичні символи, арифметичні вирази.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати самоконтроль власного мовлення під час усних відповідей.</p> <p>Розвивати вміння формулювати точні та стислі пояснення обраного варіанту дій.</p> <p>Формувати вміння аргументувати обраний хід виконання завдання та ухвалене рішення, доводячи правильність власних міркувань.</p> <p>Формувати навички морфологічно та синтаксично грамотно будувати усні висловлювання під час оперування доступним математичним понятійно-категоріальним апаратом.</p>

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Зоряна Мартинюк

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки та практики, з огляду на необхідність стандартизації спеціальної освіти, потребує певного оновлення зміст навчання з природничої освітньої галузі, що передбачає удосконалення змісту навчальної програми для дітей із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ), молодшої ланки навчання. Стандарти з природничої

освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти. У природничі галузі в здобувачів освіти ми формуємо природничі компетентності шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики. У 4 класі завершується вивчення початкового курсу природничої галузі. Здобувачі мають не тільки опанувати нові знання, уміння та навички з природничої галузі, а й систематизувати відомості з різних розділів і закріпити опрацьоване в попередніх класах, адже знання про об'єкти неживої і живої природи, набуті дітьми в початкових класах, стануть основою для подальшого вивчення природничого циклу дисциплін в основній і старшій структурних ланках загальноосвітньої школи.

Корекційною метою природничої освітньої галузі є компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню здобувачів з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя. В основі природничої галузі є формування усного мовлення та збагачення лексики природничою термінологією й вживання її в повсякденному мовленні.

Основними завданнями **корекційно-розвивальних** занять є:

– корекція мовленнєвих порушень з урахуванням механізмів їхнього виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності;

– попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку;

– формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.

– розвиток та активізація пізнавальних процесів: сприймання (цілісності, константності, предметності, узагальненості); короткочасної та довготривалої пам'яті зорової, слухової, тактильної тощо модальностей, опанування логічних прийомів запам'ятовування; операційної складової мислення (операцій аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації, аналогії); властивостей уваги (обсягу, переключення, розподілу, стійкості); уявлення тощо;

– розвиток й удосконалення складових мовленнєвої діяльності: корекція лексичної сторони мовлення на основі уточнення та диференціації, а також засвоєння нових лексичних значень слів, формування смислових лексичних узагальнень, формування лексичної системності, структуризації семантичних полів;

– корекція граматичної сторони мовлення на основі формування морфологічних і синтаксичних узагальнень та уточнення й диференціації їхніх значень, розуміння та використання речень, які різняться за структурною та семантичною складністю;

– корекція зв'язного мовлення на основі формування умінь виділяти елементи смислової ситуації та добирати для висловлювання адекватні мовні форми, практичного володіння навичками побудови простих і складних речень та мовними засобами їхнього зв'язку, уміння планувати зв'язну розповідь, у логічній послідовності передавати думку прочитаного чи почутого тексту;

– корекція емоційно-особистісної сфери дітей на основі розвитку системи вищих почуттів (гуманних, моральних, інте-

лектуальних, естетичних), які відбивають багатство емоційних ставлень людини до себе, суспільних подій та їхніх учасників, природи, навколишнього світу, теоретичного пізнання дійсності.

Основним завданням природничої галузі в спеціальній школі є вивчення природи як цілісного явища, взаємозв'язків між окремими його елементами. Навчання означеної галузі створює умови не лише для формування у дітей із ТПМ уявлення про навколишнє середовище, а й сприяє їхньому загальному розвитку. Природничий матеріал уможливорює виховання особистості дитини та сприяє відновленню мовленнєвої діяльності.

Відповідно до зазначених мети та завдань, виокремлено такі змістові лінії: *«Я пізнаю природу»*, *«Я у природі»*, *«Я у рукотворному світі»*.

Змістова лінія *«Я пізнаю природу»* спрямована на формування дослідницьких умінь школярів через підтримку допитливості та інтересу до спостережень, експериментів та моделювання для пошуку відповідей на запитання про навколишній світ.

Змістова лінія *«Я у природі»* передбачає розвиток уявлень молодших школярів про об'єкти та явища природи, встановлення зв'язків між неживою та живою природою, формування бережливого ставлення до природи; вироблення навичок екологічно доцільної поведінки в довкіллі.

Змістова лінія *«Я у рукотворному світі»* спрямована на формування загальних уявлень про світ, створений людиною, понять про взаємозв'язки людини та природи, слугує джерелом натхнення для пошуку й втілення дитячих винахідницьких ідей та проєктів.

Провідна роль у вивченні природничої освітньої галузі належить дослідженням, спостереженням, експериментам, екскурсіям, природоохоронній та проєктній діяльності школярів.

У таблиці представлена третя колонка змісту корекційно-розвивального навчання з розвитку мовлення з урахуванням природничого матеріалу. Корекційна робота проводиться над створенням передумов мовленнєвого розвитку та основних функцій мовлення. Організація корекційних занять на кожному етапі поєднує читання, письмо, розвиток мовлення, активізацію пізнавальної діяльності. Третя колонка включає активізацію мовленнєвої і пізнавальної діяльності; розвиток комунікативних здібностей; усний опис та переказ природних явищ. Розвиток мовлення та пізнавальної діяльності за рахунок уточнення й розширення уявлень про навколишню дійсність, формування вміння супроводжувати мовленнєвою діяльністю. Розвиток загальної та артикуляційної моторики, рухів кистей рук, пальців. Свідоме сприймання доступної за змістом інформації з усних та письмових повідомлень. Розширення можливостей школярів у висловлюванні власної думки за рахунок засвоєння основ грамоти та доступних засобів комунікації. Навчальний матеріал з природничої галузі сприяє мовленнєвій активності учня та надає можливості для практичного застосування отриманих знань. На його основі здобувачам освіти легше сприймати та засвоювати новий матеріал, збагачувати чуттєвий, соціальний досвід. Також елементарні знання з природничої галузі сприятимуть соціальній адаптації дітей із ТПМ та вмінню орієнтуватися в навколишньому середовищі.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Я пізнаю природу»		
Обирає в найближчому ото-	<i>Вирішує, яку саме тему він/вона хотів/</i>	Розвивати в учнів аналітико-синтетичну

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ченні те, що цікаво дослідити.	хотіла б дослідити. <i>Визначає</i> , які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. <i>Пояснює</i> різницю між спостереженням за природою та «спогляданням» природи.	діяльність у процесі сприймання й абстрагування зовнішніх ознак об'єктів, які цікаво дослідити за вибором дитини шляхом наведених запитань. Формувати в учнів навичку багаторазового повторення речень різної семантики, а також уточнення та розширення уявлень і розуміння різниці між спостереженням за природою і її «спогляданням».
Обирає та пояснює дії для дослідження об'єктів природи; визначає можливі результати спостережень/досліджень.	<i>Пояснює</i> , навіщо він/вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами/явищами або експериментуючи з ними. <i>Передбачає</i> , якого результату досліджень він/вона очікує.	Формувати поетапність логічних дій, порівняння: від відмінних ознак через спільні до суттєвих, за допомогою вправ та навідних запитань вчителя. Розвивати процес прогнозування за умов додаткового спілкування з учнями про об'єкти дослідження та май-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Висловлює здогадку про ймовірний результат.</i>	бутні їхні результати. Формувати в учнів уміння створювати невеликі монологічні висловлення (пояснення) з опорою на наочність і запитання. Де учень/вчитель, учень/учень беруть активну участь у формі усного спілкування.
Пропонує/обирає послідовність кроків під час спостереження/ експерименту.	<i>Описує</i> послідовність дій в експерименті/спостереженні. <i>Обирає</i> найпростіші матеріали та прилади, які можна застосувати.	Формувати навичку діалогічного мовлення, а саме давати правильні, чіткі відповіді на поставлені запитання, самостійно ставити запитання співрозмовнику, дотримуватись основної змістовної лінії, заданої у діалозі, описувати та добирати слова, які можна застосувати до певного діалогу.
Досліджує обрані природні явища та об'єкти, використовує надані при-	<i>Проводить</i> (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди. <i>Застосовує</i> за по-	Активізувати процес запам'ятовування, збереження та відтворення інформації зорової і слухової модальності

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
лади, моделі.	потреби найпростіші матеріали та прилади, зокрема лінійку, лупу, терези, термометр.	на основі формування чітких і диференційованих образів-уявлень про найпростіші матеріали та прилади. Удосконалювати усне мовлення шляхом проведення дослідження. Закріпити в усному мовленні учнів природничі терміни та вживати їх у повсякденному житті.
Описує, що нового дізнався, спостерігає та експериментує.	<p><i>Описує</i> етапи розвитку рослин.</p> <p><i>Описує</i>, як вода перетворюється на пару або лід/сніг, як тане лід/сніг, утворюється роса/іній/туман/дощ/паморозь.</p> <p><i>Описує</i> ті зміни, що відбуваються з повітрям (його розширення під час нагрівання та стискання під час охолодження).</p> <p><i>Розрізняє</i> складни-</p>	Закріпити та систематизувати отримані знання на основі уявлень про етапи розвитку рослин, їхнє узагальнення та конкретизація суттєвих ознак. Автоматизувати навичку діалогічного мовлення шляхом правильних, чітких описів та відповіді на поставлені запитання, самостійно ставити запитання співрозмовнику, дотримуватись основної змістовної лінії,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ки ґрунту (пісок, глина та каміння тощо).</p> <p><i>Розрізняє</i> звуки за джерелом, гучністю.</p> <p><i>Розрізняє</i> музикальні звуки, звуки мовлення та шуми.</p> <p><i>Пояснює</i>, що люди сприймають звуки по-різному.</p> <p><i>Описує</i>, як виникають «сонячні зайчики».</p> <p><i>Пояснює</i>, чому утворюється тінь.</p> <p><i>Розрізняє</i> об'єкти, які випромінюють світло, прозорі та непрозорі об'єкти.</p> <p><i>Пояснює</i>, що люди бачать світ по-різному.</p>	<p>яка була задана у діалозі.</p> <p>Формувати в учнів уміння створювати невеликі монологічні висловлення (опис, розповідь) з опорою на запитання та самостійно.</p> <p>Формувати в учнів стійкий інтерес до природи шляхом вправ, спрямованих на вербалізацію знань та уявлень про власні експерименти.</p> <p>Розвивати усне мовлення шляхом збагачення словникового запасу та його конкретизації.</p> <p>Формувати розуміння розрізнення звуків природи шляхом поєднання мовленнєвого супроводу.</p> <p>Формувати уміння слухати та виконувати завдання вчителя, контролюючи при цьому темп, ритм, гучність виконання.</p> <p>Формувати та розвива-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ти правильне мовленнєве дихання шляхом мовленнєвих вправ на розвиток сили та плавності вимови.</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу та пам'ять, контроль, ймовірне прогнозування шляхом вправ, в основні яких задіяні мисленнєві операції.</p> <p>Закріплювати вміння оперувати в усному мовленні окремими словосполученнями та реченнями з різними видами інтонації (під час проведення експерименту).</p> <p>Сприяти формуванню уміння сприймати на слух та розуміти значення окремих слів, словосполучень, віршів відповідно до виконання певної діяльності.</p> <p>Автоматизувати навичку діалогічного мов-</p>
	<i>Розповідає про власні емоції, які</i>	

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>виникають під час спостереження та експериментування.</p> <p><i>Роз'яснює</i>, що помилки можуть допомогти в дослідженні.</p>	<p>лення шляхом розповіді (про власний емоційний фон під час спостереження у процесі експерименту) давати правильні, чіткі відповіді на поставлені запитання, самостійно ставити запитання співрозмовнику, дотримуватися основної змістовної лінії, заданої у діалозі.</p>
<p>Знаходить інформацію про природу.</p>	<p><i>Використовує</i> інформацію з відомих та запропонованих іншими джерел (книги, фільми тощо).</p> <p><i>Запитує</i>, щоб довідатися більше про природу.</p> <p><i>Визначає</i>, якої інформації не вистачає для дослідження.</p> <p><i>Вказує</i> на інформацію, яку не розуміє.</p>	<p>Розвивати логічне мислення на основі уміння цілеспрямовано та планомірно спостерігати та знаходити інформацію з відомих джерел про природу й на їхній основі робити обґрунтовані висновки, установлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>Формувати в учнів уміння створювати усні сюжетні розповіді про поетапне виконання роботи, про правила безпечної поведінки</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>в процесі рухової та змагальної діяльності, шляхом наведених запитань учителя.</p> <p>Вчити учнів диференціювати значення слів, збагачувати словник антонімів, синонімів, омонімів шляхом використання різних завдань.</p>
<p>Зображує інформацію про навколишній світ у вигляді малюнка, таблиці.</p>	<p><i>Фіксує</i> здобуту інформацію/дані словами, малюнками, символами, за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фото-пристроїв.</p> <p><i>Записує</i> результати дослідів (наприклад, у таблицю).</p>	<p>Розвивати зорову пам'ять на основі застосування логічних прийомів запам'ятовування слів за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв.</p> <p>Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів, створювати невеликі монологічні висловлювання за планом з опорою на наочність. Закріплювати вміння оперувати в усному мовленні окремими словосполученнями та реченнями з різними видами інтонації.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Розрізняє проблеми в навколишньому світі, пов'язані з діяльністю людини.	<i>Зіставляє</i> об'єкти та явища живої і неживої природи з їхніми зображеннями/описами та навпаки. <i>Вирізняє</i> істотну інформацію про природу.	Закріпити та систематизувати знання на основі уявлень про об'єкти та явища живої та неживої природи, узагальнення та конкретизації їхніх суттєвих ознак. Формувати в учнів інтерес та звички до занять з природи з поєднанням різних мовленнєвих лічилок.
Розуміє проблему в навколишньому світі; розмірковує, що відомо про цю проблему, як її розв'язати.	<i>Знаходить</i> на основі власного досвіду підтвердження правдивості відомостей про природу, висловлює свою думку про це. <i>Розрізняє</i> фантастичне уявлення про об'єкти природи та факти про них на основі доступних джерел. <i>Запитує</i> в дорослих про правдивість збудованої інформації.	За допомогою запитань вчителя здійснюється розвиток навичок діалогічного мовлення: дає правильні, чіткі відповіді на поставлені запитання, самостійно ставить запитання співрозмовнику, дотримується основної змістовної лінії, заданої у діалозі (розуміє проблему в навколишньому світі; розмірковує, що відомо про цю проблему і як її розв'язати).

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Формувати в учнів інтерес та звички до занять фізичними вправами з поєднанням різних мовленнєвих лічилок.
Знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів; групує об'єкти навколишнього світу за однією або кількома ознаками.	<p><i>Розпізнає</i> об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).</p> <p><i>Розрізняє</i> живі та неживі природні об'єкти.</p> <p><i>Розрізняє</i> дикорослі й культурні рослини.</p> <p><i>Розрізняє</i> дерева, кущі, трав'янисті рослини.</p> <p><i>Порівнює</i> листяні та хвойні, вічнозелені та листопадні рослини.</p> <p><i>Розпізнає</i> за деякими ознаками комах, павуків, раків, риб, жаб, птахів і звірів.</p> <p><i>Порівнює</i> свійських і диких тварин.</p> <p><i>Спостерігає</i> за пе-</p>	<p>Розвивати логічне мислення на основі умінь цілеспрямованого і планомірного спостереження за об'єктами та явищами живої і неживої природи і на їхній основі робити обґрунтовані висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>Формувати в учнів уявлення про трав'янисті рослини на основі узагальнення та конкретизації знань про зміни в живій та неживій природі.</p> <p>Закріпити уміння створювати невеликі монологічні висловлювання (опис, розповідь) з опорою на запитання та самостійно.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>релітними та осілими птахами своєї місцевості й описує їхню поведінку. <i>Досліджує свій організм.</i></p>	<p>Формувати в учнів інтерес та звички до занять фізичними вправами з поєднанням різних мовленнєвих лічилок.</p> <p>Виховувати бажання в учні любити природу та, перебуваючи в озелених місцях, дотримуватися певних правил збереження природи.</p> <p>Виховувати інтерес до придумування цікавих вправ із мовленнєвим супроводом.</p> <p>Розвивати здатність самостійно виконувати комплекси спеціальних вправ, на основі слухових функцій та операцій, мовно-слухового аналізатора.</p>
2. Змістова лінія «Я у природі»		
Виявляє та описує очевидні зв'язки в природі; пояснює, чому потрібно	<p><i>Визначає та описує місце свого проживання;</i></p> <p><i>Описує Україну, її найважливіші гео-</i></p>	Формувати уявлення про пори року на основі узагальнення та конкретизації знань про зміни в живій та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
їх враховувати в життєдіяльності людини.	<p>графічні об'єкти. <i>Показує</i> розташування України на карті.</p> <p><i>Описує</i> об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками.</p> <p><i>Спостерігає</i> за добовими та сезонними змінами в природі.</p> <p><i>Називає</i> пори року та відповідні їм місяці; тривалість доби та року.</p> <p><i>Описує</i> поведінку тварин у різні пори року.</p> <p><i>Описує</i> життєвий цикл рослин у різні пори року.</p> <p><i>Установлює</i> взаємозв'язок між порою року та погодою.</p> <p><i>Розуміє</i> прогноз погоди на радіо та телебаченні.</p> <p><i>Дослухається</i> до</p>	<p>в неживій природі. Розвивати наочно-образне мислення на основі зіставлення умовних знаків з відповідними зображеннями.</p> <p>Формувати в учнів просторові уявлення на основі одночасного зорового сприймання просторового розташування умовних позначень природних об'єктів (виявляє, описує та пояснює очевидні зв'язки в природі).</p> <p>Удосконалювати уміння диференціювати за значенням порівняльні речення шляхом їхнього зіставлення з відповідними малюнками. Розвивати навичку діалогічного мовлення (учень дає правильні, чіткі відповіді на поставлені запитання, самостійно ставить запитання співрозмовнику,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>цих прогнозів (наприклад, одягається відповідно до них).</p> <p><i>Описує</i> вплив Сонця на сезонні явища в природі. Пояснює причини змін пір року.</p> <p><i>Розповідає</i> про форму Землі.</p> <p><i>Пояснює</i> значення сонячного світла для живих організмів.</p> <p><i>Розповідає</i> про можливі загрози з боку тварин (небезпечні та хворі тварини), рослин (їхні отруйні частини) та грибів (отруйні види), пояснює, як діяти в разі загрози.</p>	<p>дотримується основної змістовної лінії, заданої у діалозі про місце проживання; про можливі загрози з боку тварин (небезпечні й хворі тварини), рослин (отруйні частини рослин) та грибів (отруйні гриби).</p> <p>Розвивати в учнів слухове сприймання та слухову увагу шляхом виконання певних завдань.</p> <p>Формувати в учнів усвідомлене розуміння почутого, сприйнятого вчителем тексту, його запитань, порад, вказівок та мовленевого супроводу під час виконання вправ.</p> <p>Розвивати вміння в учнів висловлювати свої прохання, бажання працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Формувати уявлення про структуру речення,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>уміння будувати речення на основі різних ситуацій.</p> <p>Збагачувати та накопичувати словник на основі знань та уявлень про очевидні зв'язки в природі; пояснювати, чому потрібно їх враховувати в життєдіяльності людини.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.</p> <p>Розвивати короткочасну та довготривалу пам'ять шляхом збільшення обсягу оперативної пам'яті певними завданнями, а саме уміти розказати про можливі загрози з боку тварин (небезпечні та хворі тварини), рослин (отруйні частини рослин) та грибів (отруйні гриби), пояснювати, як діяти в разі загрози.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Дбає про чистоту навколишнього світу, доглядає за рослинами та тваринами.</p>	<p><i>Дотримується</i> правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим.</p> <p><i>Вирощує</i> рослини вдома, у школі.</p> <p><i>Доглядає</i> за домашніми тваринами, піклується про диких тварин.</p> <p><i>Не завдає шкоди</i> тваринам і рослинам під час дослідів та експериментів.</p> <p><i>Не смітить, пояснює</i> негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм.</p> <p><i>Сортує</i> сміття (папір, пластик, скло, метал).</p> <p><i>Розповідає</i> про тривалість розпаду поліетилену, пластику й зменшує споживання цих матеріалів у своєму побуті.</p>	<p>Закріпити та систематизувати знання на основі уявлень про об'єкти та явища природи, узагальнення та конкретизації їхніх суттєвих ознак.</p> <p>Сформувати в учнів уявлення про чистоту навколишнього світу, догляд за рослинами і тваринами.</p> <p>Розвивати довготривалу вербальну пам'ять на основі асоціацій образу предмета з його словесним позначенням.</p> <p>Розвивати навичку діалогічного мовлення шляхом правильних, чітких відповідей на поставлені запитання, самостійно ставити запитання співрозмовнику, дотримуватися основної змістовної лінії, заданої у діалозі.</p> <p>Закріпити уміння створювати невеликі монологічні вислови (опис,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Пояснює</i> загрозу для довкілля дій людини (випалювання стерні, спалювання сміття, забруднення повітря та води).</p>	<p>розповідь) з опорою на запитання та самостійно.</p> <p>Формувати в учнів уміння слухати й виконувати завдання, контролюючи при цьому темп, ритм, гучність виконання.</p> <p>Закріплювати природничу термінологію шляхом зіставлення слова-назви з відповідним виконанням вправи.</p> <p>Закріплювати правильне діафрагмальне дихання шляхом цілеспрямованого видиху повітряного струменя.</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті шляхом виконання вправ.</p> <p>Розвивати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмі-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		чних елементів різної складності з поєднанням рухів.
Пояснює необхідність збереження природних ресурсів і намагається це робити.	<i>Пояснює, чому та як потрібно ошадно використовувати природні ресурси – воду, тепло, електроенергію. Пояснює, як бережливе ставлення до їжі, одягу, книжок, предметів побуту зберігає природу.</i>	Розвивати навичку діалогічного мовлення шляхом правильних, чітких відповідей на поставлені запитання, самостійно ставити запитання співрозмовнику, дотримуватися основної змістовної лінії, заданої у діалозі. Розвивати вміння розуміти та виконувати інструкції до завдань, поєднуючи з певними діями та з опорою на слухове сприймання й мовлення. Закріплювати природничу термінологію в усному мовленні.
3. Змістова лінія «Я в рукотворному світі»		
Наводить приклади використання винаходів людства в побуті.	<i>Розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти. Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за якимись</i>	Розвивати логічне мислення на основі мисленневих дій, узагальнень та використання винаходів людства в побуті.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>певними властивостями.</p> <p><i>Розрізняє</i> природне та створене людиною довкілля.</p> <p><i>Пояснює</i>, як використовувати штучні матеріали (пластмасу, гуму, скло, метал, папір) на основі їхніх властивостей.</p> <p><i>Описує</i>, з чого виготовляють папір, скло тощо.</p> <p><i>Розповідає</i>, який саме вплив штучних матеріалів та рукотворних об'єктів на довкілля.</p> <p><i>Може навести</i> приклади того, як рукотворні (штучні) об'єкти (серед них і механізми) допомагають людині.</p> <p><i>Описує</i> деякі найважливіші винаходи людства.</p>	<p>Розвивати вербальну пам'ять на основі активізації асоціативних словесних зв'язків. Удосконалювати навичку побудови простих речень і речень зі складними логіко-граматичними конструкціями.</p> <p>Формувати уміння в учнів планувати зв'язний вислів та наводити приклади того, як рукотворні (штучні) об'єкти (серед них і механізми) допомагають людині.</p> <p>Розвивати предметність та вибірковість сприйняття.</p> <p>Формувати операційно-організаційний компонент мислення.</p> <p>Розвивати короткочасну та довготривалу пам'ять шляхом збільшення обсягу оперативної пам'яті кількістю завдань під час виконання вправ.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в учнів вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності.</p> <p>Сприяти розвитку зорового сприймання, уваги й пам'яті, ймовірного прогнозування, навичок контролю й самоконтролю у сфері природничої галузі.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.</p>
Пропонує різні способи використання об'єктів навколишнього світу.	<i>Пропонує</i> способи повторного використання рукотворних об'єктів.	<p>Формувати в учнів навички правильного діафрагмального та мовленнєвого дихання під час виконання вправи.</p> <p>Розвивати уміння користуватися інструкціями педагога при виконанні завдання, а також умін-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ня висловлюватись про напрями, які ведуть до успіху.

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Базова рухова активність»		
Обирає в навколишньому світі або із запропонованих запитань такі проблеми, що можна розв'язати дослідницьким способом.	<i>Ставить</i> запитання. <i>Пояснює</i> , чому саме обрав(ла) певну проблему природничого змісту як дослідницьку. <i>Окреслює</i> проблему, перш ніж її вирішувати.	Формувати уявлення про структуру речень, уміння будувати їх на основі різних видів (опис, спостереження та ін.). Збагачувати й накопичувати словник завдяки знанням та уявленням про природні явища та об'єкти, проводити дослідження, створювати навчальні моделі. Сприяти розвитку мовленнєвого апарату артикуляційними вправами. Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Визначає мету спостережень/ до сліджень ; прогнозує можливість результатів спостережень/ до сліджень.	<p><i>Пояснює, навіщо виконує спостереження або досліджує природничий зміст.</i></p> <p><i>Прогнозує результат спостереження/ дослідження.</i></p> <p><i>Порівнює здобутий результат з очікуваним.</i></p> <p><i>Висуває власні гіпотези.</i></p>	<p>Розвивати в учнів зорове сприймання шляхом підбирання потрібних таблиць, роздавального матеріалу (на різну тематику).</p> <p>Формувати в учнів уміння спілкуватися за допомогою таблиць, попередніх спостережень, роздавального матеріалу, відповідати на запитання, на основі цього здобувати нові знання, набувати вміння учитись.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати свої прохання вербально, працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Формувати усвідомлене користування природничим словником під час формування виразів.</p>
Визначає послідовність під час спостере-	<p><i>Складає план дослідження.</i></p> <p><i>Планує самостійне</i></p>	Розвивати слухове сприймання та слухову увагу шляхом скла-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ження / експерименту; обирає необхідні умови дослідження.	спостереження/експеримент. <i>Пояснює</i> , навіщо необхідно визначати послідовність кроків у дослідженні. <i>Добирає</i> відповідні матеріали, засоби, обладнання, прилади.	дання плану дослідження. Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок. Розвивати вміння висловлювати прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя. Удосконалювати вміння розрізняти звуки та нескладні звукосполучення, схожі за звуковим складом. Розвивати фонематичний слух. Розвивати вміння розуміти та виконувати інструкції до завдань, поєднуючи із певними діями з опорою на слухове сприймання та мовлення. Закріплювати в учнів природничу термінологію шляхом співвіднесення слова-назви з відповідним виконанням вправи.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Проводить спостереження за обраними або запропонованими природними явищами та об'єктами, проводить дослідження, створює навчальні моделі.</p>	<p><i>Проводить дослідження за природним об'єктом/явищем.</i></p> <p><i>Описує його перебіг.</i></p> <p><i>Застосовує відповідні матеріали, засоби, обладнання, прилади.</i></p> <p><i>Виготовляє моделі для досліджень.</i></p> <p><i>Спостерігає за об'єктами досліджень.</i></p> <p><i>Спостерігає за погодою.</i></p> <p><i>Досліджує воду, її три стани, властивості: температуру плавлення льоду та кипіння води.</i></p> <p><i>Досліджує воду як розчинник.</i></p> <p><i>Розрізняє розчинні й нерозчинні у воді речовини.</i></p> <p><i>Досліджує ґрунт своєї місцевості, його склад (воду, пісок, глину тощо).</i></p>	<p>Формувати уявлення про структуру речення, уміння будувати речення на основі опису, спостереження та ін.</p> <p>Збагачувати й накопичувати словник на основі розширення знань й уявлень про природні явища та об'єкти, проводити дослідження, створювати навчальні моделі.</p> <p>Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати свої прохання вербально, працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Формувати усвідомлене користування природничим словником у процесі формування виразів.</p> <p>Розвивати вміння розрізняти звуки та нескладні звукосполучення, які є схожими</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Досліджує</i> умови розвитку рослин.</p> <p><i>Розмножує</i> рослини насінням, живцями, бульбами, листками.</p> <p><i>Спостерігає</i> за рослинами й тваринами.</p> <p><i>Спостерігає</i> за зоряним небом.</p>	<p>за звуковим складом. Формувати елементарні просторові уявлення.</p> <p>Розвивати в учнів предметність і вибірковість сприйняття.</p> <p>Формувати операційно-організаційний компонент мислення.</p> <p>Розвивати короткочасну та довготривалу пам'ять шляхом збільшення обсягу оперативної пам'яті кількістю завдань під час виконання спостережень.</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті шляхом виконання досліджень.</p> <p>Розвивати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності з поєднанням рухів.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати інтонаційну виразність усного мовлення, темпу та сили голосу під час визначення учнем факторів успіху, аналізувати свої помилки, які виникають у процесі дослідження, змінювати умови чи послідовність дій під час виконання завдання.</p> <p>Розвивати вміння розуміти послідовність виконання дій з опорою на слухове сприймання та мовлення.</p> <p>Закріплювати правильне діафрагмальне дихання шляхом цілеспрямованого видихуваного повітряного струменя.</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, навички контролю та самоконтролю у сфері природничої галузі.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Вміє встановлювати зв'язки між об'єктами і явищами природи; робить висновки зі спостережень та досліджень разом з учителем або самостійно.</p>	<p>Описує властивості об'єктів дослідження. Встановлює зв'язки між об'єктами та явищами природи. З'ясовує, за яких умов відбуваються зміни. Узагальнює результати досліджень. Робить висновки зі спостережень та досліджень разом з учителем або самостійно. Переконує в правильності здобутих результатів і зроблених висновків.</p>	<p>Розвивати в учнів фонематичне сприймання та фонематичний слух правильної і чіткої звуковимови. Формувати аналітико-синтетичну діяльність в процесі роботи зі звуками й звукосполученнями. Стимуляція мовленнєвої активності. Активізувати засвоєння семантичного (смислового) боку мовлення. Розвивати усне зв'язне мовлення в процесі опису, висловлювання, переконання. Розвивати прагнення учнів під час виконання будь-якої справи вербально висловлюватись, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення. Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		і пам'ять, ймовірне прогнозування, навички контролю та самоконтролю в процесі спостереження. Формувати навчальну діяльність шляхом розвитку умінь слухати, діяти за інструкцією вчителя, що приведе до успіху у виконанні завдання. Розвивати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності з поєднанням рухів.
Визначає фактори успіху, аналізує помилки, які виникають під час дослідження, змінює умови або послідовність дій під час дослідження.	<i>Аналізує</i> умови та послідовність кроків, здійснюючи дослідження. <i>Порівнює</i> різні методи дослідження. Виявляє причини невдач і пропонує шляхи виправлення. <i>Оцінює</i> чинники, які сприяли досягненню успіху.	Удосконалювати інтонаційну виразність усного мовлення, темпу та сили голосу під час визначення учнем факторів успіху, коли він аналізує свої помилки в процесі дослідження, змінювати умови чи послідовність дій під час дослідження. Формувати усвідомлене розуміння змісту

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	Дотримується правил безпеки під час проведення спостережень та дослідів.	<p>зверненого мовлення.</p> <p>Виховувати дисциплінованість, організованість, вміння співпрацювати в шкільному колективі.</p> <p>Формувати вміння слухати й виконувати завдання, контролюючи темп, результат виконання.</p> <p>Розвивати вміння користуватися інструкціями педагога при виконанні завдання, а також вміння висловлюватись про напрями, які ведуть до успіху. Удосконалювати вміння відповідно до виконання спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, вправи мімічної, пальчикової, ручної гімнастики.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Знаходить, систематизує (згідно з планом) інформацію про навколишній світ; використовує технічні прилади та пристрої для пошуку інформації.	<p><i>Використовує</i> правильно пристрої для пошуку та здобуття інформації природознавчого змісту.</p> <p><i>Вміє добирати</i> самостійно й поширювати необхідну інформацію природознавчого змісту.</p> <p><i>Порівнює</i> інформацію природничого змісту з вже відомих та запропонованих джерел.</p> <p><i>Перевіряє</i> достовірність інформації природничого змісту.</p>	<p>Формувати в учнів усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.</p> <p>Удосконалювати вміння висловлювати прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Розвивати в учнів уявлення про структуру речення, уміння будувати речення за різною тематикою.</p> <p>Збагачувати та накопичувати словник на основі розширення знань та уявлень про навколишній світ, а також уміння використовувати технічні прилади та пристрої для самостійного пошуку інформації.</p> <p>Закріплювати природничу термінологію шляхом зіставлення слова-назви з відповідним виконанням вправи.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Закріплювати вміння добирати та поширювати необхідну інформацію природознавчого змісту.</p> <p>Формувати уміння впізнавати предметні зображення за окремими частинами, з відсутніми частинами, скласти цілісні зображення з окремих частин, букви з окремих графічних елементів.</p>
Представляє інформацію у вигляді малюнка, схеми, графіка, тексту, презентації тощо.	<p><i>Застосовує</i> предметні моделі, малюнки, схеми, графіки, тексти для пояснення явищ і об'єктів природи.</p> <p><i>Готує</i> повідомлення/презентації та представляє їх.</p>	<p>Розвивати вміння висловлюватися та застосовувати предметні моделі, малюнки, схеми, графіки, тексти для пояснення явищ й об'єктів природи, працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Збагачувати й накопичувати словник на основі розширення знань та уявлень про навколишнє середовище.</p> <p>Уточнювати лексичне значення антонімів, си-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		нонімів, омонімів, багатозначність слів.
Пояснює важливість того, що вивчає, для власного життя, розрізняє в ньому головне та другорядне.	<p><i>Орієнтується</i> на місцевості за Сонцем, компасом, місцевими ознаками.</p> <p><i>Визначає</i> сторони горизонту.</p> <p><i>Читає і тлумачить</i> план і карту.</p> <p><i>Пояснює</i> користь рослин, тварин для власного життя.</p> <p><i>Пояснює</i> можливі загрози з боку тварин (небезпечні й хворі тварини), рослин (отруйні рослини) й грибів (отруйні гриби).</p> <p><i>Визначає</i> загрози таких природних явищ як-от: гроза, ураган, паводок, пожежа.</p> <p><i>Пояснює</i>, як діяти в разі загрози урагану, паводку, пожежі тощо.</p> <p><i>Аналізує</i> запропо-</p>	<p>Формувати навчальну діяльність шляхом розвитку умінь слухати, діяти за інструкцією вчителя щодо орієнтування на місцевості за Сонцем, компасом, місцевими ознаками.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати судження про корисність і шкідливість продуктів залежно від їхнього складу.</p> <p>Формувати поняття власного життя та розрізнення в ньому головного і другорядного.</p> <p>Розвивати рухову пам'ять.</p> <p>Розвивати дрібну моторику.</p> <p>Збагачувати словниковий запас учнів природничими термінами.</p> <p>Удосконалити інтонаційну виразність усно-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>новий раціон харчування (або складає власний раціон здорового харчування).</p> <p><i>Визначає</i> склад продуктів за написами на упаковках.</p> <p><i>Висловлює</i> судження про корисність/шкідливість продуктів залежно від їхнього складу.</p>	<p>го мовлення, темпу та сили голосу.</p> <p>Розвивати зорову пам'ять.</p> <p>Формувати вміння визначати склад продуктів за написами на упаковках.</p> <p>Розвивати прагнення учнів під час виконання вправи вербально висловлюватись, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення.</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, навички контролю й самоконтролю у сфері фізкультурної галузі.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання комплексів загальнорозвивальних та спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>на план-схему чи алгоритм.</p> <p>Удосконалювати вміння прогнозувати створення предметного чи сюжетного зображення, коли учень пояснює важливість того, що вивчає, для власного життя, розрізняє в ньому головне та другорядне й застосування навичок поточного та кінцевого контролю на смислового, зорового, слухового та рухового рівні.</p> <p>Закріпити в учнів вміння концентрувати увагу на зображенні, цілісно сприймати його зміст, запам'ятовувати окремі складові, їхнє просторове розташування.</p> <p>Виховувати уміння здійснювати судження про корисність та шкідливість продуктів залежно від їхнього складу, оперувати знаннями</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		та використовувати їх у повсякденні.
Визначає відоме та невідоме в проблемі, висловлює докази правильності суджень.	<p><i>Формулює</i> проблему, визначає відоме та невідоме в ній.</p> <p><i>Знаходить</i> шляхи вирішення проблеми й вирішує її.</p> <p><i>Добирає</i> докази правильності суджень.</p> <p><i>Порівнює</i> природні об'єкти за розміром, масою, кількістю тощо.</p> <p><i>Визначає</i> ознаки живого в рослин, тварин і грибів.</p>	<p>Розвивати аналітико-синтетичне сприймання. Розвивати загальну моторику.</p> <p>Формувати в учнів навчальну діяльність шляхом уміння слухати, діяти за інструкцією вчителя.</p> <p>Удосконалювати вміння з опорою на слухове сприймання мовлення розуміти послідовність подій, встановлювати їхні причинно-наслідкові зв'язки. Підводити до оцінювання визначати відоме й невідоме в проблемі, висловлювати докази правильності суджень.</p> <p>Розвивати органи артикуляції.</p> <p>Формувати правильне мовленнєве дихання.</p> <p>Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запи-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Розрізняє</i> трав'янисті рослини, кущі, дерева; культурні й дикорослі рослини.</p> <p><i>Розпізнає</i> черв'яків, комах, павуків, риб, земноводних, плазунів, птахів, звірів (ссавців).</p> <p><i>Розрізняє</i> рослиноїдних, м'ясоїдних, всеїдних тварин; свійських і диких тварин.</p> <p><i>Розпізнає</i> отруйні та їстівні гриби своєї місцевості.</p> <p><i>Розрізняє</i> основні системи органів у людини: опорно-рухову, травну, дихальну й серцево-судинну, органи чуття, кров, шкіру.</p> <p><i>Пояснює</i> значення загартування.</p> <p><i>Розрізняє</i> окремі органи людини та пояснює їхнє значення.</p>	<p>тань, порад, вказівок.</p> <p>Удосконалювати вміння висловлювати свої прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Формувати уміння розрізняти звуки та нескладні звукосполучення, схожі за звуковим складом.</p> <p>Розвивати фонематичний слух.</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення.</p> <p>Збагачувати та накопичувати словник на основі розширення знань та уявлень про навколишнє середовище.</p> <p>Формувати уявлення про структуру речень, уміння будувати речення різної тематики.</p> <p>Розвивати уміння зіставляти слово з реальним предметом.</p> <p>Формувати навички складати речення за спостереженнями дії, за сюжетними та пред-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>метними малюнками; ділити короткі речення на слова; розрізняти заданий звук; виділяти слово.</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, навички контролю та самоконтролю у сфері природничої галузі.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання комплексів спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.</p> <p>Удосконалювати вміння розрізняти основні системи органів людини: опорно-рухову, травну, дихальну, серцево-судинну, органи чуття, кров, шкіру, встановлювати смислові зв'язки між ними (у реченні, тексті).</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Спонукаати до продовження розпочатих розповідей, наприклад, пояснювати значення органів людини (з опорою на наочність, зразок, навідні запитання і без них).
2. Змістова лінія «Я у природі»		
Діє в навколишньому світі з урахуванням взаємозв'язків між об'єктами живої і неживої природи.	<p><i>Відповідально</i> діє в природі.</p> <p><i>Визначає</i> важливість того, що вивчає про довкілля.</p> <p><i>Висловлює</i> свою думку стосовно того, що вивчає про довкілля.</p> <p><i>Пояснює</i> взаємозв'язки між об'єктами живої і неживої природи.</p>	<p>Розвивати в учнів слухове сприймання та слухову увагу. Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати свої прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя. Розвивати фонематичний слух.</p> <p>Навчати розрізняти немовні звуки; імітувати, зіставляти звук з його джерелом, наслідувати звуки природи.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до ви-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		конання спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.
Встановлює зв'язки між діяльністю людини і станом навколишнього світу; складає правила поведінки в навколишньому світі й дотримується їх.	<p><i>Розрізняє</i> джерела енергії (відновлювані й невідновлювані).</p> <p><i>Пояснює</i> користь застосування відновлюваних джерел енергії.</p> <p><i>Складає</i> правила поведінки в природі.</p> <p><i>Дотримується</i> правил поведінки в природі.</p>	<p>Розвивати фонематичне сприймання, правильну та чітку звуковимову. Здійснювати розвиток слухового та зорового сприймання.</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух.</p> <p>Активізувати засвоєння семантичної (сислової) сторони мовлення.</p> <p>Розвивати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності з поєднанням рухів.</p> <p>Стимулювати до оволодіння правилами поведінки в навколишньому світі.</p> <p>Розвивати вміння розуміти та виконувати інструкції до завдань,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		поєднуючи їх з руховими діями з опорою на слухове сприймання та мовлення.
Визначає приблизні витрати природних ресурсів, що використовуються в родині, шляхи їхнього зменшення.	<p><i>Встановлює</i> за показаннями лічильників витрати води, газу, електроенергії родиною за місяць.</p> <p><i>Пропонує</i> власні шляхи зменшення витрат природних ресурсів.</p> <p><i>Сортує</i> сміття на паперове, пластикове тощо і пояснює, навіщо це робить.</p>	<p>Розвивати в учнів слухове сприймання й слухову увагу. Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати свої прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя й формувати уявлення про структуру речення, умінь будувати речення на основі різних опор.</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення. Виховувати культуру усного мовлення.</p> <p>Збагачувати та накопичувати словник на основі розширення знань та уявлень про довкілля.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
3. Змістова лінія «Я у рукотворному світі»		
Встановлює зв'язки між діяльністю людини та станом навколишнього світу; складає правила поведінки в навколишньому світі й дотримується їх.	<i>Пояснює, що не всі матеріали, створені людиною, корисні для довкілля. Використовує матеріали (пластмасу, гуму, скло, метал, папір) відповідно до їхніх властивостей.</i>	Розвивати слухове та зорове сприймання. Розвивати мовленнєвий слух. Формувати вміння граматично правильно будувати речення (фрази) за зразком, даним учителем. Закріплювати читацькі уміння. Розвивати усне зв'язне мовлення. Удосконалювати інтонаційну виразність усного мовлення, темп і силу голосу. Формувати усвідомлене розуміння змісту запитань вчителя та правильної побудови відповідей на ці запитання.
Пояснює значущість винаходів у повсякденному житті, збереженні навколишнього світу.	<i>Розповідає про винаходи та винахідників, пояснює вплив їхніх ідей на повсякденне життя та збереження довкілля.</i>	Закріпити навичку чіткої артикуляції вивчених звуків, їхнє розрізнення на слух та позначення відповідними буквами. Сприяти формуванню

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		фонематичного слуху. Розвивати вміння розрізняти звуки, схожі за акустико-артикуляційним звучанням.
Пропонує власний спосіб розв'язання обраної або запропонованої проблеми.	<p><i>Пропонує</i> та обґрунтовує власну ідею розв'язання проблеми.</p> <p><i>Перевіряє</i> свою ідею різними способами.</p> <p><i>Використовує</i> матеріали повторно (пластмасу, гуму, скло, метал, папір), пропонуючи власний спосіб розв'язання проблеми.</p> <p><i>Аргументує</i> доцільність повторного використання матеріалів.</p>	<p>Розвивати в учнів слухове сприймання та слухову увагу.</p> <p>Формувати усвідомлене розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати свої прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя. Формувати уявлення про структуру речення, вміння будувати речення на основі різних опор.</p> <p>Збагачувати та накопичувати словник на основі розширення знань та уявлень про розв'язання обраної або запропонованої проблеми.</p> <p>Удосконалювати вміння придумувати влас-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ний спосіб розв'язання обраної або запропонованої проблеми в прямій або зміненій послідовності; встановлювати смислові зв'язки між зображеннями. Спонукає до продовження розпочатих розповідей (з опорою на наочність, зразок, навідні запитання й без них) щодо використання матеріалів повторно (пластмаси, гуми, скла, металу, паперу), пропонуючи власний спосіб розв'язання проблеми.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Юлія Рібцун

Дитина з її індивідуальними особливостями психофізичними можливостями, потребами та інтересами, виступає в освітньому процесі суб'єктом діяльності та спілкування. Рушійними силами психічного розвитку дитини є зумовлена генотипом її природна основа, а також наявні суперечності між психічними особливостями (внутрішні умови психічного розвитку) та соціальним середовищем (зовнішня умова). Перехід дитини старшого дошкільного віку до рівня здобувача початкової освіти характеризується появою нової ситуації розвитку, удосконаленням базових особистісних якостей, що створюють міцну психофізіологічну основу для навчання в школі.

Саме для того, щоб цей перехід відбувся найбільш гармонійно, а наступність була перспективною, перший рівень освіти має два цикли: адаптаційно-ігровий (1-2 класи) та основний (3-4 класи), упродовж яких учні під керівництвом дорослих навчаються виконувати прості завдання при типових повсякденних ситуаціях у чітко визначеній сфері діяльності в умовах Нової української школи.

Реалізація змісту будь-якої освітньої галузі залежно від навчального середовища, в якому перебуває дитина з ТПМ, можлива лише на засадах тісної співпраці команди фахівців – як закладу загальної середньої, спеціальної освіти, так і реабілітаційного чи інклюзивно-ресурсного центрів.

Стандартизація передбачає оптимізацію початкової освіти школярів із ТПМ через реалізацію діалогової взаємодії у діаді «педагог-учень» шляхом надання певних рекомендацій педагогам з урахуванням як загальних (за змістовими лініями), так й обов'язкових результатів навчання, які складають основу для подальшого опанування навчальних предметів загальної

середньої освіти. Саме рівність психологічних позицій обох сторін і визначає готовність до діалогічної взаємодії.

Запропоновані рекомендації мають оглядовий, загально-розвивальний характер і є своєрідною підготовчою роботою, що створює дієвий базис подальшого навчання учнів із тяжкими порушеннями мовлення в умовах Нової української школи. У кожній змістовій лінії нами передбачено реалізацію семи наскрізних взаємопов'язаних напрямів, обумовлених патогенезом мовленнєвих порушень: «Мовленнєвий розвиток» (МР), «Фізично-мовленнєвий розвиток» (ФМР), «Когнітивно-мовленнєвий розвиток» (КМР), «Емоційно-ціннісний розвиток» (ЕЦР), «Творчо-мовленнєвий розвиток» (ТМР), «Соціально-комунікативний розвиток» (СКР), «Навчально-мовленнєва діяльність» (НМД).

Напрямок *«Мовленнєвий розвиток»* здійснюється через фонетичний, фонематичний, лексичний, морфологічний і синтаксичний коди на рівні усного та писемного мовлення.

Напрямок *«Фізично-мовленнєвий розвиток»* реалізується в смисловому, оральному, локомоторному, сомато-просторовому, графічному, конструктивно-просторовому, мануальному, пальцевому, артикуляційному, мімічному практиці.

Напрямок *«Когнітивно-мовленнєвий розвиток»* передбачає удосконалення основних психічних процесів: а) тактильного, слухового, предметного, кольорового, лицьового та графічного зорового, зорово-просторового, сомато-просторового гнозису; б) модально-специфічних видів уваги (зорової, слухової, рухової, інтелектуальної); в) зорової, слухової та рухової пам'яті; г) конструктивного, наочно-образного, просторово-часового, вербально-логічного мислення.

Напрямок *«Емоційно-ціннісний розвиток»* спрямований на усвідомлення духовних цінностей, вироблення адаптивних форм поведінки, конструктивного керування своїми емоційними станами, розвиток вольових якостей.

Напрям *«Творчо-мовленнєвий розвиток»* передбачає стимулювання ініціативності, розкриття творчого потенціалу учнів, їхніх здібностей через різні види мистецтва та трудової діяльності.

Напрям *«Соціально-комунікативний розвиток»* акцентує увагу на зміні співвідношення соціальних детермінант (сім'я – школа – клас – друзі), розширенні вербально-комунікативних зв'язків учнів із соціальним середовищем, збагаченні їхнього суспільного досвіду, виробленні вміння працювати як самостійно, так і в колективі, вирішувати проблеми, логічно аргументувати свою думку.

Провідний вид діяльності в шкільному віці обумовив виділення напряму *«Навчально-мовленнєва діяльність»*, що включає суцесивний і симультанний способи сприймання нової інформації, здатність її розуміти, узагальнювати, адекватно застосовувати, а також вміння діяти цілеспрямовано, усвідомлено, самостійно, прогнозуючи результат, досягати намічених навчальних цілей, у т. ч. за допомогою створення власного навчального середовища.

Стандартизація навчально-методичного забезпечення освіти дітей із тяжкими порушеннями мовлення ґрунтується на засадах психолінгвістичного, нейропсихологічного, дитиноцентричного, діяльнісного, диференційованого підходів, на принципах науковості, інтегрованості, доступності та практичної спрямованості з метою полегшення побудови індивідуальної траєкторії розвитку школяра.

Впровадження стандартизації початкової освіти дітей із тяжкими порушеннями мовлення в умовах Нової української школи потребує подальшого розроблення розгорнутих методичних рекомендацій за окремими освітніми галузями, які допоможуть не тільки вчителям, психологам, працівникам інклюзивно-ресурсних центрів, а й батькам учнів зробити освітній процес цікавим, доступним, творчим, а головне – ефективним,

комплексним та цілісним, компенсаційно спрямованим на виправлення первинних і запобігання вторинних порушень психофізичного розвитку молодших школярів, формування їхньої життєвої компетентності, полегшення соціалізації, нормалізації комунікативної поведінки шляхом подолання наявних бар'єрів, удосконалення фонетичної, лексичної, граматичної, діалогічної, монологічної та комунікативної компетенцій.

Технологічна освітня галузь є обов'язковою складовою Державного стандарту початкової освіти (2018) і затверджених МОН України Типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти (1-2, 3-4 класи), розроблених під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна. У Державному стандарті початкової освіти наголошено, що метою зазначеної освітньої галузі є формування компетентностей в галузі техніки та технологій, інших ключових компетентностей, здатності до безпечної зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій, до їхнього використання для власної самореалізації, культурного та національного самовираження.

Технологічна освітня галузь органічно поєднує в навчально-виховному та корекційно-розвивальному процесі трудове, художньо-естетичне, морально-духовне виховання та систематичне засвоєння учнями трудових практичних навичок із паралельним розвитком й удосконаленням мовлення, розширює мовленнєво-пізнавальний світогляд школярів, стимулює професійне визначення та трудове зростання учнів із тяжкими порушеннями мовлення.

Детальніше з навчально-виховним і корекційно-розвивальним спрямуванням мистецької галузі можна ознайомитися у спеціальних навчальних програмах: Рібцун Ю.В. Навчальні програми «Трудове навчання» (підготовчий, 1-4 класи): комплект навч. прогр. для підгот., 1-4 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е.А. Данілавічюте. – К.: ДП «Укртехінформ», 2015. – 84 с.

(Режим доступу до електронної версії видання <http://lib.iitta.gov.ua/9471/>).

Цікаве практичне наповнення уроків стане можливим завдяки використанню посібників Рібцун О.Г. Пластилінові фантазії / О.Г. Рібцун, Ю.В. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 64 с.: – іл. – (Я – чарівник) та Рібцун О.Г. Навчайся разом з нами робити оригами / О.Г. Рібцун, Ю.В. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 64 с.: – іл. – (Я – чарівник).

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
За допомогою дорослих або самостійно добирає конструкційні матеріали та технології для виготовлення виробу.	<i>Розпізнає</i> конструкційні матеріали візуально та на дотик. <i>Добирає</i> конструкційні матеріали для виготовлення виробу з готових елементів (використання металевих, дерев'яних чи пластмасових конструкторів; готових елементів з паперу, пластику, деревини, пінопласту та ін. для макетування). Добирає конструкційні матеріали від-	Виконувати й інтегрувати вправи артикуляційної, мімічної, голової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.) Удосконалювати вміння з заплущеними очима на дотик впізнавати знайомі об'ємні предмети, геометричні фігури, букви, цифри, площинні фігури (букви, цифри), виготовлені з різних матеріалів. (КМР, ФМР, ТМР, МР.) Вчити диференціювати природні та штучні

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>повідно до їхніх властивостей для виготовлення виробу: папір, пластилін, полімерна глина чи солоне тісто, тканина, нитки; неткані, природні та ін. матеріали.</p> <p>Розрізняє види паперу, картону, ниток та визначає сфери їхнього застосування.</p>	<p>матеріали.(ФМР,КМР.) Спонукає до навчально-експериментальної діяльності (тонуть чи не тонуть предмети, виготовлені з різних матеріалів). (КМР, ФМР, НМД, МР.)</p> <p>Формувати інтерес та навички вільного, самостійного, різнопланового безпечного експериментування з робочими матеріалами. (СКР, КМР, МР, ФМР, ЕЦР.)</p> <p>Виробляти вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки щодо залежності міцності та стійкості виробу від вибору конструкційних матеріалів. (КМР, ТМР, МР.)</p> <p>Вправляти в суфіксальному словотворенні відносних прикметників від іменників (метал – металевий, дерево – дерев'яний, пластмаса – пластмасовий, папір –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		паперовий, пінопласт – пінопластовий, глина – глиняний, картон – картонний). (МР.) Уточнювати значення антонімів (гладенький – шорсткий, твердий – м'який, важкий – легкий). (МР.) Диференціювати значення дієслів (будувати – ремонтувати – виготовляти). (МР.) Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР, СКР, ЕЦР, ФМР, КМР, МР.)
За допомогою дорослих або само стійно планує власну діяльність з виготовлення виробу, прогнозує кінцевий результат.	<i>Прогнозує</i> , яким має бути виріб. <i>Планує</i> послідовність технологічних операцій з допомогою дорослих (використання технологічних карт).	Удосконалювати вміння здійснювати вербальне й невербальне прогнозування навчальної, рухової, мовленнєвої, трудової діяльності. (КМР, МР, ФМР, СКР.) Виробляти навички планувального, поточного, підсум-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>кового зорового, слухового, рухового контролю. (НМД, СКР, МР, КМР.) Сформувати розуміння значення прикметників та дієслів, утворених від іменників (технологія – технологічний; план – планувати). (МР, КМР.)</p> <p>Вправляти в розумінні та розрізненні слів-паронімів (кар- та – парта, папір – та- пір, картон – батон). (МР.)</p> <p>Закріплювати навички фонетично, семантично та граматично правильного описового та коментувального монологічного мовлення. (МР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати дисциплінованість, організованість, прагнення досягати якомога</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		кращих результатів. (СКР, ЕЦР, МР, КМР.)
<p>Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів з допомогою дорослих; виготовляє та оздоблює виріб з допомогою дорослих.</p>	<p>Моделює та конструює виріб з деталей конструктора, користуючись графічним зображенням схем, за власним задумом самостійно чи з допомогою дорослих.</p> <p>Задумує конструкцію виробу та конструює його з елементів конструкторів або ін. готових елементів (коробки, банки, пластикові пляшки тощо).</p> <p>Створює задані форми (на підставі лише обрисів силуету) з використанням танграму.</p>	<p>Виконувати й інтегрувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Вправляти у впізнаванні й називанні різних предметних зображень (реалістичних, силуетних, контурних, пунктирних, неповних, перекреслених). (КМР, МР.)</p> <p>Закріплювати вміння диференціювати різні види ліній та проводити їх. (ФМР, КМР, МР.)</p> <p>Формувати вміння створювати об'ємний виріб, користуючись площинним зображенням. (НМД, ФМР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати конструкторські навички,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>використовуючи площинні та об'ємні матеріали, виражаючи емоційно-ціннісне ставлення до створеного образу. (НМД, КМР, МР, ЕЦР, ТМР, ФМР.)</p> <p>Розвивати в учнів вміння прогнозувати кінцевий результат діяльності, продумувати кроки його реалізації. (КМР, МР, ТМР.)</p> <p>Вправляти в розумінні та розрізненні значень окремих іменників (конструктор – конструкція) та слів-паронімів (схема – сцена, банка – банк, пляшка – пташка, коробка – поробка, виріб – вигріб). (МР, КМР.)</p> <p>Виробити вміння дієслівного словотворення від іменників (модель – моделювати, конструктор – конструювати).</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Спонукати до розуміння й засвоєння значень багатозначних слів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – модель: а) предмет, відтворений у зменшеному вигляді (машина, літак); б) взірцевий примірник чогось; в) людина, яка позує перед живописцем, скульптором, фотографом; – форма: а) контур предмета; б) обриси частин людського тіла; в) шаблон або пристрій для надання чомусь певного вигляду (для випікання хліба); г) спеціальний одяг для осіб певної категорії (військова, спортивна). (КМР, МР.) <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати бажання розповідати ровесникам про свій творчий задум, користуючись фонетично, лексично та граматично правильним зв'язним мовленням. (СКР, КМР, ТМР, МР.)</p>
Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів з допомогою дорос-	<i>Створює</i> виріб за зразком (шаблонном) та власним задумом самостійно чи з допомогою дорослих з вико-	Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати гра-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
лих; виготовляє та оздоблює виріб з допомогою дорослих.	<p>ристанням паперу, картону, ниток, нетканих чи природних матеріалів (предметні та сюжетні аплікації з природного матеріалу, нескладні сюжетні композиції, вироби в техніці оригамі, макети виробів зі штучних матеріалів та картону, вироби об'ємної форми з паперу).</p> <p><i>Демонструє</i> вміння різати нитки, папір, картон ножицями по прямій, кривій та ламаній лінії за запропонованим зразком (шаблоном).</p> <p><i>Розміщує</i> елементи виробу на площині.</p> <p><i>Розкриває</i> послідовність дій та дотримується її під</p>	<p>фічні диктанти. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Виробляти навички викладати логічні ланцюжки різної складності доступних розумінню послідовностей стадій розвитку істот і неістот:</p> <ul style="list-style-type: none"> – птахів: яйце → пташеня → птах; – земноводних: ікринка → пуголовок → жабеня → жаба; – рослин: насінина → паросток → доросла рослина → квітка → плід; – людини: немовля → дошкільник → школяр → дорослий → дідусь. <p>(КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Закріплювати вміння будувати граматично правильні речення, користуючись фразовим конструктором; записувати умову задачі за зразком. (МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>час виготовлення виробів з природних матеріалів, під час виготовлення та оздоблення об'єктних виробів, самостійно або з допомогою дорослих.</p> <p><i>Аргументує</i> послідовність та доцільність виготовленого виробу.</p> <p><i>Оздоблює</i> виріб за зразком та власним задумом бісером, лелітками, тасьмою, стрічками та ін. матеріалами.</p>	<p>Вправляти в умінні складати зв'язні розповіді за сюжетними картинками та їхніми серіями, встановлюючи смислові зв'язки. (МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння орієнтуватися в просторі, на власному тілі, на площині аркуша, зошита. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Вправляти в умінні розрізняти окремі природні та штучні матеріали зорово та на дотик. (ФМР, КМР.)</p> <p>Формувати вміння в предметних виробках враховувати колір, форму, фактуру, пропорції, просторове та взаємне розміщення частин, характерні ознаки об'єктів і явищ навколишнього світу на основі знань, спостережень або розгляду наочності</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>тощо; у сюжетних – статичність і динамічність, змістові зв'язки між об'єктами, просторові відношення між ними. (НМД, ТМР, ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Продовжувати виробляти вміння прогнозувати створення виробу, поопераційно контролювати та супроводжувати етапи виконання коментувальним мовленням. (ТМР, СКР, МР, КМР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні від іменників прикметників (предмет – предметний, сюжет – сюжетний, природа – природний) і дієслів (модель – моделювати, оздоблення – оздоблювати, виріб – виробляти). (МР.)</p> <p>Збагачувати словник іменників шляхом розуміння та розрізнення значень слів-паронімів</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(макет – пакет, нитка – нотка, шаблон – табло, стрічка – річка, лелітка – лебідка). (МР.)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти значення прикметників на позначення антонімів (природний – штучний, саморобний – виробничий, прямий – кривий, об'ємний – площинний). (МР.)</p> <p>Спонукаати до розуміння та засвоєння значень багатозначних слів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – техніка: а) сукупність машин; б) сукупність прийомів у мистецтві, певній діяльності; – лелітка: а) блискучі цяточки на чому-небудь; б) біла квіточка; в) блискуче кружальце для прикрас. (МР, КМР.) <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам'ять, тактильне, кінестетичне сприй-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>мання, кінетичний праксис; усне зв'язне мовлення та асоціативне мислення, мисленнєві операції порівняння, аналізу, синтезу, класифікації, умовиводів; операції ймовірного прогнозування на лексичному та граматичному рівні; зорового, слухового, смислового, рухового контролю на фонетичному, лексичному, графічному матеріалі; просторове орієнтування; емоційно-вольову сферу, фантазію, творчу уяву; зорово-моторну координацію, диференційовані рухи пальців і кистей рук. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР.)</p> <p>Виховувати бажання прикрашати клас, оселю, використовуючи власні вироби та створюючи відчуття радості та святкового наст-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		рою у близьких і друзів. (ЕЦР, СКР, ТМР, МР.)
Виконує прості технологічні операції.	<i>Виконує</i> знайомі технологічні операції з конструкційними матеріалами з допомогою дорослих і самостійно (склеювання, складання, зв'язування тощо). <i>Пояснює</i> вибір моделі, яку він/вона сконструював(ла), спираючись на запитання дорослих.	Закріпити вміння складати площинні зображення з візуально розрізаних предметних і сюжетних картинок, зображення з кубиків, придумувати зв'язну розповідь за їхнім змістом. (ФМР, МР, КМР.) Вправляти в зав'язуванні шнурків, викладанні силуетів предметів, букв, цифр з різнокольорових паличок і мотузочок. (ФМР, КМР, МР.) Виклика́ти почуття захоплення при розгляді найкращих зразків моделей, сконструйованих учнями 3-4 класів, бажання поділитися своїми враженнями з ровесниками. (ЕЦР, НМД, МР, КМР, ТМР, СМР.)

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Формувати на практичному рівні морфологічне узагальнення префікса з- (с-) у значенні поєднання (склеїти, сконструювати, скласти). (МР, КМР.)</p> <p>Спонукаати до розуміння та засвоєння значень багатозначних слів (складати: а) розміщувати щось у певному порядку чи певному місці; б) збирати щось розкидане; в) згортати, згинати щось, надаючи нової форми; г) надавати певного положення рукам, ногам; д) утворювати слова з букв; е) створювати літературний чи музичний твір. (МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати інтерес як до індивідуальної, так і колективної конструктивної діяльності. (ЕЦР, ТМР, СМР, МР, КМР, ФМР.)</p>
Змістова лінія «Світ технологій»		
<p>Читає та аналізує графічні зображення за допомогою дорослих та використовує їх у процесі роботи.</p>	<p><i>Аналізує зображення схем технологічної послідовності з допомогою дорослих і дотримується їх у процесі роботи (використання технологічних карт, гра-</i></p>	<p>Закріпити уміння зіставляти звук з буквою, число – з цифрою; складати словосполучення, речення, розповіді, спираючись на піктограми, предметні, сюжетні картинки, опорні слова; послі-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>фічних зображень, малюнків).</p> <p><i>Розмічає</i> прямі лінії на папері та картоні.</p> <p><i>Самостійно</i> чи з допомогою дорослих креслить розгортки прямокутної форми.</p>	<p>довно називати пори року, частини доби, дні тижня, назви місяців. (КМР, НМД, МР.)</p> <p>Вправляти в знаходженні в складі простого речення слова-назви істоти (неістоти) та підкреслювати його прямою лінією. (ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Виклика́ти бажання оздоблювати готові вироби засобами аплікації чи елементами малюнка. (ЕЦР, ТМР, ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти та вживати антонімічні пари прикметників (хвилястий – рівний, довгий – короткий, широкий – вузький, верхній – нижній); утворювати дієслова від іменників (креслення – креслити – накреслити, проведення – проводити – провести, мірка –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>міряти – відміряти). (МР.)</p> <p>Вправляти в розрізненні, називанні та кресленні геометричних фігур (квадрат – прямокутник), узагальнювати їхні назви (чотирикутники). (ФМР, КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до нових видів роботи, на-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		вички взаємодопомоги. (ЕЦР, СКР.)
Дотримується безпечних прийомів праці під час використання інструментів та пристосувань.	<p><i>Дотримується</i> безпечних прийомів праці під час використання інструментів та пристосувань (використання клею, ножиць, шпильок, гачків тощо).</p> <p><i>Організовує</i> безпечне робоче місце за допомогою дорослих.</p>	<p>Формувати вміння прогнозувати можливі наслідки небезпечної поведінки в школі, вдома та на вулиці, розповідати про них. (ЕЦР, КМР, МР, СКР, ФМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розглядати сюжетні картини із зображенням різних життєвих ситуацій, складати зв'язні розповіді за їхнім змістом, висловлюючи своє емоційно-ціннісне ставлення. (МР, ЕЦР, СКР, КМР.)</p> <p>Виробляти в учнів вміння розігрувати в ролях запропоновані педагогом ситуації, пропонувати варіанти їхнього вирішення, відображати емоційний стан героїв за допомогою міміки, жестів, інтонації, пауз, логічного наголосу,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>наголосу. (НМД, МР, ТМР, ЕЦР, КМР, ФМР, СКР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати навички безпечної поведінки в школі, на вулиці та вдома, бажання розповідати про важливість дотримання правил безпеки ровесникам і дітям молодшого віку. (ЕЦР, СКР, МР.)</p>
Під час виготовлення виробів намагається ощадно	<i>Бере</i> до уваги необхідність економного використання різноманітних кон-	Виробити навички безпечного користування робочими матеріалами та інструментами; ба-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
використовувати матеріали; з допомогою дорослих готує залишки до вторинної обробки.	<p>струкційних матеріалів.</p> <p><i>Самостійно</i> чи під керівництвом дорослих створює виріб, повторно використовуючи матеріали (вироби з пластику, паперу, тканини, фольги та ін.).</p> <p><i>Аргументує</i> доцільність вторинного використання матеріалів та використовує їх для виготовлення виробів самостійно чи з допомогою дорослих.</p>	<p>жання та вміння вербально спілкуватися, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення. (НМД, СКР, МР.)</p> <p>Формувати лексичну системність на матеріалі дієслів (приклеїти – склеїти, вирізати – надрізати – відрізати), стійко вживаних словосполучень (економити: конструкційні матеріали, час, гроші, воду, світло, сили), вводячи їх у склад речень. (МР, КМР.)</p> <p>Удосконалити навички економного вирізання простих геометричних фігур (круг, квадрат, трикутник), називання їх, викладання на площині аркуша, утворюючи предметні зображення чи орнамент. (ТМР, ФМР, МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Закріпити вміння розуміти та вживати дієслова з синонімічним значенням (економити – заощаджувати). (МР.)</p> <p>Вправляти в умінні утворювати дієслова (економія – економити) та відносні прикметники (пластик – пластиковий, папір – паперовий, картон – картонний) від іменників. (МР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування та окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати морально-етичні норми, охайність, ретельність, дисциплінованість, самостійність, організаційні уміння в навчально-практичній діяльності. (СКР, НМД, ЕЦР, МР.)</p>
Оцінює та представляє результати власної або колективної діяльності з допомогою дорослих.	<p><i>Самостійно</i> чи з допомогою дорослих демонструє результати власної діяльності.</p> <p><i>Описує</i>, спираючись на запитання дорослих, чого хотів(ла) досягти</p>	<p>Виконувати й інтегрувати вправи артикуляційної, мімичної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти, контролюючи якість виконання за допомогою різного виду опор. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Виробляти орфографічну пильність. (МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Формувати в учнів вміння прогнозувати результат власної діяльності (навчальної, трудової, художньої, мовленнєвої, рухової), покроково планувати виконання, поетапно контролювати та описувати його, користуючись коментувальним мовленням. (НМД, МР, ФМР, ТМР, КМР, ЕЦР.)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівку-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		льну взаємодію. (КМР.) Виховувати прагнення досягати якнайкращих результатів у власній та колективній діяльності. (ЕЦР, СЦР, МР, КМР.)
Змістова лінія «Світ ремесел»		
Спостерігає за процесом виготовлення виробу народними майстрами.	<i>Зіставляє</i> та розрізняє вироби, виготовлені традиційними та сучасними ремеслами (гончарство, ткацтво, витинанка, різьблення та ін.). <i>Пояснює</i> важливість відродження й збереження традиційних ремесел.	Вправляти у знаходженні відмінностей на схожих сюжетних картинках, помилок у написаних прикладах, знайомих словах української та іноземної мов. (КМР, МР.) Закріплювати вміння розрізняти на слух звучання знайомих музичних інструментів, слів-паронімів, пояснювати їхнє значення. (МР, КМР.) Заздалегідь виготовивши елементи костюмів, декорацій, проводити сюжетно-рольові ігри циклу «У світі професій», розігруючи діалоги з опорою на

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>запропонований ілюстративний, мовленевий матеріал, висловлюючи своє емоційно-ціннісне ставлення до проблемних ситуацій. (СКР, НМД, ЕЦР, МР, ФМР, КМР, ТМР.)</p> <p>Організовувати відвідування музею народних ремесел, майстер-класів народних майстрів. (СКР, ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Диференціювати значення іменників (професія – ремесло – праця). (МР.)</p> <p>Заохочувати до розгляду альбомів зі зразками української народної творчості, керамічних виробів українських майстрів. (КМР, МР, ЕЦР, СКР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні дієслів (ткацтво – ткати, витинанка – витинати, майстер –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>майструвати), іменників-назв професій від назв ремесел (гончарство – гончар, ткацтво – ткач, різьблення – різьбяр). (МР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до традиційних вітчизняних ремесел, повагу до діяльності майстрів, що сприяють їхньому відродженню. (СКР, ЕЦР, МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Спостерігає за процесом виготовлення виробу народними майстрами; створює виріб з допомогою дорослих або самостійно за зразком чи власним задумом, застосовуючи технології традиційних і сучасних ремесел.	<i>Виготовляє</i> та оздоблює виріб з допомогою дорослих чи самостійно, застосовуючи елементи традиційних та сучасних ремесел (використання різних технік для виготовлення та оздоблення виробів: витинанка, вишивка та ін.).	Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мимічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти, контролюючи якість виконання за допомогою різного виду опор. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.) Вправляти у виконанні вправ, розв'язуванні задач за зразком. (КМР, МР, ФМР, СКР.) Виробляти поступовий перехід школярів від наочно-почуттєвих вражень до створення цілісної композиції адекватними техніками з відповідним застосуванням інструментів й обладнання. (ТМР, ФМР, МР, ЕЦР, КМР.) Формувати лексичну системність на матеріалі іменників та діє-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>слів (вишивка – вишиванка; шити – вишивати – плести). (МР.)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти й вживати антонімічні значення якісних прикметників (традиційний – сучасний), синонімічні – іменників (оздоблення – прикрашення – оформлення). (МР.)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Виховувати інтерес до роботи народних майстрів, відвідання виставок і музеїв художніх ремесел. (СКР, ЕЦР, МР.)
Змістова лінія «Побут»		
Виконує практичні завдання в побуті; організовує робоче місце з допомогою дорослих.	<i>Виконує</i> найпростіші дії щодо самостійності в побуті (упорядкування особистих речей). Спільно з дорослими <i>організовує</i> та <i>прибирає</i> робоче місце відповідно до власних потреб та визначених завдань (організація особистого побуту).	Удосконалювати в учнів вміння уважно слухати та виконувати кількоступеневі інструкції. (КМР, МР, ФМР, СКР, НМД.) Формувати уявлення про правильну організацію робочого місця; про дотримання правильної робочої пози за столом, виконання робочих рухів як взаємопов'язаних елементів трудового процесу, що забезпечують високу продуктивність праці, гарну якість роботи, збереження працездатності, мінімальну втомлюваність; вміння розповідати про організацію робочого

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>місця однокласникам. (ФМР, МР, СКР.)</p> <p>Вправляти в складанні фонетично, лексично, граматично правильних зв'язних розповідей за сюжетними картинками на тему «Побут». (МР.)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти значення та вживати антонімічні пари прикметників і дієслів (прибирати – розкидати, чистий – брудний, цілий – зламаний), синонімічні значення якісних прикметників (охайний – чистий – акуратний – чепурний). (МР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні прикметників від іменників (побут – побутовий). (МР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати бажання допомагати батькам у прибиранні оселі, підтримувати чистоту й затишок у класі, у власному зовнішньому вигляді. (СКР, ЕЦР, МР, КМР.)</p>
З допомогою дорослих планує дії та виконує їх у власному побуті.	Разом з дорослими <i>планує</i> та <i>реалізує</i> найпростіші трудові дії (ремонтіє іграшки, книжки, доглядає за рослинами та тваринами, готує страви за рецептами,	Виконувати й інтегрувати вправи артикуляційної, мимічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти, контролюючи якість виконання за допомогою

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>доглядає за одягом та взуттям).</p> <p><i>Дотримується</i> правил поведінки за столом, користується столовим посудом за призначенням.</p> <p><i>Володіє</i> початковими навичками сервірування столу.</p>	<p>різного виду опор. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні іменників (молоко – молочник, хліб – хлібниця, суп – супниця, цукор – цукорниця, перець – перецьниця; м'ясо – м'ясорубка, овочі – овочерізка), прикметників (стіл – столовий, чай – чайний, десерт – десертний) і дієслів (тертушка – терти, сервірування – сервірувати, ремонт – ремонтувати, клей – клеїти) від іменників. (МР.)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти значення та вживати антоніми (старий – новий; багато – мало; ламати – ремонтувати; рвати – склеювати; відривати – пришивати; розставляти – прибирати (зі столу) та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>синоніми (ремонтувати – лагодити – ладнати). (МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння розрізняти значення слів-паронімів (книжка – кришка, рис – лис, сир – мир, хліб – хлів, чоботи – роботи). (МР, КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати культуру харчування, інтерес</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		до кулінарії, бажання доглядати за рослинами та домашніми улюбленцями. (НМД, МР, КМР, ЕЦР, ТМР, СКР, ФМР.)
З допомогою дорослих розраховує орієнтовні витрати та кількість матеріалів для виготовлення виробу.	Спільно з дорослими <i>розраховує</i> приблизну кількість необхідних матеріалів для виконання. <i>Самостійно робить</i> припущення про потрібну кількість матеріалів для виконання простого завдання.	Розширювати уявлення про власні потреби (матеріальні, духовні, соціальні) та потреби інших, способи їхнього задоволення. (СКР, НМД, ЕЦР, КМР, МР.) Виробляти повагу до потреб інших, розуміти вираз «особливі освітні потреби», виявляти толерантне ставлення до людей з ООП. (СКР, ЕЦР, КМР, МР.) Формування вміння прогнозувати приблизну довжину (ширину, висоту, вагу, глибину) предмета, вік людини. (НМД, КМР, МР.) Закріплювати вміння розраховувати свої сили під час фізичного

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>навантаження (кількість присідань, стрибків тощо), враховуючи стан здоров'я, середовищні та ін. умови (температурний режим тощо). (ФМР, СКР, КМР, МР.)</p> <p>Виробляти в учнів уміння розраховувати необхідну кількість нарізаних продуктів для виготовлення страв (бутерброд, салат); експериментувати, урізноманітнюючи їхній склад. (КМР, ТМР, МР, НМД.)</p> <p>Формувати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику (КМР,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.) Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.) Виховувати уважність, організованість і дисциплінованість. (СКР, ЕЦР, МР, КМР.)</p>

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Змістова лінія «Технічна творчість та техніка»		
Само стійно добирає матеріали та технології для виготовлення виробу.	<p><i>Розпізнає</i> конструкційні матеріали візуально та на дотик. <i>Самостійно добирає</i> конструкційні матеріали для виготовлення виробу з готових елементів (використання металевих, дерев'яних чи пластмасових конструкторів;</p>	<p>Формувати самостійність, організаційні уміння в навчально-практичній діяльності. (НМД, СКР, МР, ФМР.) Закріплювати навички безпечного користування матеріалами та інструментами, поглиблювати знання про окремі види та властивості. (НМД, ФМР, МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>готових елементів з паперу, пластику, деревини, пінопласту та ін. для макетування).</p> <p><i>Самостійно</i> добирає конструкційні матеріали для виготовлення виробу (за зразком та за власним задумом), зіставляючи їхні властивості: папір, пластилін, полімерна глина чи солоне тісто, тканина, нитки; неткані, природні та ін. матеріали.</p>	<p>Вправляти в упізнанні та правильному називанні чорно-білих, контурних, силуетних зображень предметів, зображень в умовах зашумлення та накладання одне на одне. (КМР, МР.)</p> <p>Акцентувати увагу на фонетичній, лексичній і граматичній правильності мовлення. (МР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антоніми на позначення якісних (товстий – тонкий, м'який – твердий, гладенький – шорсткий, цупкий – тонкий, широкий – вузький, довгий – короткий, сухий – вологий, крихкий – міцний, великий – маленький, темний – світлий) і відносних (об'ємний – площинний, природний – штучний, статичний – динамічний, мокрий – сухий, білий –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>кольоровий, зимовий – літній, круглий – квадратний) прикметників та прислівників (високо – низько, ближче – далі, праворуч – ліворуч, попереду – позаду, вгору – вниз, вздовж – впоперек, вгорі – внизу), дієслів (піднімати – опускати, згинати – розпрямляти, склеювати – відривати (розривати) на імпресивному та експресивному рівні. (МР, КМР.)</p> <p>Вправляти в умінні диференціювати значення слів-паронімів (глина – слина, папір – тапір, тісто – місто, нитка – литка, волокно – толокно, макет – пакет). (КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння розрізняти значення багатозначних слів та омонімів (коса – знаряддя праці, зачіска</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>у дівчинки, плетена коса з ниток, піщана коса). (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння втілювати думки та почуття в практичній трудовій діяльності, ділитися своїми враженнями з ровесниками та дорослими. (ЕЦР, СКР, МР, КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до багатоваріативного створення художніх образів. (СКР, ТМР, ЕЦР, МР, КМР.)</p>
Обирає об'єкт праці та прогнозує кінцевий результат власної діяльності; самос-	<p><i>Задумує</i> об'єкт праці для виготовлення.</p> <p><i>Прогнозує</i> результат власної діяльності.</p>	Формувати правильне розгорнуте монологічне мовлення шляхом розповідання знайомих казок, придумання фантазійних

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>тійно планує послідовність технологічних операцій під час виготовлення виробу.</p>	<p><i>Планує</i> послідовність технологічних операцій з використанням технологічних карт.</p> <p><i>Самостійно виконує</i> знайомі технологічні операції з конструкційними матеріалами (використання паперу, ниток, тканини, природного матеріалу, пластиліну, пласких матеріалів; склеювання, складання, зв'язування тощо).</p> <p><i>Аргументує</i> вибір моделі, яку він/вона сконструював(ла), спираючись на запитання дорослих.</p>	<p>розповідей за власноруч виготовленим виробом. (ЕЦР, СКР, НМД, МР, КМР, ТМР.) Закріплювати вміння складати план, добирати заголовок до прочитаного тексту, придумувати кінцівку та початок розповіді за наявним фрагментом. (МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати здатність прогнозувати результати рухової, мовленнєвої, художньої, трудової діяльності, супроводжуючи процес виконання чітким, орфоепічно, лексично та граматично правильним коментувальним зв'язним мовленням. (МР, КМР, ФМР, СКР, НМД, ЕЦР.)</p> <p>Вироблення навичок аналізувати трудові завдання. (КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння контролювати пра-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>вильність виготовлення виробу шляхом порівняння результату з натурою чи зразком; переносити уміння, що здобуваються в процесі навчання, в повсякденне життя. (КМР, ФМР, СКР, МР, ЕЦР, НМД.)</p> <p>Закріплювати вміння зіставляти наочні символи (показ прийомів складання) зі словесними (коментування дій) та переводити їхнє значення в практичну діяльність (самостійне виконання). (КМР, ТМР, МР, ФМР, НМД.)</p> <p>Уточнювати вміння орієнтуватися на аркуші паперу квадратної та прямокутної форми. (КМР.)</p> <p>Формувати лексичну системність з метою удосконалення навичок гармонійного поєднан-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ня кольорів для створення яскравих художніх образів. (МР, КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати морально-етичні норми, організованість, охайність, ретельність, дисциплінованість (СКР, ЕЦР, ФМР, МР, КМР.)</p>
Моделює, конструює та виготовляє виріб	<i>Конструює</i> виріб з рухомими частинами, використо-	Виконувати вправи артикуляційної, голосової, мімічної, зорової,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
з готових елементів; виготовляє та оздоблює виріб відомими технологіями.	<p>вучучи готові до складання елементів та деталі.</p> <p><i>Порівнює</i> старі та сучасні моделі різних технічних пристроїв і конструює моделі майбутнього.</p> <p><i>Створює</i> задані форми з використанням всіх семи станів Танграму.</p> <p><i>Самостійно виготовляє</i> та оздоблює виріб знайомими технологіями.</p> <p><i>Створює</i> та оздоблює виріб, дотримуючись логічної послідовності, за зразком чи власним задумом із різних конструкційних матеріалів та повторно використовуючи матеріали.</p>	<p>психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР.)</p> <p>Закріплювати навички звукового, морфологічного і синтаксичного аналізу; опису предметів і явищ навколишньої дійсності за поданим планом; розв'язування прикладів і задач за певними алгоритмами; виконання художньої і трудової діяльності з опорою на графічні схеми. (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння орієнтуватися на аркуші, здійснювати аналіз своїх робіт і робіт ровесників з мотивуванням своїх суджень логічними аргументами. (МР, КМР, ЕЦР, СКР, ФМР.)</p> <p>Виробляти художню самостійність, технічну грамотність, індивідуальність у створенні художніх образів, здатність до активного зас-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>воєння технічно-практичного досвіду, експериментування. (НМД, ТМР, СКР, ЕЦР, МР, КМР.)</p> <p>Вправляти в невербальному й вербальному вираженні емоційно-особистісного, морально-естетичного ставлення до продуктів трудової діяльності. (ЕЦР, СКР, КМР, МР, НМД.)</p> <p>Формувати лексичну системність дієслів (згинати – вигинати, насипати – викладати, вигинати – скручувати), навички словотворення (макет – макетування, модель – моделювання). (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антонімічні значення прикметників (динамічний – статичний, старий – сучасний). (МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати в учнів вміння проявляти оригінальне рішення узагальненого трактування образу. (ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до трудової діяльності, культуру праці, естетичний смак, бажання зробити приємне рідним. (ЕЦР, СКР, КМР, МР, ТМР, ФМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів; виготовляє та оздоблює виріб відомими технологіями.</p>	<p><i>Конструює</i> виріб з рухомими частинами, використовуючи готові до складання елементи та деталі.</p> <p><i>Порівнює</i> старі та сучасні моделі різних технічних пристроїв і конструює моделі майбутнього.</p> <p><i>Створює</i> задані форми з використанням всіх семи станів Танграму.</p> <p>Самостійно <i>виготовляє</i> й оздоблює виріб знайомими технологіями.</p> <p><i>Створює</i> й оздоблює виріб, дотримуючись логічної послідовності, за зразком чи власним задумом із різних конструкційних матеріалів та повторно використовуючи матеріали.</p>	<p>Виконувати вправи артикуляційної, голосової, мимічної, зорової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР.)</p> <p>Закріплювати навички звукового, морфологічного і синтаксичного аналізу; опису предметів і явищ навколишньої дійсності за поданим планом; розв'язування прикладів і задач за певними алгоритмами; виконання художньої і трудової діяльності з опорою на графічні схеми. (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння орієнтуватися на аркуші паперу, здійснювати аналіз своїх робіт і робіт ровесників з мотивуванням своїх суджень логічними аргументами. (МР, КМР, ЕЦР, СКР, ФМР.)</p> <p>Виробляти художню самостійність, технічну грамотність, індивіду-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>альність у створенні художніх образів, здатність до активного засвоєння технічно-практичного досвіду, експериментування. (НМД, ТМР, СКР, ЕЦР, МР, КМР.)</p> <p>Вправляти у невербальному та вербальному вираженні емоційно-особистісного, морально-естетичного ставлення до продуктів трудової діяльності. (ЕЦР, СКР, КМР, МР, НМД.)</p> <p>Формувати в учнів лексичну системність дієслів (згинати – вигинати, насипати – викладати, вигинати – скручувати), навички словотворення (макет – макетування, модель – моделювання). (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антонімічні значення прикметників</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(динамічний – статичний, старий – сучасний). (МР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати вміння проявляти оригінальність рішення узагальненого трактування образу. (ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до трудової діяльності,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		культуру праці, естетичний смак, бажання зробити приємне рідним. (ЕЦР, СКР, КМР, МР, ТМР, ФМР.)
Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів; виготовляє та оздоблює виріб відомими технологіями.	<p><i>Самостійно створює</i> виріб за зразком (шаблоном) та власним задумом із використанням паперу, картону, ниток, природних матеріалів (предметні й сюжетні аплікації з природного матеріалу, нескладні сюжетні композиції, вироби в техніці оригамі, макети виробів зі штучних матеріалів та картону, вироби об'ємної форми з паперу).</p> <p><i>Ріже</i> ножицями по прямій, кривій, ламаній лінії за запропонованим зразком або шаблоном нитки та папір, картон.</p>	<p>Удосконалювати навички впізнавання фантазійних і реальних істот у творах мистецтва; бачити прекрасне в навколишній дійсності, предметному світі, výroбах трудової діяльності. (ЕЦР, КМР, МР.)</p> <p>Виробляти прагнення створювати красиві вироби, бажання підвищувати свою майстерність у їхньому виготовленні. (ТМР, ЕЦР, КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Закріплювати вміння пояснювати задум перед виконанням роботи, виділяти головне в задумі, визначати етапи виконання трудових завдань на площині та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Розміщує</i> елементи виробу на площині.</p> <p><i>Пояснює</i> послідовність дій та дотримується її під час виготовлення виробів з природних матеріалів, під час виготовлення й оздоблення об'ємних виробів.</p> <p><i>Аргументує</i> послідовність та доцільність виготовленого виробу.</p> <p><i>Оздоблює</i> виріб за зразком та власним задумом бісером, лелітками й тасьмою, стрічками та ін. матеріалами.</p>	<p>в об'ємі, фонетично, лексично, стилістично та змістовно контролювати власне коментувальне мовлення, операційно-поточні практичні дії, досягати якісних результатів за допомогою використання адекватних засобів, колористичної і композиційної виразності, адекватно оцінювати результати як власної діяльності, так і ровесників. (НМД, СКР, КМР, МР, ТМР, ФМР, ЕЦР.)</p> <p>Вправляти в розумінні та самостійному вживанні (за наслідуванням учителя, спряжено, відображено, поскладове промовляння; промовляння, акцентоване на важких для дитини звуках) спеціальної термінології. (МР, КМР.)</p> <p>Збагачувати дієслівний</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>словник на позначення виконання можливих дій з папером (згинати, м'яти, складати, рвати, розрізати тощо); прикметниковий словник на позначення якостей паперу (зігнутий, складений, порваний, пом'ятий, розрізаний тощо). (МР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антонімічні значення прикметників (прямий – кривий, об'ємний – площинний, природний – штучний, предметний – сюжетний). (МР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні дієслів від іменників (оздоблення – оздоблювати, моделювання – моделювати, вирізання – вирізувати, виготовлення – виготовляти). (МР.)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-про-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>сторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, загальне відчуття міри, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості, до експериментально-дослідницької діяльності. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати самостійність та креативність, організаційні уміння в навчально-практичній діяльності. (СКР, МР, КМР, ФМР, НМД.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Змістова лінія «Світ технологій»		
<p>Читає й аналізує графічні зображення; виконує нескладні геометричні зображення та керується ними в процесі роботи.</p>	<p><i>Читає, розуміє та аналізує</i> графічні зображення схем, дотримується їх у процесі роботи (використання технологічних карт, графічних зображень, малюнків). <i>Розмічає</i> прямі лінії на папері та картоні. <i>Виконує</i> нескладні геометричні побудови за зразком чи творчим задумом.</p>	<p>Удосконалювати вміння вивчати вірші, переказувати, придумувати оповідання, виконувати вправи артикуляційної, голосової, мимічної, дихальної, пальчикової гімнастики з опорою на готові та самостійно створені графічні схеми. (МР, КМР, ЕЦР, ФМР, СКР, ТМР.) Закріплювати вміння графічно зображувати зміни природних явищ упродовж місяця, циклічні зміни в природі, видів діяльності упродовж дня, план місцевості, запис умов математичних задач, схеми звукового, складового, морфологічного, синтаксичного аналізу. (НМД, МР, ФМР, КМР.) Удосконалювати вміння створювати візерунки,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>предметні, сюжетні картини з площинних геометричних фігур. (ФМР, ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти окремі значення полісемічних дієслів (читати: а) сприймати щось написане літерами; б) знайомитись з літературним твором; в) декламувати вивчений напам'ять поетичний твір; г) відтворювати зміст, значення чого-небудь за знаками (лініями, рисками, ін. графічними позначками). (МР, КМР.)</p> <p>Вправляти в розумінні спільнокореневих слів (геометричний – геометрія). (МР, КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, загальне відчуття міри, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості, до експериментально-дослідницької діяльності. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати в учнів уважність, старанність, відповідальність. (СКР, ЕЦР, КМР.)</p>
Дотримується безпечних прийомів праці під час вико-	<i>Самостійно дотримується</i> безпечних прийомів праці під час використання	Закріплювати навички диференціації безпечних і небезпечних форм поведінки, вико-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ристання інструментів та пристосувань.	інструментів та пристосувань (використання клею, інструментів і пристосувань з гострими частинами).	ристання інструментів і матеріалів, загальних форм життєдіяльності (з опорою на наочність, літературні твори та практичний досвід), уміння адекватно реагувати на можливу проблемну ситуацію, за змоги самостійно чи за допомогою дорослих вирішувати її. (СКР, МР, КМР, ФМР, ЕЦР, НМД.) Удосконалювати орфографічні навички шляхом знаходження помилок у власних роботах і письмових роботах ровесників, їхнього виправлення. (МР, КМР.) Вправляти в правильному вживанні синонімічних (небезпечний – ризикований, шкідливий, загрозливий) та антонімічних (безпека – небезпека,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>безпечний – шкідливий) значень самостійних частин мови. (МР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне, діяльнісне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, загальне відчуття міри. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати прагнення та вміння уникати ситуацій, що можуть бути загрозливими для здоров'я. (СКР, ФМР, МР, КМР, ЕЦР.)</p>
Ощадно використовує матеріали; сортує відходи, дотримуючись від	<p><i>Економно використовує</i> матеріали під час виготовлення виробу.</p> <p><i>Сортує</i> побутові</p>	Вправляти в умінні диференціювати звуки за акустико-артикуляційними ознаками; класифікувати предмети

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
повідних правил.	<p>відходи, дотримуючись відповідних правил.</p> <p><i>Самостійно створює виріб, повторно використовуючи матеріали (вироби з пластику, паперу, тканини, фольги та інше).</i></p> <p><i>Аргументує</i> доцільність вторинного використання матеріалів та використовує їх для виготовлення виробів.</p>	<p>(сторони горизонту, частини світу, види тваринного та рослинного світу тощо); сортувати сміття; визначати частини мови, члени речення, математичні дії. (СКР, МР, КМР, ФМР, НМД.)</p> <p>Закріплювати навички словотворення відносних прикметників від іменників (органіка – органічний, побут – побутовий, промисловість – промисловий, економія – економічний, екологія – екологічний). (МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виготовляти поробки із залишкового матеріалу. (НМД, ЕЦР, СКР, ТМР, ФМР.)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості, до експериментально-дослідницької діяльності. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати вміння берегти довкілля, піклуватися про власне здоров'я, поважати працю людей. (СКР, ЕЦР, МР, ФМР.)</p>
Представлений одержаний результат	<i>Розмірковує над результатом власної</i>	Закріплювати вміння поетапно планувати

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>результат власної або колективної діяльності та намагається оцінити його.</p>	<p>діяльності та презентує її. <i>Описує</i>, аргументуючи свою думку, чого хотів(ла) досягти.</p>	<p>та контролювати власну діяльність, адекватно оцінювати її результат. (ФМР, ТМР, КМР, МР, СКР, ЕЦР.) Удосконалювати вміння брати участь у колективних проєктах, спільно вирішувати виниклі питання, презентувати результати спільної діяльності, користуючись коментувальним, описовим мовленням. (НМД, СКР, МР, ТМР, КМР, ФМР.) Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ручну та дрібну моторику, загальне відчуття міри, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати в учнів почуття колективізму, відповідальності, прагнення та вміння досягати поставленої мети. (СКР, ЕЦР, ТМР, МР, КМР, ФМР, НМД.)</p>

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Галина Грибань

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та впровадження комп'ютеризації майже в усі сфери життя вимагає формування комп'ютерної грамотності та підвищення рівня навчання цієї дисципліни.

Інформатична освітня галузь включена до переліку галузей Типової освітньої програми початкової освіти, розробленої під керівництвом Шияна Р.Б. Для досягнення учнями з тяжкими порушеннями мовлення обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти, розроблено рекомендації педагогам, що відображають корекційно-розвивальну спрямованість навчання.

Інформатична освітня галузь має на меті формування в учня/учениці здатності до вирішення проблем з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту, безпечної та відповідальної діяльності в інформаційному суспільстві.

Провідною метою корекційно-розвивальної спрямованості навчання виступає формування діалогічного та монологічного усного мовлення, збагачення лексичного запасу термінологією інформатичної освітньої галузі та забезпечення формування навичок безпечного й етичного користування цифровими пристроями та мережами. Навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення спирається на найбільш збережені компоненти мовленнєвої і пізнавальної діяльності, включає розвиток пізнавальної активності через формування та розвиток пізнавальних процесів: уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій (аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення, контролю), уяви та ін. Залежно від індивідуального рівня мовленнєвого розвитку відбувається формування всіх ланок усного мовлення.

Програма побудована за основними змістовими лініями: «Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)», «Моя цифрова творчість», «Комунікація та співпраця», «Я і цифрові пристрої», «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві». У рамках змістової лінії «Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)» формуються початкові вміння розпізнавати, знаходити, свідомо відбирати, зберігати й опрацьовувати просту інформацію за допомогою цифрових пристроїв та без них. Розпізнавання правдивої і неправдивої інформації в усіх її виявах (текст, зображення, звук тощо) необхідне для формування критичного мислення, що сприяє безпеці в інформаційному просторі дитини. Початкові уявлення про моделі реалізуються через визначення істотних і неістотних властивостей об'єктів та створення на основі цього простих моделей об'єктів.

Змістова лінія «Моя цифрова творчість» розкривається через практичну діяльність (індивідуальну й групову) зі створення простих інформаційних продуктів (програм, текстів, зображень, відео, звуків, тощо) за допомогою цифрових пристроїв та програм для творчого самовираження, презентації себе та продуктів власної діяльності, вирішення завдань інших освітніх галузей.

В основі змістової лінії «Комунікація та співпраця» – ознайомлення з доступними для дитини засобами цифрової та безпосередньої комунікації для гри, спілкування, навчання, отримання нової інформації; використання безпечного онлайнового чи офлайнового середовища для цього. В умовах роботи в групі учні мають навчитися окреслювати цілі індивідуальної та групової діяльності, розподіляти ролі в межах групи, оцінювати здобутий результат, аналізувати помилки та усувати їх, доброзичливо взаємодіяти безпосередньо та в мережах.

Змістова лінія «Я і цифрові пристрої» реалізується через усвідомлення і розпізнавання тих завдань, які можна роз-

в'язати за допомогою цифрових пристроїв, виходячи з їхніх функціональних можливостей (фотографувати, записувати, слухати, відображати, опрацьовувати інформацію тощо). До основних умінь, які формуються через цю змістову лінію, належать розпізнавання простих програмних і технічних несправностей та вміння усувати їх самостійно чи з допомогою дорослих, розуміти обмеження та переваги пристроїв стосовно виконуваних завдань, усвідомлювати, що машини можуть імітувати інтелектуальну діяльність. Ця змістова лінія охоплює вміння організовувати власний робочий простір на фізичному та простому програмному рівні для збереження здоров'я, доброго самопочуття та ефективної діяльності учня/учениці.

Змістову лінію «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві» спрямовано на створення безпечних умов для учня/учениці під час роботи з цифровими пристроями та в мережах, що передбачає захист особистої інформації, формування принципів етичного, доброзичливого та відповідального спілкування через мережі, навички й можливості захисту власного інформаційного простору, фізичного та психологічного здоров'я. У рамках цієї змістової лінії в учнів формується відповідальне та шанобливе ставлення до власної та чужої інформаційної діяльності, яке на рівні початкової школи виявляється, зокрема, і через зазначення власного авторства, посилення на авторство інших, а також через усвідомлення шкоди від списування.

Вказані змістові лінії містять відповідні рекомендації щодо корекційно-розвивальної спрямованості навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, які допоможуть забезпечити умови успішного опанування змісту навчання інформатичної освітньої галузі цією категорією дітей.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)»		
<p>Пояснює сприйняття інформації різними органами чуття на основі власних спостережень.</p>	<p><i>Досліджує</i> сприйняття інформації різними органами чуття. <i>Робить</i> висновок щодо виду інформації та способу її сприйняття. <i>Формулює</i> прості інформаційні запити.</p>	<p>Розвиток в учнів зорового, слухового, тактильного й інших типів сприймання за умови використання додаткового дидактичного матеріалу відповідно до виду сенсорної системи.</p> <p>Розвиток розумових операцій аналізу, класифікації, порівняння та узагальнення під час виконання вправ на знаходження й визначення сенсорної основи з опорою на досвід. Виконання такого типу завдань рекомендовано за умови подачі прикладу педагогом.</p> <p>Формувати вміння самостійно продовжувати логічний ряд на основі добору прикладів з власного досвіду.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Для формулювання простих інформаційних запитів формувати вміння добирати точні та стислі усні висловлювання на основі виконання даного типу завдань за зразком.
Розрізняє й фіксує дані, аналізує, впорядковує прості послідовності.	<p><i>Відображає</i> відповіді на запитання за допомогою спеціальних знаків і символів.</p> <p><i>Групує</i> повідомлення за типами даних, що в них містяться (зображення, тексти, відео, звук тощо).</p> <p><i>Зберігає, змінює та видаляє</i> дані на одному з відомих носіїв.</p> <p><i>Розрізняє</i> носії за їхнім призначенням.</p> <p><i>Читає та пояснює</i> запропоновані прості схеми і / або інформаційні знаки</p>	<p>Розвиток аналітико-синтетичної діяльності на рівні кодування та декодування в процесі відображень відповіді на запитання за допомогою спеціальних знаків і символів.</p> <p>Розвивати наочно-образне мислення на основі проведення вправ, спрямованих на формування зіставлення знаків і символів з відповідними зображеннями.</p> <p>Розвивати інтелектуальні операції групування на предметах з навколишньої дійсності з переходом на групування зображень,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>й табло в місцях перебування.</p> <p><i>Відрізняє</i> на запитання за даними таблиці, схеми.</p> <p><i>Знаходить</i> зайві чи пропущені елементи, помилки в послідовності.</p> <p><i>Впорядковує</i> предмети за заданими ознаками (наприклад, впорядкування списку учнів за датою народження, прізвищ за алфавітом тощо).</p>	<p>текстів, відео, звуків тощо.</p> <p>Формувати чіткий алгоритм дій з метою застосування його для здійснення операцій збереження, зміни та видалення даних з носіїв.</p> <p>Формувати в учнів операції класифікації та на їхній основі формувати вміння розрізняти типи носіїв за їхнім призначенням, впорядковувати предмети за заданими ознаками.</p> <p>Актуалізувати й уточнити в дитини знання простих схем, інформаційних знаків, табло.</p> <p>Розвивати, закріпити й удосконалити вміння інтерпретувати та пояснювати їх за допомогою наочних матеріалів та моделювання різних типів ситуацій.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в учнів зорову пам'ять, увагу, суцесивні та симультанні синтези.</p> <p>Вдосконалювати вміння будувати граматично правильні речення під час усних відповідей на запитання педагога та дотримуватися норм діалогічного мовлення.</p> <p>Розвивати в учнів операції контролю під час перевірки або самоперевірки завдань.</p>
<p>В и з н а ч а є об'єкти, їхні властивості та значення властивостей за підтримки вчителя; розрізняє моделі та їхні відповідники в реальному світі, створює прості моделі.</p>	<p><i>Користується</i> готовими моделями для пояснення та розв'язання проблем.</p> <p><i>Визначає</i> за допомогою вчителя/вчительки найістотніші властивості об'єктів для побудови моделей.</p> <p><i>Знаходить</i> схожі та відмінні властивості об'єктів.</p>	<p>Формувати вміння слідувати визначеній послідовності під час пояснення та розв'язання проблем, на основі мисленнєвої операції переносу.</p> <p>Навчати виокремлювати найістотніші властивості об'єктів для побудови моделей на основі розвитку операцій аналізу та зіставлення.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Поділяє</i> властивості за значущістю (істотні та неістотні).</p> <p><i>Створює</i> об'єкти за зразком.</p> <p><i>Групує</i> об'єкти, дає назву групі.</p> <p><i>Переводить</i> проблему з однієї форми представлення в іншу за запропонованим шаблоном/інструкцією.</p> <p><i>Створює</i> модель об'єкта.</p>	<p>Формувати вміння діяти за аналогією за рахунок розвитку операції переносу.</p> <p>Розвивати мисленнєву операцію групування.</p> <p>Вчити учнів створювати об'єкти за зразком, який представив вчитель, і за рахунок багаторазового повторення низки дій в заданій послідовності.</p> <p>Розвивати кінетичну та зорову пам'ять на простих послідовностях з поступовим ускладненням.</p>
Розрізняє правдиві та неправдиві твердження, здобуті з різних джерел.	<p><i>Цікавиться</i> походженням інформації.</p> <p><i>Виокремлює</i> факти в текстах і повідомленнях.</p> <p><i>Розпізнає</i> в тексті хибні чи правдиві висловлювання.</p> <p><i>Розрізняє</i> припущення та фантазію, правду та</p>	<p>Стимулювати бажання до пошуку нової інформації та її походження.</p> <p>Розвивати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати відповідні висновки та судження щодо фактів тексту за допомогою дорослого.</p> <p>Навчати створювати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	неправду в простих медіатекстах. Робить власні припущення стосовно розвитку подій.	власні припущення на основі аналізу та шляхом аргументації з допомогою дорослого з використанням різних рівнів допомоги відповідно до потреби дитини. Закріплювати вимову звуків під час усних відповідей відповідно до індивідуальних здібностей дитини. Збагачувати активний та пасивний словниковий запас відповідною темі термінологією. Розвивати діалогічне й монологічне мовлення.
2. Змістова лінія «Моя цифрова творчість»		
Створює план дій, наводить приклади повторення та виконання дій за визначеним завданням у повсякденній діяльності.	<i>Встановлює</i> логічну послідовність подій або дій. <i>Переказує</i> послідовність подій та дій (у тексті, явищах тощо). <i>Оцінює</i> ризик порушення послідов-	Розвивати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Розвивати в учнів операції порівняння, аналізу й синтезу. Вдосконалювати зв'язне мовлення на основі дотримання опису по-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	ності дій (наприклад, під час переходу дороги на перехресті).	слідовності подій та чіткого визначення алгоритму дій. Формувати критичне ставлення до ситуації, що станеться при порушенні алгоритму в житті на змодельованій ситуації з допомогою дорослого.
Складає простий план з точних й однозначних вказівок до дій виконавців, виявляє в ньому помилки, оцінює відповідність очікуваному результату.	<i>Діє</i> за запропонованим планом, вирізняє пункти плану. <i>Укладає</i> послідовність дій (алгоритм), які потрібно виконати для досягнення мети в повсякденній діяльності. <i>Укладає</i> план дій для виконавця з точними та однозначними вказівками. <i>Формулює</i> очікуваний результат. <i>Змінює</i> послідовності дій для отри-	Формувати вміння діяти за планом за рахунок визначення пріоритетності та дотримання послідовності дій на основі розвитку аналітичного мислення. Вчити розробляти алгоритм за допомогою дорослого для досягнення мети в повсякденній діяльності. На основі порівняльного аналізу розвивати абстрагування відмінних ознак етапів виконання. Вчити складати точні формулювання та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>мання іншого результату. <i>Погоджується</i> або спростовує факт досягнення результату. <i>Виправляє</i> помилки у плані.</p>	<p>інструкції виконавцю в усно-мовленнєвій формі. Формувати граматично правильне висловлювання, що описує передбачуваний результат. Навчати мобільного оперування елементами плану шляхом дослідження змін, що відбудуться. Продовжувати розвивати та удосконалювати операції контролю.</p>
<p>Складає ціле із запропонованих частин, пояснює, як заміна окремих частин приводить до іншого цілого.</p>	<p><i>Виокремлює</i> частини від цілого. <i>Складає</i> ціле із запропонованих частин. <i>Вміє виокремити</i> в складному завданні прості завдання, пропонує порядок їхнього розв'язування. <i>Експериментує</i> із заміною частин.</p>	<p>Формувати sukcesивно-симультанні синтези. Розвивати операції аналізу. Навчати орієнтуватися в частинах завдання, аналізуючи зміст завдання, виокремлювати прості та добирати порядок їхнього розв'язання. Спонукає до оперу-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Ризикує</i> під час виконання незнайомих завдань.	вання частинами завдань та з готовністю ставати до виконання незнайомих завдань шляхом підтримання пізнавальних інтересів та зацікавленості.
Використовує готові та створює прості інформаційні продукти (текст, зображення, звуки) для отримання, передачі інформації чи представлення власних ідей, результатів діяльності.	<i>Використовує, створює, змінює</i> текст за допомогою цифрових пристроїв та програм. <i>Створює</i> прості малюнки за допомогою цифрових пристроїв та програм. <i>Презентує</i> ідеї та / або результати своєї діяльності за допомогою малюнків, текстів, музики тощо. <i>Читає</i> електронні тексти, <i>додає</i> до них позначки та закладки. <i>Заповнює</i> пропуски в таблиці, ви-	Ознайомлювати зі способами використання, зміни та створення текстів, малюнків, музики на цифрових пристроях з допомогою вчителя (з часом – самостійно). Формувати вміння працювати з текстом і таблицями. Розвивати просторове уявлення, розвивати та удосконалювати зорово-просторове орієнтування. Формувати вміння аналізувати табличні дані й зіставляти їх з вихідними. Вчити створювати фото-, відео- та аудіо-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>конуючи прості розрахунки.</p> <p><i>Робить</i> фотографії, знімає відео, фіксує звуки, слухає тексти з альтернативних джерел (аудіокниги).</p> <p><i>Використовує</i> основні інструменти для створення та редагування простих інформаційних продуктів.</p>	<p>матеріали за прикладом вчителя.</p> <p>Ознайомити з основними інструментами для створення та редагування простих інформаційних продуктів.</p> <p>Формувати в учнів основні мисленнєві операції, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p>
3. Змістова лінія «Комунікація та співпраця»		
<p>Самостійно та відповідально виконує визначені завдання; працює в команді з іншими особами для досягнення спільної мети.</p>	<p><i>Перевіряє</i> результати праці, своєї та інших, за запропонованими критеріями.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> причини своїх рішень.</p> <p>З допомогою інших <i>формулює</i> висновки щодо розв'язання чи нерозв'язання проблеми.</p> <p><i>Діє</i> за узгодженими правилами під</p>	<p>Стимулювати самостійність у виконанні завдань, здійснювати самоперевірку відповідно до критеріїв.</p> <p>Вчити логічно обґрунтовувати у вербальній формі свої рішення відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей.</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірно прогнозування, навички</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>час спільної роботи з інформацією.</p> <p><i>Встановлює</i> послідовність із запропонованих дій для виконання роботи в групі.</p> <p><i>Виконує</i> різні ролі в групі.</p>	<p>контролю та самоконтролю.</p> <p>Вчити формулювати з допомогою дорослого висновки, ґрунтуючись на оцінці результату виконання завдання.</p> <p>Формувати в учнів основні мисленнєві операції, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>Формувати вміння працювати в групі й виконувати різні ролі, виховувати прагнення доводити спільно розпочату справу до кінця.</p> <p>Розвивати емоційно-вольову сферу на основі формування початкових уявлень про співпрацю, вміння домовлятися та розподіляти обов'язки з допомогою дорослого.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
4. Змістова лінія «Я і цифрові пристрої»		
Використовує цифрові пристрої вдома, в школі, на вулиці та пояснює їхнє призначення.	<p><i>Добирає</i> необхідні цифрові пристрої для навчання.</p> <p><i>Досліджує</i> можливості пристроїв.</p> <p><i>Експериментує</i> з їхніми функціями.</p> <p><i>Визначає</i> переваги цифрових пристроїв для збирання, зберігання та відображення даних.</p> <p><i>Описує</i> призначення доступних цифрових пристроїв.</p> <p><i>Вмикає/вимикає, перезавантажує</i> доступні пристрої.</p>	<p>Формувати вміння добирати необхідні цифрові пристрої для навчання відповідно до їхньої класифікації та до цілі застосування.</p> <p>Спонукаати та підтримувати інтерес до дослідження й експериментування з можливостями пристроїв з метою використання їх в навчальній діяльності.</p> <p>Формувати вміння оцінювати переваги цифрових пристроїв для збирання, зберігання та відображення інформації.</p> <p>Вчити спочатку з опорою на запитання педагога план-схему, а згодом самостійно, з урахуванням мовленевих можливостей описувати призначення доступних цифрових пристроїв.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Організовує власне робоче місце за допомогою дорослих; розпізнає та описує прості проблеми та збої, які виникають у роботі доступних цифрових пристроїв, звертається за допомогою та підтримкою.</p>	<p><i>Підтримує</i> порядок на робочому місці.</p> <p><i>Бережливо</i> ставиться до своїх і чужих речей, зокрема цифрових пристроїв.</p> <p><i>Використовує</i> програмні середовища для навчальної діяльності та в побутових ситуаціях.</p> <p><i>Запускає</i> програми, відкриває файли та програми на знайомому пристрої.</p> <p><i>Розрізняє</i> випадки, коли потрібно звернутися по допомогу, а коли впоратися самому при збоях програм і несправностях пристроїв.</p>	<p>Спираючись на власний практичний досвід, аналізатори, застосовуючи окомір і навички просторового орієнтування, підтримувати порядок на робочому місці та спонукати до бережливого ставлення до своїх і чужих речей, зокрема цифрових пристроїв.</p> <p>Сформувати вміння оцінювати ситуацію та зіставляти зі своїми можливостями щодо самостійного її розв'язання.</p> <p>Формувати вміння за потреби звернутися до дорослого.</p> <p>Формування діалогічного мовлення та вживання звертання.</p> <p>Удосконалювати вміння діяти за алгоритмом запуску програм та відкривання файлів на знайомих пристроях.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Використовує цифрові пристрої, технології для доступу до інформації та спілкування.	<p><i>Пояснює</i>, в який спосіб люди спілкуються через мережі.</p> <p><i>Оцінює</i> переваги та обмеження спілкування через мережі.</p> <p><i>Використовує</i> цифрові пристрої для пошуку інформації, творчості та співпраці.</p> <p><i>Користується</i> різними джерелами інформації (книги, альбоми, запитання до друга тощо).</p> <p><i>Застосовує</i> інформацію з вебджерела для навчальних потреб.</p>	<p>Вчити з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей, висловлювати оцінне ставлення до спілкування через мережі.</p> <p>Формувати пошуковий інтерес за рахунок показу можливостей цифрових пристроїв.</p> <p>Вчити застосовувати інформацію з вебджерела для навчальних потреб.</p> <p>Розвивати сприймання різної модальності (зорові, тактильні, слухові) з опорою на опрацювання інформації з різних джерел.</p>
5. Змістова лінія «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві»		
Дотримується правил безпечної роботи; захищає свій інформаційний простір; розпо-	<p><i>Дотримується</i> безпечного режиму роботи з цифровими пристроями.</p> <p><i>Повідомляє</i> про зміни свого само-</p>	Розвиток логічного мислення на основі диференціації понять «безпека» та «небезпека» за відмінними ознаками, вміння

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
відає про проблеми дорослим.	почуття дорослим. <i>Аргументує</i> необхідність конфіденційності паролів. <i>Дотримується</i> правил безпечної роботи з цифровими пристроями та в мережах. <i>Зберігає</i> конфіденційність особистої інформації та пояснює необхідність цього. <i>Розпізнає</i> інформацію небезпечного змісту та повідомляє про це дорослих. <i>Звертається</i> по допомогу, коли є сумніви з приводу змісту чи співрозмовника в мережах та реальному житті.	провести аналогії (за заданим педагогом алгоритмом, з опорою на власний досвід). Формування поняття «самопочуття» на основі аналізу та узагальнення зовнішніх та внутрішніх ознак. Засвоює нові слова з абстрактним значенням та диференціює їх з опорою на контекст та наочні опори (самопочуття, конфіденційність, безпека, безпечна поведінка). Розвивати аналітичне мислення щодо розпізнавання інформації небезпечного змісту та при виникненні сумнівів формувати вміння, за потреби звернутися до дорослого. Формування діалогічного мовлення та вживання звертання. Розвивати почуття вла-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		сної гідності та поваги до інших за рахунок розвитку емоційного інтелекту.
Зважає на технічні можливості цифрових пристроїв для спілкування, зокрема з людьми з особливими потребами, поважає приватність повідомлень, толерантно ставиться до відмінностей культур, традицій і різних думок.	<p><i>Коректно реагує</i> на висловлювання, з яким не погоджується.</p> <p><i>Розрізняє</i> приватну та публічну інформацію.</p> <p><i>Виявляє</i> доброзичливе ставлення до інших – безпосередньо та через мережі.</p> <p><i>Повідомляє</i> дорослих про образи та цькування.</p>	<p>Формувати навички спілкування й вміння коректно реагувати на різного штибу критичні зауваження з боку співрозмовників.</p> <p>Розвивати критичне ставлення до інформації різного виду за рахунок розігрування різних моделей поведінки в створених ігрових ситуаціях.</p> <p>Стимулювати до спілкування в захищених мережових спільнотах для обміну думками, виконання спільних завдань, пошуку інформації для навчання.</p> <p>Розвивати діалогічне мовлення. Формувати вміння добирати влучні та доречні лексичні одиниці для перекладу позитивних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		емоційних станів в усно-мовленнєву форму.
Зазначає авторство власних робіт; виявляє повагу до авторства інших осіб.	<p><i>Зазначає</i> авторство власних робіт (прізвище, ім'я, да-ту), доводить його. <i>Не списує та й не дає списувати</i>, аргументовано доводячи свою позицію.</p> <p><i>Вказує</i> авторів тих матеріалів, які використовує у своїх.</p>	<p>Формувати в учнів вміння цінувати своє надбання, пишатися ним та певним чином його зазначати на основі використання прикладу, наданого вчителем.</p> <p>Розвивати зорово-просторове орієнтування на екрані цифрових пристроїв.</p> <p>Формувати вміння дотримуватися правил використання власних і чужих творів, виявляти повагу до матеріалів інших авторів.</p> <p>Формувати етичні норми та повагу до інтелектуальної власності інших.</p> <p>Формувати розуміння того, що кожен учень має особисту відповідальність щодо якості засвоєних ним знань.</p>

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Я у світі інформації»		
<p>Пояснює основні інформаційні процеси в близькому для себе середовищі (дім, школа, вулиця) на основі власних спостережень.</p>	<p><i>Наводить</i> приклади інформаційних процесів у близькому для себе середовищі та <i>описує</i> їх.</p> <p><i>Визначає</i> учасників інформаційних процесів та описує їхню інформаційну взаємодію.</p> <p><i>Пояснює</i> переваги та обмеження цифрових пристроїв, інформаційних технологій для опрацювання інформації.</p> <p><i>Відстежує</i> здійснення інформаційного процесу та виявляє порушення (наприклад, момент виникнення шуму).</p>	<p>Розвивати логічне мислення на основі розумових дій узагальнення, конкретизації та систематизації про ознаки та властивості інформаційних процесів у близькому середовищі.</p> <p>Формувати вміння будувати невеликі монологічні вислови (описи) з опорою на наочність, запитання, опорні слова для опису інформаційної взаємодії учасників інформаційних процесів.</p> <p>З урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей вчити пояснювати переваги та обмеження цифрових пристроїв, інформаційних технологій для опрацювання інформації.</p> <p>Розвивати сприймання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		різної модальності (зорові, тактильні, слухові) на основі уміння аналізувати та диференціювати отримані сигнали.
Знаходить інформацію, зберігає дані на цифрових носіях, перетворює інформацію з однієї форми на іншу за допомогою поданих шаблонів, порівнює різні способи представлення інформації, аналізує та впорядковує послідовності.	<p><i>Робить</i> висновок щодо способу подання інформації (текстова, графічна, числова, звукова, відео тощо).</p> <p><i>Шукає</i> інформацію за ключовими словами та зберігає результати пошуку.</p> <p><i>Знаходить</i> інформацію, що підтверджує чи спростовує просте твердження.</p> <p><i>Добирає</i> пристрої та інструменти для отримання даних необхідного типу.</p> <p><i>Обирає</i> спосіб збереження інформації та відповідний носій даних.</p> <p><i>Заносить</i> дані в</p>	<p>Вчити формулювати з допомогою вчителя висновки, на основі всебічного аналізу й узагальнення істотних ознак способів подання інформації (текстова, графічна, числова, звукова, відео тощо).</p> <p>Відпрацювати на практичному рівні алгоритм пошуку інформації в Інтернеті з подальшим підбором необхідної за допомогою вчителя.</p> <p>Відпрацьовувати алгоритм дії збереження інформації за зразком, а потім самостійно.</p> <p>Здійснювати розвиток аналітико-синтетичної діяльності в процесі</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>попередньо створену та готову до використання базу (щоденник погоди, читацький щоденник чи блог, таблицю тощо).</p> <p><i>Наводить</i> приклади того, що одні й ті ж дані можна представляти більш ніж одним способом чи кодуванням.</p> <p><i>Обирає</i> спосіб представлення даних для різних життєвих ситуацій.</p> <p><i>Виконує</i> кодування/розкодування повідомлень за запропонованим правилом.</p> <p><i>Заповнює</i> шаблони, схеми за наведеним зразком.</p> <p><i>Знаходить</i> пропущені та/або помилкові дії у знайомій послідовності, <i>виправляє</i> помилки в ній.</p>	<p>сприймання й абстрагування зовнішніх ознак пристроїв для отримання даних необхідного типу.</p> <p>За допомогою наведених запитань вчителя вчити обирати спосіб збереження інформації та відповідний носій даних.</p> <p>Розвивати sukcesивно-симультанні синтези на основі структурування інформації у попередньо створених та готових до використання баз.</p> <p>Уточнювати та розширювати уявлення про способи представлення інформації та кодування за умов багаторазового повторення формулювань прикладів.</p> <p>Формувати уявлення про те, що інформацію повідомлень можна перевести з однієї форми</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Складає прості схеми та дає відповіді на запитання, користуючись такими схемами.</i></p> <p><i>Представляє якісні дані графічно.</i></p> <p><i>Вирізняє способи графічного представлення кількісних і якісних характеристик (організаційні діаграми – діаграми та графіки).</i></p> <p><i>Упорядковує об'єкти за заданими та самостійно визначеними ознаками.</i></p> <p><i>Пропонує різні способи впорядкування об'єктів (за різними властивостями).</i></p>	<p>подачі в іншу для зручності її зберігання, передачі та обробки, на основі багаторазових повторів представлених вчителем алгоритмів.</p> <p>Вчити учнів заповнювати шаблони, схеми за наведеним зразком за умов додаткових завдань на розвиток зорово-просторового орієнтування й зорової пам'яті на основі застосування логічних прийомів запам'ятовування.</p> <p>Формувати пильність та уважність при аналізі знайомих послідовностей, алгоритмів на основі попередньо відпрацьованих завдань з формування дії самоконтролю.</p> <p>З опорою на зразки та шаблони створення алгоритмів та схем формувати вміння самостійно складати прості схеми.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати зв'язне мовлення на основі уміння формулювати чіткі та повні відповіді на запитання з опорою на схеми та шаблони.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі класифікації об'єктів за заданими та самостійно визначеними ознаками.</p> <p>Розвивати словесну пам'ять на основі запам'ятовування слів, що позначають способи графічного представлення за рахунок проведення попередньої словникової роботи.</p>
<p>Класифікує об'єкти за їхніми властивостями, зіставляє ознаки моделей реального та цифрового світу, аналізує вплив подій на властивості, до-</p>	<p><i>Визначає</i> об'єкти, їхні властивості та значення.</p> <p><i>Визначає</i> групи об'єктів за їхніми властивостями, дає їм назви.</p> <p><i>Групує</i> об'єкти (та/або повідомлення, предмети,</p>	<p>Формувати операції аналізу, порівняння, класифікації на простому, близькому до досвіду й зрозумілому дитині дидактичному матеріалі з допомогою вчителя, пізніше – самостійно.</p> <p>Здійснювати перенос</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
сліджує об'єкти за допомогою створених моделей.	<p>елементи тощо) за заданими чи самостійно визначеними ознаками.</p> <p><i>Знаходить</i> помилки в групуванні об'єктів та пояснює їх.</p> <p><i>Висловлює</i> припущення щодо події, яка змінила значення властивості об'єкта, прогнозує зміни значень властивостей залежно від настання події.</p> <p><i>Називає</i> оригінальні відповідники інформаційних та реальних моделей (глобус як модель Землі, автомобільні моделі, план приміщення тощо).</p> <p><i>Експериментує</i> з доступними моделями, <i>фіксує</i> зміни, що відбуваються, <i>прогнозує</i> резуль-</p>	<p>засвоєних способів визначення властивостей та значень при аналізі об'єктів цифрового світу з допомогою вчителя.</p> <p>Збагачувати словниковий запас за рахунок проведення попередньої словникової роботи.</p> <p>Вчити формулювати припущення й висновки на основі заданого алгоритму причинного пояснення.</p> <p>Розвивати в учнів вербально-логічне мислення на основі вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, які пояснюються загальними законами (зміни значень властивостей залежно від настання події).</p> <p>За умов додаткових вправ, спрямованих на дослідження доступних моделей, активізувати процеси запам'ятовування, збереження та-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	тат експерименту. <i>Переводить</i> задачу/проблему з однієї форми представлення в іншу (текстову в графічну, в короткий запис тощо).	відтворення інформації зорової і слухової модальності.
Висловлює припущення про достовірність інформації, отриманої з цифрових джерел, розрізняє факти та судження.	<i>Розрізняє</i> істинні та хибні висловлювання. <i>Порівнює</i> тексти з хибною та правдивою інформацією. <i>Зважає</i> на те, що в Інтернеті розміщують повідомлення люди з різними намірами, зокрема й з комерційною метою. <i>Знаходить</i> інформацію про нові ідеї та поняття, у разі сумніву <i>шукає</i> підтвердження з різних джерел. <i>Визначає</i> джерела, потрібні для підтвердження чи	Формувати зоровий та слуховий контроль під час визначення хибних та істинних висловлювань, попередньо відпрацьовуючи ці операції на більш простому для сприймання матеріалі, що пов'язаний з побутовим досвідом дитини. Формувати аналіз, порівняння й зіставлення текстів з хибною та правдивою інформацією з допомогою вчителя за умови попереднього розбору цих текстів з ним (вчитель розставляє логічні акценти, що будуть опорними для дитини).

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>спростування інформації.</p> <p><i>Визначає</i>, чи вказаний автор статті.</p> <p><i>Ідентифікує</i> час розміщення відомостей.</p> <p><i>Розпізнає</i> надійні та ненадійні джерела інформації за URL-адресою (<i>розпізнає</i> основні доменні імена).</p> <p><i>Розпізнає</i> факти та судження в життєвих ситуаціях.</p>	<p>Формувати в дитини пильність щодо інформації, представленої в Інтернеті, і вчити визначати з допомогою дорослого, а потім самостійно час розміщення відомостей, автора статті та розпізнавання основних доменних імен та їхню надійність.</p> <p>Спонукаати та стимулювати пошуковий інтерес шляхом залучення до кола пошуків інформації, що відповідає інтересам та захопленням дитини.</p>
2. Змістова лінія «Моя цифрова творчість»		
<p>Розробляє алгоритми (зокрема для власної чи групової діяльності) з послідовних дій, умов, повторень.</p>	<p><i>Визначає</i> логічну послідовність подій.</p> <p><i>Ідентифікує</i> об'єкти на основі схем за допомогою запитань з відповідями «Так/Ні» (наприклад, класифікація тварин:</p>	<p>Розвивати логічне мислення на основі уміння встановлювати послідовність подій на прикладах та з допомогою вчителя.</p> <p>Відпрацьовувати поняття алгоритму та неалгоритму на предметах та явищах нав-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>має шерсть, має крила, має зуби – кажан).</p> <p><i>Розпізнає</i> алгоритмічну та неалгоритмічну послідовність дій і наслідки порушення логіки подій.</p> <p><i>Формулює</i> логічні висловлювання з конструкціями «якщо – то...», «що буде, якщо змінити порядок інструкцій?».</p> <p><i>Формулює</i> логічні висловлювання з конструкціями «не», «і», «або».</p> <p><i>Розпізнає</i> послідовність повторюваних дій та <i>замінює</i> їх алгоритмічною конструкцією циклу.</p> <p><i>Розрізняє</i> цикли з повторенням заданої кількості разів та до виконання умови.</p>	<p>колишньої дійсності.</p> <p>Формувати самоконтроль за виконанням алгоритму за рахунок кількарізкових повторень.</p> <p>Формувати вміння будувати зв'язні логічні висловлювання з конструкціями «якщо – то...», «що буде, якщо змінити порядок інструкцій?» на основі фразового конструктору та за допомогою вчителя.</p> <p>Формувати вміння будувати зв'язні логічні висловлювання з конструкціями «не», «і», «або» з опорою на схеми.</p> <p>Формувати самоконтроль за виконанням алгоритму за рахунок кількарізкових повторень.</p> <p>За підказками вчителя вчити розпізнавати алгоритми в різних спо-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Розпізнає</i> алгоритми в різних способах подання під час розв'язання задач у повсякденній діяльності.</p> <p><i>Складає</i> лінійні, розгалужені й циклічні алгоритми на основі їхнього словесного опису для власної чи групової діяльності.</p>	<p>собах подання під час розв'язання задач у повсякденній діяльності та складати лінійні, розгалужені та циклічні алгоритми на основі їхнього словесного опису для власної чи групової діяльності.</p>
<p>Створює згідно з планом або алгоритмом прості програми та налагоджує їх; прогнозує і формулює очікуваний результат створеної програми.</p>	<p><i>Створює</i> просту програму в навчальному середовищі на основі наданого алгоритму та налагоджує її.</p> <p><i>Формулює</i> очікуваний результат виконання створеної програми для різних початкових даних/сценаріїв роботи програми.</p> <p><i>Порівнює</i> отриманий результат програми з очікуваним.</p>	<p>Вчити учнів створювати прості програми в навчальному середовищі з опорою на поданий вчителем алгоритм.</p> <p>Формувати самоконтроль за виконанням алгоритму за рахунок кількарізних повторень.</p> <p>Стимулювати та заохочувати до використання простих висловлювань під час формулювання припущень та опису виконаних дій.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Висловлює</i> припущення щодо причини отримання неочікуваного результату.	Формувати вміння контролювати фонетичний бік мовлення відповідно до індивідуальних мовленнєвих можливостей дитини.
Розкладає задачі на прості, які виконуються згідно з окремими інструкціями чи послідовністю інструкцій, і навпаки (компонує).	<i>Визначає</i> блоки команд, за допомогою яких можна розв'язати задачу. <i>Укладає</i> блоки команд у правильному порядку для розв'язання задачі. <i>Визначає</i> логічні помилки в розбитті алгоритму на блоки чи при компонуванні алгоритму з блоків.	Формувати вміння визначати блоки команд як ключові елементи алгоритму та використовувати їх у правильному порядку для розв'язання задачі за умови контролю з боку педагога щодо правильно визначеної послідовності. Використовувати зорові маркери для полегшення самоконтролю та розуміння етапу виконання завдань. Продовжувати відпрацьовувати поняття алгоритму при послідовному виконанні команд та блоків команд, об'єднаних з допомогою вчителя.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Створює інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності.	<p><i>Створює</i> документи для збереження даних, комунікації та поширення результатів діяльності індивідуальної або групової роботи за допомогою цифрових пристроїв та програм.</p> <p><i>Налаштовує</i> основні інструменти комп'ютерної програми для створення простих зображень.</p> <p><i>Заповнює</i>, доповнює таблицю інформацією на основі спостережень чи вимірювань.</p> <p><i>Створює</i> прості мультимедійні продукти за підтримки вчителя/вчительки, членів сім'ї або інших учнів.</p>	<p>Практично відпрацювати отримані раніше знання з дотриманням послідовних схем дій під час створення документів для збереження даних, комунікації та поширення результатів діяльності індивідуальної або групової роботи за допомогою цифрових пристроїв та програм із залученням допомоги вчителя (за потреби).</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання й зорово-просторове орієнтування при створенні простих зображень та при роботі з таблицями, мультимедійними продуктами.</p> <p>Розвивати зорово-просторовий гнозис, що буде опорою для орієнтування в табличних даних.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Вдосконалює</i> зовнішній вигляд створених інформаційних продуктів, використовуючи можливості комп'ютерних програм.</p> <p><i>Обирає</i> спосіб та представляє результати індивідуальної або групової роботи.</p>	<p>Вчити учнів створювати прості мультимедійні продукти за підтримки вчителя й зразком.</p> <p>Формувати просторові уявлення на основі одночасного зорового сприймання зовнішнього вигляду створених інформаційних продуктів.</p> <p>Спонукаати та заохочувати до презентації результатів індивідуальної або групової роботи за рахунок опори на алгоритм представлення.</p>
3. Змістова лінія «Комунікація та співпраця»		
<p>Керує своїми діями та пояснює власний внесок у спільний результат роботи команди, коментує успішні та невдалі кроки в процесі роботи.</p>	<p><i>Складає</i> план виконання роботи за допомогою вчителя/вчительки.</p> <p><i>Визначає</i> відмінності ролей у групі.</p> <p><i>Розподіляє</i> ролі в групі з того переліку ролей, які надає вчитель/вчителька.</p>	<p>Вчити учнів створювати план виконання роботи з допомогою вчителя з опорою на наочність й опорні схеми.</p> <p>Формувати вміння працювати в групі й розподіляти та виконувати різні ролі.</p> <p>Виховувати прагнення доводити спільно</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Виконує</i> роль, яку пропонує група в результаті обговорення.</p> <p><i>Отримує</i> та <i>порівнює</i> відгуки на створений інформаційний продукт для вдосконалення проєкту.</p> <p><i>Надає</i> конструктивний зворотний зв'язок, пояснює, чому важливо працювати разом.</p>	<p>розпочату справу до кінця, шляхом відпрацювання алгоритму завершення справ та аналізу й порівняння різниці між незавершеною справою та доведеною до кінця. Розвивати емоційно-вольову сферу на основі формування початкових уявлень про співпрацю, вміння домовлятися та розподіляти обов'язки з допомогою дорослого.</p> <p>Виховувати активну життєву позицію та лідерські якості шляхом підтримки ініціатив з боку вчителя.</p> <p>Створювати умови для реалізації інтересів і здібностей учнів.</p> <p>Формувати вміння за допомогою додаткових запитань учителя робити обґрунтовані висновки щодо важливості сумісної праці.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Розвивати навички діалогічного мовлення та стимулювати мовленнєву активність.
4. Змістова лінія «Я і цифрові пристрої»		
Обирає цифрове середовище, пристрої, засоби для розв'язання життєвої задачі/проблеми, пояснює свій вибір.	<p><i>Пояснює</i> роботу комп'ютерної системи, що складається із сукупності взаємопов'язаних пристроїв.</p> <p><i>Збирає</i> інформацію за допомогою цифрових пристроїв (фотографує записує, диктує тощо).</p> <p><i>Описує</i> взаємодію пристроїв комп'ютерної системи, їхні можливості та обмеження.</p> <p><i>Обирає</i> зручні для себе способи роботи з пристроями введення та виведення даних, упевнено <i>користується</i> цими способами роботи.</p> <p><i>Використовує</i> циф-</p>	<p>Розвивати навички мовленнєвого мовлення з опорою на аналіз ситуації, про яку йтиметься у вислові, формувати вміння визначати в ній головне та другорядне, планувати вислів, послідовно викладати думки, завершувати зв'язний вислів висновком чи міркуванням (з опорою на план).</p> <p>Збагачувати словник на основі розширення знань та уявлень про комп'ютер та його складові елементи, зіставляючи реальні об'єкти з їхніми назвами та описом функціоналу.</p> <p>Вчити використовувати цифрові пристрої</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>рові пристрої для орієнтування в просторі і часі.</p> <p><i>Описує</i> усі головні функції доступних комп'ютерних пристроїв.</p> <p><i>Порівнює</i> подібні функції різних цифрових пристроїв.</p> <p><i>Оцінює</i> переваги та обмеження цифрових пристроїв для збирання, зберігання й відображення даних за наданими критеріями.</p>	<p>для орієнтування в просторі та часі з опорою на зіставлення пристрою з його функціями.</p> <p>Формувати виконання поетапних логічних дій порівняння, спираючись на відмінні ознаки та спільні, переходячи до визначення суттєвих та пріоритетних.</p>
<p>На лаштовує для власних потреб відповідне програмне середовище; визначає за допомогою правильної термінології збої у роботі доступних цифрових пристроїв, усу-</p>	<p><i>Визначає</i> прості апаратні та програмні збої, які можуть траплятись під час користування технікою.</p> <p><i>Усуває</i> прості несправності (перезавантажити пристрій, перевірити живлення, перевірити наявність</p>	<p>Формувати правильні уявлення про роботу техніки, програм та програмні чи апаратні збої, шляхом зіставлення закономірностей та особливостей їхнього робочого стану та збоїв.</p> <p>За підказками вчителя відпрацьовувати алгоритм дії для усунення</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>ває прості несправності.</p>	<p>мережі, закрити й знову відкрити програму). <i>Використовує</i> програми, ігри та сайти, зважаючи на свій вік. <i>Досліджує</i> комп'ютерні програми для того, щоб дізнатися про їхні можливості. <i>Розпізнає</i>, де зберігається програма та її дані (на пристрої чи онлайн). <i>Налаштовує</i> відповідне програмне середовище для зручної роботи.</p>	<p>простих несправностей й виходу з проблемних ситуацій. Спонукає пошуковий інтерес, підтримувати прагнення до досліджень комп'ютерних програм, ігор і сайтів відповідно до віку. Розвивати вміння планувати зв'язний вислів, створювати невеликі монологічні вислови за планом та опорою на наочність. Розвивати вміння слухати, діяти за інструкцією вчителя для досягнення успіху при виконанні завдань.</p>
<p>Співпрацює та спілкується в захищених мережевих спільнотах для обміну думками, виконання спільних завдань, пошуку інформації та навчання.</p>	<p><i>Добирає</i> спосіб передачі інформації. <i>Використовує</i> онлайнові ресурси (електронну пошту, форуми, середовища спільної роботи) для спільної діяльності та обміну думками. <i>Переміщується</i> веб-</p>	<p>За допомогою навідних запитань вчителя вчити обирати спосіб передачі інформації. Стимулювати до спілкування, використовуючи онлайнові ресурси (електронну пошту, форуми, середовища спільної роботи) для спільної діяльності та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>сторінками з використанням гіперпосилань.</p> <p>Виконує простий пошук за ключовими словами, використовуючи пошукові системи в безпечному режимі.</p> <p>Структурує й впорядковує обрані вебресурси.</p> <p>Розрізняє вебресурси навчального та іншого призначення.</p> <p>Доброзичливо та конструктивно коментує навчальні ресурси в захищеному середовищі.</p> <p>Досліджує різні джерела цифрових даних, напр. онлайн-енциклопедії.</p>	<p>обміну думками, обираючи захищені мережеві спільноти з допомогою дорослих.</p> <p>Формувати в учнів вміння формулювати та оформлювати чіткі та короткі висловлювання в письмовій формі (за потреби з допомогою вчителя).</p> <p>Розвивати монологічні й діалогічні форми усного мовлення під час відповідей та коментарів.</p> <p>Стимулювати до пошуку інформації, яка близька інтересам та захопленням дитини.</p>
5. Змістова лінія «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві»		
Відповідально використовує	<i>Дотримується</i> стратегій уникнення	Розвивати уважність при дотриманні стра-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
технології для власної безпеки, регулює власний час роботи з цифровими пристроями, обговорює різні наслідки використання інформаційних технологій у школі, на вулиці, вдома тощо.	<p>проблем, що впливають з необачного використання комп'ютерних пристроїв та мереж (вихід з облікового запису, щоб ним не скористались інші, приватність особистої інформації).</p> <p><i>Дотримується</i> часових обмежень користування цифровими пристроями.</p> <p><i>Дотримується</i> погоджених правил поведінки онлайн вдома та в школі.</p> <p><i>Звертається</i> до дорослих, якщо відчуває занепокоєння під час використання цифрових пристроїв чи програм.</p> <p><i>Узгоджує</i> з дорослими завантаження файлів та програм.</p> <p><i>Розрізняє</i> приватну та публічну інфор-</p>	<p>тегій умов уникнення проблем, що впливають з необачного використання комп'ютерних пристроїв та мереж на основі інсценування ігрових ситуацій та при вирішенні проблемних завдань.</p> <p>Формувати часові уявлення під час роботи з цифровими пристроями, залучаючи таймери зі звуковими та зоровими сигналами.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі уміння абстрагувати та порівнювати приватну та публічну інформацію (з опорою на наочність).</p> <p>Формувати ігровими методами й за допомогою створення ігрових ситуацій навички дотримання погоджених правил поведінки з подальшим моделю-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	мацію, зокрема ту, якою можна ділитися онлайн. <i>Порівнює</i> сильні та слабкі паролі.	ванням і самостійним пошуком розв'язання проблемних ситуацій на основі певних правил і норм поведінки. Вчити визначати потребу в допомозі та звертатися до вчителя щодо узгодження своїх дій із завантаження файлів і програм.
Добирає належні засоби для спілкування з іншими особами, зокрема з людьми з особливими потребами безпосередньо та через Інтернет, усвідомлює відповідальність за свою діяльність в Інтернеті; рекомендує цікаві та безпечні сайти своїм друзям.	<i>Визначає</i> позитивну й негативну соціальну та етичну поведінку щодо використання технологій. <i>Добирає</i> оптимальні форми подання інформації під час спілкування з людьми з особливими потребами та іншої культури безпосередньо та в мережі. Ідентифікує прийнятну та неприйнятну поведінку в	Розвивати вербально-логічне мислення на основі пояснення значення та переваги добрих взаємин між людьми, міркувань про причини конфліктів і їхніх можливих наслідків. Формувати усвідомлене розуміння та розрізнення позитивної і негативної соціальної та етичної поведінки щодо використання технологій шляхом встановлення причинно-наслідкових зав'яз-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>цифровому середовищі.</p> <p><i>Висловлює</i> занепокоєння з приводу сумнівних контактів та змісту в мережі.</p> <p><i>Пояснює</i> наслідки поширення інформації в мережі.</p> <p><i>Використовує</i> відомі йому/їй технології і пристрої для оптимального спілкування з іншими людьми.</p>	<p>ків між подіями й емоціями, порушеннями правил і відповідальністю.</p> <p>Розвивати в учнів почуття власної гідності та поваги до інших за рахунок розвитку емоційного інтелекту.</p> <p>Розвивати форми діалогічного мовлення на основі засвоєння навичок культури спілкування зі старшими та молодшими школярами, дорослими, з людьми з особливими потребами.</p> <p>Розвивати аналітичне мислення щодо розпізнавання сумнівних контактів та змісту в мережі.</p>
<p>Відвідує тільки корисні та безпечні сайти; дотримується правил використання власних і чужих творів.</p>	<p><i>Шанує</i> права творців інформаційних продуктів.</p> <p><i>Цитує</i> та <i>вказує</i> джерела запозичених ідей чи матеріалів.</p> <p><i>Прогнозує</i> наслід-</p>	<p>Продовжувати формувати шанобливе ставлення до праці іншого, спираючись на приклади, наведені вчителем, та на власний досвід. Формувати вміння дотримуватися правил</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ки плагіату в повсякденному житті та онлайн.</p> <p><i>Не списує і не дає списувати.</i></p> <p><i>Поважає</i> приватність інформації інших.</p> <p><i>Уникає</i> небезпечних та некорисних сайтів.</p>	<p>використання власних і чужих творів шляхом показу прикладу наведення цитування та посилання на авторів.</p> <p>Формувати етичні норми та повагу до інтелектуальної власності інших, донести наслідки плагіату в повсякденному житті та онлайн.</p> <p>Формувати розуміння того, що кожен учень має особисту відповідальність щодо якості засвоєних ним знань.</p> <p>Розвивати аналітичне мислення щодо розпізнавання інформації небезпечного змісту.</p>

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Галина Грибань

Швидкий темп науково-технічного розвитку та суспільства в цілому має як позитивні, так і негативні наслідки щодо зростання кількості факторів, які негативно впливають на здоров'я людини та стан довкілля. Загострюється потреба в організації такого навчання, яке було б спрямоване на збереження й зміцнення здоров'я учнів та формування в них навичок безпечної поведінки.

З огляду на це як ніколи залишається актуальною розробка таких освітніх галузей, які б забезпечували орієнтацію на виховання в учнів свідомого ставлення до власного здоров'я як найвищої соціальної цінності, формування основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я, оволодіння навичками безпечної для особистого здоров'я та здоров'я інших людей поведінки.

Соціальна й здоров'язбережувальна освітня галузь включена до переліку галузей Типової освітньої програми початкової освіти, розробленої під керівництвом Шияна Р.Б. Для досягнення учнями з тяжкими порушеннями мовлення обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти, розроблено рекомендації педагогам, що відображають корекційно-розвивальну спрямованість навчання.

Соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь має на меті формування самостійності учня/учениці, його/її соціальної залученості та активності через формування здорового способу життя, розвиток підприємливості, здатності до співпраці в різних середовищах, впевненості в собі та доброчесності для безпеки, добробуту та сталого розвитку.

Корекційно-розвивальна спрямованість навчання визначена відповідно до змісту навчального матеріалу та навчальних досягнень учнів стосовно пізнавальної сфери (розвиток сприй-

мання, пам'яті, уявлення, мислення, мови та мовлення, уваги), емоційно-вольової та особистісної сфер діяльності. Актуальним залишається врахування міжпредметних зв'язків з іншими освітніми галузями. Якісному засвоєнню змісту соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі здобувачами освіти з важкими порушеннями мовлення сприятиме проведення уроків шляхом залучення практичної та ігрової діяльності, впровадження в навчання створених інсценованих ситуацій та повноцінних уроків-інсценувань. Теоретичні основи та алгоритми потребують поурочного практичного підкріплення та формування практичних вмінь і навичок. Навчальний матеріал та його виклад мають бути доступними відповідно до індивідуального рівня розвитку учнів і враховувати рівень розвитку мовлення. Система багаторазових повторень, уточнень матеріалу, наведення прикладів на матеріалі, що є близьким до досвіду й інтересів учнів, сприятиме успішному опануванню, а головне – практичному втіленню набутих знань у повсякденні. Важливим у засвоєнні змісту зазначеної освітньої галузі виступає використання додаткових вправ, що сприяли б активізації процесів запам'ятовування, збереження та відтворення інформації зорової і слухової модальності.

Зміст соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі структуровано за трьома змістовими лініями: «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».

Змістова лінія «Безпека» передбачає розвиток умінь безпечної поведінки вдома, у школі та в природному й техногенному середовищах, прогнозування наслідків небезпечних дій, визначення впливів на вибір безпечної поведінки, дотримання правил (дорожнього руху, використання побутової техніки та побутової хімії тощо) та відповідального ставлення до особистої безпеки й безпеки інших.

Змістова лінія «Здоров'я» спрямована на формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності та поведінки через

набуття навичок здорового способу життя, розвиток позитивної самооцінки, критичного мислення, умінь ухвалювати зважені рішення, відповідально ставитися до власного здоров'я та здоров'я тих, хто поряд, і протидіяти негативним соціальним чинникам.

Змістова лінія «Добробут» забезпечує розвиток етичної поведінки в соціумі, вміння вчитися та формування позитивного ставлення до навчання, усвідомлення важливості здорового способу життя для добробуту, розвиток підприємливості й споживчої культури для оптимального використання ресурсів та забезпечення добробуту, орієнтацію учнів на відповідальне ставлення до безпеки та здоров'я як до найважливіших життєвих цінностей.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Безпека»		
Розпізнає та описує небезпеку вдома, в школі та навколишньому світі.	<i>Розпізнає</i> ситуації небезпеки вдома, на вулиці або в школі та пояснює, що робити в цих ситуаціях. <i>Пояснює</i> ситуації, у яких побутові прилади, певні речовини можуть бути небезпечними для людини. <i>Описує</i> дії, доцільні в разі небезпеч-	Формувати початкові поняття про небезпеку (небезпечні місця вдома, на вулиці та в школі, небезпечні ігри). Розвивати мислення на основі формування умінь визначати правила безпечної поведінки. Виховувати обережність та уважність. Збагачувати уявлення

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ної ситуації з вогнем, водою, газом, вибухонебезпечними предметами та речовинами.</p> <p><i>Описує</i> дії, доцільні в разі контакту з незнайомою людиною.</p> <p><i>Розпізнає</i> предмети, до яких не можна торкатися (забуті сторонніми людьми речі, зброя тощо).</p>	<p>про предмети навколишнього середовища та їхні властивості.</p> <p>Розвивати сприймання та мислення на основі формування вміння визначати небезпечні предмети.</p> <p>Формувати особистісні якості: уважність, обережність, спостережливість.</p> <p>Розвивати мовлення на основі збагачення словникового запасу словами-назвами небезпечних предметів.</p>
<p>Пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки.</p>	<p><i>Пояснює</i> можливі наслідки для себе від власної необачної поведінки вдома.</p> <p><i>Пояснює</i> можливі небезпеки, з якими може стикатися людина в доквіллі.</p> <p><i>Прогнозує</i> наслідки небезпечної поведінки з підозрілими предметами,</p>	<p>Розвивати в учнів логічне мислення на основі абстрагування та узагальнення ознак безпечної поведінки.</p> <p>Формувати емоційно-позитивне відношення дитини до себе та інших людей на основі ціннісного відношення до життя та здоров'я, засвоєння соціально схвалених еталонів по-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	забутими речами, вибуховими пристроями та зброєю.	ведінки (безпечні правила поведінки вдома та в довкіллі). Формувати поняття «підозрілий предмет» на основі абстрагування, узагальнення й диференціації спільних і відмінних ознак різних предметів, забутих речей, вибухових пристроїв і зброї.
Визначає позитивний і негативний вплив на вибір здорової та безпечної поведінки.	<i>Розрізняє</i> корисні та шкідливі впливи на вибір безпечної поведінки з боку батьків, учителів, друзів, ЗМІ тощо. <i>Пояснює</i> , як правила та їхнє дотримання впливають на безпеку в довкіллі, зокрема вдома чи в школі.	Формувати вміння порівнювати власну поведінку з поведінкою інших дітей, прогнозувати можливі наслідки (за допомогою педагога). Формувати емоційно-позитивне ставлення дитини до себе на основі засвоєння соціально схвалених еталонів поведінки. Розвивати зв'язне мовлення, вчити висловлювати власні міркування щодо правил поведінки та вплив їх-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		нього дотримання на безпеку в довкіллі, зокрема вдома, у школі.
Вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя та здоров'я.	<i>Обирає</i> безпечну дорогу, <i>розробляє</i> безпечний <i>маршрут</i> до/зі школи з урахуванням правил дорожнього руху. <i>Обирає</i> свої дії як учасник дорожнього руху з найменшим ризиком.	Формувати в учнів просторові уявлення на основі уміння розрізняти складові частини вулиці (проїжджа частина, тротуар, пішохідний перехід). Розвивати лексичний запас (складові вулиці: проїжджа частина, дорога, узбіччя дороги, тротуар, пішохідна доріжка, перехід, перехрестя; учасники дорожнього руху: водії, пішоходи, велосипедисти, скейтери, самокатери). Розвивати концентрацію та переключення уваги під час вивчення алгоритму переходу вулиці.
Пояснює, від чого залежить безпека вдома, у школі та в	<i>Пояснює</i> правила безпечної поведінки вдома (з побутовими приладами,	Розвивати зв'язне мовлення на основі формування розуміння правил безпечної пове-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
навколишньому світі.	<p>речовинами тощо). <i>Дотримується</i> правил безпечної поведінки в різних ситуаціях. <i>Розрізняє</i> основні знаки та символи дорожнього руху. <i>Розрізняє</i> підозрілі предмети (забуті речі, зброя та її елементи тощо) та пояснює, куди і як звернутися з повідомленням про знахідку.</p>	<p>дінки вдома (з побутовими приладами, речовинами тощо). Відпрацьовувати в ігрових варіаціях правила безпечної поведінки в різних ситуаціях. Формувати в учнів зорове сприймання на основі дії зіставлення за наочними опорами прикладів основних знаків та символів дорожнього руху з відповідними реакціями й правилами поведінки. Розвивати логічне мислення на основі вміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати ознаки підозрілих предметів (забуті речі, зброя та її елементи тощо) з опорою на наочність. Відпрацьовувати за допомогою вчителя алгоритм дій у разі виявлення підозрілих предметів.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Розрізняє, до кого та як звернутися за допомогою; описує приклади такої діяльності.	<p><i>Визначає</i> осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки.</p> <p><i>Описує</i> приклади діяльності служб допомоги в небезпечних ситуаціях та ідентифікує їхні телефони.</p> <p><i>Демонструє</i>, як попросити допомоги при потребі.</p> <p><i>Пояснює</i>, яку просту першу допомогу можна надати.</p>	<p>В ігрових ситуаціях та наочних прикладах за допомогою вчителя, а потім самостійно відпрацьовувати алгоритми дій у разі небезпеки.</p> <p>Розвиток словесної пам'яті на основі запам'ятовування й відтворення цифрових образів номерів телефонів відповідних служб.</p> <p>Формувати форми монологічного й діалогічного мовлення шляхом створення інсценованих ситуацій, що потребують звернення по допомогу.</p> <p>Вчити учнів розпізнавати стани людей з опорою на предметні й сюжетні картинки з метою виявлення ситуації, в якій необхідно надати першу допомогу потерпілому.</p>
Розпізнає знаки, символи й	<i>Розрізняє</i> найважливіші попереджу-	Формувати навички спостережливості та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
попередження щодо ймовірної небезпеки.	вальні знаки та символи, <i>пояснює</i> , що вони означають. <i>Визначає</i> місця, де можна безпечно відпочити.	обережності шляхом закріплення зорових образів найважливіших попереджувальних знаків і символів. Формувати в учнів уміння створювати невеликі пояснення (розповіді, описи) з опорою на наочність, запитання, опорні слова. Формувати в учнів зорове сприймання на основі дії зіставлення за наочними опорами прикладів безпечного й небезпечного місця відпочинку.
Демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя та здоров'я.	<i>Розпізнає</i> вияви неповаги та приниження. <i>Уникає</i> виявів неповаги та приниження у власній поведінці. <i>Належно</i> реагує на цькування, тиск та приниження. <i>Пояснює</i> , що всі люди (зокрема діти)	За підготовленим вчителем алгоритмом вчити розпізнавати неповагу та приниження. Формувати алгоритм дій у відповідь на прояв неповаги та приниження в інсценізованих ситуаціях та при розігруванні підготовлених діалогів. Вчити уникати виявів

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>мають право захищати свою гідність і недоторканість свого тіла. <i>Пояснює</i>, як безпечно й без шкоди для здоров'я поводитися в Інтернеті.</p>	<p>неповаги та приниження у власній поведінці на основі аналізу та порівняння своїх вчинків з вчинками оточення. Формувати в учнів форми монологічного й діалогічного мовлення шляхом створення інсценованих ситуацій, в яких учень матиме змогу захищати свою гідність і недоторканість свого тіла. Відпрацьовувати навички безпечного перебування в мережі Інтернет без шкоди для організму.</p>
2. Змістова лінія «Здоров'я»		
<p>Пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки.</p>	<p><i>Описує</i> свої почуття в різних ситуаціях. <i>Пояснює</i>, чому небезпечно та шкідливо дражнити або залякувати інших. Описує залежність між фізичною ак-</p>	<p>Розвивати емоційну сферу на основі формування позитивних якостей особистості й моральних почуттів (почуття обов'язку, доброзичливість, чесність, доброта). Формувати вміння</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	активністю та потребою в їжі й воді.	ідентифікувати свої почуття в різних ситуаціях на основі абстрактно-логічного мислення (спеціально створені ситуації учителем й уявні ситуації з оточення). Формувати в учнів логічне мислення на основі абстрагування та узагальнення суттєвих ознак та властивостей продуктів харчування, їхнє групування та значення для забезпечення фізичної активності. Розвивати вміння визначати органічні відчуття та правильно їх називати (відчуття голоду, спраги).
Відзначає зміни власного організму й приймає їх.	<i>Описує</i> зміни власних емоцій, почуттів (настрою). <i>Визначає</i> , як змінюється людське тіло з віком. <i>Відзначає</i> зміни в своєму тілі в проце-	Формувати вміння описувати зміни власних емоцій, почуттів (настрою) на основі самостереження та вміння ідентифікувати свої почуття в різних ситуаціях на основі

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	сі дорослішання, хвороби, втоми, фізичної активності. <i>Наводить</i> приклади зародження та розвитку живих істот.	абстрактно-логічного мислення в спеціально створених ситуаціях. Формувати моральні й гуманні почуття на основі ціннісного ставлення людського тіла. Формувати вміння інтерпретувати зміни в своєму тілі відповідно до процесів, що відбуваються (дорослішання, хвороби, втоми, фізичної активності) на основі аналізу та зіставлення з різними ситуаціями з власного досвіду та в наведених вчителем прикладах (з роз'ясненнями). Удосконалювати навички зв'язного мовлення та вміння наводити за вчителем аналогічні приклади зародження та розвитку живих істот.
Визначає позитивний і негативний вплив	<i>Пояснює, як</i> впливає спосіб життя, здорової поведінки,	Розвивати логічне мислення на основі уміння абстрагувати та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
на вибір здорової та безпечної поведінки.	<p>корисних звичок на здоров'я людини.</p> <p><i>Розрізняє</i> позитивні й негативні впливи оточення на вибір здорового способу життя (сім'я, вчителі, лікарі, однолітки, ЗМІ).</p> <p><i>Пояснює</i> важливість руху й активної поведінки для себе та інших.</p> <p><i>Пояснює</i>, як запобігти неінфекційним й інфекційним захворюванням (спосіб життя, правила гігієни, щеплення).</p> <p><i>Пояснює</i>, як поводитися поруч із людьми з неінфекційними та інфекційними захворюваннями.</p> <p><i>Пояснює</i> роль щеплення для попе-</p>	<p>порівнювати корисні та шкідливі звички (з опорою на наочність).</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення на основі формування загальних уявлень про корисні та шкідливі звички.</p> <p>Вчити порівнювати власний спосіб життя зі способом життя інших людей.</p> <p>Формувати в учнів вміння проводити аналогії (за заданим педагогом алгоритмом, з опорою на власний досвід) щодо позитивних і негативних впливів оточення на вибір здорового способу життя (сім'я, вчителі, лікарі, однолітки, ЗМІ).</p> <p>Формувати такі поняття «здоров'я» і «хвороба» на основі аналізу, порівняння й узагальнення ознак інфекційних та неінфекційних захворювань (спосіб</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>редження інфекційних захворювань.</p> <p><i>Пояснює</i> важливість впливу питної води на організм.</p> <p><i>Описує</i> шкоду від вживання алкоголю, тютюну, наркотиків, можливого шкідливого вживання інших речовин.</p> <p><i>Порівнює</i> вплив різних емоцій та почуттів на себе та інших.</p>	<p>життя, правила гігієни, щеплення).</p> <p>Розвивати лексичну системність на основі порівняння та узагальнення значень слів (з опорою на наочність), які позначають ознаки та стани.</p> <p>Розвивати пам'ять на основі запам'ятовування правил запобігання інфекціям.</p> <p>Формувати уявлення про тютюнопаління, вживання алкоголю, токсичних та наркотичних речовин як чинники шкідливого впливу на здоров'я.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі уміння зіставляти шкідливий вплив і наслідки вживання алкоголю, токсичних та наркотичних речовин, тютюнопаління на здоров'я людини.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Уважно слухає, запитує про потреби інших осіб та висловлюється так, щоб не образити інших людей.	<p><i>Виражає</i> словесно та несловесно потреби, бажання, почуття.</p> <p><i>Відстоює</i> свою позицію, за потреби кажучи «ні».</p> <p><i>Визначає</i> осіб, від яких може отримати інформацію про вживання ліків та користування предметами домашнього вжитку.</p> <p><i>Розрізняє</i> родинні зв'язки, дружні, ділові стосунки та подружнє життя.</p> <p><i>Пояснює</i>, чому саме треба ставитися з повагою до інших осіб, до їхнього походження.</p>	<p>Формувати мисленнєві операції групування як засіб запам'ятовування та відтворення словесного матеріалу.</p> <p>Формувати уявлення про сім'ю як родинну групу на основі усвідомлення системи зв'язків між її членами.</p> <p>Формувати повагу на основі ціннісного ставлення до інших осіб, до їхнього походження.</p> <p>Формувати форми монологічного й діалогічного мовлення шляхом створення інсценованих ситуацій, в яких учень матиме змогу відстоювати свою позицію, за потреби кажучи «ні».</p>
Демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя та здоров'я.	<p><i>Дотримується</i> правил щодо догляду за своїм тілом, одягом, особистими речами.</p> <p><i>Використовує</i> відповідні назви час-</p>	<p>Розширювати та уточнювати поняття «здоров'я людини» на основі засвоєння правил особистої гігієни, догляду за своїм тілом, одягом, особистими ре-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>тин тіла й органів для повідомлення про самопочуття чи проблеми зі здоров'ям (біль, дискомфорт тощо). <i>Визначає осіб, до яких може звертатися при поганому самопочутті.</i></p>	<p>чами та дотримання розпорядку дня. Розширити лексичний запас словами-назвами частин тіла й органів. Розвивати мовлення на основі збагачення словникового запасу словами-назвами, що характеризують самопочуття чи проблеми зі здоров'ям (біль, дискомфорт тощо). Розвивати в учнів лексичну системність на основі засвоєння значення абстрактних слів (з опорою на предметну ситуацію, картинки), які позначають стани. Розвивати пам'ять на основі запам'ятовування правил поведінки при ознаках захворювання. Розвивати відчуття різної модальності (больові, температурні) на основі формування умінь їх розпізнавати (визначення ознак за-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		хворювання, визначення больових місць).
Визначає здорові та шкідливі звички.	<p><i>Пояснює</i>, як харчування впливає на здоров'я людини.</p> <p><i>Розрізняє</i> продукти за походженням (наприклад, рослинного, тваринного тощо).</p> <p><i>Пояснює</i>, що таке хибне використання речовин (напр., ліки – не за призначенням або в надмірних кількостях).</p> <p><i>Розпізнає</i> безпечні та небезпечні речовини.</p> <p><i>Розрізняє</i> здорові та шкідливі звички, пояснює їхній вплив на безпеку, здоров'я та добробут людини.</p>	<p>Формувати таке поняття як «харчування» на основі аналізу, порівняння та узагальнення суттєвих ознак об'єктів (за ознакою корисності вживання продуктів харчування).</p> <p>Розвивати лексичну системність на основі групування слів-назв продуктів харчування (наприклад, рослинного, тваринного походження тощо).</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі абстрагування, порівняння й узагальнення ознак небезпечних речовин (наприклад, ліки – не за призначенням або в надмірних кількостях).</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі вміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати ознаки здорових і</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		шкідливих звичок, пояснювати їхній вплив на безпеку, здоров'я та добробут людини (з опорою на наочність та приклади, наведені вчителем).
Розпізнає, що приносить задоволення та користь.	<p><i>Розрізняє</i> корисні й шкідливі продукти харчування.</p> <p><i>Пояснює</i> важливість споживання продуктів своєї місцевості.</p> <p><i>Наводить</i> приклади українських національних страв та страв інших країн.</p> <p><i>Пояснює</i> важливість сну та відпочинку (активного й пасивного) для належного розвитку організму й збереження здоров'я.</p>	<p>Формувати логічне мислення на основі аналізу, порівняння та узагальнення суттєвих ознак продуктів харчування, їхнє групування на корисні й ті, які потрібно споживати з обмеженням.</p> <p>Розвивати мовлення на основі збагачення словникового запасу словами-назвами українських національних страв та страв інших країн.</p> <p>Розвивати словесну пам'ять на основі запам'ятовування нових слів-назв.</p> <p>Формувати поняття «активний та пасивний відпочинок» на основі</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		аналізу й узагальнення зовнішніх та внутрішніх ознак здоров'я. Вчити формулювати відповідно до мовленевого розвитку та за допомогою дорослого пояснення про важливість сну й відпочинку, ґрунтуючись на особистому досвіді та наведених прикладах.
Вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя та здоров'я.	<i>Описує</i> безпечне й відповідальне вживання їжі, використання ліків, побутових засобів. <i>Демонструє</i> дії, спрямовані на подолання страху.	Удосконалювати навички зв'язного мовлення та вміння з допомогою вчителя та попередньо представленим алгоритмом описувати безпечне та відповідальне вживання їжі, використання ліків, побутових засобів. Формувати часові уявлення на основі дотримання режиму харчування. Розвивати логічне мислення на основі абстрагування й узагальнен-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ня ознак безпечного поводження з ліками та побутовими засобами. Удосконалювати навички зв'язного мовлення та з допомогою вчителя висловлювати міркування щодо застосування можливих дій, спрямованих на подолання страху.
Розпізнає знаки, символи та попередження щодо ймовірної небезпеки.	<i>Добирає</i> продукти харчування, орієнтуючись на позначки на упакованні. <i>Визначає</i> місця, де можна харчуватися безпечно.	Формувати в учнів зорове сприймання на основі дії зіставлення з наочними опорами прикладів основних позначок на пакуванні товарів. Розвивати практичні навички застосування інформації з упаковки. Формувати таке поняття як «здорове харчування» за рахунок розвитку обізнаності про основи здорового та збалансованого харчування.
Визнає важливість помірно-	<i>Пояснює</i> , що переїдати – шкідливо.	Розвивати логічне мислення на основі уміння

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
сті в споживанні послуг та продукції.	<i>Пояснює</i> , що помірність важлива під час перегляду телебачення та користування цифровими пристроями, дотримується цих обмежень у побуті.	абстрагувати та порівнювати корисні й шкідливі звички (з опорою на наочність). Розвивати зв'язне мовлення на основі формування загальних уявлень про важливість помірності під час споживання їжі та під час перегляду телебачення, користування цифровими пристроями, дотримання цих обмежень у побуті.
Протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе й інших осіб, звертаючись за допомогою до дорослих.	<i>Визначає</i> дії, які його/її ображають. <i>Підтримує</i> й <i>приймає</i> особистість інших. <i>Демонструє</i> відсторонення від неприйнятних дотиків з боку інших людей; повідомляє про це дорослим, яким довіряє.	Формувати в учнів логічне мислення на основі аналізу, порівняння та узагальнення дій, які його/її ображають. Демонструвати відсторонення від неприйнятних дотиків з боку інших людей; повідомляти про це дорослим, яким довіряє, при розіграванні проблемних ситуацій.
Розпізнає здорову етичну по-	<i>Встановлює</i> дружні стосунки з дітьми	Розвивати зв'язне мовлення на основі уміння

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ведінку (сумлінність, справедливість, чесність, відповідальність, відвагу, відданість) та наслідуює її.	своєї та іншої статі. <i>Пояснює</i> функції та значення батьків для кожної людини. <i>Пояснює</i> правила моральної поведінки вдома, у школі.	формулювати чіткі та повні відповіді на запитання про правила спілкування й встановлення дружніх стосунків з дітьми своєї та іншої статі. Формувати позитивні якості особистості (взаємодопомога, співчуття). Формувати засади етично-моральної сфери на основі усвідомлення ціннісного значення доброзичливих відносин між людьми.
Пояснює важливість навчання в школі для свого життя та добробуту; планує свій день (навчальний і вихідний).	<i>Пояснює</i> , чому навчання допомагає зберігати здоров'я. <i>Пояснює</i> , як бути прикладом здорової поведінки для інших.	Формувати мотиви навчальної діяльності на основі усвідомлення важливості навчання в школі для свого життя та добробуту. Розвивати зв'язне мовлення на основі формування уявлень, як бути прикладом здорової поведінки для інших – з допомогою вчителя, далі – самостійно.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Упорядковує власне навчання відповідно до своїх потреб та рекомендацій умов.	<i>Пояснює</i> , чому саме належні для збереження здоров'я умови сприяють навчанню. <i>Застосовує</i> різні способи зняття втоми (за допомогою гімнастики, дихальних вправ, музики, прогулянки, зміни виду діяльності тощо).	Формувати комунікативні навички, вчити будувати речення з підрядними причини (чому? з якої причини?), мети (для чого? з якою метою?), умови (за якої умови?). Формувати вміння підтримувати належні для збереження здоров'я умови, використовуючи схеми, списки, плани.
3. Змістова лінія «Добробут»		
Розпізнає, що приносить задоволення та користь.	<i>Пояснює</i> , яка діяльність приносить і радість, і користь. <i>Розрізняє</i> ознаки добробуту людини.	Розвивати в учнів емоційний інтелект на основі формування вмінь розпізнавати позитивні та негативні почуття (з опорою на картинки, предметну ситуацію), визначати можливі причини гарного та поганого настрою. Формувати уявлення про емоційну складову діяльності на основі аналізу й диференціа-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ції емоцій та їхніх проявів.</p> <p>Розвивати усвідомлення значення позитивних емоцій та їхньої користі з опорою на ситуації з власного досвіду.</p> <p>Розвивати вербально-логічне мислення, формувати вміння надавати обґрунтовані пояснення.</p>
<p>Пояснює потреби свої та інших осіб; визначає, від кого та від чого залежить задоволення потреб.</p>	<p><i>Розрізняє</i> важливі та менш важливі потреби, <i>визначає</i> доступні шляхи їхнього задоволення.</p> <p><i>Складає</i> перелік речей, які необхідні для конкретної життєвої ситуації. Пояснює, чому люди купують товари.</p>	<p>Формувати вміння відповідно до індивідуальних психофізіологічних особливостей розрізняти важливі та менш важливі потреби, визначати доступні шляхи їхнього задоволення на основі аналізу й оцінки пріоритетності, сформованої за допомогою вчителя та на основі його роз'яснень.</p> <p>Формувати вміння робити узагальнення (абстракції) на основі</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		обговорення переліку речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації, застосовувати отримані знання для створення списків відповідно до життєвої ситуації.
Пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки.	<i>Пояснює</i> , що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо.	Розвивати вербально-логічне мислення шляхом формування обґрунтованих пояснень щодо мотивації власних дій, вчити міркувати про причини дій інших людей, прогнозувати їхні можливі наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо.
Вирішує, як треба діяти в повсякденних ситуаціях без небезпеки для життя та здоров'я.	<i>Ставить</i> перед собою <i>мету</i> споживати корисні продукти, складає їхній перелік. <i>Використовує</i> раціонально кишенькові гроші.	Формувати поняття «корисні продукти» на основі аналізу, порівняння й узагальнення суттєвих ознак об'єктів (за ознакою корисності вживання). Розвивати словесно-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>логічну пам'ять, відпрацьовувати вміння складати списки корисних продуктів на основі засвоєної інформації про них та багаторазового повторення.</p> <p>Закладати основи економічної грамотності за рахунок проведення ігор економічного спрямування, метою яких є виховання ставлення з повагою до праці інших людей та раціонального використання кишенькових грошей.</p>
<p>Визнає важливість помірності в споживанні послуг і продукції.</p>	<p><i>Пояснює</i> значення грошей та матеріальних цінностей.</p> <p><i>Пояснює</i>, що не всі потреби можна задовольнити через обмеженість ресурсів.</p> <p><i>Планує</i> витрати кишенькових грошей.</p>	<p>Розвивати діалогічне мовлення, навички чітко та змістовно відповідати на запитання вчителя, формулювати запитання, зміст яких відповідає предметній ситуації.</p> <p>Проводити дидактичні ігри, що сприяють уявленню про грошову одиницю, прибутки,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		витрати та відповідно вихованню ощадливого ставлення до грошей.
Розпізнає здорову етичну поведінку (сумлінність, справедливість, чесність, відповідальність, відвагу, відданість) та наслідує її.	<p><i>Пояснює</i> ознаки здорової етичної поведінки.</p> <p><i>Пояснює правила</i> ощадного використання природних ресурсів (наприклад, збирання та утилізації сміття, зокрема харчових відходів, збереження водних ресурсів).</p> <p><i>Дотримується</i> правил етичної поведінки під час спілкування з однокласниками та дорослими в різних життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Пояснює</i>, чому людині потрібна доброчинність.</p> <p><i>Пояснює</i>, наскільки важливі добрі вчинки для людини та довкілля.</p>	<p>Формувати етично-моральну сферу на основі усвідомлення ціннісного значення доброзичливих відносин між людьми й усвідомлення ознак здорової етичної поведінки.</p> <p>З допомогою вчителя та спираючись на власний досвід віднаходити приклади ощадливого використання ресурсів в навколишньому середовищі.</p> <p>Удосконалювати навички зв'язного мовлення та з допомогою вчителя висловлювати міркування щодо правил ощадного використання природних ресурсів.</p> <p>Формувати етичні норми й повагу до інших та їхньої власності.</p> <p>Формувати алгоритми</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Пояснює, якою має бути підприємлива людина.</i></p> <p><i>Пояснює, чому саме важливо поважати чужу власність.</i></p>	<p>правильної етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими в різних життєвих ситуаціях, відпрацьовувати отримані знання на практичних заняттях.</p>
<p>Упорядковує власне навчання відповідно до своїх потреб та рекомендованих умов.</p>	<p><i>Пояснює важливість навчання в школі для власного добробуту.</i></p> <p><i>Організовує робоче місце для навчання з урахуванням умов у школі та вдома.</i></p> <p><i>Дотримується оптимального режиму дня.</i></p>	<p>Формувати мотивацію до навчання шляхом ознайомлення з прикладами життя відомих людей, реальних осіб.</p> <p>Формувати в дитини впевненість у своїх силах і можливостях, підкреслюючи її сильні сторони та здібності як особистості.</p> <p>Ставити посильні для дитини завдання та залучати до творчих проєктів.</p>
<p>Уважно слухає та запитує про потреби інших осіб та висловлюється так, щоб не образи-</p>	<p><i>Об'єднується з іншими дітьми в групу для навчання та гри.</i></p> <p><i>Виконує запропоновану роль у мі-</i></p>	<p>Формувати здатність об'єднуватися з іншими дітьми в групу та розподіляти й виконувати різні ролі під час організації сумісної</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ти інших людей.	крогурпі (команді), <i>погоджується з рішенням команди. Пояснює важливість дотримання меж особистого фізичного простору.</i>	гри або навчання. Виховувати прагнення доводити спільно розпочату справу до кінця, шляхом відпрацювання алгоритму завершення справ та аналізу й порівняння різниці між незавершеною справою та доведеною до кінця.
Розрізняє, до кого і як звернутися за допомогою; описує приклади такої діяльності.	<i>Розрізняє потреби близьких людей та друзів. Звертається за підтримкою до осіб, яким довіряє. Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги.</i>	Розвивати почуття власної гідності та поваги до інших за рахунок розвитку емоційного інтелекту. Розвивати в учнів емоційний інтелект на основі уміння зіставляти власні стани зі станами інших людей, спостерігати за змінами емоцій, почуттів та настрою (власного й співрозмовників) за допомогою щоденника спостережень і символів-позначень.
Пояснює, наскільки важли-	<i>Розповідає, як від власного ставлен-</i>	Формувати мотиви навчальної діяльності на

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>ве навчання в школі для життя та добробуту; планує свій день (навчальний та вихідний).</p>	<p>ня до навчання залежить його/її успіх і добробут в майбутньому. <i>Визначає</i> послідовність кроків для виконання навчального, ігрового чи дослідного завдання, напр. щодо здорового способу життя свого/родини. <i>Планує</i> свій вихідний день з урахуванням умов та можливостей. Розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їхнього опанування.</p>	<p>основі усвідомлення важливості навчання в школі для свого життя та добробуту в майбутньому. Розвивати зв'язне мовлення на основі формування уявлень, як бути прикладом здорової поведінки для інших з допомогою вчителя, далі – самостійно. Розвивати логічне мислення на основі уміння встановлювати послідовність кроків для виконання навчального, ігрового чи дослідного завдання, наприклад, щодо здорового способу життя свого/родини. Формувати здійснення планування та самоконтроль (з частковим контролем з боку дорослого) власної життєдіяльності з опорою на розпорядок дня (списки, планери, візуалізації).</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Виконує різні ролі в групі, пояснює, в чому цінність спільної роботи.	<p><i>Зголошується</i> до виконання різних ролей у грі, навчанні та спільних проєктах.</p> <p><i>Ініціює</i> спільні розваги, справи, ігри.</p> <p><i>Описує</i> цінність створеного разом.</p>	<p>Формувати вміння працювати в групі та виконувати різні ролі в іграх, навчанні та спільних проєктах в змодельованих вчителем ситуаціях.</p> <p>Виховувати прагнення доводити спільно розпочату справу до кінця.</p> <p>Розвивати емоційно-вольову сферу на основі формування початкових уявлень про співпрацю та вміння домовлятися, розподіляти обов'язки з допомогою дорослого.</p> <p>Вчити формулювати відповідно до мовленнєвого розвитку та з підтримкою дорослого висновки, ґрунтуючись на оцінці результату, який був створений разом.</p>

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Безпека»		
<p>Пояснює, що робити в небезпечних ситуаціях вдома, в школі та навколишньому світі.</p>	<p><i>Пояснює й зіставляє ознаки безпечної і небезпечної ситуації.</i></p> <p><i>Моделює ситуації безпечної поведінки з побутовими приладами, речовинами.</i></p> <p><i>Моделює доцільну поведінку в небезпечних ситуаціях (вогнь, вода, газ, небезпечні об'єкти).</i></p>	<p>Розвивати обачність на основі порівняння та зіставлення ознак безпечної і небезпечної ситуації.</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення на основі формулювання обґрунтованих пояснень щодо ознак безпечної та небезпечної ситуації.</p> <p>Розвивати уміння добирати синоніми та антоніми, описуючи й порівнюючи ознаки небезпечної та безпечної ситуації.</p> <p>З допомогою вчителя моделювати ситуації для відпрацювання алгоритму безпечної поведінки з побутовими приладами, речовинами.</p> <p>Створювати ситуації і розв'язувати проблемні завдання щодо моделювання доціль-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ної поведінки в небезпечних ситуаціях (вогнь, вода, газ, небезпечні об'єкти).
Прогнозує можливі наслідки своїх дій (рішень) для себе та інших осіб.	<p><i>Прогнозує</i> наслідки власної необачної поведінки вдома.</p> <p><i>Прогнозує</i> можливі небезпеки, які можуть спричинити його дії у довір'ї.</p> <p><i>Прогнозує</i> ймовірні наслідки опосередкованої небезпеки (пожежа, витік газу в іншій квартирі, іншому будинку тощо).</p> <p><i>Прогнозує</i> ймовірні наслідки власних рішень та поведінки в різних ситуаціях шкільного життя (у класі, їдальні, спортзалі тощо).</p>	<p>Розвивати в учнів вербально-логічне мислення шляхом надання обґрунтованих пояснень щодо прогнозування наслідків власної необачної поведінки вдома.</p> <p>Вчити прогнозувати ймовірні небезпеки, які можуть спричинити дії учня в довір'ї на матеріал реальних прикладів і подій, прогнозувати можливі небезпечні та безпечні варіанти результатів дій.</p> <p>Розвивати в учнів логічне мислення на основі абстрагування й узагальнення ознак безпечної поведінки.</p> <p>Формувати усвідомлення наслідків та значення власних рішень</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>і поведінки в різних ситуаціях шкільного життя (у класі, їдальні, спортзалі тощо), спираючись на власний досвід та на аналіз прикладів ймовірних ситуацій, які наведені однокласниками або вчителем.</p> <p>Удосконалювати навички діалогічного мовлення, навички чітко та змістовно відповідати на запитання вчителя, формулювати запитання, зміст яких відповідає ситуації.</p>
Аналізує позитивний і негативний вплив на вибір здорової та безпечної поведінки.	<p><i>Аналізує</i> корисні та шкідливі впливи (батьки, вчителі, друзі, ЗМІ, соцмережі, Інтернет тощо) на вибір безпечної поведінки.</p> <p><i>Розрізняє</i> позитивний і негативний впливи організацій та груп на безпеку людей.</p>	<p>Продовжувати формувати вміння порівнювати власну поведінку з поведінкою інших дітей, прогнозувати можливі наслідки (при потребі з допомогою педагога).</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення, вчити висловлювати власні міркування щодо пози-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		тивного та негативного впливів організацій і груп на безпеку людей. Розвивати логічне мислення на основі абстрагування й узагальнення ознак позитивних та негативних впливів.
Вирішує, як діяти в повсякденних ситуаціях з користю для здоров'я, безпеки й добробуту.	<i>Ухвалює</i> рішення щодо власної безпечної поведінки з огляду на ситуації, пов'язані з чужими людьми. <i>Розрізняє</i> та <i>використовує</i> відповідні засоби захисту (шолом, рукавиці, наколінники тощо) за потреби.	Формувати в учнів навички власної безпечної поведінки з огляду на ситуації, пов'язані з чужими людьми, шляхом створення інсценування ситуацій. Вчити використовувати відповідні засоби захисту (шолом, рукавиці, наколінники тощо) за потреби, проводячи роз'яснення та застосовуючи відеоматеріали для донесення користі засобів захисту.
Поводить ся безпечно з огляду на себе та інших осіб вдома, у школі,	<i>Дотримується</i> правил безпечної поведінки вдома та в школі, у громадських місцях	Продовжувати відпрацьовувати в ігрових ситуаціях правила безпечної поведінки вдома, у школі, у громад-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
на вулиці, у громадських місцях.	<p>(вогонь, вода, газ, побутові хімічні сполуки тощо).</p> <p><i>Дотримується</i> правил безпечної поведінки під час занять спортом чи під час активного дозвілля.</p> <p><i>Поводиться безпечно</i>, перебуваючи на природі.</p> <p><i>Дотримується</i> правил поведінки з підозрілими предметами та речами, забутими в громадських місцях.</p> <p><i>Дотримується</i> правил безпечної поведінки з чужими людьми.</p> <p><i>Дотримується</i> правил поведінки під час масових шкільних заходів.</p>	<p>ських місцях (вогонь, вода, газ, побутові хімічні сполуки тощо).</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі уміння аналізувати, порівнювати й узагальнювати ознаки підозрілих предметів (забуті речі, зброя та її елементи тощо) з опорою на наочність.</p> <p>Відпрацювати за допомогою вчителя алгоритм дій у разі виявлення підозрілих предметів.</p> <p>Пояснювати правила безпечної поведінки з чужими людьми, відпрацьовувати алгоритм дій на практичних заняттях.</p> <p>Формувати навички дотримання правил безпечної поведінки під час занять спортом чи активного дозвілля на основі наведених прикладів і формувати операції ймовірного</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		прогнозування за рахунок аналізу створених проблемних ситуацій та інсценувань.
Визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливість її надання.	<p>Розрізняє ситуації, у яких потребує допомоги інших (напр., консультації фахівця), від тих, у яких можна зарадити власними силами, та відповідно діє.</p> <p>Моделює звернення по допомогу в різні служби в разі небезпечних ситуацій, описуючи ситуацію чітко та зрозуміло.</p> <p>Моделює надання допомоги собі та іншим у разі потреби.</p> <p>Обирає тих дорослих, яким можна довіряти в разі небезпечних життєвих ситуацій.</p> <p>Розрізняє ресурси,</p>	<p>Продовжувати формувати форми монологічного й діалогічного мовлення шляхом створення інсценованих ситуацій, що потребують звернення по допомогу до інших (напр., консультації фахівця).</p> <p>Формувати вміння відрізняти ситуації, що потребують звернення по допомогу від тих, у яких можна зарадити власними силами, і вчити відповідно діяти за наданим алгоритмом. З допомогою вчителя створювати власні алгоритми поведінки в різних ситуаціях.</p> <p>Формувати поняття про медичні заклади України та їхню структуру.</p> <p>Вчити учнів розрізняти</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	які можна використати в разі небезпеки.	стани людей з опорою на предметні й сюжетні картинки з метою виявлення ситуації, в якій необхідно надати першу допомогу собі та/або потерпілому. Відпрацьовувати алгоритми надання допомоги.
Намагається критично оцінювати інформацію щодо товарів і послуг.	<i>Аналізує</i> та критично <i>оцінює</i> безпечність відповідних засобів та спорядження (речі й одяг) для активного дозвілля.	Формувати поняття безпечності відповідних засобів та спорядження (речі та одяг) для активного дозвілля на основі розвитку аналізу та критичної оцінки якості та функцій відповідних предметів.
Демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або зменшують ризики для життя та здоров'я.	<i>Аналізує</i> власну поведінку для запобігання або зменшення ризику для життя та здоров'я. <i>Застосовує</i> правила для збереження здоров'я від ймовірних загроз зовнішнього сере-	Формувати моральні та гуманні почуття на основі ціннісного ставлення до життя та здоров'я власного та інших людей. Формувати в учнів логічне мислення на основі абстрагування та порівняння ознак

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>довища (відкриті водойми, сонячні промені, погодні умови та стихійні лиха тощо).</p> <p><i>Безпечно</i> поводить-ся в мережі Інтернет.</p> <p><i>Застосовує</i> правила безпечної поведінки з бездомними тваринами.</p>	<p>безпечного та небезпечного середовища (водойми, сонячні промені, погодні умови, стихійні лиха тощо), установлення зв'язків між причиною та наслідком.</p> <p>Формування зорового сприймання на основі дії зіставлення за наочними опорами прикладів безпечного та небезпечного відпочинку в різні пори року, словесне опосередкування зображеного.</p> <p>Формування емоційно-позитивного відношення дитини до себе на основі ціннісного ставлення до власного життя та здоров'я.</p> <p>Відпрацьовувати навички безпечної поведінки в мережі Інтернет.</p> <p>Формувати алгоритм безпечного поводження з бездомними тваринами.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
2. Змістова лінія «Здоров'я»		
Прогнозує можливі наслідки своїх дій (рішень) для себе та інших осіб.	<p><i>Встановлює залежність між активним способом життя та здоров'ям людини, якістю та тривалістю її життя.</i></p> <p><i>Пояснює, чому саме людині потрібен відпочинок та фізичні вправи, раціональне харчування.</i></p> <p><i>Обґрунтовує важливість та складові здорового способу життя (напр., вакцинація), наслідки його недотримання для себе, інших.</i></p> <p><i>Відзначає зміни почуттів, емоцій, настрою в співрозмовників і відповідно реагує.</i></p> <p><i>Досліджує особисті стосунки (конфлікт, пробачення, довіра, заздрість, підтримка).</i></p>	<p>Розвивати вербально-логічне мислення учнів шляхом формування обґрунтованих пояснень щодо мотивації власних дій, вчити міркувати про причини дій інших людей, прогнозувати їхні можливі наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо.</p> <p>Вчити формулювати відповідно до мовленевого розвитку та з допомогою дорослого пояснення про важливу роль відпочинку, фізичних вправ та раціонального харчування для людини, ґрунтуючись на особистому досвіді та наведених прикладах.</p> <p>Розвивати емоційний інтелект учнів на основі умінь зіставляти</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		власні стани зі станами інших людей, спостерігати за змінами емоцій, почуттів та настрою (власного та співрозмовників), використовуючи щоденник спостережень та символи-позначення.
Спостерігає за змінами в своєму тілі залежно від фізичного стану, настрою, виду діяльності, способу життя; пояснює та приймає зміни.	<p><i>Описує</i>, як зароджується життя людини, відбувається її розвиток та дорослішання.</p> <p><i>Оцінює</i> зміни в своєму тілі та зовнішньому вигляді як ознаки дорослішання.</p> <p><i>Визначає</i> зміни в своєму тілі залежно від виду діяльності, звичок, настрою.</p>	<p>Удосконалювати навички зв'язного мовлення, описуючи, як зароджується життя людини, відбувається її розвиток та дорослішання.</p> <p>Формувати вміння описувати зміни в своєму тілі та зовнішньому вигляді, зіставляючи їх з ознаками дорослішання.</p> <p>Удосконалювати навички давати повні та логічні відповіді на запитання педагога, чітко та послідовно формулювати власні запитання стосовно змін у своєму тілі за-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		лежно від виду діяльності, звичок, настрою.
Аналізує позитивний і негативний вплив на вибір здорової та безпечної поведінки.	<p><i>Аналізує</i> вплив здорової поведінки та корисних звичок на здоров'я.</p> <p><i>Пояснює</i>, як емоції впливають на його/її стан та стан інших.</p> <p><i>Аналізує</i>, яким є вплив друзів, сім'ї, засобів масової інформації на почуття, поведінку, настрій.</p> <p><i>Наводить</i> приклади позитивного впливу активного способу життя на якість та тривалість життя людини.</p> <p><i>Аналізує</i> способи запобігання неінфекційним та інфекційним захворюванням.</p> <p><i>Пояснює</i>, як навколишнє середовище, харчування, фізич-</p>	<p>Продовжувати формувати емоційно-позитивне відношення дитини до себе та інших людей на основі ціннісного відношення до життя та здоров'я.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі уміння абстрагувати та порівнювати корисні та шкідливі звички (з опорою на наочність).</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення на основі формування загальних уявлень про важливість позитивного впливу активного способу життя на якість і тривалість життя людини.</p> <p>Уточнювати уявлення про інфекційні захворювання.</p> <p>Розвивати мислення та мовлення на основі формування вмінь визначати шляхи по-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>на активність та стрес, інші фактори впливають на здоров'я людини. <i>Визначає</i> способи впливу сім'ї, друзів, однолітків, засобів масової інформації тощо на вибір здорової поведінки. <i>Аналізує</i> ризики та небезпеку вживання алкоголю, тютюну, наркотиків, можливого хибного вживання інших речовин.</p>	<p>ширення інфекційних захворювань. Розвивати пам'ять на основі запам'ятовування правил запобігання інфекціям. Формувати емоційно-позитивне відношення дитини до себе на основі засвоєння соціально схвалених еталонів поведінки. Розвивати зв'язне мовлення, вчити висловлювати власні міркування щодо можливих ризиків вживання алкоголю, тютюну, наркотиків, можливого хибного вживання інших речовин.</p>
Сприймає критичну інформацію щодо себе та етично реагує на неї.	<i>Аналізує</i> інформацію щодо поліпшення власного розпорядку дня та враховує її.	Формувати здійснення планування та самоконтроль (з частковим контролем з боку дорослого) власної життєдіяльності з опорою на розпорядок дня (списки, планери, візуалізації).

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або зменшують ризики для життя та здоров'я.</p>	<p><i>Звертається</i> при поганому самопочутті по допомогу до відповідних фахівців.</p> <p><i>Описує</i> вияви погіршення свого здоров'я (наприклад, нежить, кашель, чхання), <i>припускає</i>, що саме могло спричинити захворювання.</p> <p><i>Наводить</i> приклади дій, які допоможуть захистити в ситуації, яка несе загрозу здоров'ю.</p> <p><i>Здатний(а) відмовитися</i> від пропозиції, зокрема щодо вживання алкоголю, тютюну, інших небезпечних речовин.</p>	<p>Формувати вміння аналізувати власне самопочуття на основі порівняння та зіставлення власних відчуттів.</p> <p>Розвивати сенсорні процеси на основі сприймання різної модальності (зорової, смакової, нюхової).</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення при складанні опису виявів погіршення свого здоров'я (наприклад, нежить, кашель, чхання).</p> <p>З допомогою вчителя розмірковувати та робити припущення, що могло спричинити захворювання.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі умінь зіставляти шкідливий вплив та наслідки вживання алкоголю, токсичних та наркотичних речовин, тютюнопаління на здоров'я людини.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Обмірковує альтернативні рішення на користь здорового способу життя.	<p><i>Обґрунтовує</i> свій вибір щодо здорової поведінки та уникнення вживання алкоголю, тютюну, наркотиків.</p> <p><i>Визначає</i> продукти та послуги, придатні для ведення здорового способу життя.</p> <p><i>Аналізує, яку</i> шкоду завдає алкоголь, тютюну, наркотиків.</p> <p><i>Розрізняє</i> дозволені та заборонені для вживання речовини.</p> <p><i>Визначає</i> альтернативи шкідливих звичок (наприклад, ігри з друзями, заняття спортом, хобі).</p>	<p>Продовжувати розвивати зв'язне мовлення, вчити висловлювати власні міркування щодо ризиків та небезпеки вживання алкоголю, тютюну, наркотиків, можливого хибного вживання інших речовин.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі абстрагування й узагальнення ознак негативних впливів алкоголю, тютюну, наркотиків.</p> <p>Формувати навички культури спілкування з дорослими, друзями, ввічливої поведінки.</p> <p>З допомогою вчителя, а потім самостійно вчити визначати продукти та послуги, придатні для ведення здорового способу життя.</p>
Обирає діяльність, яка приносить задоволення та користь.	<p><i>Надає</i> перевагу спорту й прогулянкам на свіжому повітрі, подорожам з родиною та друзями.</p>	<p>Формувати уявлення про рух як необхідну умову життєдіяльності людини.</p> <p>Формувати уявлення</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Обирає</i> продукти харчування, орієнтуючись на свої харчові звички, смак і розуміння їхньої користі для здоров'я.</p> <p><i>Визначає</i> свої улюблені страви національної кухні та аналізує їхню користь.</p>	<p>про фізичну складову здоров'я як необхідну умову життєдіяльності людини.</p> <p>Розвивати моторну пам'ять на основі диференціації м'язових відчуттів.</p> <p>Розвивати лексичну системність на основі групування й узагальнення значення слів, які позначають спортивні ігри (футбол, естафета й інші), назви дій.</p>
<p>Вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях з користю для здоров'я, безпеки й добробуту.</p>	<p><i>Визначає</i> продукти, вживання яких потрібно обмежувати (з великим вмістом цукру, солі, жиру тощо).</p> <p><i>Порівнює</i> норми споживання різних харчових продуктів.</p> <p><i>Пояснює</i>, що існують захворювання, які є наслідком вживання алкого-</p>	<p>Формувати логічне мислення на основі аналізу, порівняння та узагальнення суттєвих ознак продуктів харчування, їхнє групування на корисні й ті, які потрібно споживати з обмеженням.</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення на основі аналізу ситуації щодо існування захворювання, яке є наслідком вживання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	лю, тютюну та наркотиків, та необхідність лікування цих захворювань.	алкоголю, тютюну та наркотиків, та необхідність лікування цих захворювань. Вчити виражати зміст ситуації за допомогою мовних засобів з послідовним висловленням думок. Розвивати логічне мислення на основі уміння абстрагувати та порівнювати норми споживання різних харчових продуктів.
Намагається ощадно використовувати ресурси.	<i>Обтрунковує</i> ставлення до свого здоров'я як до важливого особистого ресурсу. <i>Помірковано</i> використовує наявні природні ресурси (наприклад, збалансоване харчування) й особисті (наприклад, власне здоров'я, фізичні можливості) в повсякденному житті.	Виховувати уважність та обережність на основі ціннісного ставлення до свого власного життя. Розвивати навички мовного мовлення, з опорою на аналіз ситуації, про яку йтиметься у вислові, формувати вміння визначати в ній головне й другорядне, планувати вислів, послідовно викладати думки та завершувати

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		зв'язний вислів висновком чи міркуванням (з опорою на план).
Намагається критично оцінювати інформацію щодо товарів і послуг.	<i>Вирізняє</i> інформацію, корисну для збереження здоров'я, на пакуваннях й етикетках (складники, дата виготовлення, термін придатності тощо). <i>Визначає</i> вплив реклами на вибір продуктів і місць харчування.	Формувати зорове сприймання на основі дії зіставлення з наочними опорами прикладів основних позначок на пакуванні та етикетках (складники, дата виготовлення, термін придатності та ін.). Розвивати практичні навички застосування інформації з упаковки. Продовжувати формувати поняття «здорового харчування» за рахунок розвитку обізнаності про основи здорового й збалансованого харчування.
Протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самотійно або з допо-	<i>Протидіє</i> виявам неповаги та приниження, наприклад, висловлюючи свою позицію, кажучи «ні» тощо. <i>Пояснює</i> іншим, що	За підготовленим вчителем алгоритмом вчити протидіяти виявам неповаги й приниження. Формувати алгоритми дій у відповідь на прояв неповаги та принижен-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
могою дорослих залежно від ризику.	робити в ситуації, коли тебе дразнять, цькують, утискають чи залякують. <i>Демонструє</i> іншим можливість вирішення конфліктів без насильства.	ня в інсценізованих ситуаціях та при розігруванні підготовлених діалогів. Формувати форми монологічного та діалогічного мовлення шляхом створення інсценованих ситуацій, в яких учень матиме змогу пояснювати іншим, що робити в ситуації, коли тебе дразнять, цькують, утискають чи залякують. Вчити за прикладом вчителя демонструвати іншим можливість вирішення конфліктів без насильства.
Поводиться етично (демонструючи сумлінність, справедливість, чесність, відповідальність та ін.).	<i>Розпізнає</i> та засуджує ознаки тиску та насилля. <i>Аргументує</i> важливе значення родини, роль рідних (напр., батьків) для кожної людини. <i>Пояснює</i> особливе значення для лю-	Розвивати навички діалогічного мовлення за умов додаткових запитань учителя, формувати дотримання основної змістовної лінії, заданої в діалозі. Продовжувати розвивати емоційну сферу на основі формування

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>дини морального та духовного здоров'я.</p> <p><i>Порівнює</i> різні види стосунків між людьми (родинні зв'язки, дружні, ділові стосунки, подружнє життя).</p>	<p>позитивних якостей особистості й моральних почуттів (почуття обов'язку, доброзичливість, чесність, доброта).</p> <p>Формувати уявлення про сім'ю як родинну групу на основі усвідомлення системи зв'язків між її членами, ступеня автономності (залежності від інших), міри особистої відповідальності.</p>
<p>Планує та організовує власне навчання, чергуючи його з відпочинком.</p>	<p><i>Обґрунтовує</i> необхідність власного режиму розумової праці та відпочинку.</p>	<p>Формувати уявлення про повноцінний відпочинок та важливість чергування праці й відпочинку.</p> <p>На основі знань про ознаки втоми з допомогою вчителя вміти формулювати обґрунтовані відповіді щодо потреби відпочинку.</p>

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Валентина Ільяна

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (2018), **метою** громадянської та історичної освітньої галузі для загальної середньої освіти є створення умов для формування в учня/учениці початкової школи власної ідентичності та готовності до змін через усвідомлення своїх прав і свобод, осмислення зв'язків між історією та теперішнім життям; племкання активної громадянської позиції на засадах демократії та поваги до прав людини, набуття досвіду співжиття за демократичними процедурами.

Корекційно-розвивальна складова предмета визначається прямим зв'язком труднощів у навчальній діяльності молодших школярів з ТПМ із недостатністю пізнавальних функцій, й передусім мислення та мовлення, а також зі зниженим рівнем мотивації, несформованістю емоційно-вольової сфери, порушеннями структури особистості. Інтелектуальна діяльність дітей цієї категорії характеризується зниженою пізнавальною та мовленнєвою активністю; недостатньою сформованістю мисленнєвих операцій (порівняння, абстрагування, узагальнення, аналогії тощо); труднощами запам'ятовування, збереження та відтворення інформації зорової і слухової модальності; незрілістю словесної регуляції, труднощами словесного опосередкування; недостатньою стійкістю та труднощами переключення уваги. Отже, учні з ТПМ потребують систематичної цілеспрямованої корекції не лише мовленнєвих труднощів. Розвивальний аспект цього предмета полягає в формуванні досвіду творчої діяльності учнів, розвитку загальнонавчальних (організаційних, загальномовленнєвих, загальнопізнавальних, контрольних-оцінних) умінь; оволодінні узагальненими способами дій; моделюванні культурних і соціальних стандартів поведінки в різних ситуаціях; розвивальні

активного пізнавального ставлення до природного та соціального середовища; пізнанні школярами своїх можливостей.

Корекційний аспект предмета полягає в соціальній адаптації молодших школярів із ТПМ, успішність якої визначається позитивним міжособистісним спілкуванням, психологічною атмосферою в мікро- і макрогрупах (в сім'ї, класі, шкільному колективі тощо), сформованістю навичок соціальної поведінки. Основними причинами соціальної дезадаптації, й шкільної у тому числі, в учнів з ТПМ є: недостатня мотивація діяльності спілкування та можливостей її реалізації, через що діти з ТПМ мають низькі позиції в системі міжособистісних відносин; переоцінка власних можливостей, завищена самооцінка, що ускладнює формування навичок адекватної соціальної поведінки; дисбаланс якостей особистості та емоційних проявів, зокрема пасивність, сконцентрованість на власних проблемах, виражена залежність від інших людей, підвищена схильність до стресових станів, труднощі диференціації позитивних і негативних емоцій. Поряд із цим, соціальна дезадаптація молодших школярів із ТПМ значно пов'язана з особливостями пізнавальних процесів, й передусім тих їхніх сторін, які пов'язані з мовленнєвою діяльністю: недостатність понятійного мислення й узагальнювальної функції слова, труднощі встановлення причинно-наслідкових зв'язків між предметами і явищами, «зісковзування» на конкретно-ситуативний рівень мислення, недостатня узагальненість та диференційованість сприйняття зорової і слухової модальності, низька продуктивність словесної пам'яті, недостатня цілеспрямованість і довільність діяльності. Відхилення в розвитку пізнавальних функцій у дітей з ТПМ розглядаються в якості основного чинника, що обумовлює виникнення труднощів під час навчання.

Під час опанування навчального матеріалу дітьми з ТПМ важливе значення надається зв'язку його з життям, оскільки обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного

залучення й аналізу життєвих вражень цієї головної чуттєвої опори набутих знань. Це ж стосується принципу поєднання методів і прийомів навчання – він передбачає активне й свідоме нагромадження, а відтак й узагальнення вражень із різних джерел, доцільну організацію самостійної та пошукової діяльності учнів. Це сприятиме пізнанню свого довкілля самостійно, а також самовизначенню учня, дасть можливість формувати в дітей з ТПМ елементарні навички дослідницької роботи, співпраці з іншим людьми й виробляти зацікавлене практичне ставлення до пізнаваних об'єктів.

Корекційно-розвивальну спрямованість навчання можливо реалізувати шляхом:

– повсякчасного стимулювання та розвитку навичок могологічного та діалогічного мовлення, використовуючи різні типи опори (зорові й слухові); збагачення лексичного запасу за допомогою попередньої словникової роботи; удосконалення, відповідно до індивідуальних можливостей учня, фонетичного оформлення мовлення під час усних висловлювань; заохочення висловлювати власні думки;

– розвитку складових пізнавальної діяльності: формування пізнавальних мотивів; навчання плануванню власної діяльності в часі та за змістом; формування вміння віднаходити вирішення задачі за допомогою попереднього відпрацювання на практичному рівні можливих алгоритмів розв'язання; розвитку самоконтролю власних дій на всіх етапах діяльності;

– формування соціальних норм, правил поведінки та принципів життєдіяльності шляхом організованих інсценувань та різноманітних ігрових прийомів;

– розвитку емоційного інтелекту, який охоплює такі здібності як увага до емоційних станів інших людей та їхнє розпізнавання, схильність повідомляти про різні стани інших, точна оцінка емоцій, висока чутливість до почуттів і потреб інших людей.

Розділ навчально-методичного посібника побудовано так, що введені до навчального процесу корекційні завдання, а також опора на найбільш збережені процеси та функції пізнавальної діяльності, забезпечать повноцінне опанування курсу та попередять виникнення можливих труднощів.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Я – Людина»		
Описує себе, свій характер, захоплення, якими відрізняється від інших осіб.	<p><i>Розмірковує</i>, якими рисами характеру має володіти людина й чому.</p> <p><i>Аналізує</i> свою поведінку та уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється з-посеред інших і які надають йому/їй неповторності.</p> <p><i>Досліджує і представляє</i> (на прикладі однолітків і родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо.</p>	<p>Шляхом розвитку операцій аналізу формувати в дитини здатність виокремлювати визначальні ознаки зовнішності, характеру, поведінки себе та близьких знайомих.</p> <p>Розвивати монологічне мовлення, використовуючи різні типи опори: зорової – у вигляді схем чи малюнків, таблиць; слухової – у вигляді серії простих навідних питань як шаблону для подальшої самостійної розповіді. Формувати вміння дотримуватись послідовності у викладенні ма-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>теріалу з опорою на підготовані разом з вчителем або самостійно шаблони-пиктограми, що замінюють письмовий план і полегшують створення усного повідомлення. Формувати вміння завершувати розповідь коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати у дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час його усних висловлювань.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Встановлює послідовність подій (раніше/пізніше, до/після, давно/недавно); пояснює, як і чому люди визначають час.	<i>Пояснює</i> (спираючись на власний досвід і думки старших), навіщо людині знати точний час та бути пунктуальним(ою) у школі й удома.	<p>Розвивати просторові та часові уявлення з опорою на схематичні зображення-підказки. Формувати слухову увагу учнів на матеріалі речень, що містять прислівники «раніше/пізніше», «давно/недавно», прийменник «до» та прислівник «після».</p> <p>Розвивати розумові операції порівняння, аналізу, синтезу, умовиводів.</p> <p>Формувати вміння вільного відтворення в мовленні лексеми «пунктуальність» для побудови висловлювань.</p> <p>Розвивати різні форми усного мовлення, використовуючи за потреби додаткові опори у вигляді схем-пиктограм. Удосконалювати вміння контролювати власне мовлення та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		самостійно (або з допомогою педагога) виправляти окремі фонетичні помилки під час усних відповідей, відповідно до індивідуальних можливостей учня. Спонукаючи дитину застосовувати набуті у процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.
Описує послідовність етапів розвитку людини; намагається пояснити, як події пов'язані між собою.	<i>Пояснює</i> , що означає вислів «бути людиною». <i>Пояснює</i> , як змінюється людина впродовж життя. <i>Описує</i> , як змінюються умови життя людини.	Розширювати й уточнювати поняття «людина» на основі абстрагування, порівняння та узагальнення істотних ознак і властивостей індивіда (біогенетичні властивості, соціальні характеристики, людське «Я») На основі порівняльного аналізу розвивати абстрагування відмінних ознак людей на різних етапах життєвого циклу.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Формувати вміння використовувати під час мовлення слова з абстрактним значенням, які позначають етапи життєвого циклу людини (народження, дитинство, юність, зрілість, старість, смерть), людські якості (чесність, щедрість та доброта тощо). Використовувати в якості опори дидактичний матеріал.</p> <p>Формувати мотивацію до навчальної діяльності на основі усвідомлення значення навчання для успішної інтеграції особистості в суспільство, її життєвого успіху.</p> <p>Удосконалювати й розвивати суцесивні синтези.</p> <p>Розвивати уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>Сприяти розвитку розумових операцій порів-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>няння, аналізу, синтезу, умовиводів.</p> <p>Удосконалювати, розвивати зв'язне мовлення за рахунок створення ситуацій, які вимагають від учня застосування діалогічного мовлення.</p> <p>Відпрацьовувати в розмовному мовленні учнів логічно побудовані ланцюжки-висловлювання, що складаються з простих речень.</p> <p>Формувати вміння дотримуватись послідовності у викладенні матеріалу з опорою на підготовані разом з вчителем або самостійно шаблони-пиктограми, що замінюють письмовий план і полегшують створення усного повідомлення.</p> <p>Формувати вміння завершувати розповідь коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати вміння учнів контролювати власне мовлення та самостійно (або з допомогою педагога) виправляти окремі фонетичні помилки під час усних відповідей, відповідно до індивідуальних можливостей учня.</p> <p>Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.</p>
Розповідає про себе, свою родину та інших осіб.	<p><i>Розповідає</i> про літературних персонажів/історичні постаті, на яких хотів би/хотіла б бути схожою.</p> <p><i>Визначає</i> перелік тих чеснот/рис характеру, якими володіє літературний персонаж чи історична постать.</p>	<p>Формувати уявлення про себе, свою сім'ю.</p> <p>Розвивати мисленнєву операцію групування як засіб запам'ятовування та відтворення словесного матеріалу.</p> <p>Розвивати вміння добирати синоніми та антоніми до слів, які позначають людські чесноти.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Пояснює</i>, що можна, а чого не можна розповідати про себе незнайомим людям.</p> <p><i>Добирає приклади</i> на користь свого твердження.</p>	<p>Розвивати вміння висловлювати власні міркування щодо змісту почутого або прочитаного, вміння виражати ставлення до подій, наводити аналогічні приклади з власного досвіду.</p> <p>Формування емоційно-позитивного відношення до самого себе на основі засвоєння позитивних етичних еталонів та потреби відповідати їм.</p> <p>Розвивати монологічне мовлення, використовуючи різні типи опори: зорової – у вигляді схем чи малюнків, таблиць; слухової – у вигляді серії простих навідних питань як шаблону для подальшої самостійної розповіді.</p> <p>Формувати уміння послідовно викладати матеріал, спираючись на підготовлені разом з</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>вчителем або самостійно шаблони-підтографи, що замінюють письмовий план і полегшують створення усного повідомлення. Формувати вміння завершувати розповідь коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки.</p> <p>Уточнювати лексичне значення слів, що позначають почуття та риси характеру.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати у дитини бажання застосовувати набуті в про-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		цесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань. Заохочувати вживання яскравих, інтонаційно забарвлених речень під час монологів та діалогів з означеної теми.
2. Змістова лінія «Я серед людей»		
Висловлює свої вподобання; виокремлює фрази та/або дії, які вразили; обмірковує вплив своїх слів та/або дій на думку інших осіб.	<i>Розповідає</i> про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля. <i>Описує</i> , які книжки / фільми / ігри він/вона любить і чому. <i>Пояснює</i> , чому кожен може мати свої вподобання.	Формувати вміння виражати свої враження від власних захоплень. Допомогати дитині аргументувати свої відповіді спираючись на додаткові запитання педагога. Формувати здатність учнів складати усну розповідь, завершуючи її коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно. Розвивати монологічне мовлення використовуючи різні типи опори: зорової – у вигляді схем чи малюнків, та-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>блиць; слухової – у вигляді серії простих навідних запитань як шаблону для подальшої самостійної розповіді. Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки. Уточнювати лексичне значення слів, що позначають почуття та риси характеру. Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Заохочувати вживання яскравих, інтонаційно забарвлених речень під час монологів і діалогів з означеної теми.
Пояснює важливе значення співпраці в групі; разом з іншими особами визначає послідовність виконання завдань; виконує різні ролі в групі.	<p><i>Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання.</i></p> <p><i>Допомагає тим, хто цього потребує, і висловлює вдячність за підтримку.</i></p> <p><i>Уважно вислуховує думку співрозмовника та висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.</i></p>	Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, залучаючи дитину до функціонально важливих та цікавих завдань під час виконання проєктів, підкреслюючи важливість кожного. Формувати в учнів ціннісні орієнтації особистості крізь розвиток самоповаги, співчуття та співпереживанні людям. Формувати позитивні моральні якості крізь дії. Шляхом інсценування проблеми формувати вміння аналізувати ситуацію та розв'язувати її. Сприяти самостійному вирішенню проблеми за допомогою відпрацювання можливих алгоритмів.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації. Розвивати вміння планувати зв'язний вислів. Продовжувати удосконалювати монологічну та діалогічну форми мовлення.</p> <p>Підтримувати та заохочувати самоконтроль (відповідно до індивідуальних можливостей) за вимовною стороною під час усних висловлювань.</p>
<p>Пояснює свої обов'язки в сім'ї, школі; дотримується правил поведінки, що засвідчують повагу до інших осіб; звертається за допомогою до старших у разі, коли його або інших осіб ображають.</p>	<p><i>Переконує</i> у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане).</p> <p><i>Пояснює</i>, до кого можна звернутися по допомогу, якщо когось ображають або принижують.</p> <p><i>Поділяє</i> думку, що не треба замов-</p>	<p>Формувати уявлення про місце людини в суспільстві, її соціальні та родинні зв'язки, а також правила щодо гармонійного існування.</p> <p>Розвивати в учнів операції мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків на різноманітному за типом подачі, а також за складністю тематичному дидак-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	чувати негідної поведінки інших.	<p>тичному матеріалі. Формувати в учнів уміння аналізувати ситуації, визначати алгоритм дій відповідно до потреб, які виникають як наслідок певної проблеми.</p> <p>Формувати вміння дотримуватись чіткого алгоритму дій з огляду на проблему шляхом його відпрацювання безпосередньо під час ігрових прийомів та інсценування різноманітних життєвих ситуацій.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки. Підкріплювати та мотивувати ці прагнення, не фіксуючи увагу на можливих недоліках побудови речень.</p> <p>Розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукаати до викори-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>стання розгорнутого фразового мовлення. Стимулювати збагачення пасивного й активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів.</p> <p>Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).</p>
<p>Розпізнає вчинки та слова, які можуть підтримати або образити; поважає різно маніт - ність, справедливо ставиться до інших осіб.</p>	<p><i>Моделює</i> ситуації/ грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших.</p> <p><i>Розпізнає</i> ситуації (з казок, оповідань, власного досвіду), у яких хтось зазнав образ, пояснює, як діяти в таких ситуаціях.</p> <p><i>Встановлює</i>, що,</p>	<p>Формувати емпатію на основі розпізнавання власних почуттів та в подальшому зіставлення, порівняння та ідентифікації емоцій людей. Розвивати емоційний інтелект.</p> <p>Формувати здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та відпрацьовувати це вміння під час аналізу</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони – люди.</p> <p><i>Висловлює припущення, чому люди стають товаришами, однокласниками, друзями/опонентами, супротивниками, ворогами.</i></p>	<p>вчинків героїв казок, власного досвіду. Вчити застосовувати умовисновки дитини в ході рольових ігор.</p> <p>Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, залучаючи дитину до функціонально важливих і цікавих завдань під час проєктів, підкреслюючи при цьому важливу роль кожного.</p> <p>Формувати ціннісні орієнтації особистості крізь розвиток самоповаги, співчуття та співпереживання людям.</p> <p>Формувати позитивні моральні якості крізь дії.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Розвивати вміння планувати зв'язний вислів.</p> <p>Продовжувати удосконалювати монологічну</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		та діалогічну форми мовлення. Підтримувати та заохочувати самоконтроль (відповідно до індивідуальних можливостей) за вимовною стороною під час усних висловлювань.
Збирає інформацію та розповідає про свою родину, однокласників, Україну; пояснює, що означає бути членом родини, громади, класу; долучається до родинних і національних традицій, пояснює їхнє значення для себе.	<i>Пояснює</i> , які почуття пов'язують його/її з близькими людьми, висловлює припущення про те, чим вони зумовлені. <i>Описує</i> , які є узвичаєні правила життя своєї сім'ї/класу, пояснює їхнє значення для себе. <i>Описує</i> й <i>обмірковує</i> свої права й обов'язки в сім'ї, класі.	Формувати повагу до сімейних цінностей та традицій за рахунок аналізу моделей поведінки в родині, культурних еталонів. Виховувати товариськість до однокласників із залученням до спільних проєктів і спільної діяльності. Формувати в учнів почуття гідності, самоідентифікації себе як українця шляхом отождолення з відомими спортсменами, науковцями, діячами України. Допоміжним засобом стає ознайомлення з біографією та житте-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>вим шляхом значущих постатей.</p> <p>Спонукаати до пошуку нової інформації шляхом надання стартової, яка спонукає до нових розвідок.</p> <p>Розвивати монологічне мовлення, використовуючи різні типи опори: зорової – у вигляді схем чи малюнків, таблиць; слухової – у вигляді серії простих навідних запитань як шаблону для подальшої самостійної розповіді.</p> <p>Формувати вміння дотримуватись послідовності у викладенні матеріалу зі схематичною чи піктографічною опорою, що замінюють письмовий план і полегшують створення усного повідомлення.</p> <p>Формувати вміння завершувати розповідь коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки.</p> <p>Уточнювати лексичне значення слів відповідно до тематики уроку.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.</p> <p>Заохочувати вживання яскравих, інтонаційно забарвлених речень під час монологів та діалогів з означеної теми.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Д о с л і д ж у є об'єкти загального користування у своїй місцевості; дотримується правил поведінки під час гри, прогулянки та відпочинку.</p>	<p><i>Дотримується</i> правил, встановлених в освоєному громадському просторі (у школі, парку, на дитячому майданчику тощо). <i>Пояснює</i>, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.</p>	<p>Розвивати просторові уявлення. Із залученням допомоги дорослого вчити складати схему приміщення. Розвивати та удосконалювати зорово-просторове орієнтування.</p> <p>Розвивати операції мислення шляхом встановлення учнем причинно-наслідкових зв'язків на різноманітному за типом подачі, а також за складністю тематичному дидактичному матеріалі.</p> <p>Формувати в учнів уміння аналізувати ситуації, визначати алгоритм дій, відповідно до правил перебування в громадському просторі. Формувати вміння дотримуватись чіткого алгоритму дій відповідно до проблеми шляхом його відпрацювання безпосередньопідчасігрових</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>прийомів та інсценування різноманітних життєвих ситуацій.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки. Підкріплювати та мотивувати ці прагнення, не фіксуючи увагу на можливих недоліках побудови речень.</p> <p>Розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення. Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Стимулювати збагачення пасивного й активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів.</p> <p>Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись його фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		до індивідуальних можливостей дитини).
Розрізняє теперішнє, минуле й майбутнє (було — є — буде).	<p><i>Встановлює, чим його/її дитинство відрізняється від дитинства старших родичів.</i></p> <p><i>Описує, яка різниця між дитинством сучасних дітей та в минулому (одяг, іграшки, заняття тощо).</i></p> <p><i>Пояснює, що життя кожного покоління відрізняється від життя іншого.</i></p> <p><i>Зауважує та виокремлює зміни, які відбулися у його/її правах (напр., звичай в школі колись і тепер).</i></p>	<p>Розвивати просторові та часові уявлення з опорою на схематичні зображення-підказки. Формувати в учнів слухову увагу на матеріалі речень, що містять лексеми «було/буде», «давно/недавно», прийменник «до» та прислівник «після».</p> <p>Розвивати в учнів розумові операції порівняння, аналізу, синтезу, умовиводів.</p> <p>Розвивати різні форми усного мовлення, використовуючи за потреби додаткові опори у вигляді схем-піктограм. Удосконалювати вміння контролювати власне мовлення та самостійно (або з допомогою педагога) виправляти окремі фонетичні помилки під час усних відповідей, від-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		повідно до індивідуальних можливостей учня. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.
Знає, як шукати потрібну інформацію; виявляє основний зміст джерела інформації; розпитує старших людей про минуле.	<i>Формулює</i> запитання до батьків, інших родичів про історію родини та передає в різних формах цю інформацію. <i>Розпитує</i> старших людей про минуле.	Формувати вміння знаходити, аналізувати й відбирати інформацію спочатку з допомогою дорослого, а потім самостійно, за аналогією. Розвивати вміння складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність (схеми, піктограми, план, малюнки). Продовжувати розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Стимулювати збагачення пасивного й активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів.</p> <p>Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).</p>
3. Змістова лінія «Моя культурна спадщина»		
Встановлює послідовність подій (раніше/пізніше, до/після, давно/недавно) та пояснює, як і чому люди визначають час.	<i>Встановлює, спираючись на власний досвід і думки старших, коли відбувалися відомі історичні події та жили визначні особи (раніше/пізніше, до/після, давно/недавно).</i>	Удосконалювати формування просторових та часових уявлень з опорою на схематичні зображення-підказки. Розвивати слухову увагу на матеріалі речень, що містять прислівники «раніше/пізніше» та «давно/недавно» прийменник «до» та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>прислівник «після». Розвивати в учнів розумові операції порівняння, аналізу, синтезу, умовиводів, розвивати та удосконалювати різні форми усного мовлення, використовуючи за потреби додаткові опори у вигляді схем-підтограм. Удосконалювати вміння контролювати власне мовлення та самостійно (або з допомогою педагога) виправляти окремі фонетичні помилки під час усних відповідей, відповідно до індивідуальних можливостей учня.</p> <p>Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань, створюючи ситуації успіху,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		підкріплені кількаразовими спробами учня та відповідно позитивною, ласкавою та доброзичливою реакцією педагога.
Орієнтується в близькому до місця проживання та освоєному людьми середовищі.	<p><i>Оглядає та описує пам'ятки культури рідної місцевості, відображає їх різними мистецькими засобами (напр., малює, ліпить, співає, шукає приклади онлайн тощо).</i></p> <p><i>Дотримується належних правил поведінки в місцях пам'яті, пояснює ці правила.</i></p> <p><i>Виявляє повагу до померлих, вшановує героїв і жертв трагедій або злочинів проти людства.</i></p>	<p>Розвивати просторові уявлення. Розвивати та удосконалювати зорово-просторове орієнтування.</p> <p>Формувати в учнів уміння аналізувати ситуації й визначати правила поведінки відповідно до них.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки.</p> <p>Підкріплювати та мотивувати ці прагнення, не фіксуючи увагу на можливих недоліках побудови речень.</p> <p>Розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Збагачувати пасивний та активний словник учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів. Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).
Показує, як саме природа дає людям засоби до існування; описує зміни, які спостерігає в знайомому просторі, пов'язані з людською діяльністю.	<i>Пояснює, чому природа важлива для людини. Визначає, що дає природа людині. Визначає ті зміни в ландшафті/ краєвиді, які пов'язані з діями людей. Пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного.</i>	Розвивати логічне мислення на основі порівняння, узагальнення та класифікації об'єктів навколишньої дійсності за суттєвими (функціональними та родовидовими) ознаками. Використовувати додаткові стимульні основи як додатковий засіб запам'ятовування та відтворення навчального матеріалу. Формувати уявлення

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>про об'єкти живої та неживої природи та вплив людини на природу.</p> <p>Розвивати емоційно-образну пам'ять на основі безпосереднього сприймання предметів і явищ природи.</p> <p>Удосконалювати в учнів навички побудови словосполучень та речень з опорою на наочність та запитання.</p> <p>Розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Стимулювати збагачення пасивного та активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів.</p> <p>Удосконалювати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		якісного оформлення й інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).
Д о с л і д ж у є об'єкти загального користування у своїй місцевості; дотримується правил поведінки під час гри, прогулянки та відпочинку.	<i>Довідується</i> (з легенд, від старших людей) про походження місцевих топонімів і географічних об'єктів. <i>Пояснює</i> потребу дотримання правил у громадських місцях та під час спільних заходів, протидіє (залучаючи дорослих) їхньому порушенню.	Мотивувати дитину до пошуку інформації про свою місцевість. Розвивати в учнів операцію аналізу та вміння визначати істотні ознаки, відповідно до яких і класифікувати різні об'єкти, що вивчаються. Стимулювати пошуковий інтерес до історичної інформації рідного краю. Удосконалювати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки з отриманої інформації. Відпрацьовувати алгоритми дій та відповідних правил поведінки у громадських місцях шляхом інсценування аналогічних ситуацій.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Закріплювати алгоритми поведінки в ході рольових ігор. Формувати здатність переносити отриманий досвід у життєві ситуації.</p> <p>Продовжувати розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Спрятати збагаченню пасивного й активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів.</p> <p>Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).</p>
Збирає інформацію та роз-	<i>Підтримує</i> родинні і шкільні традиції,	Розвивати уміння збирати та аналізувати

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
повідас про свою родину, однокласників, Україну; пояснює, що означає бути членом родини, громади, класу; долучається до родинних і національних традицій, пояснює їхнє значення для себе.	<p><i>бере участь</i> у громадських урочистостях тощо;</p> <p><i>пояснює</i> їхнє значення для себе.</p> <p><i>Виготовляє</i> атрибути до свят та урочистостей.</p> <p><i>Бере участь</i> у містецьких (наприклад, театральних) акціях.</p>	<p>інформацію й скласти зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність (схеми, піктограми, план, малюнки).</p> <p>Формувати повагу та цікавість до національних традицій за рахунок ігор-інсценувань, а також безпосередньої участі в урочистостях.</p> <p>Формувати почуття гідності та самоідентифікації себе як українця.</p> <p>Розвивати в учнів навичку конструювання шляхом самостійного, а за потреби з допомогою дорослого виготовлення святкових атрибутів.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки й висновки.</p> <p>Уточнювати лексичне</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>значення слів відповідно до теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.</p> <p>Заохочувати вживання яскравих, інтонаційно забарвлених речень під час монологів і діалогів з означеної теми.</p>
Виокремлює не зрозумілі слова та з допомогою дорослих встанов-	<i>Вдумливо читає</i> короткі історичні оповідання, легенди, міфи тощо. <i>Придумує</i> назву до	Сприяти зосередженню та концентрації уваги учня під час читання на незрозумілих для нього словах. Реко-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
лює їхнє значення; придумує назву твору, що відображає його зміст.	коротких текстів дитячої літератури. <i>Виокремлює</i> незрозумілі слова з усних та писемних текстів дитячої літератури. <i>Запитує</i> про значення незрозумілого слова в дорослих або <i>знаходить</i> його самостійно за допомогою цифрового пристрою (пошуковика).	мендовано попереднє ознайомлення з текстом шляхом його зачитування дорослим та подальшого аналізу разом з дитиною. Розвивати вербальну пам'ять на основі нових лексем. Удосконалювати навичку побудови простих речень і речень зі складними логіко-граматичними конструкціями, вводячи до них нові слова. Формувати вміння писати план до письмового тексту відповідно до заданого вчителем алгоритму. Формувати вміння формулювати головну думку на основі логічного аналізу всіх смислових частин тексту та сприймання його в цілому. За необхідності формулювати навідні запитання, що наближа-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>тимуть дитину до віднаходження та самостійного формулювання назви твору.</p> <p>Розвивати логічне мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків та/або прихованого змісту в прочитаному або прослуханому тексті.</p>
4. Змістова лінія «Моя шкільна та місцева громади»		
<p>Пояснює, де може знайти потрібну інформацію; виявляє основний зміст джерела інформації; розпитує старших людей про минуле.</p>	<p><i>Розповідає</i> про видатних історичних осіб/сучасників/сучасниць та як їхні життя й діяльність пов'язані з місцевою громадою.</p>	<p>Формувати уміння знаходити, аналізувати та відбирати інформацію з допомогою дорослого, а також самостійно, за аналогією.</p> <p>Розвивати вміння складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність (схеми, піктограми, план, малярки).</p> <p>Продовжувати розвивати й удосконалювати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ти монологічне та діалогічне мовлення. Спонукає до використання розгорнутого фразового мовлення. Збагачувати пасивний та активний словник учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів. Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).
Пояснює свої обов'язки в сім'ї, школі; дотримується правил поведінки, що засвідчують повагу до інших осіб; звертається за допомогою до	<i>Розповідає</i> про свої права і обов'язки як учасника(ці) шкільної та місцевої громад, <i>пояснює</i> важливість цих прав і обов'язків.	Формувати такі поняття як «права» і «обов'язки» на основі порівняння випадків соціально схвальної і асоціальної поведінки, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями та емоціями, порушеннями правил та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
старших у разі, коли його або інших осіб ображають.		<p>свою відповідальністю. Розвивати вербально-логічне мислення в процесі зіставлення своїх вчинків і поведінки з іншими людьми. Формувати в учнів вміння проводити аналогії на основі узагальнення.</p> <p>Розвивати емоційний інтелект на основі уміння зіставляти власні стани зі станами людей з найближчого оточення (в контексті конкретної ситуації), розпізнавати емоційні стани людей з опорою на предметні й сюжетні картинки.</p> <p>Шляхом інсценування проблеми формувати уміння аналізувати ситуацію та розв'язувати її. Сприяти самостійному вирішенню проблеми за допомогою відпрацювання можливих алгоритмів.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації. Збагачувати та уточнювати словник словами, які позначають емоційні стани. Формувати їхню змістову диференціацію.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час його усних висловлювань.</p>
Домовляється з однокласниками про до-	<i>Виробляє</i> (з однокласниками) доб- рочесні правила	Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, залучаючи дитину

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
бросесні пра-вила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо.	взаємодії, <i>переко-нує</i> , що вони по-трібні. <i>Дотримується</i> до-мовленостей. <i>Добирає приклади</i> з власного досві-ду, які свідчать про його/її відповідаль-не ставлення до обов'язків як члена шкільної та місце-вої громад.	до функціонально важ-ливих і цікавих завдань під час проєктів, під-креслюючи важливість кожного. Формувати ціннісні орієнтації осо-бистості шляхом роз-витку самоповаги, спів-чуття та співпережи-вання людям. Формува-ти позитивні моральні якості крізь дії. Шляхом інсценування проблеми формувати вміння аналізувати си-туацію та розв'язувати її. Сприяти самостійно-му вирішенню пробле-ми за допомогою від-працювання можливих алгоритмів. Продовжувати розви-вати й удосконалювати монологічне та діало-гічне мовлення. Спонукаати до викори-стання розгорнутого фразового мовлення. Стимулювати збага-чення пасивного та

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів. Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час його усних висловлювань.
Розповідає про свої успіхи, успіхи класу, своєї родини; розповідає про свої проблеми, обирає варіанти їхнього розв'язання; до-	<i>Обговорює</i> проблеми класу, які його/її турбують, обирає один з варіантів їхнього розв'язання. З'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільно-	Розвивати монологічне та діалогічне мовлення. Спонукає та мотивувати до використання розгорнутого фразового мовлення. Сприяти формуванню самостійності під час розв'язання проблем-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
лучається до корисних справ у родині, класі, школі.	ти; робить відповідні пропозиції на зборах класу.	них ситуацій, актуалізуючи попередньо отримані та засвоєні алгоритми можливих варіантів дій. Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час його усних висловлювань.
5. Змістова лінія «Ми – громадяни України. Ми – європейці»		
Розповідає про Україну як про свою Батьківщину, розпізнає державні символи України,	<i>Представляє</i> загальні відомості про Україну. <i>Розтитує</i> дорослих (родичів) про сучасне громадське	Формувати в учнів уявлення про суспільство як цілісне утворення на основі абстрагування й узагальнення його суттєвих ознак

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
шанобливо ставиться до них.	<p>життя та минуле України.</p> <p><i>Розпізнає</i> державні символи України, шанобливо ставиться до них.</p> <p><i>Розповідає</i> про державний прапор України, її герб.</p> <p><i>Співає</i> державний гімн України.</p> <p><i>Розповідає</i> про свято Дня Незалежності України і традиції його святкування в родині/ громаді/ країні.</p> <p><i>Розповідає</i> про найважливіші державні свята України.</p> <p><i>Дотримується</i> встановлених правил поведінки під час проведення державних свят.</p>	<p>(сукупна життєдіяльність і взаємодія всіх індивідів; взаємозалежність їхніх відносин, поведінки, спілкування, пізнання тощо).</p> <p>Розвивати в учнів увагу, пам'ять та уяву, пропонуючи для закріплення впізнання й для запам'ятовування державної символіки дидактичний матеріал, який може сприйматися зорово й тактильно.</p> <p>З цією метою використовувати різноманітні ігрові прийоми.</p> <p>Розвивати логічне мислення на основі уміння абстрагувати й зіставляти (з опорою на начіність) подібні та відмінні ознаки українців, їхнього одягу, житла, побуту тощо в різних історико-етнографічних регіонах.</p> <p>Формувати лексичну</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>системність на основі уміння групувати та класифікувати слова за суттєвими семантичними ознаками (моря, ріки, міста, села тощо). Формувати патріотичне почуття на основі усвідомлення своєї приналежності до українського суспільства, розуміння сенсу символів держави, інтересу до історичного минулого та сучасності своєї країни.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки.</p> <p>Уточнювати лексичне значення слів відповідно до теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань, створюючи ситуації успіху, підкріплені кількаразовими спробами учня та відповідно позитивною, ласкавою та доброзичливою реакцією педагога. Заохочувати до вживання яскравих, інтонаційно забарвлених речень під час монологів та діалогів з означеної теми.
Запитує про те, що зацікавило; знаходить відповіді на запитання; виокремлює в джерелі інфор-	<i>Знаходить</i> (у творах дитячої художньої літератури) приклади патріотизму й людяності. <i>Розповідає</i> про видатних українців,	Спонукає пошуковий інтерес до теми, що розглядається. Формувати вміння самостійно та/або з допомогою дорослого відшукувати потрібну інформацію.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
мацію про відому особу/подію.	<p><i>описує</i> їхню важливість для України.</p> <p><i>Ставить</i> запитання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України подію чи особу.</p>	<p>Розвивати інтелектуальні почуття радості або здивування від пізнання нового, невідомого.</p> <p>Формувати уявлення на основі практичного досвіду й отримання нової інформації про видатних українців та їхню значущість для України.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Удосконалювати уміння планувати зв'язний вислів та складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність. Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усно-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		го мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Я – Людина»		
Визначає свої риси характеру, моральні якості; розповідає про свої мрії та пояснює шляхи здійснення їх.	<i>Розповідає</i> про осіб, на яких хоче бути схожим(ою), <i>пояснює</i> чому. <i>Аналізує</i> , що йому/їй вдається, а що – ні. <i>Розпізнає</i> й <i>описує</i> свої емоції, по-	Розширювати та уточнювати поняття «людина» на основі абстрагування, порівняння та узагальнення зовнішніх і внутрішніх ознак людей (зовнішність, поведінка, здібності, характер).

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>чуття, переживання.</p> <p><i>Ділиться</i> своїми мріями й планами.</p> <p><i>Визначає</i> свої потреби, відрізняє їх від бажань.</p> <p><i>Формулює</i> мету та цілі; планує дії, які приведуть до їхнього досягнення.</p> <p><i>Аналізує</i>, які якості йому/їй потрібні для досягнення мети.</p> <p><i>Описує</i> важливість сумлінності та моральних якостей.</p>	<p>Розвивати в учня критичне мислення та аналіз себе як особистості за допомогою продемонстрованого розбору особистісних особливостей та характеру літературних героїв і відомих людей.</p> <p>Формувати розпізнавання власних емоцій та ідентифікації останніх за допомогою ігрового кола, що містить широкий спектр позитивних, негативних та нейтральних емоцій, як-от: щастя, радість, впевненість, захоплення, задоволення, страх, злість, смуток, жах, незадоволення, недовірливість, розпач, зневіра, здивування, байдужість. Стимулювати та допомагати дитині закріпити відповідні лексеми у фразовому мовленні.</p> <p>З метою кращого зас-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		воєння матеріалу пропонувати дитині різноманітні приклади, оформлені у вигляді таблиць або схематично. Продовжувати вдосконалювати навички зв'язного мовлення. Спонукаати до висловлювання власних міркувань щодо своїх мрій та планів їхньої реалізації. За допомогою навідних запитань допомагати дитині в оформленні думок в усномовленневу форму.
Визначає послідовність подій; зіставляє одиниці вимірювання часу.	<i>Переказує</i> окремі факти власної біографії, правильно визначаючи послідовність подій. <i>Укладає</i> розклад дня, тижня, зіставляючи його з життям інших членів сім'ї.	Удосконалювати та розвивати сукцесивні синтези. Розвивати уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розумові операції порівняння, аналізу, синтезу, умовиводів. Удосконалювати й розвивати зв'язне мовлення за рахунок ство-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>рення ситуацій, які вимагають від учня застосування діалогічного мовлення.</p> <p>Відпрацьовувати в розмовному мовленні учнів логічно побудовані ланцюжки-висловлювання, що складаються з простих речень.</p> <p>Формувати вміння дотримуватись послідовності у викладенні матеріалу з опорою на підготовані разом з вчителем або самостійно шаблони-підказки, що замінюють письмовий план і полегшують створення усного повідомлення.</p> <p>Формувати вміння завершувати розповідь коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно.</p> <p>Удосконалювати вміння контролювати власне мовлення та самостійно (або з допомо-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>гою педагога) виправляти окремі фонетичні помилки під час усних відповідей, відповідно до індивідуальних можливостей учня.</p> <p>Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.</p>
<p>Встановлює кількість поколінь у своїй родині, розкриває зв'язки між теперішнім та попередніми поколіннями.</p>	<p><i>Розпитує</i> про попередні покоління у своєму роді; розповідає про життя найдавнішого покоління, відомого у своєму роді.</p> <p><i>Знаходить</i> інформацію про дитинство, дозволяє попередніх поколінь, <i>презентує</i> здобуту інформацію, <i>визначаючи</i>, що змінилося, а що залишилося схожим на його/її дитинство.</p>	<p>Формувати вміння комунікувати з дорослими з метою знаходження потрібної інформації про родину за рахунок спеціально розроблених та наданих дитині шаблонів запитань з теми.</p> <p>Спонукає пошуковий інтерес до теми, що розглядається. Удосконалювати вміння самостійно та/або з допомогою дорослого відшукувати потрібну інформацію.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати інтелектуальні почуття радості або здивування від пізнання нового, невідомого, віднаходження відомостей про історію свого роду.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації. Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів та складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність. Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.
Виявляє та засуджує негідну поведінку; вміє розпізнавати випадки порушення прав дитини; пояснює, до кого можна звернутися, коли ображають і/або приносять йому чи інших осіб, відповідно діє в таких ситуаціях.	<i>Пояснює</i> , які права він/вона має. <i>Аргументує</i> думку, що права людини, зокрема дитини, завжди слід поважати й захищати. <i>Пояснює</i> , чому слід реагувати на факти зневаги до людської гідності та порушень прав дитини. <i>Поводиться</i> так, щоб не ображати гідність інших (дітей і дорослих). <i>Висловлює</i> своє ставлення до порушення прав дитини та до дій на захист	Формувати поняття «права» шляхом ознайомлення та вивчення різноманітних моделей їхніх порушень, представлених учителем у простій для розуміння та доступній формі. Допомога у формуванні й закріпленні алгоритмів дій відповідно до різного типу проблемних ситуацій за рахунок інсценування останніх. Під час розігрування таких ситуацій у класі рекомендовано зосереджувати увагу дітей на «словах-маячках», які свід-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>цих прав за допомогою виражальних засобів мистецтва (оповідає, малює, театралізує та ін.).</p> <p><i>Радить</i> друзям/однокурсникам, куди можна звернутися по захист, коли порушують права дитини.</p> <p>На прикладі текстів/медіатекстів та власного досвіду <i>відстоює</i> думку, що принизливе покарання недопустиме.</p>	<p>чать про порушення прав дитини.</p> <p>Формувати свідоме розуміння та розрізнення соціально схвальної і асоціальної поведінки, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями й емоціями, порушеннями правил і відповідальністю.</p> <p>Розвивати емоційний інтелект на основі уміння зіставляти власні стани зі станами людей з найближчого оточення (в контексті конкретної ситуації) з опорою на предметні й сюжетні картини.</p> <p>Удосконалювати диференціацію за значенням слів, які позначають емоційні стани.</p> <p>Спонукає до використання складних речень із підрядними причинами (чому? з якої причини?), мети (для</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		чого? з якою метою?), порівняння (як?).
		<p>Розвивати в учнів уміння висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їхніх учасників та наводити аналогічні приклади з власного досвіду.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
2. Змістова лінія «Я серед людей»		
<p>Досліджує своє походження, родовід, визначає свою роль у школі, громаді, державі; досліджує, які традиції і свята шанують у родині, родинних друзів та однокласників, ставиться з повагою до цих традицій і свят.</p>	<p><i>Створює</i> родинне дерево, досліджує життя своїх родичів, добирає джерела для створення родинного дерева й знаходить потрібну йому/їй інформацію.</p> <p><i>Описує</i> традиції і свята у своїй родині, традиції та свята своїх друзів/однокласників/земляків; виокремлює спільне й відмінне.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> на прикладі власної родини важливість традицій.</p> <p><i>Виявляє інтерес</i> до власних традицій і традицій інших сімей/культур, ставиться до них із повагою.</p>	<p>Формувати вміння комунікувати з дорослими з метою віднаходження потрібної інформації про родину за рахунок спеціально розроблених та наданих дитині шаблонів запитань з теми.</p> <p>Удосконалювати вміння самостійно та/або з допомогою дорослого відшукувати потрібну інформацію.</p> <p>Розвивати інтелектуальні почуття радості або здивування від пізнання нового, невідомого, віднаходження відомостей про історію свого роду.</p> <p>Формувати повагу до сімейних цінностей та традицій за рахунок аналізу моделей поведінки в родині, культурних еталонів.</p> <p>Виховувати товарись-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Досліджує</i> родинні та шкільні звичаї.</p> <p><i>Бере</i> участь у підготовці класних і шкільних святкувань.</p>	<p>кість до однокласників із залученням до спільних проєктів та спільної діяльності.</p> <p>Спонукає до пошуку нової інформації шляхом надання стартової, яка спонукає до нових розвідок.</p> <p>Розвивати монологічне мовлення, використовуючи різні типи опори: зорової – у вигляді схем чи малюнків, таблиць; слухової – у вигляді серії простих навідних запитань як шаблону для подальшої самостійної розповіді.</p> <p>Розвивати вміння дотримуватись послідовності у викладенні матеріалу зі схематичною або піктографічною опорою, що замінює письмовий план і полегшує створення усного повідомлення.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати вміння завершувати розповідь коротким висновком з допомогою вчителя або самостійно.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та умовисновки. Уточнювати лексичне значення слів відповідно до тематики уроку. Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час коротких усних висловлювань.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Заохочувати вживання яскравих, інтонаційно забарвлених речень під час монологів та діалогів з означеної теми.
Визначає мету спільної роботи; планує послідовність дій групи для виконання завдання; погоджується на роль, яку здатний виконати найкраще.	Самостійно та з іншими <i>знаходить</i> <i>можливості</i> допомогти. <i>Взаємодіє</i> з іншими на основі спільних цілей, <i>дотримується правил співпраці</i> в парі, групі. <i>Переконує</i> друзів у важливості дотримання правил у процесі взаємодії, <i>ілюструє</i> цю думку прикладами (з власного досвіду, літератури). <i>Виконує</i> різні ролі під час роботи в групі. <i>Оцінює</i> свій внесок та внесок інших у досягнення спільних цілей;	Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, залучаючи дитину до функціонально важливих і цікавих завдань під час виконання проєктів, підкреслюючи важливість кожного. Формувати ціннісні орієнтації особистості шляхом розвитку самоповаги, співчуття та співпереживання людям. Формувати позитивні моральні якості крізь дії. Шляхом інсценування проблеми формувати вміння аналізувати ситуацію та розв'язувати її. Сприяти самостійному вирішенню проблеми за допомогою відпрацювання можливих алгоритмів.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>у яких ролях він/вона працює найкраще.</p> <p><i>Підтримує та заохочує інших, демонструє</i> емпатію під час роботи в групі.</p> <p><i>Аргументує</i> значущість сумлінної праці в групі.</p>	<p>Розвивати у дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Розвивати уміння планувати зв'язний вислів.</p> <p>Продовжувати вдосконалювати монологічну та діалогічну форми мовлення.</p> <p>Підтримувати та заохочувати самоконтроль (відповідно до індивідуальних можливостей) за вимовною стороною під час усних висловлювань.</p>
<p>Спілкується з урахуванням особливостей інших людей; пояснює, чому потрібно діяти справедливо.</p>	<p>Доводить на конкретних прикладах важливість ставлення до кожної людини неповторної та рівної іншим, незалежно від її раси, кольору шкіри, переконань, статі, походження, майнового стану, місця проживання, фізичних і розумо-</p>	<p>Формувати уявлення про різноманітність народів світу на основі уміння абстрагувати й диференціювати спільні й відмінні ознаки (місце проживання, культура, звичаї тощо).</p> <p>Формувати в учнів вміння установлювати зв'язки між особливостями зовнішнього вигляду людей різ-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>вих особливостей та інших ознак.</p> <p><i>Аргументує</i> цінність різних людей у класі/школі/спільноті.</p> <p><i>Добирає</i> приклади поведінки персонажів та життєвих ситуацій, щоб проілюструвати важливість рівності між людьми.</p> <p><i>Аналізує</i> наслідки порушення особою засад рівності та справедливості.</p> <p><i>Пояснює</i>, що кожна людина має право на приватний простір.</p> <p><i>Аргументує</i>, чому не можна цькувати інших.</p> <p><i>Пояснює</i>, як діяти, коли ти стаєш свідком або жертвою цькування.</p> <p><i>Моделює</i> поведінку в ситуаціях не-</p>	<p>них рас та умовами їхнього проживання.</p> <p>Формувати емпатію на основі розпізнавання власних почуттів та в подальшому зіставлення, порівняння й ідентифікації емоцій інших людей. Розвивати емоційний інтелект.</p> <p>Формувати в учнів вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Відпрацьовувати це вміння під час аналізу вчинків героїв казок, власного досвіду. Вчити застосовувати умовисновки дитини в ході рольових ігор.</p> <p>Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, залучаючи дитину до функціонально важливих та цікавих завдань під час проєктів, підкреслюючи важливість кожного.</p> <p>Формувати ціннісні орієнтації особистості</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	коректного спілкування та свавілля з боку однолітків/дорослих.	<p>шляхом розвитку самоповаги, співчуття та співпереживання людям. Формувати позитивні моральні якості крізь дії.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Розвивати вміння планувати зв'язний вислів.</p> <p>Продовжувати вдосконалювати монологічну та діалогічну форми мовлення. Удосконалювати монологічне зв'язне мовлення на основі вміння планувати вислів (розповідь, міркування), виражати зміст ситуації за допомогою лексико-семантичних і граматичних засобів, завершувати зв'язний вислів висновком чи міркуванням.</p> <p>Підтримувати й заохочувати самоконтроль</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		(відповідно до індивідуальних можливостей) за вимовною стороною під час усних висловлювань.
Розрізняє об'єкти загального користування й власні об'єкти; протидіє (залучаючи дорослих) порушенням правил поведінки в публічних місцях.	<p><i>Оцінює</i> відповідність поведінки людей/персонажів у громадському просторі встановленим правилам.</p> <p>Обмірковує раніше встановлені правила в громадському просторі та за потреби створює спільно з іншими нові/додаткові правила.</p> <p>Відповідально ставиться до власного та громадського майна.</p>	<p>Формувати уявлення про правила поведінки в публічних місцях та закріплення їх шляхом ігор-інсценувань.</p> <p>Формувати в учнів уміння аналізувати ситуації, визначати правила поведінки відповідно до них.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки.</p> <p>Підкріплювати й мотивувати ці прагнення, не фіксуючи увагу на можливих недоліках побудови речень.</p> <p>Розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Стимулювати збага-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		чення пасивного й активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів. Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).
3. Змістова лінія «Моя культурна спадщина»		
Розпізнає відомі об'єкти соціального середовища, планує прогулянку / подорож / екскурсію до об'єктів культурної спадщини рідного краю, України.	<i>Орієнтується</i> в місцевості, в якій проживає. <i>Розпитує</i> дорослих щодо походження географічних назв рідного краю. <i>Виявляє інтерес</i> до подорожей Україною та світом. <i>Укладає</i> маршрути (користуючись схематичним планом, малюнками, фото, відео) прогу-	Розвивати просторові уявлення. Розвивати та удосконалювати зорово-просторове орієнтування, пам'ять. Спонукає до пошуку нової інформації шляхом надання стартової, яка спонукає до нових розвідок. Формувати вміння комунікувати з дорослими з метою віднаходження потрібної інформації про поход-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>лянок у межах свого населеного пункту та його околиць, зокрема місцями пам'яті, <i>пояснює</i>, чому ці місця важливі.</p> <p><i>Описує</i> віртуальну подорож до об'єктів культурної спадщини рідного краю, України, світу, ілюструючи її світлинами.</p>	<p>ження географічних назв рідного краю за рахунок спеціально розроблених і наданих дитині шаблонів запитань з теми.</p> <p>Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки. Підкріплювати та мотивувати ці прагнення, не фіксуючи увагу на можливих недоліках побудови речень.</p> <p>Розвивати та удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення. Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення. Збагачення пасивного та активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів. Розвивати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та ін-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		тонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).
Пояснює цінність природи для життя та роль діяльності людини в освоєнні навколишнього світу.	<i>Підбирає</i> приклади, які пояснюють взаємозалежність людини й природи. <i>Виявляє</i> та <i>пояснює</i> вплив часу та людей на пам'ятки культури. <i>Аналізує</i> приклади поведінки, корисної/шкідливої до навколишнього середовища, та її наслідки.	Продовжувати розвивати логічне мислення на основі порівняння, узагальнення та класифікації об'єктів навколишньої дійсності за суттєвими (функціональними та родовидовими) ознаками. Використовувати додаткові стимульні основи як додатковий засіб запам'ятовування та відтворення навчального матеріалу. Удосконалювати уявлення про об'єкти природи й вплив людини на природу, а також взаємозалежність людини та природи. Розвивати емоційно-образну пам'ять на основі безпосереднього сприймання предметів і явищ природи.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати навички побудови словосполучень і речень з опорою на наочність та запитання.</p> <p>Розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукаати до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Збагачення пасивного й активного словника учня за рахунок уточнень лексичного значення незнайомих слів.</p> <p>Удосконалювати вміння формулювати усне висловлювання, дотримуючись фонетично якісного оформлення та інтонаційного забарвлення (відповідно до індивідуальних можливостей дитини).</p>
Виокремлює факти, які викликають сумніви; знаходить	<i>Збирає інформацію</i> про походження географічних назв рідного краю	Продовжувати розвивати логічне мислення на основі порівняння та аналізу, різних ві-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
інформацію, яка спростовує або підтверджує сумніви; пояснює можливі наслідки поширення неправдивої інформації.	<p>з різних джерел. Ставить запитання дорослим і одноліткам щодо інформації, яка викликає сумнів або є незрозумілою.</p> <p>Порівнює різні відомості, на підставі інформації, зібраної з різних джерел, пропонує власний висновок.</p> <p>Добирає й перевіряє дані на користь своєї версії.</p> <p>Наводить приклади неправдивої інформації, аналізує наслідки її поширення.</p>	<p>домостей, на основі інформації, зібраної з різних джерел (самостійно та/або з допомогою дорослого).</p> <p>Удосконалювати вміння комунікувати з дорослими з метою віднаходження потрібної інформації</p> <p>Розвивати інтелектуальні почуття радості або здивування під час пізнання нового, невідомого, віднаходження відомостей про походження географічних назв рідного краю з різних джерел.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів і складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми. Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.
Знаходить потрібну інформацію про минуле та сучасне; добирає джерело інформації відповідно до потреб і зацікавлень.	<i>Добирає джерела для створення презентації про культурну подію. Шукає й опрацьовує інформацію про пам'ятки культури рідної місцевості/України. Знаходить потріб-</i>	Спонукає пошуковий інтерес до теми, що розглядається. Удосконалювати вміння самостійно та/або з допомогою дорослого відшукувати потрібну інформацію. Розвивати інтелектуальні почуття радості

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ну інформацію про винахідників, діячів культури та мистецтва відповідно до власних зацікавлень.</p> <p><i>Досліджує</i> декоративно-ужиткове мистецтво рідного краю, України, світу.</p> <p><i>Встановлює</i> залежність між розвитком засобів пересування й освоєнням нового простору.</p>	<p>або здивування від пізнання нового, невідомого.</p> <p>Формувати уявлення на основі практичного досвіду й отримання нової інформації про пам'ятки культури рідної місцевості, а також про винахідників, діячів культури та мистецтв відповідно до власних уподобань.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів і складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність.</p> <p>Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми.</p> <p>Відповідно до індиві-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		дуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.
4. Змістова лінія «Моя шкільна та місцева громади»		
Ф о р м у л ю є власну думку щодо вчинку, події, пам'ятки культури; добирає прості докази; дотримується послідовності викладення думок.	<i>Вирізняє</i> суспільно значущі вчинки та події. <i>Пояснює</i> , які вчинки корисні для спільноти. <i>Презентує</i> власні дослідження життя визначних людей, які навчалися в рідній школі, мешкають або мешкали в громаді,	Удосконалювати свідоме розуміння суспільно значущих вчинків та подій, а також визначення їхньої користі чи шкідливості для суспільства, на основі вдосконалення вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями. Розвивати уміння висловлювати власні мір-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>пояснює</i> їхню роль у житті місцевої спільноти.</p> <p><i>Описує</i> пам'ятки культури малої батьківщини, які він/вона вважає важливими, <i>пояснює</i> чому.</p>	<p>кування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їхніх учасників, наводити аналогічні приклади з власного досвіду.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.</p>
Визначає разом з однокласниками й використовує правила та процедури	<p><i>Пояснює</i>, навіщо потрібні правила.</p> <p><i>Використовує</i> правила й процедури вирішення питань,</p>	Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, залучаючи дитину до функціонально важливих та цікавих

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>вирішення питань, які стосуються життя класу; пояснює, як власний вибір та дії можуть вплинути на інших осіб.</p>	<p>що стосуються життя класу. <i>Пояснює</i>, чому довіра є обов'язковою умовою співпраці. <i>Укладає</i> правила, дотримання яких забезпечує взаємну довіру в родині та школі, дотримується цих правил. <i>Пояснює</i>, які він/вона має обов'язки в класі, школі, родині, громаді та чому. <i>Пояснює</i>, як життя в спільноті допомагає іншим та йому/їй особисто. <i>Обирає приклади</i> (з життя, текстів/медіатекстів), що ілюструють відповідальність людини за власне рішення. <i>Пояснює</i> на влас-</p>	<p>завдань під час проєктів, підкреслюючи важливість кожного. Формувати в учнів ціннісні орієнтації особистості шляхом розвитку самоповаги, співчуття та співпереживання людям. Формувати позитивні моральні якості крізь дії. Шляхом інсценування проблеми формувати вміння аналізувати ситуацію та розв'язувати її. Сприяти самостійному вирішенню проблеми за допомогою відпрацювання можливих алгоритмів. Навчати створювати та висловлювати власні припущення на основі аналізу та шляхом аргументації з допомогою дорослого з використанням різних рівнів допомоги відповідно до потреби дитини.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ному досвіді, як його/її вибір може вплинути на інших осіб.</p> <p><i>Бере участь у виборах лідерів класу, аналізує й оцінює їхню роботу.</i></p>	<p>Продовжувати розвивати й удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення.</p> <p>Спонукає до використання розгорнутого фразового мовлення.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час його усних висловлювань.</p>
Розповідає про свої досягнення, досягнення класу, своєї родини, школи, громади; ана-	<i>Визначає</i> разом з класом бажане майбутнє своєї школи/громади й <i>ідентифікує</i> проблему, яку треба	Розвивати монологічне та діалогічне мовлення. Спонукає та мотивувати до використання розгорнутого фразового мовлення.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
лізує проблеми класу, школи, громади та пропонує варіанти їхнього розв'язання; пояснює фактори, які допомогли досягти успіху або призвели до виникнення проблеми; долучається до справ, корисних для класу, школи, громади.	<p>для цього вирішити.</p> <p><i>Шукає</i> причини визначеної проблеми своєї школи/громади, <i>долучається</i> до складання плану щодо її вирішення.</p> <p><i>Бере</i> участь у вирішенні проблеми своєї школи/громади, <i>обгрунтовує</i> цінність волонтерства.</p> <p>У складі команди <i>збирає</i> інформацію та <i>презентує</i> історію про досягнення класу, школи чи місцевої громади, <i>пояснює</i> фактори, які допомогли досягти успіху.</p> <p><i>Бере</i> участь у подіях, організованих на рівні школи, і <i>пояснює</i> свою роль у них.</p>	<p>Розвивати пошуковий та нормативний типи прогнозів. Формувати в учнів вміння виявляти проблеми, які потрібно вирішити, щоб реалізувати програму, а також з допомогою дорослого визначати умови її реалізації.</p> <p>Сприяти формуванню самостійності під час розв'язання проблемних ситуацій, актуалізуючи попередньо отримані й засвоєні алгоритми можливих варіантів дій.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання засто-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		совувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час його усних висловлювань.
5. Змістова лінія «Ми – громадяни України. Ми – європейці»		
Визначає послідовність подій; зіставляє одиниці вимірювання часу.	<i>Описує</i> історичні події та діяльність видатних історичних осіб. <i>Зіставляє</i> відомості про найважливіші історичні події в часі.	Формувати в учнів навички зв'язного мовлення, описуючи з допомогою дорослого історичні події та діяльність видатних історичних осіб. Удосконалювати просторові й часові уявлення з опорою на схематичні зображення-підказки. Удосконалювати й розвивати сукцесивні синтези. Виховувати бажання висловлювати власні думки та висновки. Уточнювати лексичне значення слів відповідно до теми. Розвивати вміння використовувати сурядні

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		та підрядні сполучники, а також сполучні слова для творення складних речень. Удосконалювати в учнів уміння визначати в розповіді головне та другорядне, планувати вислів, добирати адекватні мовні засоби, послідовно викладати думку, завершувати зв'язний вислів невеличким висновком.
Збирає інформацію на тему, яка цікавить; визначає важливі й менш важливі відомості, обґрунтовує це; порівнює події, вчинки осіб.	<i>Добирає</i> (з різних джерел) і <i>представляє</i> загальні відомості про Україну та інші держави. <i>Виявляє</i> (зокрема з родинних історій) <i>зв'язки</i> між українцями й іншими народами. Порівнює відомі історичні події та діяльність історичних діячів за наданим планом.	Продовжувати розвивати логічне мислення на основі порівняння й аналізу, різних відомостей, на основі інформації, зібраної з різних джерел (самостійно та/або з допомогою дорослого). Удосконалювати вміння комунікувати з дорослими з метою віднаходження потрібної інформації Розвивати інтелектуальні почуття радості

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>або здивування від пізнання нового, невідомого, віднаходження відомостей про походження географічних назв рідного краю з різних джерел.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації. Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів і складати зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність. Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.
Наводить приклади культурно-історичної спадщини України; виокремлює важливі для громадян України події, пояснює, як вони впливають на життя.	Самостійно й у складі групи <i>робить презентацію</i> про пам'ятки культури та історичні пам'ятки рідної місцевості/України. <i>Розрізняє</i> важливі та другорядні події особистого життя/життя інших (друзів, батьків), класу, мешканців України. <i>Переконує</i> у важливій ролі відзначення державних свят і знаменних (ювілейних) дат,	Формувати вміння виконувати прості проєкти в складі групи за рахунок визначення та розподілу завдань вчителем. Формувати в учнів вміння самостійно виконувати це завдання за допомогою попередньо розробленого й наданого дитині алгоритму його виконання. Сприяти толерантній взаємодії на рівні групи, підкреслюючи важливість кожного. Формувати в учнів патріотичне почуття на основі усвідомлення своєї приналежності до українсь-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>обмірковує</i>, як ці події/визначні особи вплинули на сучасність.</p> <p><i>Досліджує</i> традиції і звичаї свого регіону, <i>порівнює</i> їх з традиціями інших регіонів України, з європейськими традиціями.</p>	<p>кого суспільства, розуміння важливості значення відзначення державних свят.</p> <p>Формувати вміння з допомогою дорослого, а також з додатковою опорою досліджувати традиції та звичаї свого регіону, інших регіонів, України та країн Європи, порівнювати їх, знаходити спільне та відмінне.</p> <p>Розвивати інтелектуальні почуття радості та гордості від пізнання нового про відомих українців.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації.</p> <p>Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів і скласти зв'язну, логічну розповідь на задану тему за запитаннями або за уявленнями;</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>з опорою та без опори на наочність.</p> <p>Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.</p>
<p>Виражає різними способами уявлення про відомі історичні події, пам'ятки культури, видатних людей.</p>	<p><i>Може розповісти</i> про громадянську позицію видатних осіб (чоловіків і жінок) української історії, науки, культури, спорту, підприємництва.</p>	<p>Спонукає пошуковий інтерес до теми, що розглядається, крізь творчу реалізацію близькими для дитини по духу засобами. Формувати вміння з допомогою доросло-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Використовує</i> засоби мистецтв (вірш, сценка, малюнок тощо) для вираження свого ставлення до історичної події/постаті.</p>	<p>го, а також з додатковою опорою представляти інформацію щодо громадянської позиції видатних осіб (чоловіків і жінок) української історії, науки, культури, спорту, підприємництва.</p> <p>Розвивати інтелектуальні почуття радості та гордості від пізнання нового про відомих українців.</p> <p>Формувати уявлення на основі практичного досвіду й отримання нової інформації про видатних українців та їхню значущість для України.</p> <p>Розвивати в дитини вміння формулювати чіткі висловлювання відповідно до ситуації. Удосконалювати вміння планувати зв'язний вислів і складати зв'язну, логічну розповідь на задану</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>тему за запитаннями або за уявленнями; з опорою та без опори на наочність. Збагачувати лексичний запас дитини новими словами з теми.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в дитини бажання застосовувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.</p>
Виокремлює в тексті окремі події, персонажі, поняття; формулює зрозумілі запитан-	<i>Розрізняє</i> благородні/ганебні вчинки історичних осіб, <i>пояснює</i> мотиви свого ставлення до таких вчинків.	Розвивати вміння аналізувати й відповідно виокремлювати в тексті окремі події, персонажі, поняття з допомогою дорослого.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ня про людей, минулі чи теперішні події.	<i>Визначає</i> в текстах ситуації, у яких ідеться про порушення прав людини, зокрема прав дитини.	Актуалізувати поняття «права» шляхом повторення різноманітних моделей їхніх порушень. Сприяти закріпленню алгоритмів дій, відповідно до різного типу проблемних ситуацій, де порушуються права дитини, за рахунок інсценування останніх. Під час розігрування таких ситуацій у класі рекомендовано продовжувати зосереджувати увагу дітей на «словах-маячках», які свідчать про порушення прав дитини. Удосконалювати свідоме розуміння та розрізнення соціально схвальної та асоціальної поведінки. Продовжувати формувати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язків між подіями й емоціями, порушеннями правил і відповідальністю.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати емоційний інтелект на основі вміння зіставляти власні стани зі станами людей з найближчого оточення (у контексті конкретної ситуації) з опорою на предметні й сюжетні картинки.</p> <p>Розвивати вміння висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їхніх учасників, наводити аналогічні приклади з власного досвіду.</p> <p>Відповідно до індивідуальних можливостей учня, стану його усного мовлення розвивати мовленнєве дихання, слідкуючи (за можливості) за його типом, а також за фонетичним оформленням слів під час усного повідомлення. Формувати в</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		дитини бажання застосувати набуті в процесі корекції фонетичної сторони мовлення вміння під час усних висловлювань.
Пояснює, що означає бути громадянином України та як Україна пов'язана з Європою.	<p><i>Пояснює</i> (на прикладах), що означає бути громадянином України.</p> <p>Аргументовано <i>оцінює</i> значущість для себе, родини державних свят України (День Незалежності України, День Конституції України, День захисника України, День Соборності України).</p> <p><i>Пояснює</i>, як Конституція України – найважливіший документ держави – впливає на його/її життя та життя всіх громадян України.</p> <p><i>Розмірковує</i> про роль законів у своєму житті, жит-</p>	<p>Розширювати уявлення про те, що означає бути громадянином України та як Україна пов'язана з Європою шляхом використання різноманітного дидактичного матеріалу, зіставлення й порівняння інформації з наявними уявленнями й досвідом дитини.</p> <p>Удосконалювати навичку давати повні й логічні відповіді на запитання педагога, чітко та послідовно формулювати власні запитання.</p> <p>Формувати патріотичне почуття на основі усвідомлення приналежності себе не лише до українського суспільства, а й євро-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ті інших людей колись і тепер.</p> <p><i>Знаходить</i> інформацію про інші країни Європи та світу, порівнює їх з Україною за наданим планом або самостійно.</p>	<p>пейського. Формувати інтерес до історичного минулого й сучасності своєї країни.</p> <p>Виховувати в учнів бажання висловлювати власні думки та висновки.</p> <p>Уточнювати лексичне значення слів відповідно до теми.</p> <p>Розвивати вміння використовувати сурядні та підрядні сполучники й сполучні слова для творення складних речень.</p> <p>Формувати в учнів навички творчого зв'язного мовлення (розповідь про уявну подорож в іншу країну): вміння визначати в розповіді головне та другорядне, планувати вислів, добирати адекватні мовні засоби, послідовно викладати думку, завершувати зв'язний вислів невеличким висновком.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Формувати патріотичні почуття на основі ціннісного ставлення до українського суспільства, традицій українського народу та поваги й толерантності до культур і традицій інших народів.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Юлія Рібцун

Мистецька освітня галузь є обов'язковою складовою Державного стандарту початкової освіти (2018) і затверджених МОН України Типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти (1-2, 3-4 класи), розроблених під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна. У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що метою зазначеної освітньої галузі є формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому й суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини.

Цілісна компенсація первинних наявних порушень у дітей, загальне удосконалення мовленнєвої функції стають можливими саме завдяки моделюванню спілкування засобом створення візуальних (площинних й об'ємних), звукових і рухових образів. Чітко простежується можливість взаємозв'язку команди фахівців. Зокрема, спів та гра на музичних інструментах може поєднуватися із заняттями інструктора з фізичної культури (логоритміка); інтерпретація творів мистецтва здійснюватися на заняттях з учителем-логопедом; зображувальна, театралізована діяльність, інсценізації реалізуються на заняттях з практичним психологом тощо. Додаткові навчальні засоби, зокрема комп'ютери, проектори й інтерактивні дошки, можуть слугувати для полегшення розгляду, наприклад, репродукцій картин чи збільшення їхніх окремих фрагментів; мікрофони та навушники, «дзеркала, що розмовляють» дозволять зробити спів або виконання вокальних вправ більш правильним і чітким.

Детальніше з навчально-виховним і корекційно-розвивальним спрямуванням мистецької галузі можна ознайомитися в спеціальних навчальних програмах: Рібцун Ю.В. Навчальні програми «Образотворче мистецтво» (підготовчий, 1-4 класи):

комплект навч. прогн. для підгот., 1-4 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е.А. Данілавічюте. – К.: ДП «Укртехінформ», 2015. – 88 с. (Режим доступу до електронної версії видання: <http://lib.iitta.gov.ua/9469/>).

Цікаве практичне наповнення уроків стане можливим завдяки використанню підручника Рібцун Ю.В. Образотворче мистецтво. 1 клас: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення (Режим доступу до електронної версії видання: <https://lib.iitta.gov.ua/106742/1>) та посібника Рібцун О.Г. Малювання крок за кроком / О.Г. Рібцун, Ю.В. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 64 с.: – іл. – (Я – чарівник).

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Змістова лінія «Художньо-практична діяльність»		
Творить відомими художніми засобами й способами.	<i>Виконує</i> вокальні вправи. <i>Співає</i> дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці. <i>Дотримується</i> правил співу.	Здійснювати постановку діафрагмального дихання, виробляти цілеспрямований видихуваний повітряний струмінь. (МР, ФМР.) Спонукаати до вироблення співацької постави. (ФМР.) Удосконалювати вміння виконувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової гімнастики, психогімнасти-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ки, вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, основних мисленнєвих операцій. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР.)</p> <p>Здійснювати постановку, автоматизацію та диференціацію звуків української мови. (МР.)</p> <p>Вчити слухати й чути музичний супровід; співати, контролюючи темп, ритм, гучність виконання. (МР, НМД.)</p> <p>Закріплювати вміння диференціювати основні емоційні стани (радість – сум – злість – страх) за зоровою опорою й вербальним описом; самостійно зображати їх у вигляді смайликів; асоціативно зіставляти зі звучанням певного музичного інструмента. (ЕЦР, МР.)</p> <p>Уточнювати лексичне значення антонімів</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(гучно – тихо, швидко – повільно, весело – сумно). (МР.)</p> <p>Вправляти в інтонувванні окремих словосполучень, речень (розповідна, спонукальна, питальна інтонація). (МР, ЕЦР.)</p> <p>Заохочувати до співу дуєтом, проспівування музичних діалогів. (ТМР, СКР.)</p> <p>Спонукаати до імпровізації у виконанні вокальних вправ і музичних творів. (ТМР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати бажання співати пісні з метою поліпшення (вираження) позитивного настрою. (ЕЦР.)</p>
Творить відомими художніми засобами й способами.	<i>Грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопіл-	Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, ос-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ка, ксилофон тощо). <i>Обирає</i> тембр інструмента (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передавання відповідного образу.</p>	<p>новних мисленнєвих операцій; вправ мімічної, пальчикової, ручної гімнастики, психогімнастики. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР.) Вправляти у відтворенні ритмічних малюнків сумісно з педагогом, за наслідуванням, з використанням зорових опор, музичних інструментів, із залученням вправ загальної, ручної, дрібної моторики. (ФМР.) Виробити вміння зіставляти зоровий, емоційно насичений образ з відповідним тембром (висотою, силою) голосу. (НМД, ЕЦР, КМР, МР.) Закріплювати назви музичних інструментів із зоровою предметною та картинною основою, вміння впізнавати інструмент за звучанням. (НМД, МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Виробляти розуміння значення полісемічних слів (трикутник – музичний інструмент і площинна геометрична фігура). (МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати прагнення брати активну участь у колективних видах діяльності, отримувати задоволення від сумісної гри в ансамблі. (СКР, ЕЦР, ТМР.)</p>
Творить відомими художніми засобами й способами.	<p><i>Ознайомлюється з нотною грамотою. Орієнтується в нотному записі (нотний стан, скрипковий ключ, розмір, такт, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма).</i></p> <p><i>Відтворює прості</i></p>	<p>Закріплювати вміння впізнавати предметні зображення за окремими частинами та з відсутніми частинами, складати цілісні зображення з окремих частин, букви (друковані та рукописні) – з окремих графічних елементів. (КМР, ФМР.)</p> <p>Використовувати дос-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертих та восьмих тривалостей), зокрема в різних темпах.</p>	<p>лідницьку діяльність засобом здійснення подрібнення різних предметів (яблуко, мандарин). (КМР, ФМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток зорового, слухового сприймання, уваги й пам'яті, основних мисленнєвих операцій; вправи артикуляційної, пальчикової, ручної гімнастики, змінюючи темп і ритм. (КМР, ФМР, МР.)</p> <p>Вправляти в умінні відтворювати ритмічні малюнки різної складності з використанням зорових, слухових, рухових опор. (ФМР.)</p> <p>Спонукаючи учнів до вираження свого емоційного стану шляхом відтворення різних ритмів. (ЕЦР, ФМР.)</p> <p>Закріплювати в учнів мистецьку термінологію; навчати зіставляти</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>слова-назви з відповідним графічним позначенням чи ейдетичним символом. (НМД, МР, КМР.)</p> <p>Виробляти розуміння значення полісемічних слів (ключ – дверний, гайковий і скрипковий). (МР.)</p> <p>Уточнювати в учнів лексичне значення антонімів (швидко – повільно). (МР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до використання нотної грамоти в простих музичних імпровізаціях (ТМР, СКР.)</p>
Творює відомими художніми засобами й способами.	<p><i>Використовує</i> художні засоби й матеріали, палітру, пензлі, стеки, ножиці тощо.</p> <p><i>Зображує</i> прості</p>	Спонукає до зображення істот і природних явищ за допомогою рухів тіла, малювання в повітрі, пісочниці, таці з манкою, виражаючи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>площинні (двовимірні) живописні й графічні рисунки; прості об'ємні композиції.</p> <p><i>Використовує</i> в живописній роботі хроматичні й ахроматичні кольори; утворює з основних кольорів похідні.</p> <p><i>Створює</i> хроматичну й ахроматичну графічну композицію, використовуючи лінії, крапки та плями.</p> <p><i>Конструює</i> прості композиції з художніх, природних й інших підручних матеріалів.</p> <p><i>Дотримується</i> правил техніки безпеки.</p>	<p>особисте ставлення до навколишнього світу, у тому числі проявляючи свої емоції. (ФМР, ЕЦР, ТМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток зорового сприймання, уваги та пам'яті, основних мисленневих операцій, зорового й рухового ймовірного прогнозування, фантазії; вправи зорової, пальчикової гімнастики, а також на міжпівкульну інтеграцію. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалювати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності й добору рим. (МР, ФМР.)</p> <p>Заохочувати до фарбування води в ємностях різної форми в основні та похідні кольори; до викладання візерунків</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>з утвореної льодової кольорової мозаїки. (ТМР, ФМР.)</p> <p>Вправляти у штригуванні, обведенні трафаретів, написанні графічних диктантів, впізнаванні та називанні предметів, зображених за допомогою різних видів ліній. (ФМР, МР.)</p> <p>Заохочувати до зображення предметів шляхом викладання їхніх контурів із паличок, шнурочків, природних матеріалів. (ФМР, ТМР.)</p> <p>Спонукаати до отримання естетичної насолоди під час розгляду мистецьких творів, від перетворення окремих ліній або друдлів на предметні зображення. (ТМР, ЕЦР, ФМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти площинні й об'ємні геометричні</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>фігури, диференціювати окремі зображення та композиції. (КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння прогнозувати створення предметного чи сюжетного зображення; застосовувати навички поточного та кінцевого контролю на смислового, зорового, слухового та рухового рівні. (КМР, МР, ФМР, СКР.)</p> <p>Розвивати вміння синтезувати сформовані навички у власній практичній діяльності учнів. (НМД, ТМР.)</p> <p>Закріплювати мистецьку термінологію з використанням ейдетичних символів. (НМД, МР, КМР.)</p> <p>Вчити якомога вдаліше добирати прикметники до іменників з метою кращого розуміння гармонії споріднених кольорів (наприклад, по-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>маранчевий апельсин, оранжева морква, руда лисиця). (ТМР, МР.)</p> <p>Збагачувати словниковий запас образними засобами (папір білий як сніг). (МР.)</p> <p>Привертати увагу до морфологічного оформлення слів, утворення нових лексем шляхом поєднання основ. (МР, КМР.)</p> <p>Уточнювати диференційоване значення словотворчих морфем на позначення зменшувально-пестливих суфіксів іменників-назв художніх матеріалів, інструментів; граматичної категорії числа таких іменників. (МР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні відносних прикметників від іменників (папір – паперовий); в утворенні антонімічних пар прикметників (прямий –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>кривий, довгий – короткий, горизонтальний – вертикальний, широкий – вузький); у вживанні антонімів на матеріалі якісних прикметників на позначення кольорів і прислівників на позначення просторового розташування предметів. (МР.)</p> <p>Вправляти в утворенні простих синтаксичних конструкцій із запропонованих слів. (МР.)</p> <p>Виховувати інтерес до експериментування з різними художніми засобами й матеріалами, дотримуючись правил безпечного поводження з ними. (КМР, ТМР, ФМР.)</p> <p>Формувати звичку дотримання правил безпечної поведінки в школі, на вулиці й вдома. (СКР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Творить відомими художніми засобами й способами.	<p><i>Складає й розташовує на площині (у просторі) окремі елементи зображень (форм) у просту, зокрема орнаментальну композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну) відповідно до задуму.</i></p> <p><i>Обирає положення формату аркуша (вертикальний, горизонтальний).</i></p> <p><i>Використовує всю площину аркуша для створення композиції.</i></p>	<p>Спонукає до зображення істот і природних явищ за допомогою рухів тіла, малювання в повітрі, пісочниці, таці з манкою, виражаючи особисте ставлення до навколишнього світу, в тому числі проявляючи свої емоції. (ФМР, ЕЦР, ТМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток зорового сприймання, уваги та пам'яті, основних мисленневих операцій, зорового й рухового ймовірного прогнозування, фантазії; вправи зорової, пальчикової гімнастики, а також на міжпівкульну інтеграцію. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалювати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>складності та добору рим. (МР, ФМР.) Заохочувати до фарбування води в ємностях різної форми в основні та похідні кольори; до викладання візерунків з утвореної льодової кольорової мозаїки. (ТМР, ФМР.) Вправляти в штригуванні, обведенні трафаретів, написанні графічних диктантів, впізнаванні та називанні предметів, зображених за допомогою різних видів ліній. (ФМР, МР.) Заохочувати до зображення предметів шляхом викладання їхніх контурів з паличок, шнурочків, різних природних матеріалів. (ФМР, ТМР.) Спонукаати до отримання естетичної насолоди під час розгляду мистецьких творів, від</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>перетворення окремих ліній або друдлів на предметні зображення. (ТМР, ЕЦР, ФМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти площинні й об'ємні геометричні фігури, диференціювати окремі зображення та композиції. (КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння прогнозувати створення предметного чи сюжетного зображення; застосовувати навички поточного й кінцевого контролю на смислово-м, зоровому, слуховому та руховому рівні. (КМР, МР, ФМР, СКР.)</p> <p>Виробляти вміння синтезувати сформовані навички у власній практичній діяльності учнів. (НМД, ТМР.)</p> <p>Закріплювати мистецьку термінологію з використанням ейдетичних символів. (НМД, МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вчити якомога вдаліше добирати прикметники до іменників з метою кращого розуміння гармонії споріднених кольорів (наприклад, помаранчевий апельсин, оранжева морква, руда лисиця). (ТМР, МР.)</p> <p>Збагачувати словниковий запас образними засобами (папір білий як сніг). (МР.)</p> <p>Привертати увагу до морфологічного оформлення слів, утворення нових лексем шляхом поєднання основ. (МР, КМР.)</p> <p>Уточнювати диференційоване значення словотворчих морфем на позначення зменшувально-пестливих суфіксів іменників-назв художніх матеріалів, інструментів; граматичної категорії числа таких іменників. (МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вправляти учнів в словотворенні відносних прикметників від іменників (папір – паперовий); в утворенні антонімічних пар прикметників (прямий – кривий, довгий – короткий, горизонтальний – вертикальний, широкий – вузький); у вживанні антонімів на матеріалі якісних прикметників на позначення кольорів і прислівників на позначення просторового розташування предметів. (МР.)</p> <p>Вправляти в утворенні простих синтаксичних конструкцій із запропонованих слів. (МР.)</p> <p>Виховувати інтерес до експериментування з різними художніми засобами та матеріалами, дотримуючись правил безпечного поводження з ними. (КМР, ТМР, ФМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Виховувати в учнів вміння дотримуватися правил безпечної поведінки в школі, на вулиці й вдома. (СКР.)
Творить відомими художніми засобами й способами.	<p><i>Складає й розташовує</i> на площині (у просторі) окремі елементи зображень (форм) у просту, зокрема й орнаментальну, композицію (графічну, живописну або декоративну, об'ємну) відповідно до задуму.</p> <p><i>Обирає</i> орієнтацію аркуша (вертикальний, горизонтальний).</p> <p><i>Використовує</i> всю площину аркуша для створення композиції.</p>	<p>Проводити рухливі, сюжетно-рольові ігри. (ФР, КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати загально-розвивальні вправи, а також на міжпівкульну координацію. (ФР.)</p> <p>Вправляти у виконанні проб Поппельрейтера, в орієнтуванні на собі, на сторінці зошита й підручника. (КМР, ФР.)</p> <p>Виробляти в учнів вміння розташовувати геометричні фігури на аркуші за відповідними інструкціями. (ФР, МР.)</p> <p>Сприяти формуванню системи виражальних засобів, ключових орієнтирів сприймання та репродукування творів мистецтва. (НМД, ТМР, КМР, МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалити вміння бачити прекрасне навколо. (ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Розвивати в учнів художній смак, спостережливість, вміння бачити цікаве в навколишньому світі, бажання оволодіти мистецтвом фотографування, вміння вдало знаходити ракурс. (ТМР, КМР, ФМР, СЦР.)</p> <p>Вчити дотримуватись композиційної логіки, визначаючи головне та другорядне, аналізуючи та синтезуючи художні образи. (КМР, МР, ТМР.)</p> <p>Формувати вміння робити правильний вибір у розташуванні аркуша відповідно до зображуваних об'єктів. (ТМР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння орієнтуватися в завданні, встановлюючи логічну послідовність виконання зображення чи</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>виготовлення виробу; розфарбовувати зображення в межах контуру; писати графічні диктанти. (КМР, ФР, МР.)</p> <p>Формувати елементарні навички самоконтролю за фонетичною, лексичною й граматичною сторонами зв'язного мовлення. (КМР, МР.)</p> <p>Уточнювати лексичне значення антонімів (вгорі – внизу, праворуч – ліворуч, широко – вузько, вертикально – горизонтально). (МР.)</p> <p>Спонукаати до використання коментувального мовлення під час виконання роботи. (МР, ТМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу, пам'ять, руховий контроль, ймовірне прогнозування, основні мисленнєві операції, оптико-просторове орієнтування, зорово-моторну</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>координацію. (КМР, ФР, МР.)</p> <p>Виховувати в учнів інтерес до створення різноманітних як фото-, так і художніх композицій. (ТМР, ЕЦР.)</p>
<p>Творить відомими художніми засобами й способами.</p>	<p><i>Виконує</i> елементарні танцювальні рухи під музику.</p> <p><i>Рухається</i> в ритмі та темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом).</p>	<p>Контролювати правильну поставу. (ФМР.)</p> <p>Спонукає до зображення реальних та казкових істот у русі з вираженням їхнього емоційного стану. (ТМР, ФМР, МР.)</p> <p>Виконувати фізхвилинки під лічбу, словесний та музичний супровід. (ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи артикуляційної, мимічної, зорової, пальчикової, ручної гімнастики, ритмічні й кінезіотерапевтичні, логоритмічні й загальнорозвивальні вправи, вправи на міжпівкульну інтеграцію. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу та пам'ять, контроль, ймовірне прогнозування, основні мисленнєві операції. (КМР, МР.)</p> <p>Виховувати прагнення при створенні заданого спільного динамічного сюжету узгоджувати свої танцювальні рухи з рухами однокласників. (СКР, ФМР, МР, ТМР, ЕЦР.)</p>
Творить відомими художніми засобами й способами.	<p><i>Виконує</i> нескладні ролі (зокрема «пісні в ролях»), етюди-наслідування, перевтілюючись у різних персонажів.</p> <p><i>Дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо).</p>	<p>Удосконалювати вміння виконувати мімічні, психогімнастичні, голосові, ритмічні, загально-розвивальні вправи. (ФМР, МР, КМР, ЕЦР.)</p> <p>Закріплювати вміння промовляти окремі словосполучення та речення з різними видами інтонації (розповідна, оклична, питальна). (ЕЦР, МР.)</p> <p>Вправляти в розіграванні діалогів у сюжетно-рольових іграх.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(ТМР, ЕЦР, МР, КМР, СКР.)</p> <p>Формувати в учнів вміння через перевтілення в різні художні образи, змінюючи голос, темп, міміку, жести, знімати психоемоційне напруження. (ТМР, ЕЦР, МР, ФР.)</p> <p>Формувати вміння читати текст за ролями. (НМД, МР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалювати вміння переказувати зміст знайомих літературних творів, мультиплікаційних фільмів, дотримуючись послідовності та логіки викладу. (МР, СКР, ЕЦР, КМР.)</p> <p>Акцентувати увагу на фонетичній, лексичній і граматичній правильності мовлення. (КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Розвивати в учнів слухові сприймання, увагу та пам'ять, контроль, ймовірне прогнозування, основні мисленнєві операції. (КМР, МР.) Виховувати інтерес до мистецтва, вміння отримувати естетичне задоволення від споглядання виробів художньої діяльності. (ЕЦР, ТМР.)
Експериментує, використовуючи відомі техніки художньо-творчої діяльності, звуками, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо для створення художніх образів.	<i>Придумує</i> образи (фантазує) й виражає задумане значимими засобами художньої виразності. <i>Імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), засобами пантоміми (міміка, жести), на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, маракаси тощо). <i>Створює</i> різні варіанти ритмічного	Удосконалювати вміння виконувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової, пальчикової, ручної гімнастики, психогімнастики, загальнорозвивальні вправи, різноманітні вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, основних мисленнєвих операцій, окремі види ймовірного прогнозування, фантазії. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР.) Закріплювати вміння відтворювати ритміч-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>супроводу до пісні. <i>Експериментує</i> з кольорами, лініями, формами тощо.</p>	<p>ні малюнки підвищеного рівня складності. (ФМР, МР.) Вправляти в промовлянні окремих звуків (складів, слів, словосполучень, речень), використовуючи розповідну, питальну, окличну інтонацію. (МР, ЕЦР.) Закріплювати вміння диференціювати слова-омоніми (трикутник – музичний інструмент і площинна геометрична фігура). (МР.) Удосконалювати вміння придумувати зв'язні розповіді за сюжетною картиною, серіями картинок, запропонованих у прямій або змінній послідовності; встановлювати смислові зв'язки між зображеннями (у реченні, тексті). (МР, КМР.) Спонукає до продовження розпочатих розповідей (з опорою</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>на наочність, зразок, навідні запитання й без них). (МР, ТМР.)</p> <p>Заохочувати до розповідей про власні мрії. (ТМР, ЕЦР, СКР.)</p> <p>Формувати здатність до емоційних переживань, активного засвоєння художнього досвіду, самостійної творчої діяльності й саморозвитку. (ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Спонукаати до експериментування під час пізнавально-естетичної та комунікативної діяльності. (КМР, ТМР, МР.)</p> <p>Стимулювати до оволодіння узагальненими (типовими, загальновідомими) й самостійними (варіативними, нестандартними) техніками художньої діяльності. (НМД, КМР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів художньо-творчі здібності в продуктивних видах діяльності. (ТМР.)</p> <p>Виховувати стійкий інтерес до художньо-творчої діяльності, вміння осмислювати її специфічні особливості. (ЕЦР, КМР, МР.)</p> <p>Виховувати наполегливість під час виконання роботи, бажання фантазувати та експериментувати. (ЕЦР, КМР.)</p>
<p>Спостерігає за навколишнім світом, фіксує з допомогою педагога цікаві явища як ідеї для творчості; допомагає прикрашати місце, де навчається, живе.</p>	<p><i>Спостерігає</i> за довкіллям, з допомогою педагога фіксує цікаві, незвичайні явища.</p> <p><i>Створює</i> елементи композиції/декору для оформлення середовища, в якому живе та навчається, викори-</p>	<p>Спонукає до впізнання в контурах хмаринки, елементах навколишньої дійсності предметів на позначення істот і неістот, букв або цифр. (КМР, ТМР, МР.)</p> <p>Заохочувати до експериментування зі словами шляхом зміни</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>стосує побачене й почуте в художньо-практичній діяльності.</p>	<p>одного або кількох звуків (букв), наголосу, морфеми (префікса, закінчення). (МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Вчити встановлювати зв'язки мистецтва з природним середовищем. (НМД.)</p> <p>Формувати самостійність у художній діяльності. (ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Закріплювати вміння створювати за допомогою різних художніх засобів прості сюжетні композиції (у т. ч. до знайомих казок), передаючи колір, розмір, дотримання пропорцій предметів і їхніх частин. (КМР, МР, ТМР.)</p> <p>Розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, основні мисленеві операції, фантазію, різні види ймовірного прогнозування, контролю. (КМР, МР, ЕЦР.)</p> <p>Виховувати почуття</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>прекрасного методом залучення всіх аналізаторів. (КМР, МР, ТМР, ЕЦР, ФМР.)</p> <p>Виховувати наполегливість, самостійність, самоконтроль, акуратність, інтерес до оволодіння навичками художньо-мовленнєвої діяльності. (МР, КМР, ЕЦР, ФМР.)</p> <p>Виховувати в учнів бажання приймати участь у спільному оформленні класу, актовій зали до свят. (СКР, ТМР, ФМР.)</p>
<p>Визначає серед творів і видів художньо-творчої діяльності ті, що подобаються; ділиться емоціями від сприйняття мистецьких творів; творить для власного задоволення.</p>	<p><i>Вирізняє</i> види мистецької діяльності, які поліпшують настрій.</p> <p><i>Описує</i> емоції від сприймання мистецьких творів.</p> <p><i>Обирає</i> вид художньої творчості за своїми вподобаннями.</p>	<p>Вправляти у виконанні вправ артикуляційної, мімичної, пальчикової, ручної та психогімнастики. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР.)</p> <p>Навчати диференціювати як контрастні емоційні стани (сум – радість, страх – сміливість), так і в межах одного оцінно-сміслового поля (ненависть –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>гнів – роздратування, задоволення – радість – захват). (ЕЦР, МР.)</p> <p>Спонукає до соціально адаптивного відрегування негативних переживань, поліпшення настрою через художню творчість. (ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Розкривати творчий потенціал учнів. (ТМР, КМР, МР.)</p> <p>Підтримувати особисте творче начало кожного учня, психоемоційне розвантаження школярів шляхом занурення в творчу атмосферу в цілому чи художній образ зокрема. (ТМР, ЕЦР, МР, КМР.)</p> <p>Стимулювати художньо-образне мислення школярів. (НМД, ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати наполегливість, самостійність, самоконтроль, акуратність, інтерес до опанування навичок художньо-практичної діяльності, участі в мистецьких святах, конкурсах. (СКР, КМР, ЕЦР, ФМР.)</p>
Змістова лінія		
«Сприймання та інтерпретація мистецтва»		
Сприймає твори різних видів мистецтва і проявляє емоційно-ціннісне ставлення до них у різний спосіб (словами, рухами, мімікою, лінія-	<p><i>Сприймає</i> твір мистецтва й висловлює враження, добираючи із запропонованих слова, співзвучні з власними емоціями.</p> <p><i>Порівнює</i> музичні й візуальні образи, твори мистецтва</p>	<p>Удосконалювати вміння концентрувати увагу на зображенні, цілісно сприймати його зміст, запам'ятовувати окремі складові, їхнє просторове розташування. (КМР, МР.)</p> <p>Створювати умови для багатоаспектної і захо-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ми, кольорами тощо).	та явища довкілля. <i>Відтворює</i> емоційні враження від твору мистецтва різними відомими засобами та способами (рухами, мімікою, лініями, кольорами тощо).	<p>пливої активності дітей у художньо-естетичному опануванні навколишнього світу. (НМД, ТМР, КМР, ФМР, МР, СКР.)</p> <p>Виробляти вміння порівнювати роботи за технікою виконання, за світловим, колірним рішенням, змістом. (КМР, МР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння слухати, розуміти та виконувати багатоступеневі інструкції дорослого (з двох-трьох складових). (СКР, МР, ФМР.)</p> <p>Актуалізувати словник синонімів (красивий – гарний – чарівний; веселий – радісний – усміхнений). (МР.)</p> <p>Вправляти у влучному вживанні слів (переляканий – здивований, сміливий – сильний). (МР.)</p> <p>Удосконалювати в уч-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>нів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам'ять, тактильне й кінестетичне сприймання, кінетичний праксис; коментувальне, пояснювальне зв'язне мовлення, чуття ритму; мисленнєві операції порівняння, аналізу, синтезу, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; зоровий, слуховий, смисловий, руховий контроль на фонетичному, лексичному, графічному матеріалі; просторове орієнтування на площині аркуша, пропорційне – в малюнках і предметах ліплення; ручну та дрібну моторику, зорово-моторну координацію; емоційно-вольову</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>сферу, фантазію, творчу уяву. (КМР, ЕЦР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати художній смак і відчуття гармонії, бажання брати участь в оформленні класу до свят, використовуючи власні малюнки, поробки, виконувати музично-танцювальні імпровізації. (СКР, ФМР, ТМР, ЕЦР, КМР.)</p> <p>Виховувати вміння дотримуватись морально-етичних норм поведінки, організованість, охайність, дисциплінованість. (ЕЦР, СКР.)</p>
<p>Розрізняє види мистецтва (музичне, образотворче, театральне, хореографічне тощо) і розпізнає притаманні їм засоби виразності.</p>	<p><i>Розрізняє</i> види мистецтва (музичне, образотворче, театральне, танцювальне, екранне).</p> <p><i>Характеризує</i> мелодію.</p> <p><i>Може визначити</i> темп (повільно, помірно, швидко), регістр (високий, се-</p>	<p>Розширювати знання й уявлення про предмети та явища навколишнього світу. (КМР, МР.)</p> <p>Вправляти в умінні класифікувати предмети за сенсорними (розмір, форма, колір), видовими (лексичні узагальнення), функціональними (призна-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	редній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору, оркестру та окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо).	чення) та ін. ознаками. (КМР, МР, ФМР.) Вправляти в розрізненні звучання окремих музичних інструментів. (МР, КМР.) Здійснювати поетапний розвиток від елементарного наочно-почуттєвого враження до можливості створення оригінального образу виражальними засобами. (НМД, ТМР.) Формувати в учнів вміння контролювати правильність виконання зображення чи виготовлення виробу, порівнюючи результат з натурою чи зразком. (НМД, КМР, МР, ФР.) Уточнювати значення антонімів на матеріалі прислівників (швидко – повільно, гучно – тихо). (МР.) Удосконалювати вміння розуміти значення відносних прикмет-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ників, утворених від іменників (театр – театральний, хореографія – хореографічний, екран – екранний, хор – хоровий). (МР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленеві операції, художньо-образне, асоціативне мислення, емоційно-вольову сферу, загальну, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФР.)</p> <p>Виховувати естетичний смак, вміння дотримуватись організованості, охайності робочого місця. (ТМР, ФМР, СКР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Розрізняє види мистецтва та розпізнає притаманні їм засоби виразності.	<p><i>Розпізнає</i> прості художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо).</p> <p><i>Визначає</i> гаму (холодна, тепла, мішана) творів мистецтва й учнівських робіт.</p>	<p>Виконувати вправи на розвиток зорової уваги та пам'яті. (КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати вміння впізнавати й називати в творах мистецтва зображення знайомих предметів (тварини, птахи, рослини), порівнювати за розміром, кольором, формою; розрізняти й називати силуетні та контурні зображення предметів. (КМР, МР.)</p> <p>Відпрацьовувати правила культури роботи з різними художніми матеріалами. (НМД, КМР, ТМР.)</p> <p>Закріплювати вміння обирати вид паперу залежно від використовуваних зображувальних матеріалів, контролювати силу натискання при малюванні (олівець, крейдочка, фломастер). (ФМР, КМР, ТМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вправляти в умінні характеризувати учнівські роботи, виконані в різній колірній гамі, елементарно висловлюючи емоційно-оцінне ставлення до них. (МР, ЕЦР, СКР.)</p> <p>Вчити диференціювати значення слів (писати – креслити – штрихувати – малювати – фарбувати – розфарбовувати). (МР.)</p> <p>Збагачувати словник антонімів (теплий – холодний, світлий – темний, яскравий – тьмянний). (МР.)</p> <p>Вправляти в розумінні значення багатозначних слів (теплі кольори – теплі шкарпетки – теплі побажання; простий олівець – простий приклад). (МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову, рухову сфери. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР.)</p> <p>Виховувати вміння дотримуватись правил користування гуашевими й акварельними фарбами, збереження правильної постави, правил гігієни. (ФМР, ЕЦР, МР.)</p>
Розрізняє різні види мистецтва й розпізнає притаманні їм засоби виразності.	<i>Розрізняє</i> види театру (ляльковий, музичний, драматичний) і кінематографу (кінофільм, мультфільм).	<p>Проводити творчі ігри. (ФМР, ТМР.)</p> <p>Вчити розрізняти значення прикметників, утворених від іменників (ляльковий театр – ляльчин одяг). (МР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні відносних прикметників від іменників (лялька – ляльковий, музика – музичний, драма – драматичний). (МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до придумування та розповіді цікавих сюжетів (у т. ч. на основі подій з власного життя), створення мультфільмів. (ТМР, МР, КМР.) Виховувати вміння дотримуватися правил поведінки в громадських місцях. (СКР, ЕЦР.)</p>
Визначає серед творів і видів художньо-творчої діяльності ті, що подобаються; ділиться емоціями	<i>Вирізняє</i> (із запропонованих) твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій.	<p>Активізувати мовленнєву й пізнавальну активність. (КМР, МР, СКР.)</p> <p>Спонукає до набуття емоційно-чуттєвого досвіду. (ЕЦР, МР,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
від сприйняття мистецьких творів; творить для власного задоволення.		<p>КМР, ТМР, СКР.) Ампліфікувати естетичну аперцепцію. (НМД, ЕЦР, МР, ТМР, КМР.)</p> <p>Формувати естетичну картину світу й основних елементів «Я-концепції» творця. (НМД, ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Формувати навички художньо-творчого самовираження учнів через сприймання мистецьких творів і створення власних робіт. (ЕЦР, ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Виробляти в учнів вміння помічати позитивні зміни в оформленні класу, коридорів, актової зали школи, інтерпретувати художні образи, висловлювати емоційно-ціннісне ставлення до мистецьких творів. (ЕЦР, ТМР, МР, СКР, КМР.)</p> <p>Сприяти розвитку в учнів навичок зорового</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		сприймання, уваги й пам'яті, ймовірного прогнозування, контролю, основних мисленевих операцій, емоційно-вольової сфери. (КМР, ЕЦР, ФМР, МР.) Виховувати в учнів вміння визначати характер своїх почуттів, прогнозувати емоційні переживання інших, прагнути посилено допомогти в скрутних ситуаціях, спрогнозувати, до кого можна звернутися за допомогою. (ЕЦР, МР, СКР.)
Змістова лінія «Комунікація через мистецтво»		
Оцінює власну творчість за визначеними орієнтирами; пояснює, наскільки вдалося втілити свій задум.	<i>Порівнює</i> свій задум з його втіленням. <i>Описує</i> , що вдалося чи не вдалося втілити. <i>Пояснює</i> власні досягнення в художньо-творчій діяльності.	Удосконалювати вміння з опорою на слухове сприймання мовлення прослідковувати послідовність подій, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. (МР, КМР.) Підводити до оцінювання естетичності навколишнього середовища.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(ЕЦР, МР, СКР, ТМР.) Удосконалювати вміння знаходити прекрасне в людях та навколишньому світі. (ЕЦР, КМР, ТМР, СКР.) Збуджувати внутрішні позитивні прагнення учнів, формувати вміння вербально висловлювати свої думки щодо емоцій, які виникають, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення. (МР, ЕЦР, СКР.) Формувати уміння відчувати єдність форми та колірного рішення художнього образу; усвідомлювати художнє моделювання світу, втілювати його у власних художніх образах; самостійно орфоепічно, лексично та граматично правильно розповідати про створений власноруч</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>малюнок, предмет ліплення, виріб з паперу тощо. (НМД, ТМР, ФР, КМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, навички контролю та самоконтролю, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. (КМР, МР, ЕЦР.)</p> <p>Виховувати прагнення доводити розпочату справу до кінця й об'єктивно оцінювати свої досягнення чи недоліки в її виконанні. (ЕЦР, ФМР, КМР.)</p>
Презентує створені худо-	<i>Презентує</i> результати власної твор-	Розвивати поступальний рух від простого

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
жні образи в зрозумілий спосіб, пояснюючи створення.	чості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо). Вербально <i>описує</i> свій творчий задум.	образу-уявлення до естетичного узагальнення, від сприйняття цілісного образу як одиничного до усвідомлення. (МР, КМР.) Формувати в учнів лексичну системність якісних прикметників (симпатичний (хлопчик), красивий (вазон), чудовий (настрій), чарівний (візерунок)). (МР.) Вправляти в розрізненні слів-паронімів (танок–ганок–ранок). (МР.) Удосконалювати вміння відповідно до норм літературної мови розповідати про виготовлення виробів з опорою на план-схему чи алгоритм. (КМР, МР, ТМР.) Розвивати зорове сприймання учнів, увагу та пам'ять, ймовірно прогнозування, контроль, основні мисленнєві опе-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>рації, емоційно-вольову сферу. (ЕЦР, КМР, МР, ФР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до мистецтва, естетичного розвивального середовища. (СКР, ТМР, ЕЦР, КМР.)</p>
<p>Бере участь у колективній творчій діяльності, дотримується правил творчої співпраці; ділиться з іншими особами враженнями від сприйняття мистецтва та творчої діяльності.</p>	<p><i>Виявляє</i> (за допомогою вчителя/вчительки) інформацію, отриману від сприймання творів мистецтва.</p> <p><i>Ділиться</i> враженнями від творів різних видів мистецтва.</p> <p><i>Бере</i> участь у колективному виконанні творчого задуму – у народних святах та обрядах, концертах, виставках, інсценізаціях тощо.</p>	<p>Розширювати знання та уявлення про навколишній світ. (КМР, МР, СКР.)</p> <p>Збагачувати сенсорний, художній, пізнавальний, мовленнєвий досвід. (ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Закріпити вміння відзначати естетичність в оформленні приміщень, розрізняти реалістичні, фантастичні та декоративні художні образи. (ЕЦР, КМР, ТМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.	<p>Формувати вміння:</p> <p>а) працювати в колективі; б) переносити досвід (з незначною допомогою та самостійно) в нові умови та застосовувати в творчих ситуаціях; в) сприймати на слух та розуміти значення окремих слів, словосполучень, зміст речень та коротких текстів. (НМД, СКР, МР, ФМР, КМР.)</p> <p>Використовувати елементи арттерапії з метою покращення психоемоційного стану учнів, їхньої соціалізації, активізації комунікації. (ЕЦР, СКР, МР, ТМР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірно про-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>гнозування, контроль та основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати бажання та вміння бачити прекрасне в навколишньому світі; емоційно-естетичне ставлення до предметів і явищ, естетичний смак, інтерес до художньої творчої діяльності; прагнення до створення власних неповторних виробів; уміння працювати як самостійно, так і в колективі; моральні якості особистості учнів, працелюбність, охайність, наполегливість; взаємодопомогу, прагнення спілкуватися з дорослими та ровесниками, користуючись правильним і чітким зв'язним мовленням. (СКР, ТМР, ЕЦР, МР, КМР.)</p>

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Змістова лінія «Художньо-практична діяльність»		
<p>Добирає засоби та способи для створення художнього образу.</p>	<p><i>Співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор).</p> <p><i>Добирає</i> засоби виразності (темп, динаміку, штрихи), необхідні для відтворення настрою, характеру.</p> <p><i>Стежить</i> за точністю інтонування, чіткістю дикції.</p> <p>Виконує прості канони.</p> <p><i>Стежить</i> за співацькою поставою, диханням.</p>	<p>Формувати вміння добирати варіанти ритмічного супроводу до пісні. (НМД, СКР, МР, ФМР, КМР.)</p> <p>Виконувати вправи артикуляційної, голосової, мімічної, зорової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР.)</p> <p>Удосконалювати мовленнєве дихання, вміння змінювати його глибину, силу й тривалість видихуваного повітряного струменя. (ФМР, МР.)</p> <p>Закріплювати навички легкого, протяжного співу. (ФМР, МР, СКР.)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у ритмічних, вокальних, пластичних, графічних, вербальних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>образах. (СКР, ЕЦР, КМР, МР, ТМР, ФМР.)</p> <p>Вправляти в зіставлені настрою з темпом музики, характеру твору з динамікою виконання. (ФМР, МР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Автоматизувати й диференціювати звуки основних фонетичних груп (свистячі, шиплячі, сонори, задньозикові). (МР.)</p> <p>Диференціювати слова-омографи (плākати – плакати). (МР, КМР.)</p> <p>Здійснювати роботу з уточнення й розрізнення значення дієслів (радіти – сміятися – жартувати; сумувати – плакати – жаліти) та прислівників (швидко – динамічно, повільно – статично). (МР. КМР, ЕЦР.)</p> <p>Розвивати вміння емоційно розповідати про свій настрій, почуття</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>від сприймання музичних фольклорних творів. (МР, КМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Розвивати в учнів слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати інтерес до багатоваріативного створення художніх образів. (СКР, ТМР, ЕЦР, МР, КМР.)</p>
Добирає засоби й способи для творення художнього образу.	<p><i>Грає</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутники, бубни, сопілка (як індивідуальний інструмент), ксилофон, синтезатор тощо).</p> <p>Самостійно <i>добирає</i> тембр музичного інструменту для передачі відповідного обра-</p>	<p>Удосконалювати вміння викладати візерунки різної складності, використовуючи площинні геометричні фігури, кубики Кооса та Нікітіна, лічильні палички Кюїзенера, логічні блоки Денъєша. (КМР, ТМР, ФМР.)</p> <p>Виконувати загальнорозвивальні вправи, вправи артикуляційної,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	зу, пояснює свій вибір.	<p>мімічної, зорової, психогімнастики. (ФМР, МР, КМР, ЕЦР.)</p> <p>Закріпити вміння диференціювати звучання музичних інструментів. (КМР, МР.)</p> <p>Виробляти вміння зосереджувати свою увагу на сприйманні рухів диригента. (КМР.)</p> <p>Збагачувати в учнів досвід практичного відтворення настрою й характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, художніх, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (СКР, МР, ТМР, ЕМР, КМР, ФМР.)</p> <p>Вправляти у вмінні відтворювати ритмічні малюнки різної складності.</p> <p>Вчити передавати задуманий образ за допомогою різних музичних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>інструментів, відстоювати право на свій вибір, користуючись правильним і чітким зв'язним мовленням. (НМД, ФМР, КМР, МР, СКР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати організаційно-ансамблеві навички; слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, ручну та дрібну моторику. (НМД, КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати почуття колективізму, прагнення частіше спілкуватись з дорослими та ровесниками, використовуючи у своєму мовленні поширені синтаксичні</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		конструкції. (СКР, МР, КМР.)
Добирає засоби та способи для творення художнього образу.	<p><i>Орієнтується</i> в нотному записі, необхідному для виконання.</p> <p><i>Читає</i> та <i>виконує</i> найпростіші ритмічні партитури, зокрема в різних темпах і динаміці.</p>	<p>Закріпити вміння орієнтуватися на аркуші паперу, на нотному стані; вміння знаходити спільне та відмінне в предметних і сюжетних зображеннях. (КМР, МР.)</p> <p>Виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ЕЦР, ФМР, ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння відтворювати як в малюнку, так і в музиці ритмічні візерунки різної складності. (ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Вправляти у відтворенні за допомогою нотного запису найпростіших ритмічних мелодій. (НМД, КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та харак-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>теру почутих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (СКР, ЕЦР, МР, ФМР, ТМР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння диференціювати рідну, іноземну мови та мову музики, використовувати алфавіт для запису мовленнєвих звуків, ноти – музичних. (ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Виробляти орфографічну пильність, навички визначення логічного наголосу. (МР.)</p> <p>Попереджувати виникнення оптичних дисграфічних помилок. (МР, КМР.)</p> <p>Уточнювати значення багатозначних іменників (ключ: журавлинний – дверний – гайковий – скрипковий). (МР.)</p> <p>Удосконалювати інтег-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>ративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленеві операції, сукцесивний, симультанний аналіз і синтез, емоційно-вольову сферу, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати прагнення навчитись правильно записувати музичні звуки за допомогою нотної грамоти. (ЕЦР, ФМР, МР.)</p>
<p>Добирає засоби й способи для творення художнього образу.</p>	<p><i>Виконує</i> прості площинні живописні та графічні зображення.</p> <p><i>Ліпить</i> з пластичних матеріалів різними (простими) прийомами й способами, <i>створює</i></p>	<p>Сприяти виконанню вправ артикуляційної, мімичної, зорової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Удосконалити вміння створювати прості ком-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>прості об'ємні композиції.</p> <p><i>Виконує</i> замальовки з натури та за уявою.</p> <p><i>Користується</i> художніми матеріалами та палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо.</p> <p><i>Вирізує, конструює та створює</i> прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно добирає складові композиції.</p> <p><i>Дотримується</i> охайності, правил техніки безпеки.</p> <p><i>Організовує</i> робоче місце.</p>	<p>позиції, як індивідуальні, так і колективні, використовуючи різні прийоми та способи ліплення. (НМД, ФМР.)</p> <p>Формувати вміння komponувати елементи площинної й об'ємної композиції. (НМД, ФМР, ТМР.)</p> <p>Збагачувати в учнів досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (НМД, СКР, МР, ФМР, ЕЦР, КМР, ТМР.)</p> <p>Вправляти в розрізненні схожих за значенням самостійних частин мови (натура (малювання натури; малювання з використанням натури) – натюрморт – натуральний – натуралістичний; графіка – графік – графіті – графічний – орфо-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>графічний; ліплення – виліплений – ліпти; різати – відрізати (відрі́зати) – розрізати (розрі́зати) – перерізати (перері́зати); конструктор – конструювання – сконструйований – конструювати), розумінні їхніх значень, доречному вживанні у власному мовленні. (МР, КМР.)</p> <p>Закріпити активне вживання в самостійному мовленні антонімів на матеріалі прикметників (об'ємний – площинний). (МР.)</p> <p>Виробляти вміння розрізняти значення багатозначних слів (палітра – художній матеріал і спектр кольорів, який використовує художник під час створення картини; об'єм – ілюзорна передача просторових характеристик зображуваного предмета й місткість ємності). (МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розширювати імпресивний словник фразеологізмів (Хоч коники ліпи – про погано спекений хліб). (МР, КМР, ЕЦР.)</p> <p>Вчити чітко висловлювати власні думки щодо правил безпеки оперування художніми інструментами, використовуючи фонетично та граматично правильні зв'язні розповіді. (МР, КМР, СКР, НМД.)</p> <p>Вправляти у вживанні іменників на позначення художніх матеріалів й інструментів в орудному відмінку однини та множини. (МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвиток уваги й пам'яті, зорового сприймання, ймовірного прогнозування, контролю,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		основних мисленнєвих операцій, емоційно-вольової сфери, ручної та дрібної моторики. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР.) Сприяти бажанню фантазувати під час створення композицій, використовувати різні художні, природні та залишкові матеріали, які естетично гармонують між собою, коментуючи виконання роботи; дотримуватись правил безпеки. (МР, СКР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)
Добирає засоби та способи для творення художнього образу.	<i>Добирає</i> художні матеріали відповідно до виду мистецтва (декоративно-прикладне, образотворче), у якому працює. <i>Здійснює</i> елементарну стилізацію форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-приклад-	Розширювати знання про українські свята, звичаї українського народу, одяг, символи України (гімн, тризуб, прапор, калина, верба). (КМР, СКР, МР.) Стимулювати бажання читати та вивчати напам'ять зразки народного фольклору. (ЕЦР, МР, КМР.) Поглиблювати досвід

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>ного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Самостійно <i>створює</i> просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну та об'ємну), використовує всю площину аркуша.</p> <p><i>Визначає</i> головне і другорядне в композиції, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, добираючи відповідні засоби й способи.</p> <p><i>Використовує</i> елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше та яскравіше, далі – менше та блідіше), передаючи плановість простору в пло-</p>	<p>практичного відтворення настрою й характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (ТМР, СКР, МР, ЕЦР, КМР, ФМР.)</p> <p>Виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової та психогімнастики; писати графічні вправи; викладати логічні предметні (чергування фігур) і сюжетні (серії картинок) послідовності. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР.)</p> <p>Закріпити вміння орієнтуватися на площині аркуша відповідної форми, нотному стані. (КМР.)</p> <p>Вправляти у визначенні головних (підмет і присудок) та другорядних (означення, додаток, обставина) членів речення, головного та</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>щинних зображеннях.</p> <p><i>Обирає</i> формат аркуша (прямокутник, квадрат, коло) для кращого втілення задуму.</p>	<p>другорядного в композиції. (МР, КМР.)</p> <p>Вчити розрізняти палітри різних декоративних напрямків, впізнавати за стилем зображень твори К. Білокур та М. Приймаченко. (НМД, КМР, ТМР, МР, СКР.)</p> <p>Уточнити значення багатозначних слів (коник – декоративний (іграшка), гнідий (тварина), зелений (комаха)); значення іменників (писанка – великоднє яйце, розмальоване певними символами за допомогою різнокольорових фарб і воску; дряпанка – яйце, на якому темна фарба видряпується за допомогою гострого предмета; крапанка – яйце, вкрите різнокольоровими восковими крапками; крашанка – яйце, зварене у лушпинні цибулі). (МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вправляти в розрізненні схожих за значенням самостійних частин мови (стиль – стилізація – стильний – стилістичний – стилізувати; писання – писанка – опис – рукопис – написаний – писати; декор – декорація – декоративний – декорувати). (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати активне вживання в самостійному мовленні антонімів на матеріалі самостійних частин мови (ближче – далі, більший – менший, світлий – темний), у т. ч. й на позначення законів перспективи (ближче – більше та яскравіше, далі – менше та блідіше). (МР, КМР.)</p> <p>Збагачувати синонімічний словник дієслів (оздоблювати – прикрашати, декорувати, орнаментувати). (НМД, МР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати вміння прикметникового словотворення від іменників-назв геометричних фігур (круг – круглий, овал – овальний, трикутник – трикутний, квадрат – квадратний, прямокутник – прямокутний). (МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно -вольову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Виховувати бажання оздоблювати приміщення класу, школи до свят. (СКР, ТМР, ЕЦР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Добирає засоби та способи для творення художнього образу.	<p><i>Виконує</i> нескладні ролі (зокрема пісні «у ролях»), <i>добирає</i> засоби вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку).</p> <p><i>Грає</i> елементарні театральні етюди (самостійно обирає відомих персонажів та перетілюється у них, зокрема імітує характерні рухи, ходу, звуки тощо).</p> <p><i>Вправляється</i> над інтонацією, мовленням, диханням; дикцією, мімікою, жестами.</p> <p><i>Дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо).</p> <p>Рухається під музику, добираючи відомі танцювальні</p>	<p>Вправляти в орієнтуванні в просторі, на аркуші, нотному стані. (КМР, ФМР.)</p> <p>Виконувати загально-розвивальні, дихальні (дихання носом; животом; діафрагмальне дихання; розрізнення носового та ротового вдиху й видиху; фіксованого видиху зі звуком, складом чи звуконаслідуванням; тривалого фонаційного (мовленнєвого) дихання; з можливим використанням предметів (площинних посібників), із динамічним супроводом чи без нього та з емоційним забарвленням), артикуляційні, голосові, мімічні, зорові, психогімнастичні вправи під музичний, ритмічний невербальний, вербальний супровід, лічбу. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР, СКР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	елементи (народні, сучасні); узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом), орієнтується в просторі.	<p>Вправляти у використанні невербальних засобів спілкування: фізіогноміки (риси обличчя та форми тіла), кінесики (зовнішні прояви почуттів й емоцій у вигляді міміки – рухів м'язів обличчя, жестики – експресивно-виразних жестових рухів окремих частин тіла, пантоміміки – моторики всього тіла, тобто пози, постави, нахилів, ходьби), просодики (ритміко-інтонаційне оформлення мовлення), такесики (доторкання в ситуаціях спілкування – рукостискання, обійми, погладжування тощо), проксемики (розташування людей під час спілкування, дистанція). (СКР, ФМР, ТМР.)</p> <p>Доповнювати досвід практичного відтворення настрою характеру сприйнятих музич-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>них творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (ФМР, СКР, ТМР, МР, КМР, НМД, ЕЦР.)</p> <p>Автоматизувати та диференціювати звуки основних фонетичних груп в ізольованій вимові, складах, словах, словосполученнях, реченнях і текстах (чистомовки, скоромовки, домовлянки, заклички, мирилки, вірші, оповідання, казки). (МР, СКР, ТМР, КМР.)</p> <p>Вправляти в розрізненні слів-паронімів та їхніх значень (вистава – виставка, танок – ганок, танець – палець, пісня – після, нота – нога). (МР, КМР.)</p> <p>Закріплювати вміння розігрувати діалоги з певної тематики, читати (відтворювати) тексти в ролях, виділяючи</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>логічний наголос, змінюючи інтонацію, висоту й силу голосу, доречно використовуючи міміку та жести. (НМД, МР, СКР, ТМР, КМР, ЕЦР, ФМР.)</p> <p>Удосконалювати навички прикметникового словотворення від іменників (лялька – ляльковий, пальчик – пальчиковий, тінь – тіньовий, стіл – настільний, опера – оперний, драма – драматичний (театр); природа – природничий, історія – історичний, край – краєзнавчий, художник – художній (музей). (МР.)</p> <p>Уточнити словник синонімів (танець – танок, співак – вокаліст), омографів (музика – музіка). (МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Виховувати в учнів почуття відповідальності й колективізму; бажання брати участь у шкільних театральних виставах. (СКР, ТМР, МР, ЕЦР, ФМР.)
Експериментує, використовуючи відомі техніки художньо-творчої діяльності, зі звуками, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо, поєднуючи елементи для втілення ідеї в художньому образі.	<p><i>Придумує</i> образи, використовуючи знайомі засоби й способи творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими може виразити свої почуття й емоції, застосовує їх окремо чи в поєднанні, не боїться творити.</p> <p><i>Імпровізує</i> голосом (музичні, мовленеві інтонації), на музичних інструментах.</p> <p><i>Створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні, <i>самостійно добирає</i> інструменти для супроводу.</p>	<p>Формувати навички вільного самовираження за допомогою рухів, співу, художньої, театралізованої та мовленевої діяльності. (ТМР, СКР, МР, ФМР, КМР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалити активність у набутті художнього досвіду, самостійній творчій діяльності, саморозвитку. (НМД, ТМР, ЕЦР, МР, ФМР.)</p> <p>Спонукає до експериментування з метою естетичного опанування світу. (ТМР, МР, ФМР, КМР.)</p> <p>Відпрацьовувати навички вміння доречно й фонетично правильно продовжувати домовлянки, чистомовки,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Створює</i> фрагментарні зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, формами тощо.</p> <p><i>Імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести).</p> <p>Експериментує, втілюючи один образ засобами різних видів мистецтва.</p> <p>Елементарно <i>стимулізує</i> форми оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p> <p><i>Лінує</i> з пластичних матеріалів різними (простими) прийомами й способами.</p>	<p>віршовані мініатюри з опорою на ілюстративний матеріал і без нього. (НМД, МР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати навички навчально-експериментальної діяльності. (НМД, СКР, ФМР, МР, КМР.)</p> <p>Виконувати загальнорозвивальні, дихальні, артикуляційні, голосові, мімічні, зорові, психогімнастичні вправи під музичний, ритмічний невербальний, вербальний супровід, лічбу. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР, СКР.)</p> <p>Збагачувати практичний досвід відтворення як власного емоційного стану, так і літературного персонажа, за допомогою різноманітних кольорів, ліній, форм, звуків, ритмів, міміки, жестів, мовлення. (ЕЦР, ТМР, СКР, МР, ФМР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вправляти в продовженні розпочатого педагогом або самостійно прочитаного тексту; у придумуванні оповідань за сюжетними картинками, опорними словами, планом, заголовком; у придумуванні назви до невеличкого твору. (MP, TMP, KMP, ECP.)</p> <p>Закріплювати вміння самостійно придумувати умови задачі з опорою на скорочений запис, графічну схему. (KMP, MP, TMP.)</p> <p>Вправляти в прикметниковому словотворенні від іменників-назв матеріалів (глина – глиняний, пластилін – пластиліновий, папір – паперовий), в утворенні похідних іменників від дієслів (витинати – витинанка, розписувати – розпис). (MP.)</p> <p>Закріпити вміння ро-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>зуміти й розрізняти значення спільнокорених слів (експеримент – експериментування – експериментальний – експериментувати; імпровізація – імпровізувати). (МР, КМР.)</p> <p>Виробити розуміння образних синонімів на позначення емоцій (радісний – святковий, сяючий, райдужний, життєрадісний, сонячний; сумний – журливий, скрушений, важкий, сумовитий). (МР, ЕЦР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР.)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів та міжпів-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		культу взаємодію. (КМР.) Виховувати інтерес до навчально-експериментальної роботи в різних видах діяльності. (НМД, СКР, ТМР, МР, ФМР, ЕЦР.)
Спостерігає за навколишнім світом, фіксує в різний спосіб цікаві явища; використовує їх у творчій діяльності; пропонує ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; реалізує їх самостійно або з допомогою інших осіб.	<i>Досліджує</i> довкілля, виявляє цікаві, незвичайні об'єкти для створення художніх образів, <i>фіксує</i> їх у різний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо). <i>Створює</i> елементи композиції/декору для оформлення середовища, в якому живе та навчається; за потреби <i>використовує побачене й почуте</i> в художньо-творчій діяльності. Організовує середовище навколо себе: пропонує ідеї	Зміцнювати інтерес до спостережень у довкіллі, навчально-експериментальної, творчої художньої, мовленнєвої діяльності. (КМР, МР, СКР, ТМР, НМД, ФМР, ЕЦР.) Спонукаати до потреби бачити, чути, помічати щось нове й незвичне в навколишніх предметах і явищах дійсності. (ЕЦР, КМР, МР, ФМР, ТМР.) Виконувати загально-розвивальні, дихальні, артикуляційні, голосові, мімічні, зорові, психогімнастичні вправи під музичний, ритмічний невербальний

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	його оформлення. можливі засоби їхнього художнього втілення та реалізовує їх.	і вербальний супровід. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР, СКР.) Вправляти в знаходженні спільного й відмінного в натуральних предметах, предметних, сюжетних зображеннях; смислових неточностей у мовленнєвому (віршованих і прозових текстах), математичному (скороченому записі умови й текстах задач), ілюстративному матеріалі (предметні, сюжетні картинки, технологічні карти виконання малюнків, виготовлення предметів ліплення, конструювання); орфографічних помилок у словах, пунктуаційних – у реченнях. (КМР, МР, НМД, ЕЦР.) Зміцнювати навички створення опорних графічних схем для полегшення вивчення вір-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>шів, переказу оповідань, складання розповідей за спостереженнями в природі. (КМР, МР, ТМР, НМД.) Уточнювати й диференціювати значення дещо схожих за семантикою чи звучанням іменників і дієслів (малюнок – замальовка, малювати – фарбувати – розфарбовувати, відео – відеозйомка, композиція – композитор). (МР, КМР.) Закріплювати вміння розрізняти й розуміти значення слів-паронімів (фото – лото, образ – обр́аза, декор – свекор, фокус – фікус). (МР.) Розвивати в учнів увагу, пам'ять, зорове сприймання, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), та основні мисленнєві операції, емоційно-во-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		льову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР.) Стимулювати бажання оздоблювати середовище, в якому учень живе й навчається, засобами самостійного художнього втілення. (СКР, ТМР, КМР, ФМР, ЕЦР.)
Розпізнає власні емоції від сприйняття мистецьких творів, обирає твори та види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; пояснює, від чого одержує насолоду у власній творчості.	<i>Визначає</i> улюблені види мистецької діяльності та займається ним/ними у вільний час для задоволення; пояснює, від чого одержує насолоду у своїй творчості. <i>Розпізнає</i> та виражає власні емоції від художньої творчості. <i>Обирає</i> види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою, виявляє свої почуття й емоції в творчості.	Виробляти вміння розповідати про свої музичні, літературні, спортивні, кулінарні й ін. уподобання, обґрунтовувати свій вибір, користуючись фонетично, лексично й граматично правильним зв'язним мовленням. (СКР, КМР, МР, ТМР, ЕЦР, ФМР.) Удосконалювати вміння виражати найрізноманітнішими художніми засобами, за допомогою пластики, ритмів, співу, мовлення альтруїстичні (співпереживання й бажання допомоги), глоричні

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>(відчуття власної цінності), гностичні (прагнення пізнати суть явищ, радість відкриття), естетичні (потреба в красі, насолода звуками, поетично-споглядальний стан тощо), комунікативні (потреба в спілкуванні, вдячність, бажання ділитися думками й переживаннями) емоції. (ЕЦР, НМД, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР.)</p> <p>Закріплювати в учнів вміння отримувати задоволення від позитивних результатів навчальної та фізичної, мистецької та мовленнєвої діяльності. (ЕЦР, НМД, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР.)</p> <p>Уточнювати значення слів-паронімів (сум – сом – сім – сам; жах – жар – дар; плач – плащ; сміх – сніг; мука – муха; сором – sóрок; подив – полив; вагання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>– бажання). (МР, ЕЦР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати бажання та вміння одержувати насолоду від процесу творчості та його результатів. (ЕЦР, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР.)</p>
Змістова лінія		
«Сприймання та інтерпретація мистецтва»		
<p>Сприймає твори різних видів мистецтва, проявляє емоційно-ціннісне ставлення до них у різний спосіб; зосереджує свою увагу на деталях; пояснює, що подобається в творі, а що ні, визначає відомі засоби ху-</p>	<p><i>Сприймає</i> твір мистецтва, виявляє здатність цілісно охопити увагою художній твір, зосереджує увагу на деталях.</p> <p><i>Вербально</i> характеризує побачене (почуте).</p> <p><i>Добирає</i> слова для характеристики власних емоцій та вражень.</p> <p><i>Пояснює</i>, що по-</p>	<p>Виконувати вправи артикуляційної, мимічної, зорової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Виробити такі навички: знаходження подібності предметів, створених людиною, й об'єктів природи, встановлення логічних і символічно-образних зв'язків, пояснення їхнього змісту (парасолька – гриб,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
дожньої виразності.	<p>добається в творі, а що – ні, визначає відомі засоби художньої виразності.</p> <p><i>Порівнює</i> музичні й візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля.</p> <p><i>Порівнює</i> засоби виразності різних видів мистецтва (музичного, кіно, візуальних) у створенні аналогічних образів (зокрема персонажів казок).</p> <p><i>Порівнює</i> природні форми, образи довкілля з їхнім художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p><i>Може відтворити</i> емоційні враження від твору мистецтва різними художніми засобами.</p>	<p>вертоліт – бабка, багатоповерховий будинок – стільник, літак – птах, мереживо – павутина, парашут – пушинки кульбабки тощо). (КМР, МР, ТМР, СКР).</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру музичних творів у рухових, художніх, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (НМД, СКР, МР, ФМР, ЕЦР, КМР, ТМР.)</p> <p>Удосконалити вміння komponувати елементи площинної та об'ємної композиції. (НМД, ФМР, ТМР.)</p> <p>Вправляти в описі предметів за графічною схемою, планом, з опорою на ключові слова, у складанні й відгадуванні описових загадок. (КМР, МР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння порівнювати візу-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>альні, музичні, хореографічні, вокальні, художні, літературні образи, помічати й долати можливі утруднення в процесі створення різних образів, проявляти особисті вподобання. (НМД, МР, ТМР.)</p> <p>Закріплювати навички вільного, злитного, правильного, чіткого, усвідомленого читання. (МР, КМР, НМД.)</p> <p>Відпрацьовувати навички знаходження в літературних текстах засобів художньої виразності (епітети, порівняння, іронію, гіперболу), пояснювати їхнє значення. (МР, КМР, ЕЦР, НМД.)</p> <p>Удосконалювати навички емоційної саморегуляції, вміння визначати та називати й власні емоції, й емоції літературних персонажів; співпереживати тим,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>хто потрапив у скрутну ситуацію, прагнути допомогти її вирішити. (ЕЦР, МР.)</p> <p>Вправляти в утворенні прислівників від іменників-назв емоцій (радість – радісно, страх – страшно, сміх – смішно, сум – сумно, тривога – тривожно). (МР.)</p> <p>Виробляти вміння розв'язувати логічні завдання, зосереджуючи увагу на смислових деталях, розгадувати ребуси та кросворди. (КМР, МР.)</p> <p>Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), емоційно-вольову сферу, основні мисленнєві операції, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати бажання відтворювати різними художніми засобами емоційні враження від знайомства з мистецькими й літературними творами. (ЕЦР, МР, ТМР, КМР, СКР.)</p>
<p>Вирізняє елементи художньої мови, характерні для різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театральне, хореографічне тощо).</p>	<p><i>Розрізняє</i> види мистецтва; мистецькі професії, пов'язані з цими видами мистецтва.</p> <p><i>Розпізнає</i> елементи художньої мови творів музичного мистецтва для характеристики художнього образу: характеризує мелодію, тембр і склад виконавців (соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних інструментів), лад</p>	<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Створювати сюжетні картини, використовуючи поєднання різних типів ліній, рукописних букв, цифр, геометричних фігур, розповідати історії, користуючись фонетично, лексично й граматично правильним зв'язним мовленням. (ТМР, МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>(мажор, мінор), прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, рондо, варіації).</p> <p><i>Розпізнає</i> елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне та другорядне, симетрію й асиметрію).</p> <p><i>Розпізнає</i> елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформ-</p>	<p>Проводити паралелі між явищами довкілля та художніми образами в різних видах мистецтва. (КМР, ТМР, МР, ФМР, ЕЦР, СКР.)</p> <p>Формувати в учнів вміння поєднувати за собою різних видів мистецтва, міксувати різні техніки й матеріали для втілення художнього задуму, пояснювати свій вибір. (НМД, СКР, ФМР, МР, ТМР, ЕЦР.)</p> <p>Виробляти навички самопізнання та самовираження в художньо-творчій діяльності. (ЕЦР, МР, ТМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння створювати як реалістичні, так і казкові (фантастичні) образи, відображаючи їхні характеристики, настрої за допомогою кольору, різноманітних форм і ліній у малюнку; темпу, динаміки, сценічних</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>лення театрально-го/екранного твору. <i>Розпізнає, характеризує</i> художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш і пластилін тощо).</p> <p><i>Розрізняє</i> різновиди образотворчого (живопис, графіка, скульптура); музичного (вокальний, інструментальний), театральний (драматичний, ляльковий і музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна) та кіно (кінофільм, мультфільм) за їхніми характерними виражальними засобами.</p> <p><i>Розпізнає</i> за характерними ознаками</p>	<p>інтерпретацій – у співі; інтонації, паузації, ансамблевих форм театралізацій, інсценізацій – в усному мовленні. (СКР, ТМР, МР, ФМР, КМР, ЕЦР.)</p> <p>Удосконалювати вміння впізнавати на слух звучання знайомих музичних інструментів, визначати лад, окремі музичні форми, склад виконавців (моно-, полі-) під час співу. (МР, КМР.)</p> <p>Закріпити навички самостійного, попарного, колективного створення графічних, декоративних, живописних, об'ємних, орнаментальних композицій, вміння домовлятися про реалізацію творчого задуму. (ТМР, СКР, МР, КМР.)</p> <p>Підвищувати мистецьку ерудованість; здійснювати мистецько-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	деякі жанри музичного (пісня, танець, опера, балет тощо) та образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна), деякі танці – народні й сучасні.	<p>понятійну пропедевтику на рівні імпресивного й експресивного, усного та писемного мовлення. (МР, КМР.)</p> <p>Залучати до обговорення художнього, літературного або музичного твору з використанням знайомої мистецької термінології. (МР, СКР, КМР.)</p> <p>Збагачувати іменниковий словник омографами (му́зика – музі́ка) та синонімами (пейзаж – краєвид, живописець – художник, вокаліст – співак, актор – артист). (МР.)</p> <p>Вправляти в прикметниковому словотворенні від іменників (комп'ютер – комп'ютерний, симетрія – симетричний, народ – народний, класик – класичний, вокал – вокальний, фольклор – фольклорний, естрада –</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>естрадний, інструмент – інструментальний, хореографія – хореографічний, симфонія – симфонічний); в іменниковому словотворенні назв мистецьких професій (вокал – вокаліст, соло – соліст, поезія – поет, хореографія – хореограф, танець – танцюрист, портрет – портретист, пейзаж – пейзажист, му́зика – музикант, скрипка – скрипаль). (МР.)</p> <p>Розширити словник антонімів на позначення іменників та якісних прикметників (симетрія – асиметрія, динаміка – статика, трагедія – комедія, мажор – мінор; теплий – холодний, високий – низький, сучасний – давній, головний – другорядний). (МР.)</p> <p>Уточнити розуміння</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>значення багатозначних слів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – козачок: а) хлопчик у козацькому одязі; б) веселий, жвавий український народний танець; – коломийка: а) український гуцульський танець; б) українська народна пісенька; – розетка: а) стрічка, тасьма чи шнур, з'єднані у формі квітки для декорування; б) роз'єм для швидкого під- та відключення електроприладів; в) маленьке блюдечко для варення (меду); – стрічка: а) вузька смужка тканини, яка використовується для оздоблення чи прикраса; б) кінофільм; в) ряд людей, машин, тощо, котрі стоять або рухаються; г) те, що тягнеться вузькою довгою смужкою (дорога, річка);

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>– хор: а) співочий колектив, який гуртом виконує вокальні твори; б) звуки, котрі одночасно видає багато комах, жаб, птахів; в) звуки, що зливаються у спільний гомін, гамір; г) людська спільнота, що дотримується однакових поглядів чи спільно діє;</p> <p>– високий: а) тонкий, пронизливий (голос); б) такий, що має велику відстань знизу вгору; в) урочисто-піднесений, вишуканий (стиль, мова);</p> <p>– темний: а) погано освітлений; б) тьмяний, неяскравий; в) смаглявий; г) безрадісний, сумний;</p> <p>– холодний: а) колір, який нагадує товщу морських глибин, хмар, криги тощо; б) такий, що має низьку температуру; в) позбавлений душевного тепла. (МР, КМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вправляти в розрізненні й розумінні значень іменників-паронімів (гама – лама – рама – сама – дама, балет – багет, вокал – вокзал, темп – тембр, лад – сад, мажор – мотор, ритм – Рим, соло – сало, хор – хол, квартет – кварта, стрічка – річка, полька – Польща), складанні речень з ними та їхньому записуванні. (МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати увагу та пам'ять, зорове сприймання, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Виховувати інтерес до різних видів мистецтва, бажання більше дізнатися про їхні характерні виражальні засоби й вміння застосовувати їх на практиці як в індивідуальних, так і колективних формах роботи. (ТМР, КМР, ЕЦР, ФМР, МР, СКР.)
Розпізнає власні емоції від сприйняття мистецьких творів, обирає твори та види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; пояснює, від чого одержує насолоду у власній творчості.	<p><i>Визначає</i> улюблені твори мистецтва й рекомендує їх іншим.</p> <p><i>Пояснює</i>, що подобається (чи не подобається) у творі мистецтва.</p> <p><i>Вирізняє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій.</p> <p><i>Характеризує</i> власні емоції.</p>	<p>Формувати вміння характеризувати роль засобів виразності для створення вокального, вокально-ансамблевого, хорового, хореографічного, літературного художнього образу. (НМД, МР, КМР, ТМР, ФМР, ЕЦР, СКР.)</p> <p>Спонукає до розгляду альбомів з репродукціями картин відомих художників, ділитися своїми враженнями з ровесниками. (КМР, МР, ЕЦР, СКР.)</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Вчити визначати, називати й використовувати класичні та нетрадиційні засоби образотворчої виразності для створення візуальних образів, висловлювати своє емоційно-ціннісне відношення до зображуваного у виконанні творчих робіт. (ЕЦР, ТМР, МР, КМР.)</p> <p>Удосконалювати вміння виражати художніми засобами, за допомогою пластики, ритмів, співу, мовлення альтруїстичні, глоричні, гностичні, естетичні, комунікативні емоції. (ЕЦР, НМД, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР.)</p> <p>Поглиблювати здатність учнів глибоко сприймати, усвідомлювати зміст і духовну цінність творів різних видів мистецтва. (НМД, ЕЦР, ТМР, МР).</p> <p>Удосконалювати нави-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>чки свого самовираження в художньо-творчій діяльності. (ЕЦР, МР, ТМР, ФМР, КМР, СКР.)</p> <p>Закріплювати вміння порівнювати природні форми й образи довкілля з їхнім художнім (декоративним) трактуванням. (НМД, ТМР, МР.)</p> <p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Розвивати увагу та пам'ять, зорове сприймання, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну й дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.)</p> <p>Виховувати бажання передавати власні емоції, настрої через різні</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		види художньої, рухової, мовленнєвої діяльності. (ЕЦР, МР, ТМР, ФМР, КМР, СКР.)
Змістова лінія «Комунікація через мистецтво»		
Оцінює власну творчість за визначеними орієнтирами; визначає з допомогою вчителя необхідні для самовдосконалення дії; відстоює своє право на самовираження.	<i>Характеризує</i> власну творчість за заданими орієнтирами, пояснює, що вдалося чи не вдалося. <i>Аналізує</i> свої досягнення, свої сильні сторони, обирає (з допомогою вчителя/вчительки) спосіб удосконалення та може пояснити свій вибір.	Вправляти в умінні, використовуючи фонетично правильне й логічно зв'язне мовлення, ділитися з ровесниками враженнями від сприймання творів різних видів мистецтва й творчої діяльності. Закріпити навички коректного об'єктивного визначення досягнень однокласників у художньо-творчій діяльності, поважаючи їхні уподобання та інтереси. (МР, ТМР, ЕЦР, СКР.) Продовжувати формувати орфографічну пильність, удосконалювати навички поточного та кінцевого, зорового, слухового, фонетичного, лексичного, морфологічного, синтаксич-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		ного, смислового вербального й невербального контролю на рівні усного та писемного мовлення. (МР, КМР.) Удосконалювати навички позитивного партнерства у виконавській музичній, театральній творчості, комунікативній діяльності. (СКР, ТМР, МР.) Закріплювати вміння відстоювати право на самовираження, адекватно оцінюючи, за потреби коригуючи та удосконалюючи результати власної творчості. (НМД, ТМР, МР, КМР, СКР, ЕЦР.) Виховувати толерантність, вміння враховувати думки інших. (СКР, МР, ЕЦР.)
Презентує створені художні образи, пояснює свій задум, відстоює думку.	<i>Представляє</i> результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє	Формувати вміння презентувати й характеризувати власні творчі проекти, аргументуючи вибір техніки реалізації задуму. (ТМР, КМР,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>власні твори образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками.</p> <p><i>Пояснює</i> свій задум, захищає свою позицію.</p>	<p>НМД, МР, ЕЦР, КМР, ФМР.)</p> <p>Вправляти в словотворенні дієслів від іменників (танець – танцювати, презентація – презентувати, творчість – творити, демонстрація – демонструвати, характеристика – характеризувати, виконання – виконувати). (МР.)</p> <p>Уточнити значення багатозначних іменників (образ: а) специфічна для мистецтва й літератури конкретно-чуттєва форма відображення дійсності; б) зовнішній вигляд; в) те, що постає в уяві). (МР.)</p> <p>Розвивати увагу та пам'ять, зорове сприймання, ймовірне прогнозування, контроль (смісловий, зоровий, слуховий) та основні мисленнєві операції,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР.) Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.) Виховувати бажання за допомогою результатів власної творчості дарувати позитивні емоції своїм рідним, близьким та друзям. (СКР, ЕЦР, ТМР, МР, КМР.)
Бере участь у колективних творчих проєктах, виконує різні дії/ролі в творчому процесі; обговорює з іншими враження від сприймання мистецтва та творчої діяльності, поважа-	<i>Виявляє й обговорює</i> інформацію, яка отримана від сприймання творів мистецтва, ділиться своїми спостереженнями. <i>Знаходить</i> просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-	Виробляти навички самостійного знаходження потрібної мистецької інформації з метою поглиблення вивченого на уроці; ділитися з однокласниками отриманими відомостями, використовуючи фонетично, лексично й граматично правильне зв'язне мовлення. (НМД, МР, КМР, СКР.)

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ючи вибір інших осіб.	ресурси тощо), ділиться нею з іншими, пояснює свої вподобання. <i>Ділиться</i> власними враженнями від творів різних видів мистецтва.	Формувати в учнів контекстуально зумовлені лексичні узагальнення іменників на позначення мистецтвознавчих термінів і понять. (МР, КМР.) Удосконалювати здатність відчувати стиль у створених художніх образах, вміння втілювати почуття й думки у власній практичній художній діяльності. (НМД, ТМР, КМР, МР, ЕЦР, ФМР.) Вправляти в умінні прогнозувати задум виконання творчої роботи, визначати й зв'язно розповідати про зміст етапів, виділяючи найсуттєвіше. (ТМР, КМР, МР.) Закріплювати навички організації спільної діяльності, вміння домовлятися та колективно реалізовувати творчий задум. (СКР, ЕЦР, ТМР, МР, КМР.)

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Удосконалювати в учнів інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР.)</p> <p>Виховувати відчуття задоволення від процесу виконання роботи та її результатів; доброзичливе відношення до творчих успіхів ровесників. (ЕЦР, ТМР, МР, СКР, КМР.)</p>
<p>Бере участь у колективних творчих проєктах, виконує різні дії/ролі в творчому процесі; обговорює з іншими враження від сприйняття мистецтва та творчої діяльності, поважаючи вибір інших осіб.</p>	<p><i>Бере участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, інсценізаціях, елементах народних обрядів, арт-мобак тощо), виконує різні дії/ролі в творчому процесі.</i></p> <p><i>Бере участь у колективних творчих проєктах, зокрема з використанням засобів різних видів мистецтва (оформлення класної кімнати, ство-</i></p>	<p>Збагачувати й систематизувати знання про особливості музичного, хореографічного, образотворчого, народного, декоративно-прикладного, театрального, екранного видів мистецтва, їхніх виражальних засобів. (НМД, КМР, МР, ТМР, ЕЦР.)</p> <p>Систематично заохочувати учнів до доречно використовувати мистецьку термінологію, а також здійснювати компенсацію різних мовленнєвих помилок</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>рення колективних художніх композицій, виставки творів тощо).</p> <p><i>Дотримується</i> правил взаємодії та творчої співпраці, виявляє повагу до інших.</p>	<p>під час усних відповідей. (МР, КМР).</p> <p>Вправляти в умінні образно характеризувати зображуване в графічних, живописних композиціях, театральних постановках, інсценізаціях, роблячи основні акценти й водночас підкреслюючи ідеї задуму логічно виправданими допоміжними елементами. (ТМР, КМР, МР, ФМР, ЕЦР, СКР.)</p> <p>Закріплювати навички здійснення аналізу своїх творчих робіт і робіт ровесників, мотивуючи свої судження логічними, правильно мовленнєво оформленими аргументами. (ЕЦР, СКР, МР, КМР, ТМР.)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу й пам'ять, тактильне та кінестетичне сприймання, кінетичний пра-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>кисис; усне зв'язне мовлення; асоціативне мислення, мисленнєві операції порівняння, аналізу, синтезу, класифікації, умовиводів; операції ймовірного прогнозування на лексичному та граматичному рівні; зорового, слухового, смислового, рухового контролю на фонетичному, лексичному, графічному матеріалі; просторове орієнтування; емоційно-вольову сферу, фантазію, творчу уяву; зорово-моторну координацію, диференційовані рухи пальців і кистей рук. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР.)</p> <p>Виховувати бажання та вміння дотримуватись правил творчої співпраці, взаємодії та комунікації. (МР, СКР, КМР, ЕЦР, ТМР.)</p>

ФІЗКУЛЬТУРНА ГАЛУЗЬ

Зоряна Мартинюк

На сучасному етапі розвитку суспільства фізична культура – це самостійна галузь загальної культури, яка спрямована переважно на зміцнення здоров'я людини, ведення активного спортивного образу життя, а також зростання й вдосконалення її всебічного й гармонійного розвитку, використання набутих якостей в спортивній та в інших видах діяльності. Освітня фізкультурна галузь створена на основі Державного стандарту початкової освіти, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.

Навчальний предмет «Фізкультурна освітня галузь» відіграє значну роль у навчанні й вихованні учнів, в усвідомленні ними себе як особистість, яка несе відповідальність за свій власний організм, а також бере активну участь у формуванні мовленнєвих умінь і навичок.

Корекційною метою фізкультурної галузі для молодшої ланки навчання є формування в здобувачів освіти стійкої мотивації до занять фізичною культурою та спортом; життєво необхідних рухових умінь і навичок для збереження власного здоров'я, розширення функціональних можливостей організму. Створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме входженню здобувачів освіти з тяжким порушенням мовлення (ТПМ) до суспільного життя та їхньому гармонійному розвитку. Відповідно до окресленої мети, головними **корекційно-розвивальними завданнями** фізкультурної освітньої галузі в початковій школі є:

- формування мовленнєвої діяльності: розвиток сенсорно-перцептивної діяльності й формування еталонних уявлень;
- формування мисленнєвої діяльності у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком; розвиток розумових здібностей шляхом опанування дій заміщення та наочного моделювання в різних видах діяльності (навчальна, предметно-практична);

- формування навчальної й предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного й регуляційного компонентів);
- формування навчальної діяльності – вміння програмувати, контролювати, регулювати й оцінювати результати виконання вправ;
- формування здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки, попередження й усунення сформованих патологічних компенсаторних рухів;
- розвиток психологічних і комунікативних передумов до навчання, формування повноцінних навчальних і комунікативних умінь і навичок;
- розвиток мовлення з використанням фізичних вправ;
- формування рухових умінь і навичок, розвиток координації рухів, дрібної та міміко-артикуляційної моторики, сили, витривалості; розвиток відчуття темпоритмічної сторони;
- розвиток правильної постави, ходи, рухів, розвиток моторних функцій діафрагмального й мовленнєвого дихання;
- корекція порушень опорно-рухового апарату.

Предметом навчання в початковій школі в галузі фізичного виховання є рухова активність із загальноосвітньою спрямованістю.

Освітня програма фізкультурної освітньої галузі для 1-4 класів охоплює такі **змістові лінії**: «Базова рухова активність», «Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі ігри та естафети)», «Турбота про стан здоров'я та безпеку».

Змістова лінія **«Базова рухова активність»** має на меті охопити такі види діяльності учня, які спрямовані на формування життєво необхідних рухових умінь і навичок, а саме: ходьби, її різновидів; бігу, його різновидів; стрибків, вправ із застосуванням лазіння й перелізання, а також виконання метань. Розширити руховий досвід дитини, вдосконалити життєво необхідні навички з урахуванням вікових особливостей

розвитку учня та їхнього використання в повсякденному житті; сприяти формуванню практичних навичок щодо самостійних занять фізичними вправами й проведенню активного відпочинку протягом усього життя.

Змістова лінія *«Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі ігри та естафети)»* пов'язана зі знаннями й опануванням рухливих ігор для підвищення рухової активності школяра й оволодіння життєво необхідними руховими вміннями та навичками. Правила безпечної поведінки під час рухливих ігор й естафет.

Змістова лінія *«Піклування про стан здоров'я та безпеку»* спрямована на основи знань з фізичної культури: Поняття про фізичну культуру як сукупність фізичних вправ, спрямованих на зміцнення здоров'я; фізичні вправи для формування постави та профілактики плоскостопості; ознаки втоми при виконанні фізичних навантажень та засоби її уникнення; вправи для формування постави та профілактики плоскостопості й різновиди загальнорозвивальних вправ.

Складність опанування навчального предмета має різнобічний характер залежно від локалізації функції та ступеня ураження, від виразності вторинних відхилень, що виникають під дією провідного мовленнєвого порушення. Для учнів з тяжкими порушеннями мовлення характерні такі фізичні порушення, як-от: несформованість складних координаторних схем; недорозвинення основних рухів і фізичних якостей; відставання в розвитку просторової організації рухів; труднощі під час виконання рухів за словесною інструкцією; порушення послідовності виконання елементів дій; недорозвинення дрібної моторики та координації пальців і кистей рук; спастичність або млявість рухів; обмеження обсягу рухів, наявність зайвих, супутніх рухів при виконанні довільних та мимовільних вправ.

Специфіка корекційної роботи, спрямованої на подолання мовленнєвих порушень, полягає у поєднанні словесного мовлення з виконанням певних рухових дій, з дотриманням багатьох принципів, у тому числі й принципу системності, коли корекція порушень передбачає вплив на усі сторони мовленнєвої функціональної системи, які знаходяться в тісній взаємодії із поєднанням загальної координації.

У спеціальній загальноосвітній школі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення заняття фізкультурною освітньою галуззю мають свою специфіку, що обумовлено структурою мовленнєвого порушення та супутньою симптоматикою. Суть специфіки полягає в тому, що загальні завдання фізичного виховання вирішуються в поєднанні з корекційними завданнями шляхом подолання або ослаблення відхилень у психомовленнєвому розвитку школярів. Фізичний стан і рухові можливості учнів значною мірою визначають його дієздатність у нормалізації загального розвитку.

Нові підходи до змісту занять фізичною культурою мають орієнтуватися не тільки на фізичну підготовленість, а й на розвиток мовлення, на індивідуальне сприймання навчального матеріалу. Розв'язання цих завдань допускає відхід від регламентації занять, підвищення їхньої емоційної насиченості, максимальної різноманітності форм, методів і засобів фізичного виховання, широкого використання інноваційних технологій фізичного виховання.

Розділи до посібника структуровано за основними змістовими лініями, зазначеними в Державному стандарті.

Зміст першої колонки відображає обов'язкові результати навчання Державного стандарту початкової освіти.

У другій колонці – очікувані результати навчання, відповідно до завдань з розвитку комплексів загальнорозвивальних і спеціальних вправ за показом учителя та самостійно з використанням різних предметів та без них (різновиди ходьби, бігових вправ, бігу та ін.).

У третій колонці представлено особливості корекційно-розвивальної роботи в процесі навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Розкрито інформацію щодо шляхів і засобів подолання порушених ланок мовленнєвої діяльності учня з ТПМ, формування розвитку м'язової системи, що відповідає за мовлення й продукування мовлення, розвиток дрібної моторики кистей і пальців рук й артикуляційної моторики та ін. Розвиток мовлення відбувається шляхом координації слова та ритмізованого руху, формування мовленнєвого дихання. У зазначеній колонці міститься детальна інформація щодо шляхів і засобів подолання порушених ланок мовленнєвої діяльності дитини з ТПМ, формування загальнонавчальної діяльності, особистісних якостей, які є основою якісного засвоєння всіх знань, умінь і навичок, що передбачені програмою, з урахуванням загальних й індивідуальних особливостей мовленнєвого та рухового розвитку учнів.

Модифіковані й репрезентовані нами рекомендації та зазначені загальні умови організації освітнього процесу допоможуть педагогу в корекційній роботі. Подана й впроваджена стандартизація дасть змогу педагогам краще зрозуміти особливості мовленнєвого розвитку здобувачів початкової освіти із ТПМ, що значно підвищить результативність навчальної, розвивальної початкової освіти дітей із тяжкими порушеннями мовлення в умовах Нової української школи.

Розроблення рекомендацій допоможе не лише учителям і працівникам інклюзивно-ресурсних центрів, а й батькам учнів зробити освітній процес цікавим, доступним, творчим, а головне – ефективним у подоланні наявних мовних бар'єрів, а саме вдосконаленні фонетичної, лексичної, граматичної, діалогічної, монологічної та комунікативної компетенцій.

1-2 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Базова рухова активність»		
<p>Виконує вправи на пересування (ходьба, біг, стрибки, лазіння, плавання, ковзання), виконує вправи з предметами та без них (за наявності відповідних умов).</p>	<p><i>Виконує</i> комплекси загальнорозвивальних та спеціальних вправ за показом учителя/учительки з виконанням різних предметів та без них.</p> <p><i>Виконує</i> різновиди ходьби.</p> <p><i>Виконує</i> різні бігові вправи та різновиди бігу.</p> <p><i>Виконує</i> стрибкові вправи.</p> <p><i>Долає</i> смугу природних та штучних перешкод за допомогою лазіння та перелізання, стрибків і бігу.</p> <p><i>Виконує</i> метання різними способами на дальність та в ціль.</p> <p><i>Виконує</i> гімнастичні, ігрові і вправи.</p>	<p>Формувати в учнів стійкий інтерес до занять фізичної культури шляхом вправ, спрямованих на вербалізацію знань й уявлень про власний організм.</p> <p>Розвивати усне мовлення шляхом збагачення словникового запасу учня та його конкретизації.</p> <p>Формувати правильну поставу ходьби шляхом поєднання з мовленнєвим супроводом.</p> <p>Сприяти розвитку дрібної моторики шляхом багаторазового повторення вправ вголос.</p> <p>Розвивати в учнів здатність узгоджувати рухи різними частинами тіла, супроводжуючи їх усним мовленням.</p> <p>Формувати вміння слухати та виконувати фізичні вправи, кон-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<i>Виконує</i> базові рухи, характерні для різних видів спорту.	<p>тролюючи при цьому темп, ритм, гучність виконання.</p> <p>Закріплювати фізкультурну термінологію через зіставлення слова-назви з відповідним виконанням вправи.</p> <p>Закріплювати в учнів правильне діафрагмальне дихання шляхом цілеспрямованого видихуваного повітряного струменя.</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті шляхом виконання гімнастичних вправ.</p> <p>Розвивати в учнів вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності з поєднанням рухів.</p>
Розпізнає, добирає та вико-	<i>Виконує</i> комплекси фізичних вправ	Розвивати загальну та дрібну моторику шля-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>нує різні фізичні вправи для ранкової гімнастики; розрізняє, добирає та виконує фізичні вправи з різних видів спорту для розвитку фізичних якостей.</p>	<p>ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки і фізкультурної паузи. <i>Розрізняє</i> легкоатлетичні, гімнастичні, ігрові та інші вправи та виконує їх. <i>Добирає</i> необхідний спортивний інвентар та вправи до видів спорту, якими займається.</p>	<p>хом виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилин та фізкультурних пауз. Формувати правильне мовленнєве дихання виконанням вправ на вимову звуків, складів, слів. Розвивати точність тонких диференційованих рухів кистей під час виконання вправ. Удосконалювати загальнорозвивальні вправи шляхом поєднання з вимовою певних звуків або віршованих рядків. Розвивати вміння виконувати вправи артикуляційної, ритмічної гімнастики, фізичні вправи та вправи на міжпівкульну взаємодію. Закріплювати загальнорозвивальні вправи в поєднанні з імітацією рухів тварин і голосів.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
2. Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність учнів»		
Виконує рухові дії під час рухливих ігор під керівництвом вчителя.	<i>Грає</i> в рухливій грі та бере участь в естафетах. <i>Застосовує</i> рухливі ігри під час прогулянок, екскурсій, відпочинку, задовольняючи потребу в руховій та ігровій діяльності.	Формувати й розвивати правильне мовленнєве дихання шляхом вправ на розвиток сили та плавності вимови. Розвивати в учнів зорове сприймання, увагу й пам'ять, контроль, ймовірне прогнозування шляхом вправ, в основі яких задіяні мисленнєві операції. Закріплювати в учнів вміння оперувати в усному мовленні окремими словосполученнями й реченнями з різними видами інтонації (під час екскурсій, відпочинку).
Виконує різні ролі під час рухливих ігор, забав, обрядів й інших форм рухової діяльності.	<i>Спілкується</i> та <i>взаємодіє</i> з дорослими й однолітками. <i>Співпрацює</i> й <i>досягає</i> спільних командних цілей, наприклад, під час рухливих ігор та	Розвивати в учнів загальну, дрібну моторику в поєднанні зі словесною інструкцією. Удосконалювати точність тонких диференційованих рухів кистей під час виконання вправ.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>естафет, також <i>бере</i> участь в ухваленні спільних рішень на користь команди.</p> <p><i>Виконує</i> різні ролі в ігрових ситуаціях.</p> <p>Активно <i>вболіває</i> за результат команди.</p>	<p>Розвивати здатність до координованості рухів, супроводжуючи словесною формою.</p> <p>Збагачувати словниковий запас учнів фізкультурними поняттями в поєднанні з різноманітними видами ходьби.</p> <p>Стимулювати до оволодіння спільними командними цілями та спільного ухвалення командних рішень.</p> <p>Виховувати в учнів вміння сприймати поразку та виграш командних ігор шляхом роз'яснення ситуації.</p> <p>Розвивати вміння з опорою на слухове сприймання, мовлення розуміти й виконувати інструкції до завдань, поєднуючи з певними руховими діями.</p>
Дотримується правил безпеки	<i>Дотримується</i> безпечної поведінки	Формувати вміння створювати усні сю-

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
ки особисто та під час спільної з друзями рухової діяльності.	під час виконання фізичних вправ та ігор.	жетні розповіді про поетапне виконання роботи, про правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності шляхом навідних запитань учителя.
Дотримується правил чесної гри під час рухової діяльності; не засмучується через поразку.	<p><i>Пояснює</i> емоції, що виникають під час естафет і рухливих ігор.</p> <p><i>Пояснює</i>, чому саме треба грати чесно, поважаючи суперника.</p> <p><i>Пояснює</i> правила гри, ставить запитання, щоб краще їх зрозуміти, та діє відповідно до uzгоджених правил.</p> <p><i>Розповідає</i> про відомих спортсменів, їхні досягнення, та прагне брати з них приклад.</p> <p><i>Пояснює</i>, як треба вигравати та програвати з гідністю.</p>	<p>Розвивати загальну та дрібну моторику шляхом виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз.</p> <p>Формувати правильне мовленнєве дихання шляхом вправ на вимову звуків, складів, слів.</p> <p>Розвивати уміння розповідати про поетапне виконання вправ та їхню ефективність у підтриманні здорового способу життя шляхом (з опорою на мовленнєвий супровід педагога, план-схему, а згодом самостійно).</p> <p>Удосконалювати само-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>контроль, активізацію пам'яті, мислення, уяву, словниковий запас під час виконання вправи «чесна гра».</p> <p>Розвивати вміння відповідно до ситуації вигравати й програвати з гідністю.</p> <p>Удосконалювати вміння учнів працювати в колективі, уміти переносити досвід у нові умови та застосовувати у відповідних ситуаціях.</p> <p>Розвивати уміння сприймати на слух і розуміти значення окремих слів, словосполучень, віршів</p>
3. Змістова лінія «Турбота про стан здоров'я та безпеку»		
Конт ро лює своє самопочуття за підтримки дорослих у закладі загальної середньої освіти та поза його межами.	<p><i>Регулює</i> фізичне навантаження відповідно до самопочуття під час виконання фізичних вправ.</p> <p><i>Пояснює</i>, які ознаки втоми виявляються під час ви-</p>	<p>Формувати в учнів стійкий інтерес до занять фізичної культури шляхом вправ, спрямованих на вербалізацію знань та уявлень про власний організм.</p> <p>Розвивати усне мовлення (завдяки збага-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>конання фізичних навантажень.</p> <p>Після виконання фізичних вправ <i>визначає</i>, що було складно зробити й чого досягнув(ла). <i>Розповідає</i>, які ознаки впливу фізичного навантаження на власний організм існують.</p>	<p>ченню словникового запасу та його конкретизації) за умов багаторазових повторень, а також навички користування в усному мовленні терміном «фізична культура».</p> <p>Удосконалювати мовленнєво-мисленнєві процеси, а саме уміння будувати власні умовисновки з опорою на нові знання, отримані на уроках фізичної культури.</p> <p>Формувати правильну звукову вимову в процесі певної гри шляхом мовленнєвого супроводу.</p> <p>Сприяти розвитку дрібної моторики шляхом багаторазового повторення вправ вголос.</p> <p>Удосконалювати здатність учнів узгоджувати рухи різними частинами тіла в поєднанні з віршами. Вчити учнів</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		диференціювати значення слів, збагачувати словник антонімів, синонімів, омонімів під час гри в м'яч.
Пояснює значення фізичних вправ для здоров'я людини.	<i>Переконує</i> однокласників в користі виконання фізичних вправ. <i>Може аргументувати</i> , що кожна людина – неповторна й може мати різні фізичні якості. <i>Пояснює</i> роль загартування для зміцнення здоров'я людини.	Формувати в учнів потребу, мотив шляхом заохочування виконання фізичних вправ, які супроводжуються мовленням. Розвивати інтерес до процесу, змісту, результату, позитивного ставлення до культу фізкультури. Розвивати в учнів зоровий, слуховий, смисловий, руховий контроль на фонетичному, лексичному матеріалі шляхом роз'яснення теми впливу загартування на здоровий спосіб життя людини. Удосконалювати просторове орієнтування (зорово-моторну координацію) під час виконання фізичних вправ.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
Обирає з допомогою вчителя, виконує вправи/ігри та елементи різних видів спорту для розвитку фізичних якостей	<p><i>Виконує</i> вправи, що спрямовані на формування постави.</p> <p><i>Виконує</i> дихальні вправи й вправи на релаксацію.</p> <p><i>Виконує</i> вправи на свіжому повітрі для зміцнення здоров'я й покращення фізичного розвитку.</p> <p><i>Виконує</i> вправи для розвитку фізичних якостей та аналізує їхні зміни з допомогою вчителя/вчительки.</p> <p><i>Пояснює</i> цінність зусиль для формування характеру.</p> <p><i>Добирає</i> вправи за вподобаннями.</p>	<p>Розвивати рухові якості (швидкості, координації, гнучкості, витривалості, координованості рухів) за умов багаторазового повторення фізичних вправ.</p> <p>Збагатити словниковий запас учнів різними фізичними поняттями та розвинути уміння ними користуватися в повсякденному житті.</p> <p>Сформувати здатність учнів узгоджувати рухи тіла при виконанні рухових дій за командою (вправа з м'ячем розвиває орієнтування в просторі, розвиток усного мовлення, збагачення словникового запасу фразеологізмами).</p> <p>Закріплювати вміння оперувати конкретними образами, а також окремими елементарними уявленнями про рух у поєднанні з усним мовленням.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Розвивати слухомовленнєве сприймання шляхом виконання фізичних вправ.</p> <p>Формувати в учнів інтерес і звички до занять фізичними вправами, поєднуючи їх з різними мовленнєвими лічилками.</p> <p>Виховувати бажання в учнів перебувати в спортзалі та на спортивному майданчику з дотриманням певних правил у дитячому колективі.</p> <p>Виховувати інтерес до придумування цікавих фізичних вправ із мовленнєвим супроводом.</p>

3-4 класи

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
1. Змістова лінія «Базова рухова активність»		
Виконує вправи на пересу-	<i>Вправляється</i> у виконанні комплекс-	Формувати в учнів уміння уважно слухати,

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>вання (ходьба, біг, стрибки, лазіння, плавання, ковзання) з предметами та без них, оцінює власне виконання рухових дій і виконання вправ іншими особами (за наявності відповідних умов).</p>	<p>сів загальнорозвивальних та спеціальних вправ за показом учителя/учительки та самостійно з використанням різних предметів та без них.</p> <p><i>Виконує</i> різновиди ходьби, бігових вправ і бігу.</p> <p><i>Виконує</i> стрибкові вправи.</p> <p><i>Долає</i> смугу природних і штучних перешкод за допомогою лазіння й перелізання, стрибків і бігу.</p> <p><i>Добирає</i> найбільш зручний спосіб подолання перешкод.</p> <p><i>Виконує</i> зручним способом різні види метань (на дальність та в ціль).</p>	<p>сприймати, розуміти та виконувати вправи з мовленнєвим супроводом.</p> <p>Розвивати здатність самостійно виконувати комплекси спеціальних вправ на основі слухових функцій та операцій, мовно-слухового аналізатора.</p> <p>Закріплювати вміння оперувати конкретними образами, а також окремими елементарними уявленнями про рух у поєднанні з усним мовленням.</p> <p>Виховувати інтерес до занять фізичними вправами з поєднанням різних мовленнєвих лічилок.</p> <p>Розвивати вміння з опорою на слухове сприймання мовлення розуміти послідовність виконання дій.</p> <p>Розвивати прагнення учнів під час виконання</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>вправи «легка ходьба» вербально висловлюватись, використовуючи фонетично, лексично й граматично правильне зв'язне мовлення.</p> <p>Розвивати увагу та пам'ять, зорове сприймання, ймовірне прогнозування, навички контролю й самоконтролю у сфері фізкультурної галузі.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання комплексів загально-розвивальних та спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.</p>
<p>Розпізнає, добирає та виконує фізичні вправи ранкової гімнастики, фізкультурної хвилинки та паузи.</p>	<p><i>Виконує</i> різні види гімнастичних вправ та вправи дитячого фітнесу.</p> <p><i>Аналізує</i> власні помилки у виконанні фізичних вправ та вправляється в їх-</p>	<p>Формувати стійкість довільної уваги до виконання різноманітних фізичних вправ із мовленнєвим супроводом.</p> <p>Розвивати просторове орієнтування в процесі виконання різноманіт-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Добирає відповідний інвентар для кожного виду спорту, розрізняє та виконує вправи з різних видів спорту для розвитку фізичних якостей.</p>	<p>ньому виправленні. <i>Укладає</i> та виконує комплекси гімнастичних вправ, фізкультурної паузи та фізкультурної хвилинки для відновлення працездатності. <i>Поєднує</i> комплекси загальнорозвивальних вправ зі спеціальними та застосовує їх для розминки. <i>Розрізняє</i> різні фізичні якості людини й доводить, що рівень їхнього розвитку не може бути підставою для образ.</p>	<p>них фізичних вправ. Розвивати елементарні просторові уявлення під час виконання різних видів спорту. Удосконалювати в учнів координацію рухів у процесі виконання гімнастичних вправ. Формувати в учнів елементарні уявлення про досягнення спільних командних цілей. Розвивати здатність до сприймання та довольної імітації образу знайомого інвентарю, а також виконання з ним певних дій. Формування в учнів здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі. Удосконалювати вміння концентрувати увагу на певному виді спорту, цілісно сприймати його зміст, запам'ятовувати окремі складові, його користь.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>Формувати правильну звукову вимову в процесі певної (гри з м'ячами, гімнастичними палицями, обручами, гантелями; вправи ранкової гігієнічної гімнастики та фізкультурної хвилинки з предметами та без них) шляхом мовленнєвого супроводу.</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення в учнів шляхом бесід, а саме: «Значення досягнень відомих спортсменів на Олімпійських іграх та інших змаганнях для самовдосконалення».</p>
2. Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність учнів»		
Виконує рухові дії у рухливих іграх під час занять у школі та під час дозвілля.	<p><i>Грає</i> в рухливі, народні ігри та <i>бере участь</i> в естафетах.</p> <p><i>Вигадує</i> рухливі ігри для використання під час прогулянок, екскурсій, відпочинку, задо-</p>	<p>Розвивати в учнів слухове сприймання та слухову увагу шляхом виконання рухливих ігор.</p> <p>Формувати в учнів усвідомлене розуміння почутого, сприйнятого, вчителем тексту, його</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p>вольняючи потребу в руховій та ігровій діяльності.</p> <p><i>Вболіває</i> за результат команди, підбадьорює себе та однокласників.</p> <p>Співпереживає за результат команди та максимально виявляє себе під час гри.</p>	<p>запитань, порад, вказівок та мовленнєвого супроводу під час виконання вправ.</p> <p>Розвивати вміння в учнів висловлювати свої прохання, бажання та працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Формувати уявлення про структуру речення, вміння будувати речення на основі різних ситуацій.</p> <p>Збагачувати та накопичувати словник шляхом накопичення знань та уявлень про види спорту й рухливі ігри.</p> <p>Закріплювати вміння оперувати в усному мовленні словосполученнями та реченнями з різними видами інтонації (під час екскурсій, відпочинку).</p> <p>Розвивати в учнів кінестетичні відчуття (на-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		прямку руху, його швидкості та тривалості, ступеня зусилля при його виконанні).
Е ф е к т и в н о взаємодіє з однокласниками для досягнення спільних командних цілей під час рухової діяльності.	<p><i>Розрізняє</i> індивідуальні та командні види спорту, добирає необхідний спортивний інвентар.</p> <p><i>Добирає</i> вправи, відповідні до індивідуальних і командних видів спорту.</p> <p><i>Виконує</i> ведення, передачу та кидки й удари по м'ячу відповідно до виду спорту.</p> <p><i>Бере участь</i> в обговоренні й ухваленні спільних рішень на користь команди.</p> <p><i>Бере участь</i> у спортивних іграх за спрощеними правилами.</p>	<p>Формувати в учнів елементарні уявлення про досягнення спільних командних цілей.</p> <p>Розвивати здатність до сприймання й довільної імітації образу знайомого інвентарю та виконання з ним певних дій.</p> <p>Удосконалювати вміння зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Розвивати вміння слухати, розуміти та виконувати інструкції певного виду рухових ігор.</p> <p>Збагачувати та актуалізувати словник синонімів та антонімів, омонімів, багатозначності слів.</p> <p>Розвивати увагу та пам'ять, зорове сприймання, ймовірне про</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>гнозування, навички контролю та самоконтролю у веденні, передачі, кидках та ударах по м'ячу відповідно до виду спорту.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання комплексів загальнорозвивальних та спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм. Розвивати короткочасну та довготривалу пам'ять шляхом збільшення обсягу оперативної пам'яті різними рухливими вправами (спортивні ігри за спрощеними правилами).</p> <p>Удосконалювати вміння впізнавати й називати різні види рухливих ігор, зображення знайомого інвентарю порівнювати їх за розміром, кольором, формою; розрізняти й називати їх.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
<p>Дотримується правил чесної гри під час рухової діяльності; прагне вигравати, не засмучується через поразку й сприймає її гідно.</p>	<p><i>Розрізняє</i> індивідуальні та командні види спорту, добирає необхідний спортивний інвентар.</p> <p><i>Добирає</i> вправи, відповідні до індивідуальних і командних видів спорту.</p> <p><i>Виконує</i> ведення, передачу та кидки й удари по м'ячу відповідно до виду спорту.</p> <p><i>Бере участь</i> в обговоренні та ухваленні спільних рішень на користь команди.</p> <p><i>Бере участь</i> у спортивних іграх за спрощеними правилами, у спілкуванні та взаємодії на прикладах досягнення спільних командних цілей.</p>	<p>Розвивати просторове орієнтування в процесі командної гри.</p> <p>Розвивати кінестетичні відчуття (напряму руху, його швидкості та тривалості, ступеня зусилля під час його виконання).</p> <p>Удосконалювати рухові якості (гнучкості, спритності).</p> <p>Формувати в учнів навички правильного діафрагмального та мовленнєвого дихання під час виконання вправи.</p> <p>Розвивати вміння користуватися інструкціями педагога під час виконання завдання, а також вміння висловлюватись про напрями, які ведуть до успіху.</p> <p>Формувати в учнів вміння працювати в командній грі, переносити знання в нові умови й застосовувати</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	<p><i>Аналізує</i> свої сильні сторони й <i>обирає</i> відповідні ролі.</p> <p><i>Дотримується</i> правил проведення рухливих ігор та естафет на уроках та під час самостійних занять.</p> <p><i>Регулює</i> свої емоції під час естафет та рухливих ігор, розуміючи, що емоції – частина задоволення від рухової активності.</p> <p><i>Співпереживає</i> за досягнення команди, вчиться на прикладі життєписів відомих спортсменів, пояснює, що їх веде до успіху та як долати невдачі.</p>	<p>в інших видах спорту. Розвивати в учнів уміння сприймати на слух та розуміти значення окремих слів, словосполучень, багатоскладових інструкцій.</p> <p>Сприяти розвитку дрібної моторики шляхом багаторазового повторення вправ вголос.</p> <p>Розвивати в учнів здатність узгоджувати рухи різними частинами тіла, супроводжуючи усним мовленням.</p> <p>Формувати уміння слухати та виконувати фізичні вправи, контролюючи при цьому темп, ритм, гучність виконання.</p> <p>Закріплювати фізкультурну термінологію шляхом зіставлення слова-назви з відповідним виконанням вправи.</p> <p>Закріплювати правильне діафрагмальне ди-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>хання шляхом ціле-спрямованого видихуваного повітряного струменя.</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги й пам'яті шляхом виконання гімнастичних вправ.</p> <p>Розвивати в учнів вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності, поєднуючи їх з рухами.</p> <p>Стимулювати до оволодіння спільних командних цілей і до ухвалення спільних командних рішень.</p> <p>Виховувати в учнів вміння сприймати поразку та виграш командних ігор шляхом роз'яснення ситуації.</p> <p>Розвивати вміння розуміти та виконувати інструкції до завдань,</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>поєднуючи з певними руховими діями з опорою на слухове сприймання й мовлення.</p> <p>Закріплювати фізкультурну термінологію зіставленням слова-назви з відповідним виконанням вправи.</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті шляхом виконання гімнастичних вправ.</p> <p>Закріплювати правильне діафрагмальне дихання шляхом цілеспрямованого видихуваного повітряного струменя.</p> <p>Розвивати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності, поєднуючи їх з рухами.</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
3. Змістова лінія «Піклування про стан здоров'я та безпеку»		
Володіє елементами самоконтролю у виконанні фізичних вправ.	<p><i>Аналізує</i> вплив фізичного навантаження на власний організм.</p> <p><i>Добирає</i> з запропонованих засобів для розвитку фізичних якостей ті, які на його/її думку є найбільш корисними.</p> <p><i>Пояснює</i> значення різних видів загартовування для організму людини й виховання сили волі.</p> <p><i>Доводить</i> позитивний вплив загартовування та фізичного навантаження на стан здоров'я.</p>	<p>Розвивати в учнів уміння орієнтуватись в просторі на основі зорової та кінестетичної чутливості.</p> <p>Удосконалювати координації рухів узгодженості з мовленнєвим супроводом.</p> <p>Розвивати рухові якості (витривалості, спритності, швидкості, самоконтролю).</p> <p>Формувати навички узгодження фаз дихання з руховими актами.</p> <p>Формувати усвідомлене розуміння змісту зверненого мовлення.</p> <p>Виховання дисциплінованості, організованості, вміння співпрацювати в дитячому колективі.</p> <p>Формувати уміння слухати й виконувати фізичні вправи, контролюючи при цьому</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		<p>темп, ритм, гучність виконання.</p> <p>Закріплювати фізкультурну термінологію зіставленням слова-назви з відповідним виконанням вправи.</p> <p>Закріплювати правильне діафрагмальне дихання шляхом цілеспрямованого видихуваного повітряного струменя.</p>
<p>Регулює інтенсивність навантаження (швидкість, тривалість, послідовність виконання фізичних вправ) відповідно до визначених завдань.</p>	<p><i>Застосовує</i> елементарні способи регулювання фізичного навантаження (швидкість, тривалість, послідовність виконання фізичних вправ).</p> <p><i>Регулює</i> фізичні навантаження під час занять у школі та на самостійних заняттях.</p>	<p>Формувати в учнів елементарні просторові уявлення, а також розвивати предметність та вибірковість сприйняття. Формувати операційно-організаційний компонент мислення.</p> <p>Розвивати короткочасну та довготривалу пам'ять шляхом збільшення обсягу оперативної пам'яті кількістю рухів під час виконання вправ. Удосконалювати вміння</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті шляхом виконання гімнастичних вправ. Розвивати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності, поєднуючи їх з рухами.
Аналізує вплив позитивних та негативних факторів на стан здоров'я людини; оцінює своє самопочуття за частотою серцевих скорочень та частотою дихання.	<i>Вимірює</i> пульс собі й друзям, аналізуючи вплив фізичних навантажень на органи. <i>Виконує</i> спеціальні вправи для формування правильної постави, запобігання плоскостопості, профілактики захворювань дихальної системи й органів зору.	Формувати елементарні уявлення про власне тіло та здоров'я шляхом завдань, наприклад вимірювання пульсу однокласникам. Розвивати образну пам'ять. Формувати в учнів узгодженість рухових дій. Удосконалювати координацію рухів у процесі виконання вправ. Удосконалювати загальнорозвивальні вправи шляхом поєднання з вимовою певних звуків або віршованих рядків.

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
		Розвивати вміння виконувати вправи артикуляційної, ритмічної гімнастики, фізичні вправи та вправи на міжпівкульну взаємодію. Закріплювати загальнорозвивальні вправи у поєднанні з імітацією рухів тварин та голосів.
Дотримується правил безпеки під час рухової діяльності в закладі загальної середньої освіти та поза його межами, пояснює значення цих правил та їхні наслідки.	<p><i>Перевіряє</i> спеціальний інвентар й обладнання перед виконанням фізичних вправ.</p> <p><i>Пояснює</i> значення правил проведення гри для безпеки власної та інших.</p> <p>Дбає про власну безпеку та безпеку однокласників під час фізкультурної діяльності.</p> <p>Застерігає інших від небезпечної поведінки.</p> <p><i>Дотримується</i> санітарно-гігієніч-</p>	<p>Розвивати короткочасну та довготривалу пам'ять шляхом збільшення обсягу оперативної пам'яті рухливими вправами.</p> <p>Формувати в учнів кінестетичні й кінестетичні відчуття.</p> <p>Формувати наочно-дійове мислення.</p> <p>Розвивати в учнів просторово-часову орієнтацію, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Формувати здатність до оцінювання й регу-</p>

Результати навчання здобувачів освіти		Рекомендації педагогам (корекційно-розвивальна спрямованість навчання)
Обов'язкові	Очікувані	
	них вимог у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності.	<p>ляції власної безпеки та інших людей.</p> <p>Розвивати вміння розуміти послідовність виконання дій з опорою на слухове сприймання й мовлення.</p> <p>Розвивати прагнення учнів під час виконання будь-якої справи вербально висловлюватись, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення.</p> <p>Розвивати увагу та пам'ять, зорове сприймання, ймовірне прогнозування, навички контролю та самоконтролю у сфері фізкультурної галузі.</p> <p>Удосконалювати вміння відповідно до виконання комплексів загальнорозвивальних та спеціальних вправ розповідати про їхнє виконання з опорою на план-схему чи алгоритм.</p>

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти № 87 від 21 лютого 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novujj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>
2. Волков Л.В. Физические способности детей и подростков. – К.: «Здоров'я», 1981. – 73с.
3. Волков В.М. Тренировка и восстановительные процессы. – Смоленск: СГИФК, 1988. – 73с.
4. Годик М.А. Комплексный контроль в спортивных играх / М.А. Годик, А.П. Скородумова. – М.: Советский спорт, 2010. – 336с.
5. Данілавічюте Е. Навчання іноземної мови дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. / Е.А. Данілавічюте // Український логопедичний вісник: зб. наук. пр. – К.: Актуальна освіта, 2013. – Вип. 4. – С. 13–28.
6. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку. / И.А. Зимняя. – М.: Русский язык, 1989. – 219 с.
7. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
8. Поліняка К. Вода – це життя: необов'язкові дод. до уроків у почат. шк. / К. Поліняка // Розкажіть онуку. – 2011. – № 9. – С. 41–54.
9. Поліняка К. Необов'язкові додатки до уроків у початковій школі на тему: «Дивовижний світ тварин» / К. Поліняка // Розкажіть онуку. – 2012. – № 7-8. – С. 71–82.
10. Поліняка К. Необов'язкові додатки до уроків у початковій школі на тему: «Зелене диво землі»: [рослинний світ] / К. Поліняка // Розкажіть онуку. – 2012. – № 9–10. – С. 99–110.
11. Рібцун Ю.В. Стандартизація початкової освіти дітей із тяжкими порушеннями мовлення в умовах Нової української школи // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський

зб. наук. пр. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [ред.-упоряд. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 23. Т. 3. С. 139–145. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716768/>

12. Рібцун Ю.В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. – Львів: Світ, 2020. – 268 с.

13. Сак Т.В. Психологічні умови реалізації державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами / Т.В. Сак // Особлива дитина: навчання та виховання. – 2013. – № 2. – С. 3–6.

14. Типові освітні програми Нової української школи для закладів загальної середньої освіти. 1-2 та 3-4 класи / розроб. під керівництвом Р.Б. Шияна, О.Я. Савченко (крім іншомов. освіти). – К.: Світоч, 2019. – 336 с. – (Нова українська школа). (Режим доступу до електронної версії видання: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>)

15. Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення» / <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebam/navchalni-programi/korekcijni-programi.html>

16. Трофименко Л.І. Оновлений зміст навчання української мови дітей з тяжкими порушеннями мовлення в початкових класах / Л.І. Трофименко // Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії: матеріали міжнародної наукової конференції (Т. 3), 22 травня, 2020 рік. Суми, Україна. – С. 61 – 64.

17. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/22.05.2020/306>

18. Шевченко М.В. Формування знань та умінь з рідної мови у молодших школярів із ЗНМ. – Київ, 1996.

19. Gutierrez-Clellen, V., Simon-Cereijido, G, & Wagner, C. (2008). Bilingual children with language impairment: A comparison with monolinguals and second language learners. *Applied Linguistics*, 29, 3–20.

20. Paradis, J. (2007). Bilingual Children with specific language impairment: Theoretical and applied issues. *Applied Psycholinguistics*, 28, 551–564.

Навчальне видання

Грибань Галина,
Данілавічюте Еляна,
Ільяна Валентина,
Мартинюк Зоряна,
Рібцун Юлія,
Людмила Трофименко

**СТАНДАРТИЗАЦІЯ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ
МОВЛЕННЯ**

Навчально-методичний посібник

Видано державним коштом. Продаж заборонено.

